

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCIS

Introducció.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Introducció.

IRLANDA de l'eufòria al desens

Aproximadament a 22 milles a l'oest de l'illa de Gran Bretanya, hi trobem una altra gran illa, Irlanda, que, amb poc més de sis milions d'habitants, ha estat a les primeres pàgines de la premsa europea i mundial per diversos motius, el darrer dels quals la retirada temporal del primer ministre d'Irlanda del Nord, Peter Robinson. Però si mirem una mica més enrere, hi trobem una diversitat de notícies que van des del *sí* de la República d'Irlanda al Tractat de Lisboa, l'octubre de 2009 –un any després del *no* al mateix tractat, fet que va fer trontollar l'arquitectura de la UE–; al desmantellament de l'IRA el setembre de 2008; o a l'impacte de la crisi financera mundial en un país que havia vist el camí de l'èxit amb un creixement econòmic inimaginable el 1973, quan es va incorporar a la Comunitat Econòmica Europea.

Ens trobem, sens dubte, davant d'un cas força excepcional entre els països rics –*industrialitzats* semblaria inapropiat en un territori amb gairebé un 40% de població rural. Estem parlant d'una illa amb una sobirania dividida entre dos estats: la República d'Irlanda, que ocupa el 83% de la superfície insular, i el Regne Unit, que, fruit d'un període colonial, ocupa el nord-est de l'illa, Irlanda del Nord. Una illa, la població i les institucions de la qual s'han vist sotmeses a tres tipus de relacions força tenses: entre els estats sobirans d'Irlanda i el Regne Unit; entre Irlanda del Nord i la República d'Irlanda; i entre les comunitats enfrontades al llarg de dècades a Irlanda del Nord. Relacions que s'han conduït amb força èxit, però amb elevats costos humans, en el camí cap a la pau. Ens trobem davant d'una societat en la qual, en paraules de l'ambaixador Harman, la separació ha estat la norma durant dècades i que, per tant, necessita temps i esforç per arribar a ser completament normal i per sentir-se còmoda i en pau amb ella mateixa.

Però un cas singular, també, per la seva presència en el món. Una presència, filla de la diàspora irlandesa, que de forma particular va tenir el seu moment més determinant en la fam que va patir la població a mitjan segle XIX i que va conduir al despoblament de l'illa, del qual mai no se n'ha recuperat, malgrat haver viscut un darrer període com a terra d'acollida. Tanmateix, aquesta dispersió en el món (es calcula que al món hi ha 80 milions de persones d'ascendència irlandesa) ha facilitat, –i el domini de la llengua anglesa ha estat també una gran ajuda– la seva participació i el seu reconeixement arreu: des de la defensa dels drets humans a la implicació en les operacions de pau de Nacions Unides, però també en l'*exportació* de literatura, teatre, música o cinema, per citar només alguns àmbits. Com apunten diversos autors, aquesta diàspora ha garantit una ebullició constant que ha protegit Irlanda de l'aïllament cultural i del provincianisme. Les singularitats d'aquesta illa, si més no en el context del món occidental, ens han plantejat diversos interrogants respecte de la seva història, les relacions colonials i postcolonials, l'èxit econòmic i la seva posterior caiguda, la seva projecció internacional en la cultura i la política, el procés de recuperació de la pau, o les dificultats que pateix la seva llengua pròpia, que hem volgut analitzar, de la mà dels millors experts, amb l'elaboració d'aquest monogràfic.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Context històric per entendre l'actualitat.
De la colonització al post-postcolonialisme.

Seán Golden

Context històric per entendre l'actualitat

De la colonització al post-postcolonialisme

Seán Golden Director de l'Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals (IEII) de la UAB;
Director del Programa Àsia de CIDOB

Per comprendre bé quina és la situació d'Irlanda i dels irlandesos avui dia, cal recordar que Irlanda, tot i ser un país europeu, va ser sotmès a tot el procés colonitzador de l'imperi britànic. De fet, va servir de laboratori d'aquest procés.

Les legions romanes mai no van trepitjar terra irlandesa, i per aquesta raó l'antiga cultura celta (de la branca gaèlica) va poder desenvolupar-se en més profunditat i durant més temps que a qualsevol altre territori celta. Al llarg del segle V el cristianisme es va consolidar a l'illa. La cultura celta va absorbir les noves creences i va adaptar-les a les estructures i institucions celtes, organitzant l'església celta a través de monestirs dirigits per abats aliats amb l'aristocràcia gaèlica, en lloc de l'organització diocesana regida per bisbes que practicava l'església romana. Es diu que la missió de Sant Patrici, patró del país, va ser suprimir l'ordre celta a favor de l'ordre romà. Les discrepàncies entre l'església celta i la romana van durar segles.

Al final del segle VIII van començar les incursions dels vikings. Les seves colònies van ser les precursors de totes les ciutats irlandeses. Van saquejar els monestirs, però no van derrocar l'ordre celta i sí que van contribuir a l'establiment del comerç exterior. El segle XII va veure el començament d'invasions dels anglonormands que s'havien fet amb el poder a Anglaterra, emparades en primera instància per una autorització papal (de l'únic Papa anglès de la història) de posar ordre al cristianisme celta, d'una banda, i de la mà d'un rei gaèlic que buscava aliats en un lluita de poder domèstic, de l'altra. Amb el temps els anglonormands van adaptar-se a l'ordre gaèlic i van esdevenir "més irlandesos que els irlandesos". Mentre que a Irlanda el territori va ser dividit entre diferents clans, sense cap rei nacional, a Anglaterra i al continent europeu ja havia

començat el procés de consolidació del poder nacional en la figura d'un rei. Aquesta fragmentació del poder entre clans rivals va dificultar la capacitat del país de fer front al proper gran repte: les invasions promogudes per la dinastia Tudor.

Irlanda a l'encreuament de la geopolítica britànica

Des del segle XVI, quan el rei Enric VIII va convertir Anglaterra en un país protestant, confrontat amb els grans poders catòlics del continent europeu, la geopolítica britànica va requerir la pacificació d'Irlanda, un país catòlic, per tal de prevenir que la situació geogràfica d'Irlanda donés pas a una guerra de dos fronts contra una gran aliança catòlica. La conquesta i la colonització d'Irlanda van establir un model per a la conquesta i colonització d'altres colònies arreu del món. La conquesta i pacificació no va ser fàcil, i va tardar gairebé dos segles. Al final del segle XVI, el governador que la reina Elisabet I va instal·lar a Irlanda, el poeta Edmund Spenser, va analitzar la situació en un tractat intítulat *Una vista de l'estat actual d'Irlanda*, en el qual va identificar dos trets fonamentals de la població autòctona d'Irlanda que servien per reforçar la seva identitat cultural: la llengua i la cultura gaèlica, d'una banda, i la religió catòlica, de l'altra. No va preveure cap possibilitat de persuadir els irlandesos d'abandonar aquests dos trets identificadors. Per tant, va proposar que la política britànica de pacificació del país eradiqués tots dos, mitjançant la substitució de la població autòctona per la *plantació* de colons protestants de parla anglesa.

A principi del segle XVII els caps dels grans clans irlandesos que havien liderat la resistència a la conquesta britànica van fugir de l'illa, després d'un fallit intent d'invasió espanyola que els havia d'ajudar a repel·lir els invasors (aquesta participació espanyola va justificar la preocupació per una guerra de dos fronts que definia la geopolítica britànica envers Irlanda). Els líders dels clans es van instal·lar a França, a Espanya i a Àustria. Al llarg del segle XVII els britànics va consolidar el seu control de l'illa amb la supressió de diverses rebel·lions i amb la plantació de colons protestants de parla anglesa, especialment a la província d'Ulster, prèvia confiscació de les terres de la població irlandesa. Aquesta política seguia les propostes d'Spenser. Al final del segle XVII una sèrie de lleis va prohibir l'ús de la llengua gaèlica en públic, va perseguir els capellans catòlics, va expropiar les terres i va restringir dràsticament els drets dels irlandesos catòlics.

L'illa havia quedat dividida entre una població majoritària desposseïda, de parla gaèlica i de religió catòlica, i una població minoritària terratinent, de parla anglesa i de religió protestant. S'havia convertit en una illa amb dues tradicions rivals. Tot i el domini dels terratinents, la comunitat protestant no era homogenia. L'església anglicana tenia un estatus

privilegiat, i es beneficiava de delmes que havien de pagar tant els catòlics com els protestants no anglicans. El malestar d'aquests darrers va fomentar una tradició de rebel·lia per part dels *dissidents*. La persecució dels capellans els va convertir en màrtirs i els va vincular amb la població catòlica en la resistència a la colonització i en la lluita per recuperar la sobirania. Com a conseqüència, l'església romana va adquirir un paper important en els afers de l'illa.

Al llarg del segles XVIII i XIX, l'expansió de l'imperi britànic va involucrar Irlanda de moltes maneres. De la comunitat protestant i terratinent van sorgir grans líders militars i polítics, com Arthur Wellesley (Lord Wellington) o el parlamentari Edmund Burke, mentre que la comunitat catòlica va proveir els soldats i els criats. Gran Bretanya va arruïnar sistemàticament la seva pròpia economia agrícola per tal d'incentivar la creació del proletariat que necessitava la seva revolució industrial, al mateix temps que va prohibir el desenvolupament de la indústria a Irlanda, que havia de ser la granja que havia d'alimentar els britànics. Amb el temps, els descendents dels colons van començar a dubtar si els seus interessos coincidien amb els de l'illa veïna. L'imperi britànic va generar dos models de colonització. El primer,

**Al final del segle XVII
l'illa havia quedat
dividida entre una
població majoritària
desposseïda, de parla
gaèlica i de religió catòlica,
i una població minoritària
terratinent,
de parla anglesa i de
religió protestant**

que es va dur a terme a les colònies a Amèrica del Nord, a Austràlia i a Nova Zelanda, va comportar la suplantació de la població autòctona pels colons. L'altre model, tipificat per Àfrica oriental i Sud-àfrica o el subcontinent indi, va comportar l'expropiació de les terres de la població autòctona i la creació de manera artificial d'una classe de colons terratinents. L'experiència d'Irlanda correspon al segon model. Per tant, cal situar l'experiència irlandesa en el context de la colonització i les seves conseqüències.

La descolonització d'Irlanda

Una d'aquestes conseqüències és la descolonització, i en aquest cas Irlanda va arribar a servir com a model per a moltes altres colònies. L'any 1798, com a conseqüència de la frustració sentida per la comunitat terratinent per la impossibilitat d'industrialitzar Irlanda, va sorgir un nou nacionalisme irlandès, paral·lel al nacionalisme de la comunitat autòctona. El republicanisme que havia sorgit de la guerra d'independència de les colònies britàniques als Estats Units (1776) i de la Revolució Francesa (1789) va inspirar una aliança entre els pagesos desposseïts de les seves terres i els nous terratinents per lluitar a favor de la independència d'Irlanda. Aquesta rebel·lió va fracassar, però l'amenaça per als interessos britànics que havia representat una aliança entre les dues comunitats a Irlanda va inspirar la classe política britànica a fomentar el sectarisme per tal de dividir les dues comunitats i de posar els interessos de cadascuna en oposició als interessos de l'altra. L'any 1800 el Parlament de Gran Bretanya va suprimir qualsevol vestigi d'autogovern a Dublín amb la integració d'Irlanda al Regne Unit (de Gran Bretanya i d'Irlanda). A més, els governants britànics van buscar la complicitat de l'església romana en la supressió dels sentiments nacionalistes dels seus feligresos a canvi d'oferir-li el control de la seva educació.

La unió d'Irlanda amb Gran Bretanya havia creat una situació insostenible per les aspiracions nacionalistes perquè els diputats irlandesos sempre es trobaven en minoria al Parlament de Westminster. Fins al 1829 la llei no permetia als catòlics ser diputats, però una campanya política de l'advocat catòlic Daniel O'Connell va forçar l'aprovació d'una Acta d'Emancipació que va donar drets polítics als catòlics. Ja que tres quartes parts de la població d'Irlanda era catòlica, va ser inevitable el predomini dels interessos de la població catòlica entre els parlamentaris. Tot i així, una majoria nacionalista entre els diputats irlandesos no podia canviar el balanç del poder parlamentari a Londres.

A mitjan segle XIX Irlanda va patir la pitjor catàstrofe de la seva història. Entre els anys 1845 i 1848 un fong va destruir les collites de patata, la font principal de l'alimentació de la població rural. Un milió de persones va morir, la meitat de gana, l'altra meitat de malalties infeccioses, i un milió i mig van emigrar, posant en moció un procés de despoblació del país, del qual encara no s'ha recuperat. Una conseqüència traumàtica més va ser el cop mortal a la llengua gaèlica, encara la llengua majoritària de l'illa abans de la Gran Fam, que no servia com a vehicle de comunicació als països de destinació de l'emigració. L'any 1848 una rebel·lió armada va fracassar, però la lluita per la recuperació de la sobirania va continuar endavant. Un terratinent protestant, Charles Stewart Parnell, va desenvolupar les tàctiques parlamentàries que van obrir la porta al canvi. Quan cap dels dos partits majoritaris, conservadors i liberals, tenia majoria al Parlament, el Partit Irlandès liderat per Parnell podia negociar un pacte parlamentari a favor de la devolució de sobirania a Irlanda. Desafortunadament, però, la Cambra dels Lords va vetar la legislació aprovada per

La partició de l'illa d'Irlanda l'any 1920, de la mateixa manera que va fer la partició d'altres països (com ara Palestina) durant el procés de descolonització, va deixar pendent una assignatura molt important

la Cambra dels Comuns. La via parlamentària no servia per recuperar la independència. El buit polític es va omplir amb un moviment de reforma agrària, liderat per Michael Davitt i per Parnell, que sí que va aconseguir tornar la propietat de les terres a les persones que les treballaven, amb un moviment de lluita armada coordinada des de la clandestinitat per la Germanat Republicana, i amb un moviment cultural, la Renaixença Irlandesa, que va promoure els esports gaèlics, la recuperació de la llengua gaèlica i la creació (en anglès) d'una nova literatura nacional, que va servir per forjar una nova identitat nacionalista postgaèlica.

L'existència de dues tradicions a l'illa d'Irlanda va complicar el procés. Tot i estar dividit entre els anglicans i els *dissidents*, també una divisió socioeconòmica, els primers més pròspers que els segons, la comunitat protestant en general preferia mantenir la unió amb Gran Bretanya. Per tant el seu unionisme es va oposar al nacionalisme de la comunitat catòlica. Aquestes divisions es van complicar per raons de classe. Per la banda protestant, la ideologia es va dividir entre l'*unionisme*, més moderat i associat amb la classe mitjana-alta, i el *lleialisme*, més radical i associat amb la classe treballadora. Per la banda catòlica es va dividir de manera semblant entre el *nacionalisme*, de la classe mitjana, i el *republicanisme*, que tenia com a fonts els petits grangers i la classe treballadora. L'any 1914 havia d'entrar en vigor una llei que havia de tornar la sobirania a Irlanda, tot i l'oposició unionista, una oposició que va crear la seva pròpia milícia en preparació per una lluita armada, i que va provocar una reacció recíproca entre els nacionalistes. L'esclat de la Primera Guerra Mundial va posposar l'entrada en vigor de la llei i les circumstàncies posteriors la van fer irrellevant. La comunitat majoritària va aconseguir la independència de 26 dels 32 comtats del país després d'una rebel·lió frustrada (1916) i d'una guerra de guerrilla (1918-1921). El Govern britànic va convertir els sis comtats restants

en el país d'Irlanda del Nord (1920), i va conservar el concepte del Regne Unit (de Gran Bretanya i d'Irlanda del Nord).

La concentració de la major part de la comunitat protestant al nord-est de l'illa explica en gran part l'existència del problema del Nord d'Irlanda (cal recordar que la província d'Ulster, al nord del país, té nou comtats, tres dels quals pertanyen a la república d'Irlanda i sis a Irlanda del Nord; el comtat més al nord d'Irlanda és Donegal, que pertany a la República). Els greuges comparatius i els conflictes sectaris creats per la colonització d'Irlanda són resultat de les estructures creades pel procés colonitzador. La descolonització del país s'emmarca també en un procés global. La definició del republicanisme irlandès, que té els seus orígens en la rebel·lió de 1798 i que ha estat la base de l'autodefinició del nacionalisme irlandès des de llavors, pretenia aconseguir la independència per a tot el país. En aquest sentit, la partició de l'illa d'Irlanda l'any 1920, de la mateixa manera que va fer la partició d'altres països (com ara Palestina) durant el procés de descolonització, va deixar pendent una assignatura molt important. La resistència de la comunitat protestant del Nord d'Irlanda a renunciar la seva participació en el Regne Unit per tal d'integrar-se a la República d'Irlanda té els seus orígens en el procés colonitzador. Ja que l'*statu quo* garantia el manteniment dels privilegis intrínsecs a la seva situació històrica, no hi havia cap incentiu per canviar la situació. Al llarg del segle XX el republicanisme i l'unionisme es van mantenir immòbils en les seves reivindicacions polítiques respectives.

La modernització d'Irlanda

Les dues parts de l'illa es van desenvolupar al llarg del segle XX de manera independent. Irlanda del Nord es va convertir en un Estat sectari on la distribució demogràfica va condemnar la comunitat nacionalista a la minoria permanent mentre que la comunitat unionista mantenia tot el control i va legislar de manera discriminatòria. La resta d'Irlanda, primer com a Estat Lliure d'Irlanda i després com a República d'Irlanda/*Éire*, va patir una guerra civil entre nacionalistes disposats a acceptar la partició de l'illa i republicans recalcitrants. La República va trigar dècades a sortir de la pobresa, i d'un provincialisme i conservadorisme nacionalcatòlics que van condemnar a l'exili molts creadors, a l'emigració a generacions d'irlandesos i va donar a l'església romana el predomini en els afers polítics de l'Estat. A partir de l'any 1958, quan Kenneth Whitaker, cap de la funció pública irlandesa, va elaborar un pla per al desenvolupament econòmic del país, les coses van començar a canviar. Durant dècades la diàspora irlandesa havia enviat remeses als seus familiars, una font de divises imprescindible per al país, i de la diàspora va venir un turisme creixent i inversions directes. L'adhesió d'Irlanda al Mercat Comú l'any 1973 va permetre més independència econòmica del Regne Unit i una grandíssima inversió de fons regionals europeus en infraestructures i en desenvolupament econòmic. Un seguit d'escàndols associats amb l'església romana ha disminuït el seu

domini polític. Hi ha una divisió ideològica important entre la població rural, més conservadora, i la població urbana, més progressista, però hi ha hagut un cert avenç en la laïcització i en la modernització del país, i una nova prosperitat –el Tigre Celta– va donar una nova confiança a la població, tot i les greus dificultats econòmiques actuals. Últimament Irlanda ha experimentat la immigració, acompanyada d'una creixent diversitat cultural.

Al Nord la situació ha començat a canviar també, tot i la guerra urbana de guerrilla que va durar tres dècades. Les ideologies contraposades durant tant de temps havien generat unes visions parcials de la situació històrica del país i de les causes dels greuges comparatius existents. L'unionisme es negava a reconèixer qualsevol mèrit en la versió republicana de la història d'Irlanda, i el republicanisme es negava a reconèixer qualsevol mèrit en la participació dels irlandesos en la història del Regne Unit. La negativa a reconèixer qualsevol mèrit a qualsevol element de la cultura defensada per l'altra comunitat havia servit per radicalitzar el sectarisme profund que separava les dues comunitats. Ara, tímidament, les dues tradicions comencen a admetre la possibilitat que alguns aspectes de les reivindicacions de l'altra tenen la seva justificació. Molts factors han ajudat a aquest canvi. El fet que Nelson Mandela pogués negociar una transició política radical amb Frederik de Klerk a Sud-àfrica, que havia de representar la pèrdua dels privilegis històrics d'una classe que tenia els seus orígens amb els colons terratinents, ha estat un d'aquests factors. Una petita revolució cultural, on havien participat escriptors i creadors de les dues comunitats n'ha estat un altre.

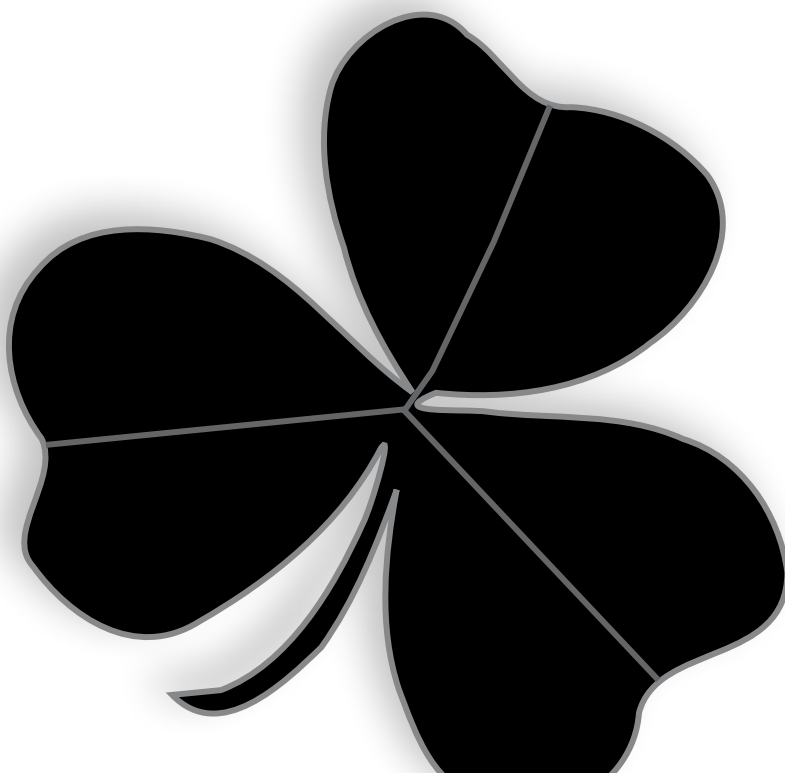
El factor cultural ha estat, potser, el factor menys reconegut en tot el comentari polític i periodístic que s'ha fet en relació amb el procés de pau al Nord d'Irlanda. L'any 1973, a Dublín, un jove poeta del comtat de Derry, a Irlanda del Nord, va fer una crida a favor de la recerca de noves metàfores per parlar del conflicte del Nord d'Irlanda. Era Seamus Heaney, una vintena d'anys abans de ser reconegut amb el premi Nobel de literatura. En aquell moment va recordar al seu públic que molt sovint la comunitat nacionalista recorria a la metàfora de la violació per descriure la relació entre Irlanda i Gran Bretanya. No va denegar la validesa d'aquesta metàfora, però va afegir un element molt significatiu. Va proposar l'ampliació de la metàfora per incloure el naixement d'un nen com a conseqüència de la violació, i es va preguntar per la diferència entre els sentiments que una mare violada podria tenir envers el seu violador i els sentiments que tindria envers el seu fill. Va suggerir que els sentiments de la mare envers el seu fill serien molt complexos, però no va dubtar que siguin diferents que els sentiments envers el violador. Va proposar que es pensi en el Nord d'Irlanda com el fill d'aquella violació històrica d'Irlanda per part de la Gran Bretanya, i va suggerir que la relació entre la mare i el seu fill havia de diferir molt de la relació entre la mare i el pare del fill.

La capacitat de replantejar el problema ha estat un factor fonamental en el procés de canvi que ha obert la porta a un procés de pau al Nord d'Irlanda. La definició del problema forma part

del context postcolonialista també, i el cas d'Irlanda ha estat un cas pioner, tant en l'àmbit de la descolonització com en l'àmbit del postcolonialisme. És evident que la descolonització representa una fase de recuperació de la sobirania, i el postcolonialisme representa la fase de la consolidació. El postcolonialisme no deixa de ser un procés profundament marcat per les relacions amb la metròpoli i les cicatrius de la colonització, i ha de servir per resistir els brots de neocolonialisme. Tot i així, el procés postcolonialista hauria de servir per reorientar les prioritats polítiques i per avançar per nous camins cap a un futur autodeterminat, i no pas com a jaqueta de força on les relacions del passat encara defineixen el present i condicionen el futur. En aquest sentit, pot ser que pagui la pena preguntar si a l'Irlanda de començament del segle XXI es comença a reconèixer símptomes del post-postcolonialisme. ●

Referències bibliogràfiques

- COOGAN**, Tim Pat. *Ireland in the 20th Century*. Palgrave MacMillan, 2006.
FOSTER, Roy. *Modern Ireland: 1600-1972*. Londres: Penguin Books, 1987.
MCKAY, Susan. *Northern Protestants: An Unsettled People*. Belfast: Blackstaff Press, 2000.
MOLONEY, Ed. *A Secret History of the IRA*. Norton, 2003.
MOODY, T.W. i **MARTIN**, F.X. *The Course of Irish History. Fourth Edition*, Lanham: Roberts Rinehart Publishers, 2001.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

La política exterior irlandesa a l'ONU i a la UE.
Influència i participació.

John Doyle i Eileen Connolly

La política exterior irlandesa a l'ONU i a la UE

Influència i participació

John Doyle i Eileen Connolly Centre for International Studies, School of Law and Government;
Dublin City University

Les Nacions Unides han ocupat un lloc central en la política exterior irlandesa des de l'ingrés del país a l'organització l'any 1955. Tant el discurs polític com els sondeigs de l'opinió pública indiquen que hi ha un suport molt ampli a l'organització com a font de legitimitat internacional i com a fòrum apropiat per a la presa de decisions relatives a la pau i la seguretat, els drets humans internacionals, i el desenvolupament. La UE ha representat un paper igualment central en el desenvolupament econòmic i social d'Irlanda durant les últimes tres dècades, i, tot i que no hi ha una oposició important a la pertinença a la UE, uns referèndums recents van fer palès el rebuig en un primer intent dels tractats de Niça i de Lisboa, posant de manifest l'existència d'una certa oposició a alguns dels aspectes dels recents processos d'integració de la UE.

Iniciem aquest article amb un breu examen del primer Llibre Blanc sobre política exterior de la història de l'Estat, publicat l'any 1996, per tal de considerar algunes de les prioritats de la política exterior irlandesa en un context temporal ampli (Govern d'Irlanda, 1996). A continuació, explorarem la relació recent d'Irlanda amb la UE, centrant-nos en els referèndums sobre el Tractat de Lisboa, per acabar amb una anàlisi del compromís d'Irlanda amb les Nacions Unides, inclòs el seu darrer període en el Consell de Seguretat (2001-2002).

dels valors que són a la base de la política exterior d'Irlanda. El Llibre Blanc argumenta que aquests objectius no són merament aspiracions ètiques, sinó que són essencials per a l'interès dels estats petits, i afirma que: "És precisament pel fet que Irlanda és un país petit i enormement dependent del comerç exterior per al seu benestar que necessitem una política exterior activa. Depenem per a la nostra supervivència d'un entorn internacional regulat en el qual els drets i els interessos dels més petits estiguin garantits i protegits".

Els debats recents sobre la política exterior irlandesa han subratllat el potencial entre aquestes aspiracions i els interessos econòmics irlandesos, que es basen en una dependència de la inversió exterior directa estatunidenca i en la integració econòmica de la UE. L'exministre d'Afers Exteriors, Brian Cowen, argumentava contra una anàlisi de la política exterior basada en l'enfrontament dels valors i els interessos, i deia que "un ordre internacional multilateral i de base normativa és d'interès nacional per a nosaltres"; és evident que l'elaboració dia a dia d'aquests interessos ha comportat tensions i ha generat un discurs públic al voltant de la direcció de la política irlandesa tant a les Nacions Unides com a la UE.

Tensions en la política exterior irlandesa

En el Llibre Blanc de 1996 del Govern irlandès sobre la política exterior, l'ONU és descrita com "una pedra angular de la política exterior irlandesa", i el suport a l'organització i als seus objectius que s'hi dona s'expressa en el context

Irlanda i la Unió Europea

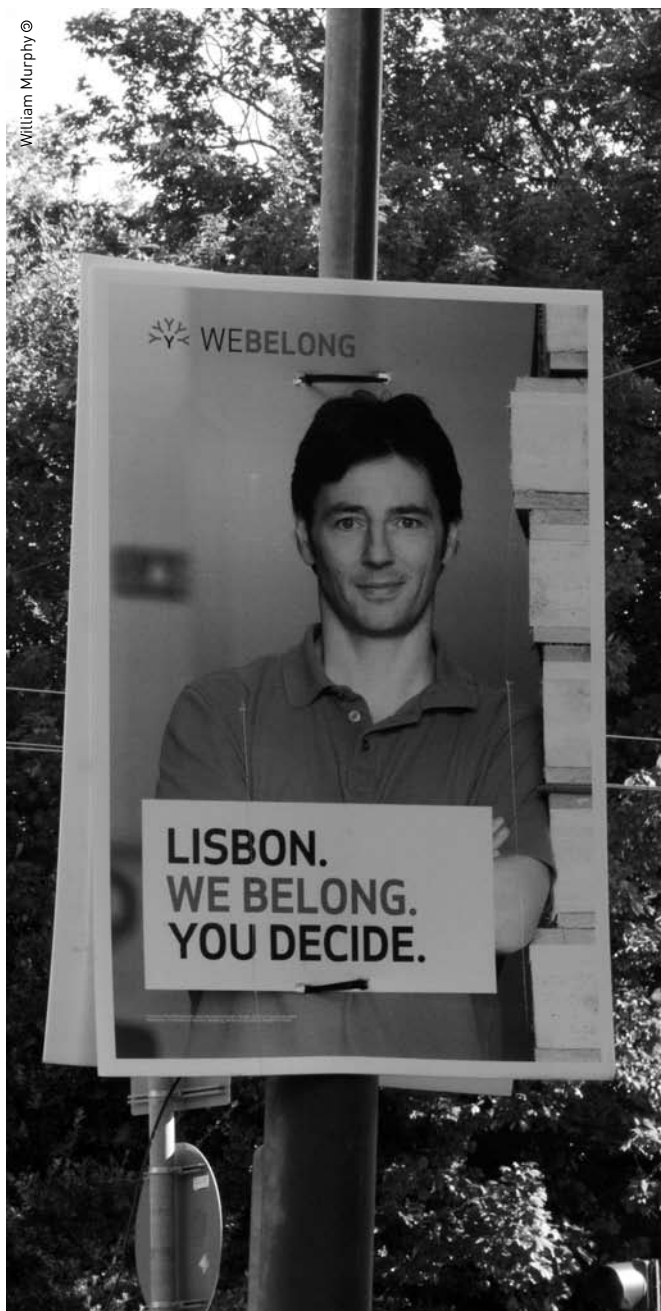
La UE és popular a Irlanda i els sondeigs d'opinió posen sistemàticament de manifest que una clara majoria de l'opinió pública creu que la pertinença a la UE ha estat una experiència positiva per al país. Per a alguns nacionalistes irlandesos,

la integració europea ha estat un procés alliberador que ha acabat amb la dependència política i econòmica postcolonial respecte del Regne Unit. Per a d'altres, de l'ala esquerra més radical de la política irlandesa, la naturalesa de la integració de la UE (però no la mateixa UE) ha estat criticada per excessivament centralitzada, per estar dominada per una economia neoliberal i per centrar-se en la construcció d'una superpotència europea.

El rebuig del Tractat de Niça en el primer referèndum l'any 2001 va ser un xoc per a l'establishment polític, però el resultat positiu del segon referèndum sobre aquest mateix Tractat, celebrat un any més tard, va minimitzar la importància del rebuig inicial i aquest es va explicar com a resultat d'una pobra campanya d'informació per part del Govern (la campanya va ser realment pobra). El rebuig del posterior Tractat de Lisboa, amb un 54,3% de vots negatius, sobre una participació relativament alta per a un referèndum, un 53,1%, va ser una commoció encara més gran per al sistema polític i va portar a una anàlisi més sistemàtica i detallada de les preocupacions dels votants.

Les anàlisis de l'opinió pública portades a terme per part del Ministeri d'Afers Exteriors irlandès després del primer referèndum (rebutjat) sobre el Tractat de Lisboa, en un esforç per clarificar les preocupacions dels votants, van posar de manifest un seguit de fets significatius¹: l'oposició al Tractat va ser més forta entre els votants de 25 a 34 anys (59%), els grups amb rendes més baixes (66%) i les dones (56%). Entre els dos partits conservadors dominants, el 63% dels partidaris del Fianna Fáil, el partit governant, va votar que sí, i només el 52% dels simpatitzants del partit de l'oposició, el Fine Gael, tradicionalment més pro-UE, va fer el mateix. El 61% dels partidaris del Partit Laborista i el 53% dels simpatitzants del Partit Verd van votar que no, malgrat que les direccions d'aquests partits van fer campanya a favor del sí.

El fet de no haver entès el Tractat va ser amb gran diferència el motiu espontani més corrent que donava la gent per justificar que havia votat "no". De fet, el 23% dels que van votar "sí" i el 53% dels que van votar "no" van dir que "no sabien de què anava" el Tractat o bé que només en tenien "una idea imprecisa", i més del 40% dels que van votar "no" van mencionar espontàniament això quan se'ls va preguntar per què havien votat que no. Unes altres raons més substantives per justificar haver votat "no" van ser: la pèrdua d'independència (18%), la pèrdua de neutralitat/motius militars (8%), i la pèrdua d'un comissionat (4%). Els partidaris del Tractat tenien tendència a esmentar la importància de la UE d'una manera bastant general com el motiu principal per votar que sí. Quan es va preguntar als votants directament sobre temes concrets que havien tingut un fort protagonisme en el referèndum, el 82% dels que havien votat "no" (comparat amb el 71% dels que havien votat "sí") van dir que la neutralitat militar havia estat important o molt important a l'hora de determinar el seu vot; el 71% de votants del "no" van dir que la pèrdua d'un comissionat era important, i el 86% de votants del "no" va citar "els drets dels treballadors". Si bé amb un pes

La UE és popular a Irlanda i els sondeigs d'opinió posen sistemàticament de manifest que una clara majoria de l'opinió pública creu que la pertinença a la UE ha estat una experiència positiva per al país

menys important que aquests temes, els votants amb una postura religiosa conservadora sobre l'avortament van expressar la seva inquietud que el Tribunal de Justícia de la UE pogués interpretar l'avortament com un dret fonamental, invalidant la prohibició legal *de facto* de l'avortament a Irlanda; *Libertas*, un grup conservador proempresarial, va argüir que el Tractat de Lisboa donava a la UE l'autoritat potencial d'exigir a Irlanda que apugés l'impost de societats. El tema del servei militar obligatori, tot i que gairebé no va figurar durant la campanya, si no comptem les webs i els cartells d'alguns grups força marginals a la campanya, va ser subratllat en l'informe de la investigació, ja que el 48% de votants del “no”, i curiosament el 26% de votants del “sí” deien que “la introducció del servei militar obligatori en un exèrcit europeu” era un tema que estava *inclòs* en el Tractat.

Després del referèndum, el Govern irlandès va obrir negociacions amb altres Estats Membres i es va arribar a l'acord que si el Tractat de Lisboa era ratificat modificarien la seva posició prèvia sobre la Comissió i deixarien que cada Estat Membre conservés el dret de nomenar un membre de la Comissió. En canvi, si el Tractat de Lisboa no era ratificat, es mantindria la posició prèvia adoptada en el Tractat de Niça, segons la qual la pertinència seria rotatòria. En segon lloc, el Consell Europeu va acordar fer una sèrie de *declaracions legals* segons les quals cap aspecte del Tractat no afectaria les restriccions legals i constitucionals irlandeses sobre l'avortament, i en les quals s'afirmava el dret d'Irlanda a mantenir la seva política de neutralitat militar. Les preocupacions de tipus econòmic que s'havien plantejat durant la campanya es van tractar de dues maneres: en resposta als grups empresarials conservadors, les declaracions legals deien que cap aspecte del Tractat modificava la competència de la UE en matèria impositiva, mentre que en resposta a les preocupacions plantejades pel moviment sindicalista i pels partits d'esquerra sobre l'actitud neoliberal predominant en les polítiques econòmiques de la UE, una declaració solemne sobre els drets dels treballadors i la política social assegurava que la UE estava compromesa amb els serveis públics i amb els drets dels treballadors, i també afirmava la competència dels Estats Membres en la provisió dels serveis educatius i de salut.

La llarga prepublicitat del segon referèndum, els canvis legals i la *restauració* del dret de cada Estat Membre a nomenar un comissionat semblava resoldre molts dels temes que havien ocupat un lloc central durant la campanya del primer referèndum. A més a més, Irlanda entrava en una greu recessió econòmica que portaria a un dèficit sever en les finances públiques. Tots aquests factors combinats van ser suficients per canviar de manera decisiva el resultat. En el segon referèndum, el vot pel sí —un 67%— va ser el més alt de qualsevol referèndum relacionat amb la UE des del Tractat de Maastricht. Tanmateix, encara hi ha un resistent 33% de la població que continua oposant-se als recents desenvolupaments de la integració de la UE. Aquests votants tenen inquietuds i interessos diversos, i en molts casos conflictius. Entre ells s'hi inclouen una crítica des de l'esquerra, del Sinn Féin i del Partit

Socialista, i també d'alguns dels partidaris del Partit Laborista irlandès (tot i que no de tota la direcció d'aquest partit), que s'oposa a l'enfocament neoliberal de la política econòmica de la UE i al desenvolupament de la Política Europea de Seguretat i Defensa (PESD); hi ha també el discurs nacionalista del Sinn Féin, i de parts del partit governant, el Fianna Fáil, que expressen la seva preocupació per una possible pèrdua de sobirania i de control polític; i, finalment, existeix una postura catòlica conservadora que s'oposa al punt de vista de la UE sobre els drets fonamentals i que expressa el temor que li provoca el fet que un règim ampli de drets a la UE pugui ser utilitzat per promoure una agenda laica i liberal en temes com el dret a l'avortament. No obstant això, no sembla que cap d'aquests grups pugui tenir una influència significativa sobre la política exterior irlandesa, que continua fortament compromesa amb la integració de la UE, defensant al mateix temps la competència dels Estats Membres respecte a qüestions com l'impost de societats.

Irlanda i les Nacions Unides

El Llibre Blanc irlandès de 1996 sobre política exterior estableix quatre àrees prioritàries d'interès per a la política exterior irlandesa dins de les Nacions Unides —el manteniment de la pau, el desarmament, els drets humans i el desenvolupament². Discutim per separat cadascun d'aquests temes, seguit d'una discussió sobre el paper d'Irlanda al Consell de Seguretat durant el seu mandat més recent, els anys 2001 i 2002.

Manteniment de la pau. Irlanda ha contribuït d'una manera molt significativa a les operacions de les Nacions Unides en suport de la pau —en particular les operacions de manteniment de la pau. Efectivament, tenint en compte la mida comparativament petita de l'Exèrcit irlandès, aquesta contribució ha estat realment extraordinària. Els recents compromisos internacionals han vist, en general, la participació en qualsevol moment d'uns 800 soldats irlandesos a l'estranger en un exèrcit que compta amb un contingent total de 8.500 soldats. Aquest és un percentatge força alt tenint en compte els actuals estàndards internacionals, segons els quals el més normal és tenir menys d'un 5% del contingent militar en actiu en missions internacionals. Els darrers anys, Irlanda ha desplegat un nombre significatiu de soldats en missions de l'ONU a l'Àfrica, incloent-hi les missions a Etiòpia/Eritrea, Libèria i el Txad, on les Nacions Unides han tingut moltes dificultats per obtenir compromisos dels estats desenvolupats a l'hora d'aportar tropes, malgrat que en alguns casos eren molt necessàries³.

Els oponents irlandesos a la PESD han argüït que la pressió dels socis de la UE per construir una capacitat militar eficaç a la UE portarà inevitablement a una menor disponibilitat de soldats irlandesos per participar en missions de l'ONU. Tenint en compte la reticència de molts estats de la UE a servir sota el comandament de l'ONU o a servir a l'Àfrica, això podria portar a un canvi significatiu en la pràctica irlandesa. D'altra

banda, és possible que si la UE desenvolupa una capacitat militar pròpia per tal de portar a terme operacions importants de suport a la pau, aleshores els estats que actualment no participen d'una manera significativa en missions pacificadores de l'ONU podrien sentir-se més pressionats per participar-hi (i per contribuir-hi econòmicament) en una operació dirigida per la UE en resposta a una petició de l'ONU.

Irlanda desitja tenir una participació activa en la Política Europea de Seguretat i Defensa (PESD) i va tenir un paper important en la missió militar EUFOR al Txad/CAR, aportant el comandant de la missió (el general Pat Nash) i 400 soldats. La UE no té la legitimitat de l'ONU i la llei irlandesa exigeix un mandat de l'ONU per permetre el desplegament de tropes. Tot i així, es reconeix que per a la UE és un repte real construir el nivell d'acceptabilitat que té l'ONU. L'Estat continua compromès amb la provisió de tropes per al manteniment de la pau en missions de l'ONU, i es va quedar al Txad quan l'ONU es va fer càrrec de la missió de la UE.

Desarmament. Des que va ingressar a l'ONU, Irlanda ha participat regularment en iniciatives diplomàtiques sobre desarmament; va ser un dels principals promotors del Tractat de No Prolifерació Nuclear (TNP), i continua participant activament en iniciatives encaminades a reactivar la seva influència. Tanmateix, aquesta és una àrea en la qual el progrés internacional ha estat molt limitat i on un petit Estat no nuclear té molt poca influència. En temes de desarmament de caire més general, Irlanda va ser un defensor precoç de la campanya contra les mines terrestres antipersones, i va signar i ratificar la convenció des del primer moment. Irlanda també va ser la seu de la cimera del maig del 2008 que va adoptar la convenció sobre les bombes de raïm o bombes de dispersió i va ser un dels seus principals partidaris.

El desenvolupament i el paper de l'ONU en la generació de consens. L'ONU té un paper clau en la construcció d'un consens internacional sobre el desenvolupament i utilitza la seva posició per assegurar uns compromisos més fermes per part del món desenvolupat en l'ajuda, el comerç i l'alleujament del deute. Tant pel que fa a la seva despesa en ajuda com en el context més general de la seva política global sobre l'ajuda, Irlanda ha estat estretament vinculada al sistema de les Nacions Unides. Si bé el gruix de l'ajuda al desenvolupament d'Irlanda es destina als països del seu programa de prioritats, principalment a l'Àfrica Subsahariana, i a donar suport a la tasca a favor del desenvolupament de les ONG irlandeses, els últims anys la magnitud de les contribucions a les agències de l'ONU ha crescut i ara és més gran que la contribució al programa de desenvolupament de la UE; el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), el Fons de les Nacions Unides per a la Infància (UNICEF) i la Comissió de l'ONU sobre els Drets Humans (UNCHR) en són els principals destinataris.

A més d'augmentar el seu pressupost per a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD), Irlanda ha estat un dels prin-

Irlanda ha contribuït d'una manera molt significativa a les operacions de les Nacions Unides en suport de la pau, tenint en compte la mida comparativament petita de l'Exèrcit irlandès

Dos membres del batalló irlandès d'UNIFIL al Líban el maig de 1980.

cipals defensors de la iniciativa individual més important de l'ONU en el camp del desenvolupament: els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) del 2000. Si bé els objectius han estat criticats pel seu caràcter limitat, l'èxit inicial dels ODM va ser la seva capacitat per implicar novament els governs del Nord en les qüestions del desenvolupament. En aquest sentit, la força de les Nacions Unides és evident ja que, tot i que no hi havia res de nou en termes polítics en els ODM, van poder ser presentats com un conjunt legítim de principis universals al voltant dels quals es podia pressionar per construir la reforma necessària. Tot i que en darrera instància els objectius limitats dels ODM no es podran assolir, el seu llançament va ser un intent molt seriós de mobilització per part de l'ONU, el qual no ha estat superat per cap altra iniciativa. Els ODM i la seva crida a un increment en l'AOD van rebre el suport del Govern irlandès a la cimera de l'ONU de l'any 2000. El *taoiseach* (primer ministre) va assumir el primer compromís públic d'Irlanda de complir l'objectiu de l'ONU per a l'AOD d'un 0,7% del PNB per al 2007. Irlanda ha modificat posteriorment la seva posició i, si bé continua compromesa en termes polítics per complir l'objectiu del 0,7% abans del 2012, la recent reducció de més d'un 22% en el pressupost per a l'ajuda significa que és improbable que aquest objectiu es pugui arribar a complir.

Els drets humans i la feblesa del sistema de l'ONU. La política exterior irlandesa referma regularment el seu compromís amb els drets humans com una de les seves prioritats bàsiques per treballar en el si del sistema de les Nacions Unides. No obstant això, hi ha febleses ben documentades en la Comissió dels Drets Humans de l'ONU, i una de les crítiques més dures de l'exsecretari general Kofi Annan a un organisme de les Nacions Unides la va reservar per a aquesta Comissió en el seu informe del 2005 *In Larger Freedom* (Un concepte més ampli de la llibertat). En aquest sentit, Irlanda va donar la benvinguda a la creació d'un nou Consell dels Drets Humans per substituir la Comissió a la cimera del 2005, tot i que el canvi que aleshores s'augurava encara s'ha de concretar.

Irlanda va mirar de mobilitzar els seus propis esforços en el camp dels drets humans amb la creació d'una Unitat per als Drets Humans en el Ministeri d'Afers Exteriors el 1996. El perfil d'Irlanda es va accentuar l'any següent quan la presidenta d'Irlanda, Mary Robinson, es va convertir en l'Alta Representant de les Nacions Unides per als Drets Humans (va renunciar abans al seu càrrec de presidenta). L'activisme d'Irlanda en aquest àmbit també es va fer palès amb l'elecció de l'Estat per a la Comissió dels Drets Humans de l'ONU per als períodes 1997-1999 i 2003-2005, i amb la seva elecció per presidir la sessió de la Comissió a Ginebra l'any 1999. El 2003, la jutgessa irlandesa Maureen Harding Clark va ser elegida jutgessa del Tribunal Penal Internacional (TPI), obtenint 65 dels 83 vots.

Irlanda també va utilitzar la seva estada en el Consell de Seguretat durant el període 2001-2002 per promoure els drets

humans quan els diplomàtics van fer un seguit d'intervencions; tot i que l'actual clima internacional, amb la seva preocupació per la lluita contra el terrorisme internacional, ha reduït el seu focus en la qüestió dels drets humans, Irlanda continua considerant les Nacions Unides com el fòrum principal per a la promoció d'aquests.

L'història d'Irlanda en el Consell de Seguretat de l'ONU. L'elecció d'Irlanda per al Consell de Seguretat de l'ONU, per al període 2001-2002, va ser una forta reivindicació del perfil d'Irlanda a les Nacions Unides, ja que els estats són elegits per la totalitat dels membres de l'ONU. Inicialment Irlanda no es va considerar un fort candidat, ja que mancava de la fortalesa diplomàtica i econòmica dels seus rivals electorals, Noruega i Itàlia. La relativa facilitat de la victòria –130 vots en la primera ronda– va ser el resultat del suport que havia donat Irlanda a l'ONU i de la seva imatge positiva en temes com el desenvolupament i el manteniment de la pau. De tota manera, durant aquell període, els fets van posar a prova les posicions irlandeses en moltes àrees, i d'una manera molt notable a l'Iraq, a Palestina i al Tribunal Penal Internacional (TPI), on els valors tradicionals de la política exterior irlandesa posarien l'Estat en una posició directament enfrontada a la dels Estats Units i intensificarien un cop més les tensions entre els valors i els interessos econòmics (Doyle, 2004).

El tema d'Iraq va dominar el Consell durant el període en què el va presidir Irlanda. Inicialment, l'atenció es va centrar en l'impacte del règim de sancions, que havien estat en vigor des de la Guerra del Golf de 1991, i Irlanda, enfrontada en aquest tema amb els Estats Units i el Regne Unit, donava suport a la reforma del sistema per garantir una millor circulació de béns civils cap a l'Iraq. A partir de mitjan 2002, mentre els Estats Units es preparaven per a la invasió, els debats es van centrar sobre el suposat programa iraquí d'armes de destrucció massiva. En la seva contribució a l'adopció unànime de la resolució 1441 el novembre del 2002, Irlanda va declarar explícitament que corresponia al Consell de Seguretat decidir si l'Iraq havia comès una "violació material" de les seves obligacions, i que només aleshores el Consell podria decidir en conseqüència quines mesures s'haurien de prendre. Fins al final del seu mandat Irlanda va continuar donant suport al règim d'inspecció de les armes i oposant-se a un atac unilateral contra Iraq. Després d'abandonar el Consell de Seguretat, però, el Govern irlandès, a diferència de França i d'Alemanya, va adoptar una actitud més discreta i neutral sobre la guerra, i va evitar prendre postures públiques clares al respecte. Als avions nord-americans que transportaven tropes a Iraq se'ls va permetre proveir-se de combustible a Irlanda, però el Govern no va donar activament suport a la guerra i va continuar expressant la seva preferència per una solució basada en un mandat de l'ONU.

La política exterior irlandesa ha donat tradicionalment suport a la creació d'un Estat palestí, i això es va reflectir en el Consell de Seguretat, davant de l'oposició dels Estats Units. El desembre del 2001, Irlanda va donar suport a una resolució

preliminar sobre Palestina que va ser vetada pels Estats Units i que havia estat promoguda pels estats àrabs. L'any 2002, novament, després de l'assassinat d'uns treballadors de l'ONU per soldats israelians, Estats Units va vetar una resolució preliminar que el condemnava i a la qual Irlanda havia donat suport.

La fundació del TPI va provocar una crisi real en el Consell, ja que els Estats Units planejaven vetar la renovació anual de les operacions de manteniment de la pau de l'ONU per tal de pressionar el Consell perquè acceptés una exempció dels ciutadans estatunidencs del mandat del TPI. En una reunió oberta del Consell el 10 de juliol, Irlanda havia dit que la posició estatunidenca "no estava ben fonamentada", que Irlanda no podia acceptar la mecànica que proposaven els Estats Units. Irlanda i Mèxic van ser els dos últims països en donar suport a la resolució, i només ho van fer quan va quedar ben clar que seria igualment aprovada.

Els diplomàtics irlandesos van donar sistemàticament suport al multilateralisme, al sistema de l'ONU i a una aproximació a les relacions internacionals en el Consell de Seguretat basada en l'humanitarisme i en el respecte dels drets humans. Els seus vots sobre Palestina, el TPI i altres qüestions com la del Sàhara Occidental van haver de fer front a fortes pressions dels Estats Units. No obstant això, el mandat d'Irlanda va acabar just abans que la decisió dels Estats Units d'envair l'Iraq fos irreversible. Si Irlanda hagués estat encara en el Consell en el moment de la invasió, hauria patit una pressió molt més forta per tal que s'ajustés a la postura estatunidenca sobre aquesta decisió que la que havia rebut per qualsevol altre dels temes que havia tractat el Consell durant els dos anys anteriors.

Conclusió

Després de dues dècades de referèndums sobre tractats per a la reforma de la UE, la política irlandesa (i la mateixa UE) està entrant probablement en un període d'estabilitat. Si bé encara queda una minoria que fa diverses crítiques a la naturalesa de la integració de la UE, la magnitud de la majoria en el segon referèndum sobre el Tractat de Lisboa significa que hi ha una pressió limitada sobre el Govern irlandès perquè prengui noves iniciatives sobre les qüestions plantejades pels oponents del Tractat de Lisboa. Dins de l'ONU, el suport irlandès a les missions pacificadores és molt probable que continuï tenint en compte la seva popularitat a escala nacional i el seu elevat perfil. L'activitat en els camps dels drets humans, el desarmament i la reforma de l'ONU continuarà, ja que té un alt suport institucional i uns costos polítics i financers limitats. D'altra banda, es podria pensar que la política sobre el desenvolupament –tant la basada en l'ONU com la bilateral– gaudeix d'un suport polític similar, però el fracàs per part dels grups de suport al desenvolupament d'impedir la reducció de més d'un 22% en el pressupost i l'abandonament efectiu de l'objectiu del 0,7% han malmès greument la reputació d'Irlanda en aquest camp. ●

Notes

1. Per a totes les referències que es donen a continuació, vegeu **BROWN**, Millward / IMC, *Post Lisbon Treaty Referendum Research Findings*, 2008; i **SINNOTT**, Richard et al., *Attitudes and Behaviour in the Referendum on the Treaty of Lisbon*, 2009. Consultables a: www.dfa.ie/uploads/documents
2. La contínua rellevància d'aquestes àrees ve indicada en un discurs del *taoiseach* (primer ministre) del 14 de setembre del 2005. Consultable a: www.taoiseach.gov.ie/index.asp?locID=200&docID=2157. Per a les posicions oficials més recents, vegeu la web del Ministeri d'Afers Exteriors: www.dfa.ie
3. Per a detalls sobre els desplegaments irlandesos, vegeu la web de les forces de defensa: www.military.ie

Referències bibliogràfiques

- CONNOLLY**, Eileen i **DOYLE**, John. "The place of the United Nations in contemporary Irish foreign policy". A: **KENNEDY**, Michael i **MCAHON**, Deirdre (eds.) *Obligations and Responsibilities: Ireland and the United Nations, 1955-2005*. Dublín: IPA, 2005.
- DEVINE**, Karen. "Stretching the IR theoretical spectrum on Irish neutrality: a critical social constructivist framework". *International Political Science Review*. Núm. 29 (4) (2008). P. 461-91.
- DOYLE**, John. "Irish diplomacy on the UN Security Council 2001-2: foreign policy-making in the light of day". *Irish Studies in International Affairs*. Núm. 15 (2004). P. 73-102.
- DOYLE**, John i **CONNOLLY**, Eileen. "Foreign policy and domestic politics: a study of the 2002 election in the Republic of Ireland". *Irish Studies in International Affairs*. Núm. 13 (2002). P. 151-166.
- GOVERN D'IRLANDA**. *White Paper on Foreign Policy: Challenges And Opportunities Abroad*. Dublín: Government Publications, 1996. Consultable a: www.dfa.ie/information/publications/whitepaper/default.asp.
- KENNEDY**, Michael i **MCAHON**, Deirdre (eds.). *Obligations and Responsibilities: Ireland and the United Nations, 1955-2005*. Dublín: IPA, 2005.
- MILLWARD BROWN / IMC**. *Post Lisbon Treaty Referendum Research Findings*. Dublín: Millward Brown / IMC, 2008.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Evolució de les relacions a les illes d'Irlanda i
la Gran Bretanya.
Des de la colonització al procés de pau.

Justin Harman

Evolució de les relacions a les illes d'Irlanda i la Gran Bretanya

Des de la colonització al procés de pau

Justin Harman Ambaixador d'Irlanda a Espanya

Gran Bretanya i Irlanda comparteixen arxipèlag en una de les ribes occidentals d'Europa. Potser, inevitablement, les relacions entre les dues illes han estat històricament entrellaçades amb un flux i reflux de contactes a través dels segles. Al llarg de la història escrita de les dues illes hi ha hagut una consciència de l'altra i una relació mútua.

Des de fa gairebé un segle, la situació a Irlanda del Nord ha eclipsat la relació britànico-irlandesa. Aquest article se centra en el desenvolupament del procés de pau a Irlanda del Nord, un element clau del qual van derivar els canvis en la naturalesa de les relacions entre les dues illes.

Els orígens d'Irlanda del Nord

La partició de l'illa d'Irlanda data de l'aprovació l'any 1920 de la Government of Ireland Act per part del Parlament britànic. Anglaterra primer, i després la Gran Bretanya, havien ocupat i reclamat la jurisdicció sobre una part o sobre la totalitat d'Irlanda des del segle XII, amb periòdics aixecaments i rebel·lions en contra del domini britànic, i amb l'establiment d'una sèrie de colònies durant els segles XVI i XVII per tal de materialitzar-ho. Des de 1801 a 1921, tota Irlanda havia estat directament governada pel Parlament britànic. Després de la Guerra d'Independència es va signar el Tractat Anglo-Irlandès de 1921. El resultat va ser que 26 dels 32 comtats d'Irlanda van obtenir la independència respecte d'Anglaterra. Els altres sis comtats van formar la Irlanda del Nord, que va continuar sent governada a l'interior del Regne Unit.

Des de la partició al conflicte

Des de 1921, el Govern transferit a Belfast havia tingut la responsabilitat dels afers locals. Era conegut com a Stormont, pel nom de l'edifici del Parlament transferit. El poder va restar exclusivament en mans del Partit Unionista de l'Ulster (UUP), d'identitat britànica i predominantment protestant. A la pràctica, la minoria nacionalista, d'identitat irlandesa i principalment de religió catòlica, no tenia cap paper en el Govern i patia discriminació en l'àmbit local, fins i tot en aspectes com els drets de vot, l'habitatge i l'ocupació. Això va significar que durant els anys seixanta molts nacionalistes se sentissin alienats de l'Estat.

L'any 1969, els defensors no violents dels drets civils es van trobar amb una resposta repressiva de les autoritats de Stormont. Això va generar protestes i contraprotestes, disturbis civils i violència intercomunal, inclosos la reactivació de l'activitat de les organitzacions paramilitars i el desplegament de les tropes britàniques als carrers del Nord. Es van introduir poders d'emergència i, en vista del deteriorament de la situació des del punt de vista de la seguretat, el Parlament i el Govern de Stormont van ser prorrogats –suspesos– l'any 1972. El Govern britànic va introduir l'administració directa de Londres, que va continuar fins al 1999, amb l'excepció d'un breu període el 1974 quan es va establir un executiu local sobre la base del poder compartit, estipulat per l'Acord de Sunningdale. Durant molts anys, el repete polític subjacent va ser l'absència d'una base comuna suficient sobre la qual es poguessin construir unes institucions de govern eficaces i legítimes al nord que fossin prou sòlides i acceptades per poder acabar amb el conflicte.

Conseqüències del conflicte

La violència intercomunal, i la por a la violència, va generar una fugida massiva de les comunitats a àrees *segures* que va reforçar la pauta ja establerta de viure separats; fins i tot avui, el 90% de la gent viu en comunitats formades en un 90% per una o altra comunitat. Durant els primers anys del conflicte, molts milers de persones van abandonar també el nord, i durant el conflicte i des d'aleshores s'ha produït una "fuga de cervells", ja que molts dels qui deixen el nord per anar a la universitat a altres llocs sovint no tornen.

Les principals conseqüències del conflicte van ser: la mort d'un 3.700 persones i els danys físics soferts per un 30.000-50.000 persones (sobre una població total d'1,6 milions), amb els desordres associats a l'estrès posttraumàtic conseguint que van afectar entre un 10%-20% de la població; Un augment de la segregació entre les dues principals comunitats, especialment en els llocs amb més habitatges de protecció oficial; Una economia excessivament vinculada al sector públic; La divisió física entre comunitats, inclosos els murs de separació i altres barreres; Finalment, un entorn condicionat per una política de suma zero –"si ells guanyen, nosaltres perdem"–, violència i sectarisme.

El procés de pau

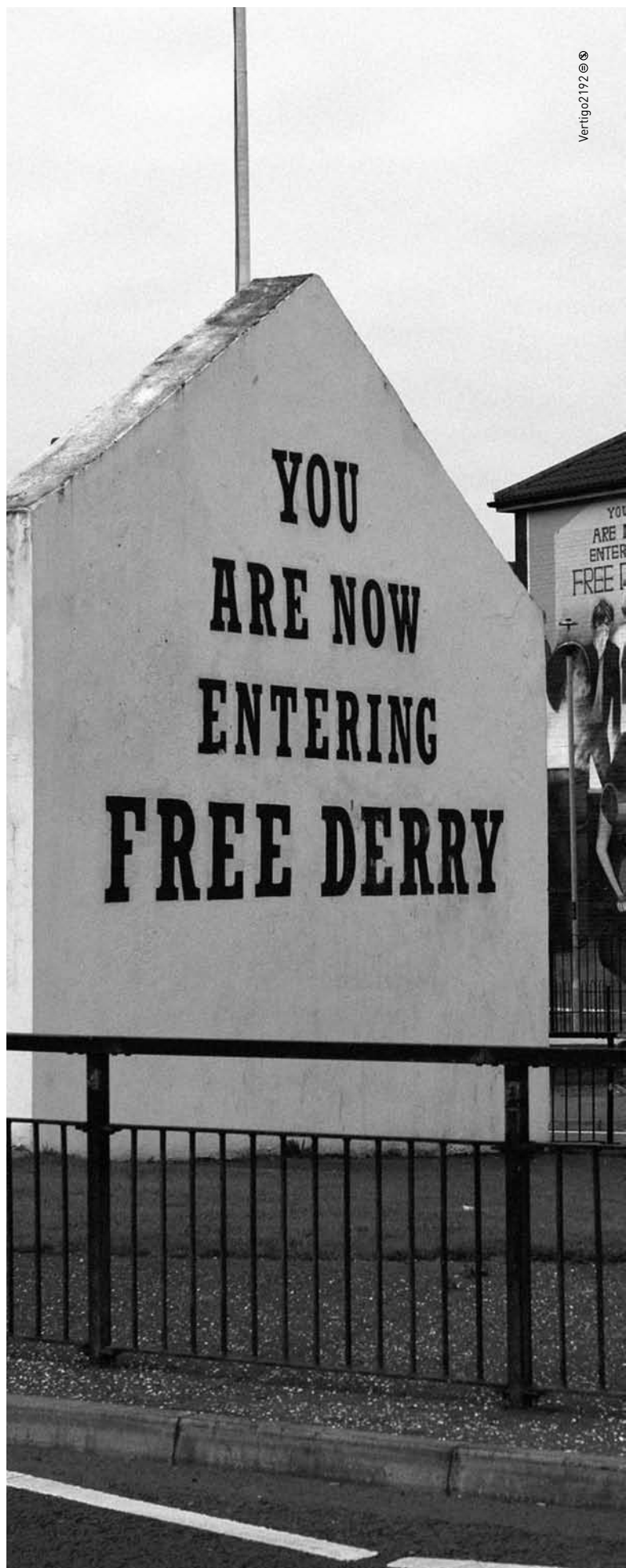
No obstant això, i malgrat tots els anys de foscor i desesperació, eren encara molts els que mantenien viva la flama de l'esperança que la pau era possible i que es podia trobar una sortida per anar endavant. Van ser aquesta gent i aquesta esperança les que van preparar el terreny perquè Irlanda avancés cap a la pau.

Podem identificar un seguit de fites al llarg d'aquest camí, els elements clau que van fer que l'Acord de Divendres Sant de 1998 fos un fonament sòlid i durador de la pau després de molts anys de conflicte.

L'acord de 1985. Una bona mostra de la complexitat que comporta la resolució d'un conflicte, fins i tot un conflicte que estava sota el tutelatge de dos governs democràtics estables, és el fet que els governs britànic i irlandès només van començar a col·laborar formalment per tal de buscar una solució al conflicte amb la signatura de l'Acord Anglo-Irlandès de 1985.

Aquest acord va crear unes estructures formals per a la cooperació entre els dos governs i va establir una agenda per abordar moltes de les causes subjacents del conflicte, inclosos temes com els acords polítics, la qüestió dels drets i la identitat, la confiança en l'administració de justícia i en les forces de seguretat, la col·laboració transfronterera i interparlamentària, i moltes altres qüestions.

Es va produir un progrés constant, si bé de vegades lent, en aquests temes en paral·lel amb les campanyes violentes. Gairebé deu anys més tard, i mitjançant un seguit de converses i d'accions i declaracions coreografiades, es van anunciar els

acord d'alto el foc de 1994. A partir d'aquell moment van començar de veritat les converses que portarien a l'Acord de Divendres Sant de 1998.

L'Acord de Divendres Sant de 1998. L'Acord de Divendres Sant és realment un document històric i transcendent. Es basa en una sèrie de principis fonamentals. Associació, igualtat i respecte mutu estaven continguts no solament en el llenguatge benintencionat del preàmbul de l'Acord, sinó que també estaven presents en les formes més reals i tangibles de les estructures governamentals establertes per l'Acord. L'Acord proporciona un marc institucional totalment dependent del fet que les dues comunitats treballin d'una manera mútuament cooperativa. Això va representar clarament un nou començament, amb una assemblea i un executiu basats en un repartiment del poder entre els representants electes de les comunitats

era de quina manera l'Acord podia acomodar aquests punts de vista sovint conflictius sense comprometre les aspiracions polítiques de cap de les parts. La solució d'aquest problema es va articular mitjançant la formulació del principi del consens. L'Acord reconeix la legitimitat de qualsevol opció que prengui lliurement una majoria del poble d'Irlanda del Nord respecte del seu estatus constitucional, tant si s'estima més continuar donant suport a la Unió amb Gran Bretanya com si vol donar-lo a una Irlanda Unida sobirana. És un reconeixement de l'actual estatus constitucional d'Irlanda del Nord com a part del Regne Unit al mateix temps que ofereix la possibilitat d'un canvi per mitjans pacífics i democràtics. D'una manera decisiva, això significava que les parts signants de l'Acord no tenien cap necessitat d'abandonar ni de comprometre les seves creences més profundes i, al mateix temps, esdevenia possible fer progressos en el pla polític.

La partició d'Irlanda data del 1920. Anglaterra primer, i després la Gran Bretanya, havien ocupat i reclamat la jurisdicció sobre una part o sobre la totalitat d'Irlanda des del segle XII, amb periòdics aixecaments i rebel·lions

unionista i nacionalista per tal de garantir una estructura de governança que funcionés per al benefici de tota la població d'Irlanda del Nord.

L'Acord se centra també molt en la qüestió dels drets humans. Les parts signants de l'Acord es van comprometre específicament a la consecució de la reconciliació, la tolerància i la confiança mútua, i a la protecció i reivindicació dels drets humans per a tothom. Aquest compromís impregna la lletra i l'esperit de l'Acord, i ha servit de motor a l'inimaginable progrés aconseguit durant els darrers 11 anys. El compromís substantiu a favor dels drets humans que s'estableix en l'Acord, la major part del qual ja ha estat implementat a hores d'ara, estava fortament arrelat en les normes internacionals. En aquest sentit, una conseqüència significativa i en curs de l'Acord ha estat la creació de la Comissió Irlandesa dels Drets Humans i de la Comissió dels Drets Humans d'Irlanda del Nord. Aquests importants organismes treballen individualment i conjuntament per mirar de garantir un futur compartit d'igualtat, respecte i tolerància per a tots els habitants de l'illa d'Irlanda.

El text de l'Acord subratlla la primacia del diàleg sobre la violència, incloent una declaració inequívoca per la qual totes les parts es comprometen a resoldre les seves diferències per mitjans exclusivament pacífics i democràtics. Això reflecteix en paraules el canvi extraordinari que havia tingut lloc a Irlanda del Nord durant els anys anteriors a la signatura de l'Acord.

A Irlanda del Nord hi ha dues ideologies divergents i en competència, la nacionalista i la unionista. Una qüestió clau

Un element important d'aquesta secció de l'Acord és el reconeixement explícit del dret inalienable de tots els ciutadans d'Irlanda del Nord a identificar-se lliurement ells mateixos com a irlandesos, com a britànics o com a totes dues coses. Aquesta última condició és particularment benvinguda perquè obre un nou espai per tal que el poble d'Irlanda del Nord es pugui definir per ell mateix. Aquesta és una característica cada cop més important en la vida de l'illa en general en la mesura que es procura celebrar la diversitat de la seva gent.

Un punt molt important que cal tenir en compte és que l'Acord va ser presentat al poble d'Irlanda del Nord i del Sud per a la seva aprovació en sengles referèndums que van tenir lloc el mateix dia, el 22 de maig de 1998. El resultat va ser una aprovació rotunda de la frontera per totes dues parts, la qual cosa demostrava indubtablement que això era el que volia el poble. No hi podia haver marxa enrere. En els temps difícils que s'aproximaven els líders polítics tindrien sempre la seguretat que –treballant en el si de les institucions i d'acord amb els principis del pacte– estarien representant veritablement els desitjos democràticament expressats del poble.

Tres tipus de relacions

La història del viatge que ha fet Irlanda del Nord des del conflicte a la pau és la història de tres tipus de relacions: la relació entre Irlanda i Gran Bretanya, dos estats sobirans amb una història

llarga i sovint tensa; la relació entre les dues parts de l'illa d'Irlanda, el Nord i el Sud, dues jurisdiccions que durant dècades s'han desenvolupat donant-se l'esquena més que no pas mirant-se cara a cara. Finalment, i de manera molt important, el procés de pau i l'establiment d'un acord va abordar la relació entre les dues comunitats principals d'Irlanda del Nord, cada una de les quals està formada per un complex tapís d'identitats enfrontades.

L'Acord va permetre l'establiment de noves institucions polítiques que reflectien aquests tres tipus de relacions:

- Una Assemblea legislativa i un Executiu a Irlanda del Nord que exerceixen un govern associatiu basat en la igualtat. L'Executiu l'encapçala l'oficina conjunta del primer i el viceprimer ministre –un per cada comunitat– que prenen les decisions conjuntament.

- Un Consell Ministerial Nord/Sud (NSMC) i la implementació a tota l'illa d'organismes encarregats de desenvolupar la cooperació a dins de l'illa d'Irlanda. Les àrees de cooperació en el si d'aquest Consell Ministerial Nord/Sud són les de salut, educació, agricultura i llengües.

- Un Consell Britànic-Irlandès (BIC) per promoure unes relacions mútuament beneficioses entre Irlanda i Gran Bretanya com a fòrum de cooperació entre les diverses administracions sobiranes i transferides de Gran Bretanya i d'Irlanda (és a dir: els governs irlandès i britànic i les administracions transferides d'Irlanda del Nord, Escòcia i Gal·les, i també de l'illa de Jersey, l'illa de Guernsey i l'illa de Man). A més a més, es va instituir una Conferència Intergovernamental Britànica-Irlandesa que s'encarrega de promoure conjuntament en els governs britànic i irlandès la col·laboració bilateral en qüestions d'interès mutu que no han estat transferides a l'assemblea d'Irlanda del Nord.

Cal destacar que l'Acord cobreix també una sèrie de qüestions clau com el manteniment de l'ordre, la justícia criminal, els drets humans, l'excerceració de presoners, el desmantellament i la desmilitarització.

Els governs irlandès i britànic

El procés de pau no hauria pogut començar sense la relació entre Dublín i Londres. Com ja s'ha comentat, des de 1980 en endavant, els governs irlandès i britànic van començar a cooperar més estretament en els seus esforços per aconseguir un acord polític del conflicte a Irlanda del Nord perdurable i acceptable per a la majoria.

Aquests esforços primerencs per a una millor cooperació, que portaria finalment a una associació reeixida i més estreta en l'orientació i implementació del procés de pau, deuen molt, indubtablement, en els seus orígens a la Comunitat Europea, com es va fer palès en el seu moment. L'afiliació irlandesa i britànica al que ara és la Unió Europea va fer possible que aquests dos estats entressin com a iguals en un fòrum molt diferent del que cap d'aquests havia experimentat anteriorment. El fet de treballar junts amb altres estats al voltant d'una taula de negociació a Brussel·les va permetre construir unes relacions tant

Onze anys després de l'Acord de Divendres Sant es poden celebrar moltes coses: hi ha pau al carrer, les restes del conflicte han estat retirades, les institucions conjuntes funcionen, i s'estan prenent mesures per desenvolupar una economia estancada

en el pla polític com en l'oficial i va fer veure a tots dos estats allò que tenien en comú més que no pas allò que els dividia.

La culminació d'aquest canvi es va produir probablement el 1997 quan es va entaular una amistat i una relació sense precedents entre els primers ministres irlandès i britànic recentment elegits, Bertie Ahern i Tony Blair, tots dos joves i relativament menys condicionats pels vincles històrics que durant tant de temps havien impedit la millora de les relacions entre Gran Bretanya i Irlanda. Aquesta relació personal simbolitzava una nova dinàmica a Irlanda del Nord, on els dos governs eren socis i treballaven junts amb un objectiu compartit: encoratjar i persuadir les parts a Irlanda del Nord a comprometre's mútuament i arribar a una solució negociada.

Els reptes de compartir el poder

Els governs col·lectius i la presa de decisions conjuntes entre adversaris polítics mai no han estat una perspectiva fàcil. Les eleccions a la primera Assemblea d'Irlanda del Nord van tenir lloc el 25 de juny de 1998, i el poder va ser transferit a la nova Assemblea i al nou Executiu el 2 de desembre de 1999. No obstant això, els desacords entre les parts, principalment sobre el lliurament d'armes, van alterar greument el funcionament de l'Assemblea. L'octubre de 2002, l'Executiu i l'Assemblea van ser suspesos pel Govern britànic a conseqüència de les acusacions sobre la recopilació de materials d'intel·ligència a Stormont.

En un esforç encaminat a recuperar l'impuls, el primer de maig de 2003 els governs van publicar una Declaració Conjunta especificant les àrees en les quals es podia progressar. A continuació es va procedir a unes negociacions intenses, però la qüestió del desmantellament de l'armament paramilitar no es va poder resoldre.

L'anunci, fet el 28 de juliol de 2005, que l'Exèrcit Republicà Irlandès (IRA) posava fi a la seva campanya armada, i

la confirmació per part de l'Organisme Independent per al Desmantellament, feta el setembre de 2005, que l'IRA havia estat desmantellat completament va possibilitar la represa de les negociacions. L'any 2006, aquests esforços van culminar amb la publicació de l'Acord de Sant Andreu el 13 d'octubre, després de la tanda de converses entre els partits polítics realitzades amb el suport dels governs irlandès i britànic. El nivell de cooperació i d'unitat entre els governs britànic i irlandès va ser una contribució molt important perquè s'assolís l'acord.

L'objectiu central de l'Acord de Sant Andreu era garantir que s'avancés d'una manera ferma en qüestions com el repartiment del poder, el manteniment de l'ordre i l'administració de justícia. En aquest sentit, va tenir lloc un progrés important durant els primers mesos de 2007, quan tots els partits van donar suport a les institucions policials i de justícia criminal creades el mes de gener, i amb les eleccions a l'Assemblea del mes de març, el resultat de les quals va ser un suport popular molt clar al repartiment del poder.

Després de la declaració de l'IRA de juliol de 2005, el Govern britànic va posar en marxa el programa de normalització de la seguretat prèviament planificat. Això va comportar la retirada dels observadors militars, el cessament de l'activitat i el tancament de quasi totes les 14 bases de l'Exèrcit, i la reducció del nombre d'efectius militars de 13.000 a 5.000. Aquestes mesures de normalització es van completar el 31 de juliol de 2007.

Restabliment de les institucions: 8 de maig de 2007

Aquests desenvolupaments van fer possible que el 8 de maig de 2007 es produís el restabliment de les institucions de l'Acord de Divendres Sant. Aquell dia, el reverend Ian Pais-

ley, líder del Partit Democràtic Unionista (DUP), i Martin McGuinness, del Sinn Féin, van ser nomenats primer ministre i viceprimer ministre d'Irlanda del Nord, respectivament. El juny de 2008, Peter Robinson va substituir el reverend Ian Paisley com a primer ministre i com a líder del DUP.

Amb el restabliment de les institucions transferides, el Consell Ministerial Nord/Sud (NSMC) es va poder tornar a reunir i els Organismes d'Implementació Nord/Sud van poder entrar plenament en funcionament. Els ministres han continuat revisant aspectes clau del NSMC mitjançant unes reunions sectorials en curs durant les quals tenen l'oportunitat de discutir àmpliament un seguit de temes d'interès comú, com per exemple la protecció infantil, el turisme, la seguretat viària i les infraestructures. La primera reunió plenària del Consell Britànic-Irlandès (BIC) després del restabliment de les institucions va tenir lloc a Belfast el 16 de juliol de 2007.

El col·lapse i el restabliment de les institucions va ser, d'alguna manera, una demostració de la naturalesa global i sòlida de l'Acord. Malgrat les dificultats, l'acord i la seva arquitectura van aconseguir imposar-se i continuen funcionant.

Promoure l'enteniment mutu i la reconciliació: Cap on cal avançar ara?

"Però la pau no es troba només en els furs i en els pactes. Es troba en els cors i les ments de totes les persones. No posem, doncs, totes les nostres esperances en el pergamí i en el paper, esforcem-nos a construir la pau, el desig de la pau, la voluntat de treballar per la pau en els cors i les ments de totes les persones. Estic convençut que ho podem fer".

Són paraules del president John F. Kennedy i continuen sent pertinents aplicades a la situació actual d'Irlanda del Nord. Onze anys després de l'Acord de Divendres Sant es po-

den celebrar moltes coses: hi ha pau al carrer, les desagradables restes del conflicte han estat retirades de pobles i ciutats, les institucions conjuntes funcionen, i s'estan prenent mesures per desenvolupar una economia estancada a causa de molts anys de conflicte.

Tanmateix, és important entendre que un acord polític no pot per si mateix recompondre una societat que ha estat trencada i masegada durant més d'una generació. La confiança i les relacions en l'àmbit polític són vitalment importants, però l'estabilitat a llarg termini depèn del fet que aquestes qualitats s'estenguin àmpliament per tota la societat. Una societat en la qual la separació ha estat la norma durant dècades necessita temps i esforç per arribar a ser completament normal i per sentir-se còmoda i en pau amb ella mateixa. Irlanda del Nord es troba actualment ficada en aquest procés de guarició i de normalització.

Hi ha diversos aspectes en aquest procés. El primer és el desenvolupament i la implementació d'unes polítiques que assenten els fonaments d'un futur inclusiu i compartit. Això es troba a les mans de l'executiu d'Irlanda del Nord, que ha fet palès el seu compromís de contribuir a fer una Irlanda del Nord millor per a tots. Un lloc on els anomenats "murs de pau" no desfigurin els habitatges. Un lloc on protestants i catòlics, nacionalistes i unionistes puguin viure junts al mateix carrer, i on els seus fills puguin ser educats a les mateixes escoles. Per tal d'aconseguir-ho és essencial generar confiança en el pla comunitari. Això és evidentment possible i hi ha molts exemples encoratjadors de grups d'Irlanda del Nord que han pres iniciatives per treballar conjuntament i demostrar els avantatges i les sinergies que poden aconseguir-se quan les persones d'un lloc—independentment de la seva afiliació política o religiosa—treballen conjuntament per al benefici de tothom.

En tot això és essencial que es posi una atenció especial en la gent jove. Aquells que han estat testimonis del conflicte i que l'han patit tenen la responsabilitat de garantir una vida millor per a les generacions futures, i això inclou no passar-los la pesada càrrega dels problemes. Tots hauríem de fer nostres les paraules de Thomas Paine¹ quan deia: "Si hi ha d'haver problemes que sigui ara; vull que els meus fills puguin viure en pau". Avui, els fills d'Irlanda del Nord poden viure en pau. Com a conseqüència, se'ls han obert unes oportunitats i unes possibilitats que les generacions anteriors no van poder ni somiar. És evident que el deure de garantir que aquestes possibilitats arribin a fer-se realitat d'una manera plena és un deure compartit.

La promoció de la confiança i de l'entesa no està restringida a la mateixa Irlanda del Nord; s'està fent molta feina actualment per forjar una nova mena de relació entre el Nord i el Sud. Hi ha una col·laboració política pràctica en àrees com la salut, l'educació i el transport que ha portat uns beneficis tangibles a tota la gent de l'illa.

També s'està produint una construcció de relacions d'una altra mena—un redescobriment de la relació—, particularment amb la comunitat unionista. La celebració de la història de tot el poble d'Irlanda—per exemple, mitjançant la promoció de

llocs que han tingut una importància històrica i un significat de vegades divisiu, com el lloc de la batalla del Boyne—és la demostració de l'existència d'una nova alba en la qual es valoren i honoren tant les tradicions catòliques com les tradicions protestants de l'illa.

Aquest és un indicatiu important que els temps estan canviant i que la història no amenaça ningú. Les paraules d'un dels arquitectes del procés de pau d'Irlanda del Nord—Bertie Ahern, *taoiseach* (cap del Govern)—en el seu discurs en el Parlament britànic el 2007, proporcionen un resum excel·lent de l'estat de les relacions entre les illes d'Irlanda i la Gran Bretanya:

"La nostra és una història intensa, complexa i difícil. Però avui, amb energia i determinació, aquesta generació està deixant enrere el passat, forjant una amistat i assentant els fonaments d'una associació duradora basada en els interessos comuns entre les nostres dues illes". ●

Notes

1. Nota de l'ed.: Thomas Paine (1737-1809) va ser un escriptor, filòsof i polític anglo-estatunidenc inspirador, font d'inspiració, entre d'altres, de la Declaració d'Independència dels Estats Units.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

De tornada al col·lapse.
El conte de la darrera recessió a Irlanda.

Eoin Reeves

De tornada al col·lapse

El conte de la darrera recessió a Irlanda

Eoin Reeves Senior Lecturer in Economics,
Universitat de Limerick, Irlanda

Els darrers vint anys l'economia irlandesa ha oscil·lat com un pèndul, des del col·lapse al *boom* i tornem-hi. La fortuna canviant d'una de les economies més obertes del món s'ha vist reflectida en tres titulars de diari en un període de 21 anys. El gener de 1988, *The Economist* descrivia l'economia irlandesa com "la més pobra de les riques". Quan va tornar a tocar el tema el maig de 1997, el títol va ser: "La llum més brillant d'Europa". El març de 2009, l'anàlisi que va fer el premi Nobel Paul Krugman de les tribulacions actuals de l'economia irlandesa el va publicar *The New York Times* amb el títol "Erin go broke" (L'Erin fa fallida). Aquest article es proposa examinar les raons d'aquests alts i baixos de l'economia irlandesa i discutir les opcions, no gaire fàcils de digerir, de què disposen els decisors polítics que tracten d'aixecar l'economia fins a posicionar-la en un punt des del qual pugui prosperar quan l'economia global es recuperi, si és que ho fa.

Abans dels anys del *boom*: La incapacitat per convergir

Un dels trets més remarcables de l'actuació de l'economia irlandesa al segle XX va ser la incapacitat de convergir amb els seus homòlegs. Mentre la majoria d'economies europees creixien ràpidament entre el final de la Segona Guerra Mundial i la primera crisi del petroli de 1973, Irlanda va ser una de les poques excepcions. Únicament el Regne Unit va tenir un índex de creixement de la producció per càpita més baix durant aquest període. El canvi des d'una estratègia de desen-

volupament orientada cap a l'interior a un model d'economia més obert durant els anys seixanta va portar la promesa d'una millora de l'actuació econòmica. No obstant això, mentre que la productivitat i la renda per treballador van sobrepassar la mitjana europea, el PIB per càpita va romandre tossudament resistent a la convergència amb els nivells de la UE, i es va mantenir al voltant d'un 60% de la mitjana de la UE durant el període 1960-1986¹. Això es va atribuir a la incapacitat per mantenir l'ocupació en les indústries tradicionals recentment exposades a la competència internacional, als baixos índexs de participació de la força de treball i al fet que gairebé una quarta part dels que tenien feina treballaven en el sector de l'agricultura.

Hi va haver motius per a l'optimisme en relació amb les perspectives de convergència que es van donar després de la primera crisi del petroli. Entre aquestes perspectives hi havia la d'una participació més gran d'una força de treball més ben preparada en els sectors competitius, en expansió i orientats a l'exportació. Lamentablement, aquesta esperada convergència va descarrilar per culpa dels intents maldestres de forçar una recuperació ràpida de la depressió econòmica de mitjan anys setanta. Una política fiscal procíclica va donar lloc a unes pressions salarials i a uns desequilibris fiscals que van deixar Irlanda mal situada per fer front als elevats tipus d'interès globals que van seguir a la segona crisi del petroli i a la feble demanda exterior de començament dels anys vuitanta. Els anys vuitanta van ser uns anys subsegüentment caracteritzats per una depressió profunda, una taxa d'atur molt elevada i un gran endeutament.

Girant a la cantonada

L'any 1986 va representar el nadir de l'actuació econòmica d'Irlanda amb un creixement negatiu del PNB, una taxa de desocupació que va arribar al 17% de la població activa, i una ràtio entre el deute i el PIB de prop d'un 130% (el més alt d'Europa). El viratge posterior de la situació econòmica fou miraculós. Entre el 1995 i el 2000 el creixement real del PIB va ser d'un 10% de mitjana anual. L'atur va caure per sota del 4% el 2001. La ràtio deute/PNB va caure a un 36% a final del 2001. La convergència del PNB per càpita amb la mitjana de la UE es va aconseguir a finals dels anys noranta i es va mantenir en un 118% abans de la crisi global actual. Les raons d'aquests canvis tan espectaculars en l'actuació econòmica han estat examinades amb detall per molts analistes (per exemple, Honohan i Walsh, 2002). En aquest article, però, centrem l'atenció en els factors clau següents:

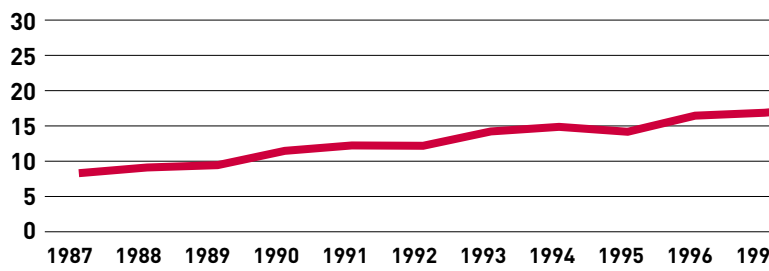
- La importància del dividend demogràfic, pel fet que la ràtio de dependència econòmica (la relació entre el nombre de persones dependents i el de persones ocupades) va caure des de 2,3 el 1987 a 1,3 el 2005;
- La duplicació de la població activa irlandesa entre començament dels anys vuitanta i mitjan anys 2000, atribuïble en gran part a un increment espectacular en la participació de la dona en el mercat laboral i a un augment considerable de la immigració;
- Els nivells de productivitat (mesurats en funció del PIB per hora treballada) es van situar des de final dels anys noranta entre els més elevats del món. Això es va deure sobretot a la productivitat de les corporacions multinacionals establertes a Irlanda, especialment en sectors d'un alt valor afegit com el dels productes químics. Això no obstant, la productivitat de les empreses del país també va ser considerable per ella mateixa;
- Irlanda es va embarcar en una estabilització fiscal extraordinàriament reeixida a final dels anys vuitanta;
- Unes altres millores significatives de la competitivitat van ser les derivades de les devaluacions de la moneda de 1983 i el 1986;
- El pacte social, la centralització del procés de negociació dels acords salarials, com també dels impostos i d'altres aspectes de la política econòmica van contribuir al canvi de tendència eliminant pràcticament les disputes industrials i moderant el creixement real dels salaris.

Dues fases específiques de creixement

Els factors mencionats van apuntalar un índex de creixement real mitjà del PIB d'un 6% durant el període 1988-2007 que va assolir nombres de dues xifres de mitjana durant el període 1995-2000. De tota manera hi va haver diferències importants en la naturalesa del creixement durant els períodes anterior i posterior al 2000. En el primer període,

el comprès entre el 1995 i el 2000 aproximadament, va dominar l'exportació. L'any 2000, la ràtio entre el comerç (exportacions i importacions) i el PIB va ser d'un 173%, una xifra a la qual només s'hi va aproximar Singapur. Després del 2000, però, un *boom* insostenible de la construcció i dels preus de la propietat immobiliària va ocupar el lloc de les exportacions com a principal motor del creixement irlandès. El creixement de base domèstica posterior al 2000 va emascarar un seguit de desenvolupaments que van tenir com a conseqüència que Irlanda no estigués ben preparada per fer front als efectes de la crisi econòmica internacional que van començar a afectar l'economia irlandesa a començament del 2008. Entre aquests desenvolupaments hi havia una pèrdua de competitivitat internacional ocasionada pels increments en els índexs de creixement dels costos laborals que van superar la mitjana de la UE (2000-2007) i un augment d'un 23,4% en el tipus d'intercanvi de la balança comercial (2000-2008). A més a més, unes pràctiques bancàries imprudents en un entorn regulador de baixa ingerència, així com l'excés de confiança de la hisenda pública en els ingres-

Figura 1. Impostos cíclics com a % del total (1987-2008). Impost

Font: Honohan, 2009.

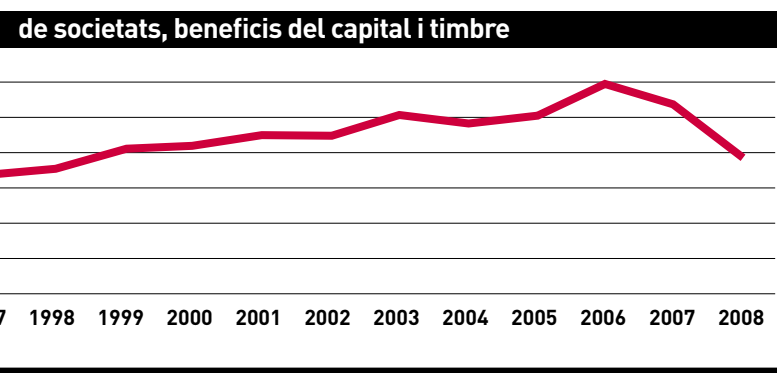
sos provinents del sector immobiliari es van anar acumulant fins generar una crisi econòmica domèstica que hauria donat lloc igualment a una recessió independentment de la crisi internacional.

Les arrels de la crisi

L'expansió excessiva del sector de la construcció. És inqüestionable que des del començament del nou mil·lenni Irlanda anava directament cap a una crisi econòmica. El catalitzador de la recessió era indubtablement el sobre-escalfament dels sectors de la construcció i l'habitatge. Un dels aspectes clau de l'economia del Tigre Celta fou l'extraordinari *boom* del sector immobiliari, que explica els enormes increments de l'activitat econòmica, dels nivells d'ocupació i dels ingressos impositius que es van produir en el moment en què el país entrava en el nou mil·lenni. Whelan (2009) explica amb detall com va créixer el nombre total d'habitatges des d'1,2 milions de llars el 1991 fins a 1,4 milions l'any 2000, i com va explotar fins a 1,9 milions de llars el 2008. El nombre d'habitatges

construïts va passar de 19.000 el 1990 a 50.000 el 2000, i va arribar a l'enorme xifra de 93.000 el 2006. El resultat va ser que el sector de la construcció es va convertir en un dels factors dominants de l'economia irlandesa. L'any 2007 la construcció va representar el 13,3% de tota l'ocupació, el percentatge més alt de l'OCDE.

L'increment en la provisió d'habitatges no va fer abaixar els preus. En comptes d'això, la insaciable demanda d'habitatges va produir uns augments extraordinaris en els preus. Entre 1996 i 2007, el preu dels habitatges es va quadruplicar (per comparació, durant el període 1996-2006 el preu dels habitatges als Estats Units només es va duplicar). La demanda d'habitatges es va veure impel·lida per una combinació de factors, com un increment de la renda i de la població, i una estructura demogràfica que alimentava la demanda d'habitatges. Dos altres factors clau van ser un entorn d'uns tipus d'interès reals i nominals baixos des de 1998 i unes pràctiques creditícies insensates per part dels bancs. Aquests factors van contribuir a uns increments dels preus que, cap al 2003-2004, van sobrepassar considerablement els preus d'equilibri (Rae i Van Der Noord, 2006).

Una política creditícia i una regulació bancària inadequades. A diferència de les crisis bancàries que han afectat països com Estats Units i el Regne Unit, la crisi bancària irlandesa no pot atribuir-se raonablement a les hipoteques *subprime* del mercat immobiliari ni al comerç amb instruments financers complexos. La causa de la crisi bancària a Irlanda cal buscar-la en l'exposició dels bancs irlandesos (i d'un dels seus bancs en especial, l'Anglo-Irish Bank) als promotors immobiliaris. Entre el 2003 i el 2007 el total de préstecs als promotors va passar d'un 40% a un 60% del total de préstecs. Aquest augment es va produir en un període en què la bombolla dels preus immobiliaris s'estava fent cada cop més evident. Però això no va portar a una regulació bancària més estricta.

Honohan (2009) explica que la regulació bancària irlandesa s'adequava aparentment als estàndards internacionals, però que de fet era "complaent i permissiva". Això es va fer particularment evident en la seva incapacitat de retallar el creixement de l'Anglo-Irish Bank. A més a més, no va saber fer més restrictius els estàndards creditícies. El 2006, ben bé les dues tercers parts dels préstecs concedits a primers com-

pradors tenien una ràtio préstec-valor superior al 90%; una tercera part eren préstecs del 100%. Whelan (2009) atribueix la inadequada regulació a l'èmfasi excessiu posat en els requeriments de regulació del capital. Argumenta que si bé el sistema regulador irlandès era conseqüent amb el marc Basilea 2 per a la supervisió bancària, posava un èmfasi excessiu en les normes d'adequació de capital (que miren de garantir que els bancs disposin de capital suficient per absorbir les pèrdues) a expenses de no prestar atenció suficient a la qüestió del "risc de concentració del crèdit". Com a conseqüència, l'exposició dels bancs als promotors immobiliaris va augmentar d'una manera desproporcionada, especialment durant els darrers anys del *boom*. A més, aquests préstecs eren finançats amb un emprèstit exterior enorme. A començament del 2008, l'endeutament exterior net dels bancs irlandesos havia sobrepassat el 60% del PIB, quan el 2003 era només d'un 10%.

Una política fiscal inapropiada. La història de la política fiscal i monetària irlandesa és una història que es caracteritza per l'existència d'uns períodes de formulació política molt pobre. Generalment es reconeix que l'economia irlandesa podria haver convergit molt abans amb la dels seus socis europeus si no hagués estat per una política fiscal inapropiada, especialment a final dels anys setanta, després de la primera crisi del petroli. Dissortadament la història s'ha repetit i l'esfondrament actual de l'economia irlandesa també té molt a veure amb unes polítiques fiscals mal triades en un context en què l'autonomia sobre la política monetària ha estat en gran part cedida al Banc Central Europeu.

Durant els anys del *boom* les finances públiques d'Irlanda es van beneficiar molt d'un cercle virtuos de creixement econòmic, d'un creixement vertiginós de les rendes impositives i d'unes balances fiscals millorades. Des de final dels anys noranta Irlanda va tenir excedents pressupostaris i va romandre confortablement dins de les normes del pacte de creixement i estabilitat que s'aplica als membres de la moneda única europea.

El saludable estat dels agregats fiscals de primera plana, però, amagava dues mancances estructurals fonamentals. En primer lloc, hi va haver un canvi significatiu en la composició dels rendiments impositius durant els anys del *boom*. En particular hi va haver un canvi cap a una dependència excessiva d'unes rendes tributàries cíclicament sensibles i especialment dels impostos relacionats amb la propietat. En segon lloc, hi va haver uns increments significatius en la despesa pública que es va duplicar en termes reals entre 1995 i el 2007 amb un índex de creixement real del PIB d'un 6% anual.

Excessiva dependència dels impostos basats en la propietat. El canvi sistemàtic en l'estructura dels rendiments impositius va tenir una sèrie de característiques molt marcadades. L'impost sobre la renda, que havia sigut onerosament alt durant els anys de la recessió de la dècada dels vuitanta, es va reduir significativament. Això es va atribuir en part al Social Partnership, el pacte social tripartit de tipus corporativista en-

tre el Govern, els empresaris i els sindicats. Un tret sistemàtic d'aquests acords triennals va ser la concessió de reduccions impositives a canvi d'una moderació de les reivindicacions salarials i de la pau industrial. Com a resultat, els impostos sobre la renda com a percentatge del PNB van caure des d'un 20% el 1988 a un 13% durant els darrers anys del *boom*.

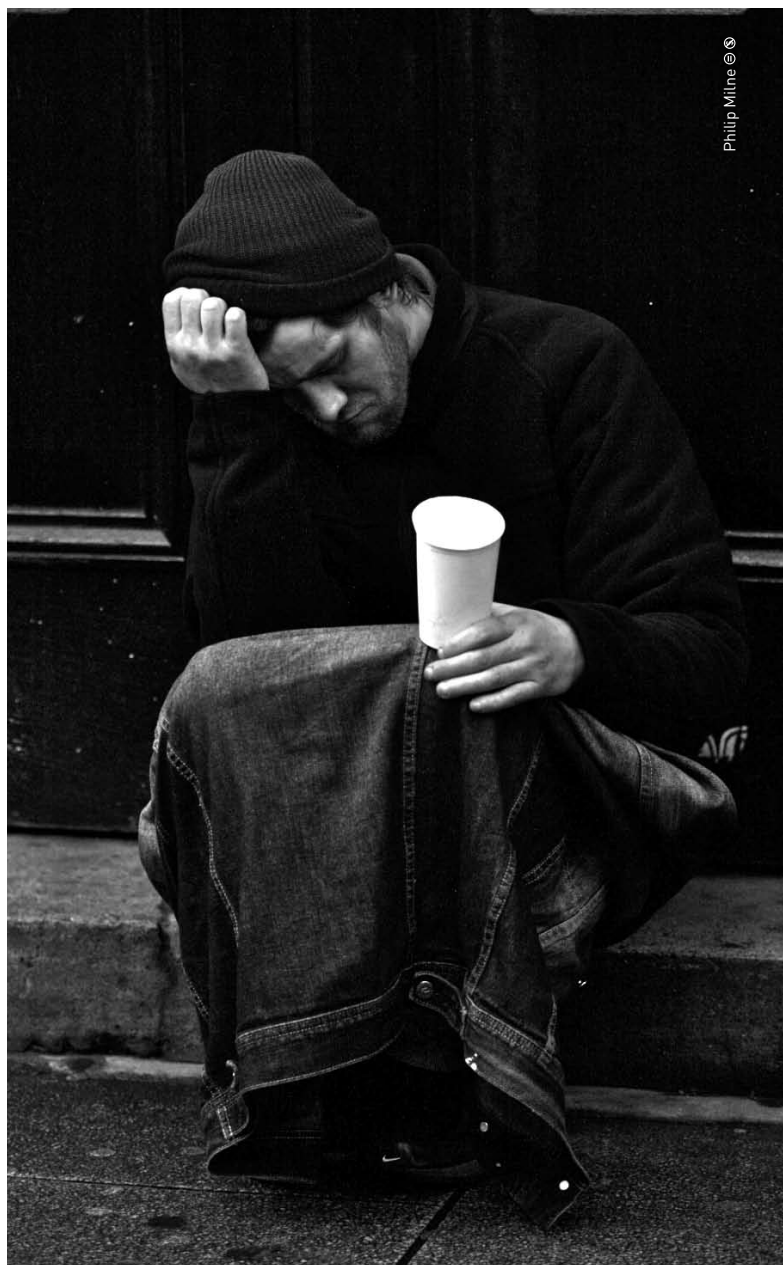
Malgrat aquestes reduccions en els impostos sobre la renda, el total dels rendiments impositius va continuar creixent. Això és atribuïble a una pujada dels impostos que poden considerar-se cíclics. Entre aquests s'hi inclouen l'impost de societats i els impostos relacionats amb la propietat com l'impost del timbre, els impostos sobre els beneficis del capital i l'IVA. El percentatge dels impostos sobre la propietat immobiliària va créixer des d'un 8% dels rendiments impositius el 2002 fins a un 17% el 2006. La figura 1 mostra que quan s'inclou l'impost de societats el percentatge de tots els impostos cíclics puja fins a un 30% el 2006. Dissortadament, el Govern irlandès, segurament influït per uns comentaristes excessivament optimistes, creia que aquesta situació era sostenible i que quan l'economia irlandesa entrés finalment en recessió faria un aterratge suau. Això va resultar fals i tan aviat com la recessió de l'economia internacional va agafar cos l'economia irlandesa es va veure molt mal posicionada per capejar el temporal.

La crisi econòmica internacional desencadena una crisi bancària nacional

Amb l'autoritat que dona jutjar les coses un cop que ja han passat, es pot afirmar que la confiança en la possibilitat d'un aterratge suau de l'economia irlandesa era una equivocació. Des del 2002 l'economia havia començat una desacceleració, i mentre que el creixement real del PNB havia estat d'un 7% de mitjana durant el període 1995-2002, la xifra comparable del període 2002-2008 era d'un 3,7%. Molts dels factors fonamentals que havien apuntalat els anys del *boom* i la convergència amb els estàndards de vida europeus havien fet el seu curs. Per exemple, els factors demogràfics ja no eren tan positius, ja que la població en edat de treballar havia arribat al seu punt màxim i havia començat a declinar. Els índexs de participació de la mà d'obra també havien arribat al seu apogeu. A més, la competitivitat internacional del país havia començat a minvar.

El ràpid deteriorament de la bonança econòmica a Irlanda es va precipitar a causa de la crisi financera internacional. El rescat de Bear Sterns i el col·lapse de Lehman Brothers a mitjan setembre de 2008 va deixar l'Anglo-Irish Bank amb greus problemes de liquiditat. El Govern va reaccionar posant en marxa un sistema de garanties de dipòsit bancari per a tot el sistema. Quan va transcendir que hi havia greus problemes de governança, el banc va ser totalment nacionalitzat el gener de 2009. Mentrestant, els dos bancs més grans d'Irlanda, l'Allied Irish Banks i el Bank of Ireland van rebre una injecció total del Govern de 7.000 milions d'euros en forma d'accions preferents. L'impacte d'aquests esdeveniments va sortir car a curt

L'esfondrament actual de l'economia irlandesa té molt a veure amb unes polítiques fiscals mal triades en un context en què l'autonomia sobre la política monetària ha estat en gran part cedida al Banc Central Europeu

termini, ja que el diferencial amb els bons del Govern federal alemany amb venciment a 10 anys va saltar des dels 30 punts bàsics el setembre de 2008 fins als 284 punts el març de 2009, abans de tornar a recular.

Recessió completa

Poques setmanes després del col·lapse de Lehman Brothers, Irlanda estava en plena recessió. El PNB real es va reduir en un 2,8% el 2008 i s'espera que es redueixi en un 8,7% el 2009. L'atur s'ha disparat, pujant des d'un 4,6% el 2007 fins a un 12,2% el setembre de 2009. El mercat immobiliari va començar una desacceleració el 2007, després que al febrer els preus arribessin al seu punt màxim. El juliol de 2009 els preus havien caigut un 20% i la previsió era que "el pic de la depressió" estigués al voltant del 50% (ESRI, 2009). La desacceleració en el mercat immobiliari ha portat a un col·lapse en els rendiments impositius i ha contribuït a la crisi fiscal. El total dels ingressos fiscals va caure un 14% el 2008. La caiguda dels ingressos fiscals cíclics va ser d'un 36% (Honohan, 2009). La disminució dels rendiments impositius ha estat constant durant el 2009. El total d'ingressos durant els primers nou mesos de l'any, fins al setembre, ha estat un 16,7% inferior al mateix període de l'any 2008. El dèficit públic general va ser d'un 7,3% del PIB el 2007 i es preveu que sigui d'un 12,9% el 2009. Això és particularment decebedor en el context de les mesures preses en dos pressupostos des d'octubre de 2008. És especialment preocupant en aquest sentit la constant caiguda dels ingressos fiscals, que són un 9,4% inferiors als de 2008 malgrat la imposició de nous gravàmens sobre la renda. En la seva revisió trimestral de l'economia més recent, l'Economic and Social Research Institute (ESRI), comenta que aquest rendiment fiscal tan pobre és pitjor que el que s'havia previst a causa de la previsible pujada de l'atur i suggereix que la mitjana d'ingressos és inferior a la que reflecteixen les estadístiques oficials (ESRI, 2009: 25).

Per consegüent, Irlanda es troba en aquests moments en la tercera crisi econòmica que pateix des dels anys cinquanta, que possiblement és la més greu. Com han reaccionat a la crisi els decisors polítics i quines són les perspectives del país a mig termini?

Respostes a la crisi

Les principals polítiques implementades en resposta a l'actual crisi econòmica s'han centrat a combatre la crisi bancària i a aturar el declivi de les finances públiques del país.

El problema de la crisi bancària. A més de les mesures relatives a la capitalització i a les garanties estatals, la principal resposta governamental a la crisi bancària ha estat una de les decisions econòmiques més importants preses en la història de l'Estat irlandès. L'abril de 2008 el Govern va anunciar la seva intenció d'establir un organisme per a la gestió d'actius

(la National Asset Management Agency, NAMA) per comprar préstecs hipotecaris no protegits a les sis institucions financeres cobertes, amb un descompte apropiat i pagant-les amb bons de l'Estat. El setembre de 2009 va publicar les seves estimacions de l'escala i el cost de les operacions de la NAMA. Proposa comprar préstecs hipotecaris amb un valor comptable de 77.000 milions d'euros en els balanços bancaris, però amb un valor real de mercat estimat en 47.000 milions, per 54.000 milions. Aquests préstecs podran comprar-se amb l'emissió de bons que poden canviar-se per diner en metàl·lic en els mercats internacionals o en el Banc Central Europeu. Dels 54.000 milions d'euros en bons de la NAMA, es proposa que un 5% sigui en forma de bons subordinats que posen els bancs en risc si la NAMA té pèrdues.

Les opinions estan força dividides respecte de si la NAMA és una opció millor que opcions alternatives com la de la nacionalització. Aconseguir l'objectiu declarat de restablir el crèdit dels sectors corporatiu i domèstic amb un cost mínim per al contribuent planteja uns reptes molt seriosos. Caldrà veure si l'increment de la liquiditat dels bancs i de la solidesa financera comportarà una millora de les condicions creditícies. L'organisme estatal recentment establert té per davant tasques molt difícils com les d'avaluar els préstecs individuals, tractar amb els promotors d'una manera rigurosa, vendre terres i habitatges en el moment oportú i garantir que el deute de l'Estat serà reemborsat. A més a més, les implicacions per a les finances públiques de l'establiment de la NAMA no estan gens clares. L'ESRI ha calculat que comprar préstecs per un valor de 50.000 milions d'euros augmentarà en més de 30 punts percentuals el deute nacional d'Irlanda. Tanmateix, el mes d'octubre, l'Eurostat, l'oficina europea d'estadística, va indicar que la creació d'una entitat instrumental (Special Purpose Vehicle) amb la responsabilitat de comprar, gestionar i vendre els préstecs de la NAMA facilitarà que els deutes derivats de la creació de la NAMA siguin considerats com a "operacions extracomptables".

El problema de la crisi fiscal. Pel que fa a la crisi fiscal, el Govern ha establert l'objectiu de reduir el dèficit públic general a un 3% del PIB l'any 2013. Això és demanar molt, tot i que des del juliol de 2008 ja s'han pres mesures fiscals discrecionals amb una barreja de canvis en relació amb els impostos i la despesa que acumulats representen més d'un 5,5% del PIB. Les mesures pressupostàries globals proposades per al 2010 van ser anunciades l'abril de 2009 i representaran un 3% del PIB. Tot i que l'esperat informe de la Comissió Tributària va ser publicat el setembre de 2009, és poc probable que les recomanacions generals que dona puguin contribuir a l'objectiu de la reducció del dèficit per al 2013, ja que els seus termes de referència es basen en evitar un increment global en el nivell global de tributació. Sembla més adequat, doncs, que les mesures pressupostàries per al 2010 se centrin en la reducció de la despesa. Això significa que els decisors polítics han de fer front a decisions difícils en relació amb àrees sensibles com els serveis públics, el benestar social, la salut i l'educació. És probable que algunes de les mesures que s'hagin de prendre representin una amenaça a la solidaritat social.

**Observacions a manera de conclusió:
Perspectives a mig termini**

Com ha subratllat aquest article, els decisors polítics irlandesos han pres una sèrie de decisions clau per tal de fer front a la crisi econòmica actual. Algunes decisions difícils relacionades amb les finances públiques ja han produït alguns dividends. La diferència entre el rendiment dels bons alemanys a deu anys respecte dels irlandesos s'ha reduït en els darrers mesos fins arribar a un 1,4% aproximadament, en comparació amb el 3% de començament d'any. No obstant això, Irlanda haurà de fer front a uns reptes enormes per tal d'assolir abans de final de 2013 l'objectiu de la reducció de la ràtio dèficit/PIB. El debat actual està dominat per la qüestió del temps necessari per a la consolidació fiscal, i pel fet de si la data límit del 2013 aconseguirà deflacionar l'economia amb un cost social molt gran o no.

Hi ha, però, alguns motius per a l'optimisme. L'actuació d'Irlanda en el camp de l'exportació va resistir bé l'any 2008 comparada amb la d'altres països. Si bé s'espera que les exportacions caiguin en volum un 1,7% el 2009, les xifres corresponents a Alemanya i al Japó seran de l'ordre del 15% i el 30% respectivament. La raó d'aquesta enorme diferència en l'actuació en el camp de l'exportació sembla estar relacionada amb la composició de les exportacions, i el fet que Irlanda s'hagi concentrat sobretot en els productes farmacèutics ha demostrat ser particularment beneficiós, ja que l'actuació d'aquest sector ha estat particularment bona. Per a una economia regional basada en l'exportació, és fonamental estar ben posicionada per poder aprofitar qualsevol recuperació internacional. En aquest context és encoratjador que la situació internacional comenci a semblar una mica més optimista en relació amb la primera part de l'any. Tant Alemanya com França van tornar a créixer durant el segon trimestre, i el mateix va fer el Japó. Les previsions de l'FMI són que Estats Units torni també a créixer el 2009. Serà decisiu treballar sobre la base dels petits avenços en competitivitat que s'han posat de manifest durant els darrers dotze mesos.

El Tigre Celta ha estat relegat a la història. Si es vol que Irlanda surti de la crisi actual i es torni a recuperar, és vital que els decisors polítics se centrin en aquells aspectes fonamentals que fomenten la prosperitat en una economia regional. Entre aquests aspectes hi ha una educació de qualitat, una infraestructura social i econòmica, i el manteniment de la competitivitat. Una de les principals lliçons de les dues últimes recessions és que el progrés és vulnerable a l'adopció d'unes polítiques monetàries i fiscals inapropiades. Cal, doncs, una acció decisiva per fer net en la crisi bancària, restablir la competitivitat i salvaguardar la solidaritat social. Les decisions que es prenguin les properes setmanes tindran un pes enorme pel que fa a la consecució d'aquests objectius. ●

Notes

1. Nota de l'ed.: Cal tenir en compte que els índexs d'atur durant aquest període i fins a final dels noranta van ser molt alts.

Referències bibliogràfiques

ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH INSTITUTE (ESRI). *Quarterly Economic Commentary*. Tardor, 2009.

HONOHAN, Patrick. "What Went Wrong in Ireland?". *Informe per al Banc Mundial*. (Maig de 2009): www.tcd.ie/Economics/staff/phonohan/What%20went%20wrong.pdf

HONOHAN, Patrick i **WALSH**, Brendan. "Catching up with the Leaders: The Irish Hare". *Brookings Panel on Economic Activity* (4-5 d'abril de 2002). Washington, D.C.

RAE, David i **van den NOORD**, Paul. "Ireland's Housing Boom: What has Driven it and Have Prices Overshot?". *OECD Economics Department Working Papers*. No. 492 (juny de 2006).

WHELAN, Karl. "Policy Lessons from Ireland's Latest Depression". *McGill Summer School* (2009): www.irisheconomy.ie/wp-content/uploads/2009/05/mcgill-whelan.pdf

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Creació i manteniment de la diàspora irlandesa.
Història d'un país abocat a l'exterior.

Gregory B. Lee

Creació i manteniment de la diàspora irlandesa

Història d'un país abocat a l'exterior

Gregory B. Lee Director, Institute for Transtextual and Transcultural Studies
(Institut d'Études Transtextuelles et Transculturelles),
Université de Lyon (Jean Moulin)

La història de la diàspora irlandesa està entrellaçada amb la del Govern colonial anglès i, després de la independència irlandesa, amb la interdependència postcolonial. Durant el període de 120 anys que va des de 1801 a 1921, uns vuit milions de persones van emigrar d'Irlanda, i la tendència migratòria només es va invertir ben bé a final del segle XX. Ara és probable que la mort del que s'havia anomenat el Tigre Celta –tot i que, mirant les coses retrospectivament, que potser va ser alguna cosa més que un tigre de paper?– donarà lloc una altra vegada al fet que emigrants irlandesos busquin refugi econòmic en les comunitats de la diàspora ja establertes, o en noves comunitats.

Universitats europees

Molt abans de l'emigració massiva del segle XIX, els irlandesos ja anaven a treballar i establir-se a l'Europa continental. Al segle XVI, molts joves irlandesos anaven a estudiar a universitats europees i fins i tot havien establert les seves pròpies residències d'estudiants a França, Espanya, la província espanyola de Flandes i a Itàlia. Aquestes residències també feien de centres de reunió de les comunitats mercantil i militar irlandeses. El primer col·legi universitari irlandès es va fundar a Lisboa l'any 1590, i el 1592 Felip II va ser el patrocinador d'un col·legi similar a Salamanca, que al llarg dels 50 anys següents va educar 400 seminaristes irlandesos. Després de la batalla de Kinsale (1601-1602), que va acabar amb la victòria dels anglesos sobre els rebels gaèlics irlandesos, a qui donaven suport els espanyols, un

bon nombre d'emigrants irlandesos van anar a Espanya i van fundar col·legis universitaris i comunitats d'estudiants a Santiago de Compostel·la, Valladolid, Madrid, Alcalà, València, Sevilla i Évora, Portugal.

Al Flandes espanyol, Christopher Cusack va fundar el St. Patrick's College a Douai, l'any 1594, i a partir d'aquell moment se'n van anar creant d'altres a Amberes (1600), Lille (1610) i Tournai (1616). Els franciscans irlandesos, reprimits pels anglesos a Dublín, van ser molt actius a l'actual Benelux (Bèlgica, els Països Baixos i Luxemburg), i van fundar el St. Anthony's College a Lovaina el 1607, amb professors educats a la Universitat de Salamanca; aquest col·legi universitari va arribar a ser famós pels seus estudis de llengua irlandesa. L'any 1625, es va fundar a Roma un segon col·legi universitari franciscà, el St. Isidore, que es faria internacionalment conegut pels seus estudis d'història i de teologia.

Si bé molts dels que van fixar la seva residència en aquestes comunitats d'Espanya, França i Flandes eren persones madures, sacerdots ja ordenats que tenien pels volts de vint i trenta anys, i que, per tant, podien guanyar-se la vida com a capellans castrenses o donant instrucció religiosa als nens de les comunitats locals irlandeses, altres eren simplement adolescents que depenien d'una beca d'estudis. Ben bé unes dues terceres parts d'aquests joves van buscar feina a l'Europa continental i ja no van tornar mai més a Irlanda. De fet, una educació al continent era la manera que tenien les famílies irlandeses adinerades de col·locar els segons i tercers fills i així mantenir intacte el seu patrimoni, ja que d'acord amb la llei del *gavelkind* (divisió equitativa entre tots els hereus mascles) els patrimonis s'havien de dividir.

Mercenaris irlandesos

Els irlandesos també van fer de mercenaris en diversos exèrcits estrangers. L'any 1587, una força irlandesa de més de 1.000 homes va lluitar al Flandes espanyol, i durant les dues dècades següents uns 20.000 soldats irlandesos hi van servir. Després del desastre de la intervenció militar espanyola a Irlanda el 1601-1602, molts soldats irlandesos es van enrolar a l'exèrcit del rei Felip, que tenia la sensació d'estar moralment en deute amb els aristòcrates irlandesos i amb els seus homes. Un nombre considerable de refugiats militars, entre els quals hi havia molts aristòcrates destacats, com Dennis Ó Driscoll, lord de Castelhaven, es van traslladar a Espanya amb les seves famílies. Eren tants que, l'any 1604, el consell d'Estat espanyol va establir el càrrec de "protector dels irlandesos", i hi havia uns 800 irlandesos que rebien ajuts financers de la corona. Però si bé les autoritats espanyoles estaven molt satisfetes de poder desplegar soldats irlandesos a Flandes, també repatriaven amb el mateix entusiasme els immigrants irlandesos no militars, als quals qualificaven de *gente inútil*.

van aprofitar d'aquesta migració jacobita facilitant la circulació de fons entre els refugiats jacobites¹. El nombre i l'èxit dels emigrants irlandesos al París del segle XVIII van fer possible fins i tot la fundació d'una lògia francmaçònica irlandesa, la *Irlandaise du Soleil Levant*, formada per metges, estudiants de medicina i sacerdots. Un exsoldat que va fer una oportuna transició a la vida civil fou Richard Hennessy del comtat de Cork, que s'havia allistat a l'exèrcit francès el 1748, i que l'any 1776 va crear una empresa exportadora de brandi a les regions de Cognac i de Bordeus.

Aprofitant el corredor franco-espanyol obert pels borbons en el tron espanyol, uns quants dels irlandesos que havien pres part en la migració jacobita a França es van traslladar a Espanya. El més notable d'ells fou Ricardo Wall (1694-1777), que va ser ambaixador espanyol a Londres l'any 1748. Més tard, Wall va ser nomenat secretari d'Estat i ministre d'Afers Exteriors espanyol. A l'entorn de Wall hi havia un altre hispano-irlandès famós, Bernard Ward; el seu llibre *Proyecto económico* (Madrid, 1779) és considerat l'obra espanyola de política econòmica més important del segle XVIII.

A l'Amèrica de mitjans segle XIX, abans de la massiva arribada d'italians i altres europeus, els irlandesos ocupaven un dels esglaons més baixos de l'escala social, només per damunt dels esclaus negres

Més endavant, durant la dècada de 1640, Espanya, que patia una greu insuficiència de recursos humans, va reclutar 20.000 mercenaris irlandesos per lluitar contra els francesos i també contra els rebels portuguesos i catalans. Però els soldats irlandesos sovint desertaven i se'n anaven a lluitar amb els francesos; l'any 1653 Felip IV va declarar que a Catalunya els irlandesos l'havien traït i que la majoria d'ells s'havien passat a l'enemic. Els mercenaris irlandesos van continuar lluitant amb els exèrcits espanyol i francès durant els segles XVII i XVIII, fins a la sèrie de revolucions europees que van esclatar a final de la dècada de 1780.

Mobilitat social a Europa

A final del segle XVII i començament del segle XVIII els emigrants irlandesos van començar a accedir als estrats socials superiors de les societats europees en professions com la banca, la medicina, l'administració pública i les arts.

Després de la desfeta de Jaume II d'Anglaterra, el rei Lluís XIV es va veure obligat a mantenir el rei Jaume i els seus seguidors i protegits irlandesos. El mercader Daniel Arthur, que havia establert una banca a París, va ser un dels que es

La nova diàspora irlandesa

A començament del segle XIX, els col·legis universitaris irlandesos d'Europa van començar a entrar en decadència, i els emigrants irlandesos, que eren cada cop més anglòfons, preferien ara destinacions on es parlés l'anglès². La indústria manufacturera britànica va atraure un gran nombre d'immigrants irlandesos.

A final del segle XVIII, la població irlandesa (quatre milions) era més de la meitat de la població anglesa (set milions). El motiu d'això era el conreu de la patata, iniciat a la dècada de 1720: la patata incrementava la capacitat nutritiva d'una parcel·la de terra per un factor de tres. Entre el 1780 i el 1831 la població es va multiplicar per dos i va arribar gairebé als vuit milions. Però molt aviat la població d'Irlanda va iniciar una forta davallada, i vint anys més tard era de sis milions i mig de persones. Les plagues de la patata de 1845, 1846 i 1848 van acabar amb la base sobre la qual s'assentava el creixement de la població d'Irlanda. Entre 1845 i 1855 gairebé un milió de persones van morir de gana i malalties, i durant aquella mateixa dècada van emigrar més de dos milions de persones.

A Anglaterra totes les ciutats mitjanes o grans tenien la seva comunitat irlandesa i el treballador irlandès empobrit va ser ab-

sorbit en el desenvolupament industrial d'Anglaterra i en l'expansió del seu imperi. L'exèrcit britànic va començar a dependre molt dels reclutes irlandesos. Cap al 1830, els irlandesos constituïen el 42% de l'exèrcit permanent britànic, mantenint l'ordre a Irlanda i defensant els interessos britànics a les colònies, especialment a l'Índia i a la Guerra de l'Opi de 1839-1842 a la Xina.

L'impacte que van tenir les comunitats irlandeses sobre les conurbacions industrials angleses del segle XIX no va ser només econòmic sinó també polític. Els irlandesos van defugir els partits polítics anglesos a favor dels que defensaven les causes "verda i taronja"³. Per exemple, una quarta part de la població de Liverpool era irlandesa o d'origen irlandès, i fins a una data tan tardana com el 1929, la circumscripció electoral del North End de Liverpool, amb una població majoritàriament irlandesa, va votar un nacionalista irlandès com a representant al Parlament de Westminster.

Una de les causes de la contínua emigració després de mitjan segle XVIII va ser la incapacitat d'Irlanda per produir el seu propi capital: la seva economia simplement no era capaç de mantenir la seva població, i mentre que un nombre gran però no quantificat de persones es van traslladar al continent britànic entre 1841 i 1925, es va produir una emigració massiva més enllà de les ribes de la Gran Bretanya: més de quatre milions i mig cap als Estats Units, al voltant de 75.000 cap al Canadà, i gairebé 400.000 cap a Austràlia⁴. L'any 1911, una tercera part de totes les persones nascudes a Irlanda vivien a l'estranger.

Racisme anti-irlandès

Els emigrants irlandesos del segle XIX van ser sovint objecte d'un discurs racista denigrador.

A Anglaterra, des de mitjan segle XVIII en endavant, el debat sobre l'evolucionisme científic va portar sovint els ideòlegs racistes a comparar els irlandesos amb els micos. Charles Kingsley, autor de *The Water Babies*, li deia a la seva dona en una carta escrita l'any 1860 des d'Irlanda: "Estic obsessionat pels ximpanzés humans que em vaig trobant al llarg dels centenars de milers de milles d'aquest horrible país (...); veure ximpanzés blancs és terrible; si fossin negres, encara ho podria suportar, però és que la seva pell (...) és tan blanca com la nostra".

Per a molts, però, els irlandesos eren en realitat negres. John Beddoe, que més tard seria president de l'Institut Antropològic (1889-1891), va escriure en el seu llibre *Les races de la Gran Bretanya* (*Races of Britain*, 1862) que tots els homes intel·ligents eren ortògnats (amb els maxil·lars menys prominents), mentre que els irlandesos i els gal·lesos eren prògnats, i que els celtes estaven estretament emparentats amb l'home de Cromanyó que, al seu torn, estava emparentat, segons Beddoe, amb els "africanoides".

La revista *Harper's Weekly* va publicar una il·lustració amb un peu de foto de tres tipus racials: l'iber irlandès, l'anglo-teutònic i el negre. I el peu de foto deia: "Es creu que els ibers eren originàriament una raça africana que fa milers d'anys es va estendre, a través d'Espanya, per tot l'oest d'Europa... Van arribar a Irlanda i es van barrejar amb els nadius... els quals

se suposa que eren també d'un tipus inferior i descendents dels salvatges de l'Edat de Pedra que, com a conseqüència de l'aïllament... no havien hagut de competir mai en la lluita per la vida i que per això no havien estat superats, d'acord amb les lleis de la naturalesa, per una raça superior". En una data tan tardana com la dècada dels anys trenta del segle XX, G.R. Gair, un membre de la Societat Antropològica d'Escòcia, deia que si bé la majoria dels habitants de les Illes Britàniques pertanyien a la "raça alta, impassible i flegmàtica del nord", la "raça nòrdica", a "la part occidental, en canvi, hi havia una branca de la raça mediterrània", i en conseqüència, "una acusada diferència en l'actitud mental i en el tipus de cultura"⁵. Es deia també que "entre els irlandesos hi havia una proporció més alta de criminals que entre els nadius"; "possiblement, també a causa de motius racials inherents, és també un fet establert que els irlandesos són més propensos que els nòrdics a patir determinades malalties"; i "la demència, i altres trets indesitjables, són més freqüents... en aquelles classes en què els irlandesos formen la part majoritària de la població".

Il·lustració de la revista *Harper's Weekly*

John Beddoe havia fins i tot inventat un "índex de *nigrescència*" que demostrava que els irlandesos estaven més a prop dels aborígens de les Illes Britàniques, que al seu torn tenien traces d'ascendència "negroide".

L'any 1862, quan el zoo de Londres va adquirir el seu primer goril·la, la revista satírica *Punch* va publicar un article titulat "La baula perduda" en què atacava la immigració irlandesa. L'autor de l'article deia: "Als barris baixos de Londres i Liverpool es pot trobar una criatura manifestament a mig camí entre el goril·la i el negre (...). Prové d'Irlanda (...) i pertany de fet a una tribu de salvatges irlandesos: l'espècie inferior dels taujans irlandesos".

L'Amèrica irlandesa

La recepció que es va fer als emigrants irlandesos a l'Amèrica del segle XIX no va ser gaire millor. A mitjan segle XIX, abans de la massiva arribada d'italians i altres europeus, els irlandesos ocupaven un dels esglaons més baixos de l'escala social, només per damunt dels esclaus negres. Quan es va construir el canal

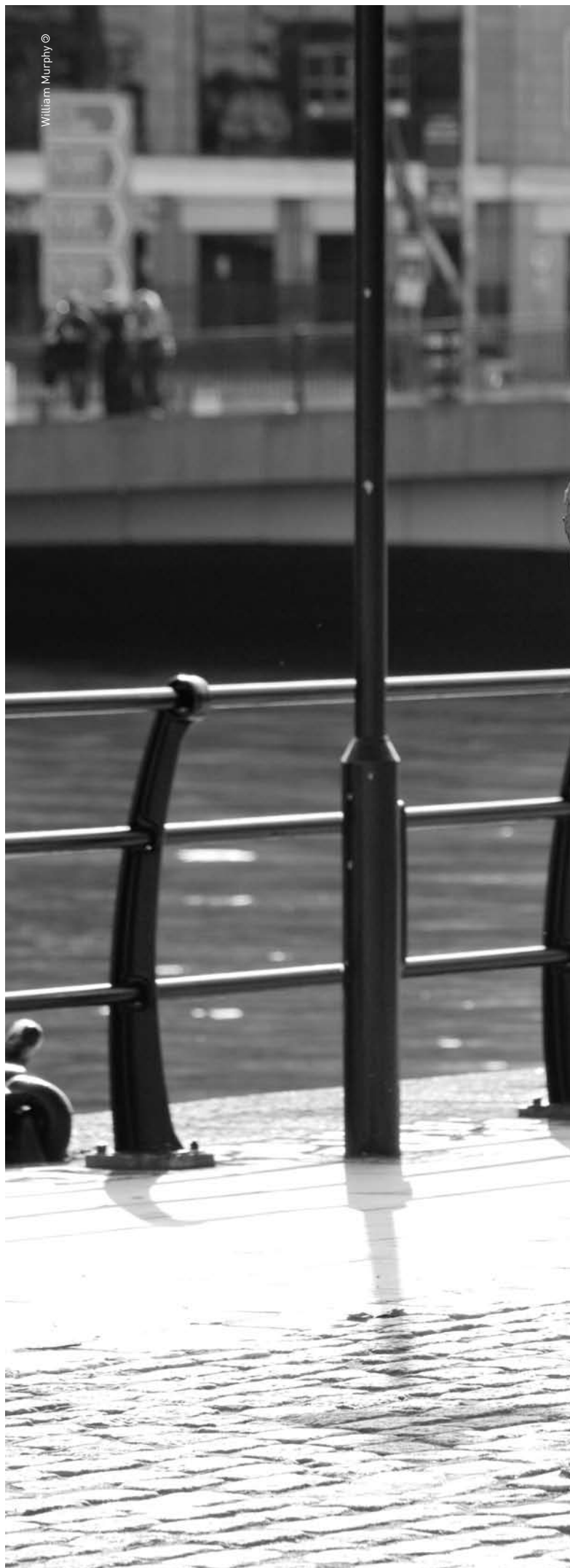
de Brunswick a Geòrgia, els esclaus negres i els treballadors irlandesos blancs van ser separats, suposadament per evitar que es produïssin incidents violents entre ells. De fet hi va haver algun incident racial, però els capatassos també tenien por que els esclaus i els blancs més pobres poguessin simpatitzar i fer vaga junts. La solució que van trobar els propietaris de les plantacions i els constructors dels canals va ser assegurar-se la fidelitat dels blancs pobres pagant-los una mica més i encomanant-los supervisar els treballadors negres, amb la qual cosa van crear una mena de para-xocs entre els esclaus i els seus amos.

L'antagonisme que hi havia entre els treballadors irlandesos i els altres treballadors blancs estava motivat inicialment per les diferències de sou. Però molt aviat va agafar un matís religiós, perquè els irlandesos eren catòlics i la majoria dels treballadors blancs locals eren protestants. Els polítics aviat van canalitzar els protestants nascuts als Estats Units cap al Partit Republicà i els irlandesos cap al Partit Demòcrata, amb la qual cosa la religió va substituir la política de classe, i la classe treballadora en conjunt es va veure fragmentada i afeblida.

Als Estats Units, els irlandesos van ser un cop més reclutats com a voluntaris per lluitar en guerres que no eren les seves. Durant la guerra de 1846 contra Mèxic, la meitat de l'exèrcit americà del general Taylor estava format per immigrants acabats d'arribar, la majoria alemanys i irlandesos. Però el *patriotisme* dels americans irlandesos no estava gens clar i molts d'ells, atrets pels sous més alts que es pagaven a l'altre bàndol, van desertar i es van passar a l'exèrcit mexicà, que fins i tot va arribar a formar el *Batallón de San Patricio*.

Durant la primavera de 1847, centenars de milers d'irlandesos s'amuntegaven en els ports esperant poder-se embarcar en algun vaixell i fugir de la fam i la pobresa. Molts salpaven primer cap a Liverpool, el camí més fàcil per marxar d'Irlanda. Allà podien buscar feina en la construcció del ferrocarril o del canal o en alguna indústria local, i s'estaven amb algun amic o familiar. Aquells que tenien diners per pagar-se el passatge i que estaven prou sans per passar les prescriptives però rudimentàries proves mèdiques s'embarcaven en un vaixell rumb a Amèrica. Més de les dues tercers parts de tots els emigrants irlandesos se'n van anar cap a Amèrica. Les condicions a bord dels vaixells de càrrega, quasi gens adaptats per al transport humà, eren horribles. Les històries del viatge, que durava de sis a vuit setmanes, no difereixen gaire dels relats dels vaixells que havien portat esclaus i més tard immigrants alemanys, italians i russos a les costes americanes. La pesta i el còlera eren molt corrents. Les morts durant el viatge eren rutinàries i els que sobreviuen arribaven en unes condicions deplorables; en arribar, molts morien en els campaments improvisats per passar la quarantena.

Els nous immigrants es trobaven en unes condicions miserables i sense recursos per anar més cap a l'Oest, i per això s'amuntegaven en els superpoblats blocs de pisos de lloguer de la costa Est. L'any 1850, a Boston, les barriades irlandeses eren insalubres i l'índex de mortalitat entre els nens era enormement alt. Les epidèmies de còlera feien estralls entre els immigrants que vivien en les zones oriental i occidental de Nova York. Als guetos on vivien els treballadors americans d'origen irlandès van sorgir diverses so-

cietats secretes, com els *corkonians* i els *connaughtmen*. Les condicions laborals eren molt dolentes i els treballadors irlandesos eren sovint explotats sense misericòrdia. Els constructors del ferrocarril eren tristament cèlebres perquè tractaven els seus obrers com si fossin esclaus. A final dels anys 1840, les dones treballadores de Nova Anglaterra van començar a abandonar les fàbriques i a ser substituïdes pels immigrants irlandesos. Al voltant de les fàbriques de Rhode Island, Connecticut, Pennsylvania i New Jersey van començar a sorgir pobles fabrils que contractaven famílies senceres de treballadors immigrants per treballar-hi durant un any. Vivien en barris construïts per la mateixa companyia que els contractava i que els pagava amb vals que només podien utilitzar en les botigues de la mateixa companyia.

A Nova York els irlandesos eren menyspreats per la població blanca nascuda a Amèrica, i es veien obligats a competir amb la població negra de la ciutat per una feina d'estibador, barber, cambrer o criat. Entre la comunitat irlandesa hi havia una forta oposició al moviment abolicionista perquè els treballadors irlandesos tenien por de la competència que els vindria dels esclaus alliberats.

Uns 3.000 irlandesos i uns 10.000 xinesos, que treballaven per un o dos dòlars al dia, van construir en un període de quatre anys el primer ferrocarril transcontinental. Però les relacions entre els treballadors irlandesos i els xinesos, que es veien obligats a acceptar salaris encara més baixos, eren molt dolentes. L'any 1870, després de la guerra civil i en plena campanya dels mitjans de comunicació per expulsar els xinesos, el diari americano-irlandès *The Irish Citizen* subratllava la suposada inferioritat i immoralitat dels xinesos, i exigia una política racial i no ètnica com a fonament de la política immigratòria dels Estats Units. "Volem gent blanca per enriquir el país, no mongols que el degradin i el facin malbé".

Els irlandesos començaven ara a obtenir feines gràcies a la maquinària política que volia els seus vots. Els que es feien policies topaven amb les noves comunitats d'immigrants. L'any 1902, el funeral d'un rabí es va convertir en un avolot quan els immigrants es van oposar a la presència de jueus en els seus barris i es va descobrir que la policia, majoritàriament irlandesa, havia ajudat els amotinats en comptes de protegir els membres del seguici fúnebre.

Cap a final del segle XIX, italians, russos i jueus del Sud i l'Est d'Europa constituïen el gruix de la població immigrant dels Estats Units, però la immigració irlandesa continuava sent molt important. L'any 1921, la població americana nascuda a Irlanda era de prop d'un milió de persones. Juntament amb la segona i la tercera generació d'emigrants irlandesos, se sentien intensament compromesos amb la causa del nacionalisme irlandès, i als Estats Units es podia fins i tot considerar com un moviment de masses. Els Amics de la Llibertat Irlandesa, un grup fundat el 1916, tenia 300.000 membres l'any 1919, mentre que l'Associació Americana per al Reconeixement de la República Irlandesa, fundada l'any 1920, tenia 700.000 membres un any després. Molts dels líders d'aquests grups eren americano-irlandesos adinerats, i, en particular, advocats. Els sindicalistes americano-irlandesos es mostraven també molt actius, i la Federació del

Treball Americano-Irlandesa de Chicago condemnava les execucions dels “presoners de guerra” irlandesos.

Avui, uns 35 milions d'americans, més del 10% de la població nord-americana, reivindica alguna mena d'ascendència irlandesa. Durant el segle XX, la població descendent d'irlandesos formava un pou de suport sentimental i nostàlgic per a Irlanda que durant les dècades de 1970 i 1980 també es va traslladar en un suport financer als moviments nacionalistes antibritànics a Irlanda del Nord.

De retorn al Regne Unit

Malgrat la independència irlandesa, l'emigració va continuar durant els anys vint i trenta del segle XX, però hi va haver un descens de l'emigració als Estats Units en part a causa de la Gran Depressió, i a partir de mitjan anys trenta, el Regne Unit va passar a ser la principal destinació dels emigrants irlandesos. Durant la Segona Guerra Mundial, els irlandesos i les irlandeses van constituir un valuós fons de mà d'obra, i durant la guerra es van trametre a Irlanda uns 21 milions de lliures esterlines. Després de la guerra, l'economia d'Irlanda, a diferència de la del Regne Unit, simplement va anar tirant amb dificultats, i entre 1951 i 1961 van emigrar 412.000 persones. Durant el *boom* dels anys 1950 i 1960, l'atracció de l'emigració al Regne Unit va ser tan forta que hi va haver crides a Irlanda a favor de la seva prohibició, però la realitat econòmica es va imposar. La diàspora irlandesa durant la major part del segle XX havia tingut un impacte important en l'economia irlandesa i el va continuar tenint fins ben entrats els anys seixanta. Els irlandesos d'Anglaterra van tenir un paper important en el manteniment de la situació financera irlandesa; les trameses de diners dels emigrants van ascendir, només durant el 1961, a 13,5 milions de lliures esterlines, l'equivalent del pressupost d'educació d'Irlanda.

La comunitat diaspòrica es va anar renovant contínuament amb nous emigrants, i l'any 1970 es calcula que vivien al Regne Unit un milió de persones nascudes a Irlanda. L'emigració, que havia disminuït durant un moment curt de relativa riquesa durant els anys setanta, va tornar a pujar vertiginosament durant els anys vuitanta, amb 130.000 persones que van sortir d'Irlanda entre 1983 i 1988. Els graduats irlandesos estaven emigrant en massa i la dècada dels vuitanta va veure l'adveniment d'una classe de *yuppies* exiliats. Desenes de milers de joves professionals irlandesos qualificats es van convertir en immigrants il·legals als Estats Units, mentre que els *nipples* (New Irish Professional People Living in England) van donar lloc al naixement d'una jove i dinàmica escena cultural irlandesa a Londres. Fins i tot després d'un nou repunt en la situació econòmica d'Irlanda, l'emigració va continuar fent créixer la comunitat irlandesa britànica. L'any 2000, unes 850.000 persones nascudes a Irlanda vivien al Regne Unit. Però, a part de l'espectacular èxit dels joves graduats irlandesos, molts dels irlandesos de la Gran Bretanya encara vivien en unes condicions pobres i es veien afectats per uns índex de mortalitat elevats. A mesura que Irlanda s'anava enriquint es van sentir veus

que demanaven la repatriació o almenys proposaven ajudar els irlandesos més pobres del Regne Unit.

Allò que ha fet i continua fent que la diàspora irlandesa sigui especial és el seu dinamisme basat en una repoblació més o menys contínua amb nous emigrants. L'emigració ha estat un tret constant de la història de la nació irlandesa, i molts han vist això com el defecte principal de l'Estat irlandès independent. Però aquesta mateixa emigració ha forjat també la naturalesa i el dinamisme de la seva diàspora. En el camp de les idees i de la cultura, la diàspora ha garantit una ebullició constant que ha protegit Irlanda de la mena d'aïllament cultural i de provincianisme de la seva illa veïna més gran. ●

Notes

1. Nota de l'ed.: Els jacobites eren membres del partit legitimista escocès i anglès, partidari de Jaume II (també anomenat Jacob) contra Guillem de Nassau (Enciclopèdia Catalana, SAU).
2. A mitjan segle XX només en quedaven tres: el de París, el de Roma i el de Salamanca; aquest darrer va tancar l'any 1951.
3. Nota del trad.: Els dos colors, juntament amb el blanc, de la senyera tricolor irlandesa.
4. Un gran nombre de comunitats més petites van sorgir per tot el món produint quantitat de petites històries, com la de la comunitat irlandesa d'Argentina, que avui comença a atraure l'atenció.
5. "The Irish Immigration Question", a *The Liverpool Review*. Vol. IX. No.1-3 (gener-març de 1934).

Referències bibliogràfiques

- FERRITER, Diarmaid. *The Transformation of Ireland 1900-2000*. Londres: Profile Books, 2005.
- KELLY, Helen. *Irish 'Ingleses': The Irish Immigrant Experience in Argentina 1840-1920*. Dublín: Irish Academic Press, 2009.
- KINEALY, Christine. *This Great Calamity: The Irish Famine 1845-52*. Dublín: Gill and Macmillan, 1994, 2006.
- LYONS, Mary Ann i Ó CONNOR, Thomas. *Strangers to Citizens: The Irish in Europe 1600-1800*. Dublín: The National Library of Ireland, 2008.
- MCGOWAN, Mark G. *Death or Canada: The Irish Famine Migration to Toronto, 1847*. Toronto i Montreal: Novalis, 2009.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Tendències recents en la immigració a Irlanda.
De país d'emigració a receptor d'immigrants.

Piarras Mac Éinrí

Tendències recents en la immigració a Irlanda

De país d'emigració a receptor d'immigrants

Piarras Mac Éinrí Departament de Geografia, University College Cork

Context: una societat d'emigrants

El passat emigrant d'Irlanda no és un fet excepcional, sinó que forma part d'un patró més general de l'emigració atlàntica europea des del segle XVII en endavant, moviments perifèria-centre dins de la mateixa Europa, sortides connectades amb la invasió i l'expansió colonial i imperial, especialment a final del segle XIX, i migració del camp a la ciutat d'un tipus que actualment és un fenomen mundial.

No obstant això, des de l'esdeveniment cabdal de la Gran Fam del període 1845-1849 fins a la dècada dels cinquanta del segle XX, el perfil demogràfic d'Irlanda va ser excepcional des del punt de vista europeu i mundial, amb uns índexs de casaments molt baixos i molts matrimonis a una edat tardana; uns elevats índexs de fertilitat a dins del matrimoni i uns índexs molt baixos de naixements fora del matrimoni; i, sobretot, uns índexs d'emigració continus tan alts que constantment deixaven enrere l'increment natural de la població, que, en conseqüència, va anar disminuint sistemàticament fins al 1961.

L'adopció a final dels anys cinquanta del segle XX de noves polítiques econòmiques basades en el foment de la inversió exterior directa (IED) va donar lloc a un canvi de tendència durant la dècada següent, amb un augment en la creació de llocs de treball i un descens espectacular de l'emigració, tot i que no es va produir una gran immigració a part de la derivada del retorn dels emigrants irlandesos. Dues dècades més tard, la necessitat de reestructurar l'economia després dels primers deu anys de pertinença a la UE, juntament amb una pobra gestió macroeconòmica, van portar a una substancial pèrdua de llocs de treball que va coincidir amb l'arribada al mercat laboral de

la generació del *baby-boom* dels anys seixanta. El resultat va ser un augment impressionant de l'atur i un retorn als índexs d'emigració alts. Només durant el període 1988-1989, 70.600 persones, és a dir, aproximadament un 2% de la població, se'n va anar d'Irlanda. Com va dir un ministre del Govern, "no hi podem viure tots, en una illa tan petita".

De l'emigració a la immigració

Els anys noranta van veure l'emergència d'una Irlanda molt diferent. Les relacions industrials i socials es van estabilitzar amb la introducció el 1987 dels pactes socials, en els quals van participar el Govern, la patronal, els sindicats, els interessos agrícoles i el sector comunitari i voluntari. La inversió feta per l'Estat en educació durant les dècades de 1970 i 1980 va tenir com a resultat la formació d'una mà d'obra més qualificada que, juntament amb els incentius a la inversió i altres incentius fiscals, van convertir Irlanda en un lloc atractiu per als inversors, especialment de sectors com el de la tecnologia de la informació, el farmacèutic i els serveis. La taxa de creixement real del PIB per càpita d'Irlanda per al període 1996-2000 va ser del 9,2% en comparació a la mitjana de la UE-15 de l'1,9% i va fer d'Irlanda un actor estel·lar entre els partidaris de la ideologia política neoliberal. El creixement anual mitjà durant el període 2002-2006 va ser d'un 5,5%, comparat amb la mitjana de la UE del 2%.

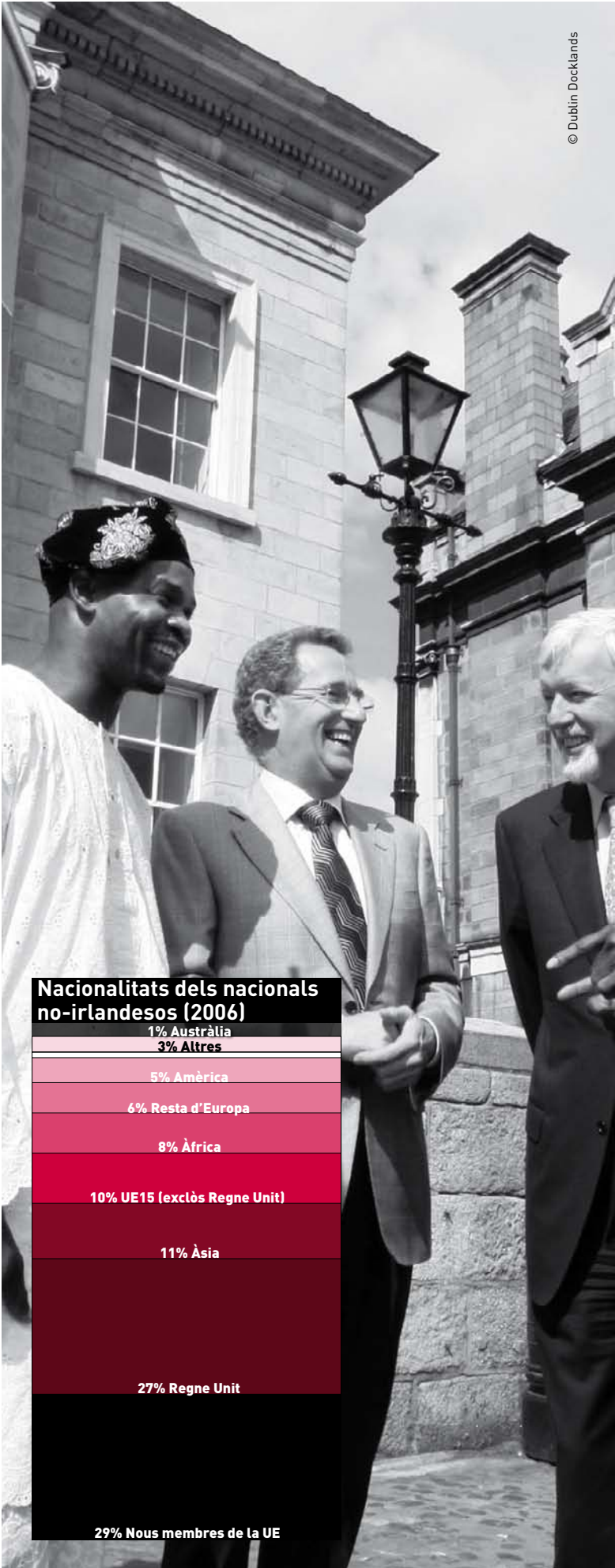
L'economia del Tigre Celta irlandès va tenir un impacte considerable en el nombre de persones assalariades, que va passar del punt més baix el 1981 (1,14 milions) fins al punt més alt a mitjan 2007, amb 2,16 milions d'assalariats. El nombre de

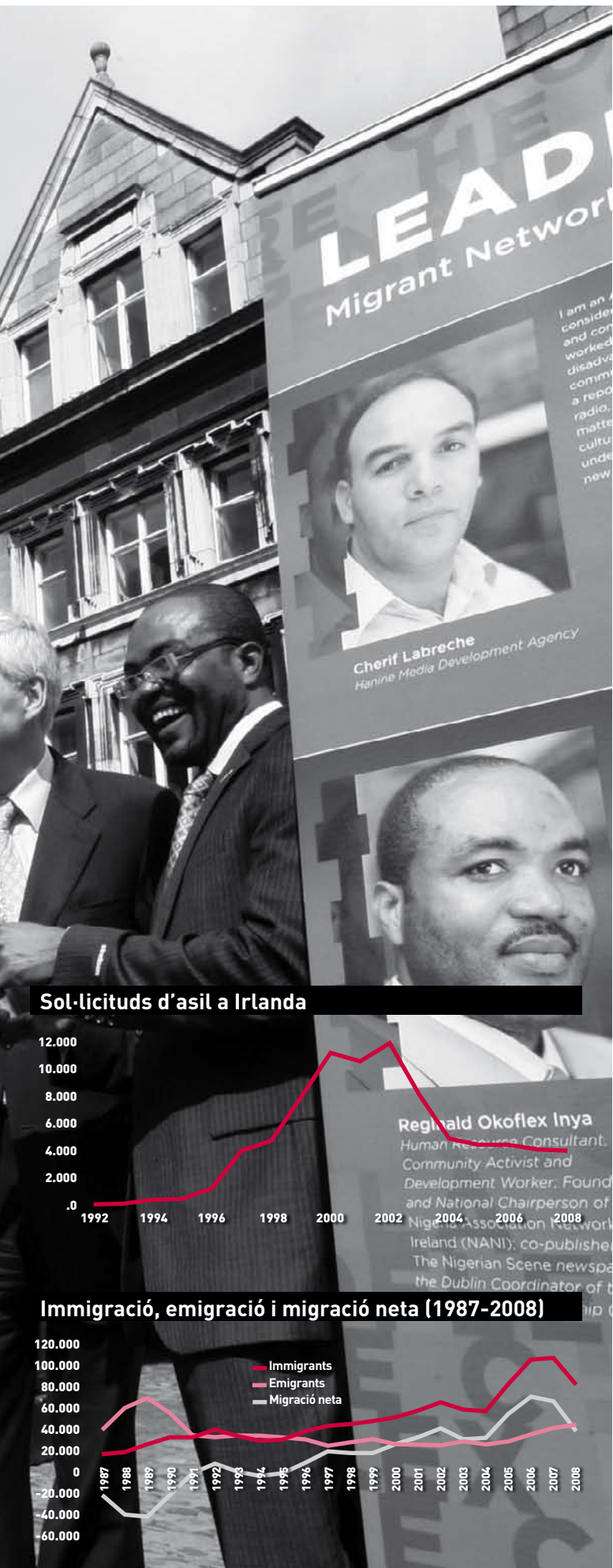
persones ocupades va créixer d'una manera molt forta, especialment durant tota la dècada dels noranta i els primers anys del segle XXI. El tercer trimestre del 2005, l'índex d'atur estacionalment ajustat d'Irlanda, amb un 4,3%, va ser el més baix de la UE. Aquest espectacular canvi de trajectòria va portar una disminució de l'atur, un augment de la participació de les dones en l'economia remunerada, un retorn de l'emigració (entre 1995 i 2004 van tornar aproximadament a Irlanda 218.000 persones, entre els treballadors i les seves famílies), i, finalment, un creixement fort i sostingut de la immigració des de mitjan anys noranta en endavant.

Les estimacions de l'OCDE sobre l'emigració neta per cada 1.000 habitants durant la dècada del canvi (1995-2005) van mostrar que hi havia tres estats –Irlanda (7,9‰), Luxemburg (8,2‰) i Espanya (8,3‰)– que anaven molt per davant de la mitjana de l'OCDE (2,0‰). Durant aquest període, 486.300 persones es van traslladar a Irlanda, mentre que en van emigrar 263.800, amb el resultat d'una immigració neta de 222.500 persones. Si bé aquest augment de la immigració procedia parcialment d'altres països de la UE, també es va produir un augment significatiu d'immigrants de fora de la UE, sol·licitants d'asil, membres familiars i estudiants.

Qui són els emigrants? Abans dels anys noranta, eren pocs els immigrants que arribaven a Irlanda que no fossin d'un entorn o bé irlandès o bé britànic, tot i que cal esmentar un petit nombre de casos anteriors com, per exemple, immigrants jueus de l'Est d'Europa a final del segle XIX, belgues durant la Primera Guerra Mundial, i un petit nombre d'italians i de xinesos durant el període posterior a la Segona Guerra Mundial. Dit això, des dels anys seixanta en endavant, i deixant de banda el sector de les multinacionals, la immigració de fora de la UE va ser inicialment insignificant.

Emigrants de l'AEE i persones amb permís de treball de fora de l'AEE. El nombre de persones que es van traslladar a Irlanda buscant feina va créixer espectacularment des de mitjan anys noranta. Abans del primer de maig del 2004, gairebé tots els ciutadans de fora de l'Àrea Econòmica Europea¹ (AEE) necessitaven un permís de treball per poder treballar a Irlanda. Aquests permisos s'obtenien mitjançant dos mecanismes diferents: el programa Working Visa/Work Authorisation (WV/WA) i el Work Permits Scheme (pla de permisos de treball). Aquests plans, tot i que eren complementaris, anaven enfocats a persones de diferents llocs amb diferents capacitats. El programa WV/WA anava dirigit als treballadors qualificats i amb estudis que necessitaven el sector serveis i els sectors especialitzats de la indústria manufacturera. El pla de permisos de treball anava dirigit als treballadors menys qualificats de fora de l'AEE que eren necessaris en sectors com el càtering, l'agricultura, la indústria, la infermeria i el servei domèstic. Abans de 1998, les sol·licituds de permisos de treball no arribaven a les 5.000 a l'any, però des d'aleshores van començar a créixer ininterrompudament, i van arribar al seu punt més alt, amb 47.551 sol·licituds, l'any 2003.

Amb l'ingrés a la UE de deu nous estats a partir de maig del 2004, el pla de permisos de treball es va modificar. El Govern va decidir permetre als treballadors estrangers procedents dels nous Estats Membres l'accés sense restriccions al mercat laboral irlandès, tot i que, seguint l'exemple del Regne Unit, va introduir restriccions en l'accés a les prestacions de la seguretat social, imposant als treballadors estrangers la norma de dos anys de *residència habitual* per poder reclamar tota la gamma de prestacions i serveis socials. Simultàniament, va procedir a imposar restriccions a la immigració procedent de fora de l'AEE limitant les categories laborals en les quals era possible sol·licitar un permís de treball.

El resultat va ser una forta disminució en el nombre de treballadors de fora de l'AEE. El 2004 era de 34.067 treballadors (incloses 23.346 renovacions de permís), un descens d'un 28% respecte del 2003, i el 2005 va ser de 27.136 (incloses 18.970 renovacions). El nombre de permisos de treball emesos ha continuat disminuint des d'aleshores, amb 24.854 el 2006 i només 7.380 (3.616 renovacions) a mitjan desembre de 2009.

Irlanda, el Regne Unit i Suècia van ser els únics tres Estats Membres de la UE-15 que van permetre un accés immediat als seus mercats laborals als ciutadans dels nous estats acabats d'ingressar. Suècia va experimentar una immigració molt modesta de 2.100 treballadors durant el període de sis mesos maig-novembre de 2004. Durant el període comprès entre l'1 de maig de 2004 i el 30 de setembre de 2005, 293.000 treballadors dels nous estats acabats d'ingressar (anualitzats a 207.000) van entrar al Regne Unit. A Irlanda, amb una població 15 vegades més petita que la del Regne Unit, 133.258 treballadors dels nous Estats Membres van obtenir un personal public service number (PPSN) (tots els treballadors han de tenir una assegurança social) durant aquest mateix període, una xifra anualitzada de més de 94.000 treballadors. Una altra indicació de l'interès en emigrar a Irlanda és el nombre total (exclosos els ciutadans irlandesos) de persones que van sol·licitar un PPSN durant el període 2001-2008. No obstant això, aquestes xifres representen *fluxos*, no *estocs*: moltes de les sol·licituds ho eren per a períodes relativament breus.

L'emigració a Irlanda a aquesta escala no ha estat mancada de problemes. Uns quants casos destacats en què s'ha produït l'explotació dels treballadors immigrants han suscitat la preocupació en determinats estaments que la mà d'obra estrangera barata, especialment en els sectors no qualificats, podia portar a un desplaçament dels treballadors irlandesos i fer una pressió a la baixa en els salaris i en les condicions de treball. S'ha expressat també una preocupació particular respecte de sectors com el del servei domèstic, on la feminització i la informalització de la força de treball es donen en un entorn mal regulat.

Sol·licitants d'asil i refugiats. Entre el 1995 i el 2004 es va produir un increment considerable de l'emigració procedent de països de la UE i de fora d'aquesta. Si bé la gran majoria eren emigrants de retorn i nous treballadors estrangers amb les seves respectives famílies, el nombre de sol·licitants d'asil

Figura 1. Novetats en relació amb les sol·licituds d'asil i refugiats
• La Llei sobre els Refugiats de 1996 incorporava per primera vegada els acords de la Convenció sobre els Refugiats de l'ONU de l'any 1951 en el marc de la llei nacional i substituïa un sistema ad hoc per una estructura més formal i transparent, tot i que els crítics adduïen que estava molt per sota de les pràctiques internacionals més habituals. • L'establiment, l'any 1998, del Comitè Consultiu Nacional sobre el Racisme i l'Interculturalisme (CCNRI), i de la Comissió Irlandesa dels Drets Humans (CIDH) l'any 2001, després de l'Acord de Divendres Sant de 1998. El CCNRI, però, va ser abolit el 2008, suposadament per motius econòmics. • Les polítiques bessones (twin policies) de dispersió i proveïment directe, implementades a final de 1999, l'objectiu de les quals era frenar el desenvolupament d'una crisi d'acomodació a l'àrea de Dublín. Actualment, la política i el costum obliguen els sol·licitants d'asil a romandre en uns allotjaments especialment designats en diverses parts d'Irlanda, on reben menjar i allotjament i una petita assignació monetària mentre esperen que es prengui una decisió sobre el seu cas. La necessitat de fer front a la crisi d'acomodació no va ser gens discutida, però hi va haver crítiques per la manera en què es va posar en pràctica el sistema. • Una transcendental sentència del Tribunal Suprem de l'any 2003 va revocar la jurisprudència legal existent fins aleshores en virtut de la qual els pares d'una criatura nascuda a Irlanda podien normalment obtenir permís per quedar-se de manera indefinida al país. El Govern adduïa que això s'havia convertit en un incentiu per als sol·licitants d'asil per dirigir-se a Irlanda. • L'aprovació l'any 2003 de la Llei d'Immigració: les seves clàusules principals eren les estipulacions sobre la responsabilitat dels transportadors i l'actualització dels acords per al trasllat dels no nacionals als quals se'ls havia denegat el permís d'entrada. La llei també introduïa canvis significatius en el sistema d'asil (inclòs el concepte de "país d'origen segur", que permetien la ràpida execució de les sol·licituds corresponents a les persones de les quals es considerava que no corrien cap risc en cas de ser retornades al seu país d'origen). • El Referèndum per a la Ciutadania del 2004. La majoria dels pares de criatures nascudes a Irlanda, que s'havien quedat en una mena de llimbs legal després de la decisió presa l'any 2003 pel Tribunal Suprem, van ser discretament regularitzats. • El Servei Irlandès d'Immigració i Naturalització (SIIN) es va crear el 2005 amb la intenció de crear una oficina centralitzada per als treballadors estrangers a Irlanda. • L'any 2006 el Govern va nomenar per primera vegada una subdirecció ministerial responsable de la integració. Un cop més, i a causa dels retalls pressupostaris, l'any 2009 aquesta cartera ministerial es va fusionar amb d'altres i les despeses corresponents s'han reduït.

Figura 2. Novetats en relació amb la immigració laboral
• La Llei de permisos de treball del 2003: El departament d'Empresa, Comerç i Treball va proporcionar una base legislativa revisada per a la concessió de permisos de treball, incloses les sancions als empresaris per la contractació il·legal de treballadors no nacionals. També va establir les bases per a la implementació del lliure moviment de treballadors procedents dels nous Estats Membres de la UE el 2004. • La condició de la residència habitual: va ser introduïda en la legislació sobre el benestar social l'1 de maig del 2004 per limitar l'accés de no-nacionals (inclosos els nacionals de la UE) a moltes de les prestacions de la seguretat social. • La Llei de permisos de treball del 2006 codifica en l'àmbit de la legislació els procediments existents per a la concessió de permisos de treball, inclosos els plans de permisos de treball i els de concessió de visats i autoritzacions per treballar (WV/WA). Estipula que els permisos de treball seran concedits als treballadors i que especificaran els drets i obligacions del treballador interessat. • El Projecte de Llei sobre immigració, residència i protecció del 2008, que pretén consolidar la legislació existent en un sol instrument, encara no té estatut legal. Perfilava grans trets les àrees principals que ha de cobrir la nova legislació, com: visats i permisos d'entrada; controls fronterers; principis generals per poder entrar; admissió amb l'objectiu de treballar; treballadors per compte propi i investigadors; estudiants; reunificació familiar; persones no econòmicament actives; estatus de resident i permisos de residència; monitoratge i compliment de la llei; trasllats; administració i lliurament de serveis. Dissortadament no fa pràcticament cap menció a la integració. • S'han introduït una sèrie de mesures addicionals concebudes en general per restringir encara més la immigració de fora de l'AEE, però que atorguen una major protecció als treballadors estrangers amb més temps de residència que es quedin a l'atur per motius no imputables a ells i que, en conseqüència, podrien haver vist cancel·lats els seus permisos de residència.

i de refugiats també va augmentar. Diversos programes amb suport governamental (hongaresos el 1956, xilens el 1973, vietnamites el 1979-1980, iranians el 1985, bosnians el 1992 i kosovars el 1999) havien fet possible que un modest nombre de refugiats emigressin a Irlanda, però l'arribada d'un nombre substancial de sol·licitants d'asil va ser un fenomen nou.

De les només 39 sol·licituds presentades l'any 1992, el nombre de persones que sol·licitaven asil va créixer fins a les 11.634 l'any 2002. Això va provocar preocupació en determinats cercles polítics i una mena de *pànic moral* en els mitjans de comunicació sobre el perill que el país es veïés inundat per una allau d'immigrants indesitjables que s'aprofitarien de les prestacions de l'Estat del benestar i que suposadament utilitzarien Irlanda com a porta d'entrada encoberta a Europa.

Aquestes preocupacions van portar a una sèrie d'intervencions polítiques i legislatives, inclòs el Referèndum per a la Ciutadania de juny del 2004. Aprovat per una majoria d'un 80%, el referèndum va permetre introduir un canvi en la definició constitucional de ciutadania, de manera que un nen

nascut a Irlanda ja no tenia automàticament dret a la ciutadania irlandesa independentment de la ciutadania i del temps de residència dels seus pares. El Govern va argumentar que aquesta mesura era necessària per tancar un buit legal, mentre que els crítics argumentaven que era una forma de discriminació ètnica contrària als drets humans. Després del Referèndum per a la Ciutadania, el nombre de sol·licituds va caure a 4.304 l'any 2005 i fins a 3.866 el 2008. A 16.727 pares de nens nascuts a Irlanda que s'havien quedat en una mena de llimbs legal, se'ls va donar permís per quedar-se. D'un total de 48.632 sol·licituds processades des del 20 de novembre del 2000, 6.814 persones van rebre l'estatus oficial de refugiats el 2006; les comunitats més nombroses eren la dels nigerians i la dels romanesos. Actualment, per tant, hi ha més de 23.000 persones legalment residents a Irlanda que originàriament hi van arribar com a sol·licitants d'asil.

Els efectes dels alts nivells d'immigració són actualment visibles en el paisatge geogràfic, econòmic, social, religiós i cultural d'Irlanda. Béns i serveis destinats a vetes de mercat

ètniques, noves esglésies i altres comunitats religioses, mitjans de comunicació impresos i electrònics en diverses llengües, els reptes d'una escola cada cop més multilingüe i multiètnica, els entorns laboral i comunitari, la necessitat d'una acció més efectiva contra el racisme i la discriminació, tot això són altres tants testimonis de la profunditat del canvi. Per primera vegada, els formularis del cens del 2006 van ser distribuïts en 16 llengües estrangeres, a més de l'anglès i l'irlandès; també contenia una nova pregunta molt polèmica sobre la identitat ètnica. El país ha hagut de fer front a les dificultats de construir unes polítiques d'immigració i integració en un entorn que està experimentant un canvi molt ràpid, amb una experiència limitada, una actitud sovint menys que positiva respecte a la diferència, i una tradició fonamentalment monocultural.

La crisi econòmica actual. La forta recessió econòmica iniciada el 2008 ha afectat Irlanda d'una manera especialment greu. El tercer trimestre de 2009 el nombre total de persones amb feina havia caigut fins a 1,92 milions, 262.800 de les quals, o sigui un 13%, eren ciutadans no irlandesos, comparat amb un percentatge de gairebé un 16% un any abans. El principal imponderable, a la llum de la severitat de l'actual recessió econòmica, és quina proporció de treballadors estrangers tornaran als seus països d'origen o es traslladaran a un altre lloc, particularment si altres països comencen a sortir de la recessió abans que Irlanda.

Reptes polítics

Actualment Irlanda fa front a una sèrie de reptes en dos camps fonamentals: la gestió de la immigració, i la consecució de la integració. Tots dos camps s'hauran de desenvolupar en un marc que tingui degudament en compte les condicions polítiques, socials i econòmiques irlandeses, les restriccions que comporta una *relació especial* amb Gran Bretanya i Irlanda del Nord plasmada en el Common Travel Area Arrangement (Acord sobre l'àrea de viatge comuna) o CTA, a més de l'evolució de les tendències polítiques i migratòries a escala europea i global. Caldrà una nova legislació i nous acords polítics i institucionals.

La gestió de la immigració. Inicialment, el Govern es va veure probablement sorprès per l'escala dels canvis en la immigració a Irlanda a final de la dècada dels noranta. A més a més, l'atenció inicial del discurs públic i mediàtic es va centrar en l'augment del nombre de sol·licitants d'asil que van arribar a Irlanda en aquell moment, fins al punt que durant uns quants anys hi va haver molt pocs debats sobre la situació dels treballadors estrangers i les seves famílies.

Sol·licitants d'asil i refugiats. La política del Govern sobre els sol·licitants d'asil s'ha basat en la creença, sovint manifestada, que la majoria d'ells no compleixen els criteris establerts en la Convenció sobre els Refugiats de 1951. Les

polítiques implementades han procurat acomodar en unes condicions raonables aquells que esperaven una decisió, i, al mateix temps, accelerar els procediments per donar curs a les sol·licituds, augmentant el nombre de deportacions i utilitzant tot un seguit de canvis polítics i legislatius (per exemple, sancions als responsables del transport) per aconseguir, en primer lloc, l'objectiu declarat de reduir el nombre total de sol·licitants d'asil que arriben a Irlanda (Figura 1).

La immigració laboral: canvis polítics recents.

Respecte de la immigració laboral, així com dels desenvolupaments relatius a la immigració en general com el SIIN, hi ha hagut també novetats importants (Figura 2).

En la mesura que està pensat sobretot per al mercat i per a l'empresari, el règim immigratori irlandès ha donat proves de ser relativament ràpid i receptiu i ha permès que l'economia pogués fer front a un període prolongat de creixement ràpid. No obstant això, la naturalesa poc sistemàtica dels canvis polítics, la manca d'una política d'integració a llarg termini i la preocupació pública relativa a una sèrie de casos d'explotació que han estat molt divulgats han portat a reconèixer que al país li cal un règim més global i durador. Els actors socials (tant els empresaris com els sindicats) han expressat la seva preocupació per l'absència d'unes regulacions transparents respecte de temes com la reunificació familiar i l'absència d'un camí cap a la permanència (diferent de la ciutadania) en l'actual règim immigratori irlandès.

Per ser justos, i deixant de banda temes com el de l'asil, no pot dir-se que el Govern hagi adoptat una posició anti-immigració. La importància de la immigració per a l'economia ha estat generalment subratllada i reconeguda, si bé l'èmfasi que es posa actualment en els treballadors estrangers més qualificats no ha estat acompanyat d'una preocupació en consonància pel que fa a altres tipus d'immigrants i les seves famílies. Alguns crítics adopten un punt de vista més sever i suggereixen que Irlanda està posant en marxa un règim que *de facto* és discriminatori pel que fa al país d'origen, als nivells de qualificació exigits i a la manca de voluntat d'acceptar la integració de l'*altre* en la societat irlandesa. Un crític destacat considera que el concepte d'"Estat racista" està estructuralment incrustat en les polítiques migratòries i d'asil d'Irlanda.

A més de la intervenció de l'Estat, els darrers anys ha sorgit un nou paisatge social i polític amb la creació d'una sèrie d'organitzacions dinàmiques. Actualment hi ha diverses ONG que es dediquen a defensar, ajudar i proporcionar diversos serveis als treballadors estrangers i a les noves comunitats d'immigrants a Irlanda. Els mateixos immigrants estan començant a organitzar-se i està emergint un poderós sector d'organitzacions de base ètnica i migratòria (MELO, *migrant and ethnic led organization*). Més de 180 grups diferents estan treballant d'una manera solidària per promoure i fer realitat els drets humans, la igualtat i la plena integració en el si de la societat irlandesa dels sol·licitants d'asil, els refugiats i els immigrants.

Cap a la integració

Els esforços per fomentar la integració dels immigrants i dels treballadors estrangers en la societat irlandesa han estat limitats i han estat bàsicament aspiracions, tot i que s'han pres algunes decisions substancials. El CCNRI va exercir un paper clau en la posada en marxa del Pla d'Acció Nacional contra el Racisme (PANR), adoptat pel Govern l'any 2005. Els cinc objectius principals del PANR són: la protecció contra el racisme i la discriminació; la inclusió econòmica; el reconeixement de la diversitat en el proveïment de serveis, inclosos l'educació i la salut; el reconeixement de la diversitat en els mitjans de comunicació, en les arts, l'esport i el turisme; i la plena participació en la societat irlandesa a nivell polític, social i comunitari. No obstant això, el CCNRI ha estat abolit.

Fins ara s'ha tingut molt poc en consideració el tema de la integració en vista dels debats (per exemple, en les proves lingüístiques i en els exàmens per a la ciutadania) que tenen lloc en altres Estats Membres de la UE, inclosos els Països Baixos, Dinamarca, Suècia i el Regne Unit. En particular, Irlanda encara no s'ha decidit sobre si a la llarga desitja adoptar una política explícitament culturalista com la canadenca o si és probable que opti per una forma d'assimilació *de facto*. La publicació governamental *Migration Nation* dona teòricament suport a un model prodiversitat influït pels Principis bàsics comuns de la UE, però fins ara aquest suport ha estat només de boca i s'han pres molt poques mesures polítiques concretes. La polèmica que es va produir l'any 2007 sobre l'ús de turbants sikhs en la Garda (policia) va dur a la decisió de prohibir-los.

Uns horitzons més amplis. Irlanda està condicionada en una mesura bastant significativa per l'acord sobre el CTA signat amb el Regne Unit, que permet el moviment sense passaport de ciutadans irlandesos i britànics entre totes dues jurisdiccions. El desig de les autoritats britàniques de mantenir un règim autònom de control de la immigració, per exemple, ha fet que no participin en l'espai Schengen, una àrea de la UE de controls comuns i llibertat de moviments. Irlanda s'ha vist obligada a fer el mateix.

El manteniment del CTA exigeix un fort element d'alineament en matèria d'immigració. Des de la conclusió del Tractat d'Amsterdam de 1997 s'han produït avenços cap a la creació d'una política migratòria comuna a la UE, però Irlanda i el Regne Unit no han participat plenament en aquest procés i han triat *incorporar-s'hi* cas per cas. La posició irlandesa és la de participar en la mesura en què aquesta participació sigui consistent amb el manteniment del CTA amb el Regne Unit. És possible que en algun moment del futur Irlanda i el Regne Unit es converteixin en participants de ple dret en l'acció de la UE en aquest camp. En el cas d'Irlanda no sembla que hi hagi d'haver la mateixa oposició de principi que es troba al Regne Unit, però el Govern ha deixat clar en moltes ocasions que la preservació del CTA (presumiblement durant tant de temps com ambdós governs ho considerin necessari) ha de tenir prioritat.

Irlanda també està obligada a acatar les obligacions relatives als drets humans d'acord amb la llei internacional, però fins avui (conjuntament amb els seus veïns de la UE) no ha ratificat les convencions de les Nacions Unides ni les de l'Organització Internacional del Treball sobre els drets dels treballadors estrangers.

Conclusió

Irlanda ja no és un país on la immigració pugui ser considerada com un tema efímer o transitori. El país s'ha incorporat ja definitivament al corrent principal europeu com una societat on una població d'origens ètnics diversos serà la norma. Val la pena destacar unes quantes de les característiques d'aquests fluxos d'immigració.

- La immigració a Irlanda ha seguit el patró clàssic dels dos nivells, amb una forta demanda de treballadors estrangers molt qualificats en determinats sectors com la medicina i l'alta tecnologia, i un flux considerable de treballadors estrangers en els sectors poc o relativament poc qualificats.

- Els fluxos inicialment forts de refugiats i sol·licitants d'asil de mitjan anys noranta han sofert un descens considerable, mentre que la immigració de mà d'obra procedent dels països acabats d'ingressar ha augmentat espectacularment.

- La distribució geogràfica dels treballadors estrangers a Irlanda està molt repartida, i gairebé totes les parts del país han experimentat certa immigració.

- La gamma de països d'origen de la immigració està molt diversificada, tot i que els països de l'Europa Central i de l'Est han ocupat els llocs dominants, i des del 2004 s'ha produït un canvi significatiu cap als països acabats d'ingressar. La major part dels països d'origen tenien poques connexions prèvies culturals o polítiques amb Irlanda, la qual cosa planteja un repte addicional tant per als immigrants que arriben com per a la societat receptora.

Abans del 2020 és probable que els immigrants i els seus descendents representin una cinquena part de la població. S'han de prendre encara una sèrie de decisions sobre com cal gestionar el procés d'integració. ●

Notes

1. La UE més Noruega, Islàndia, Liechtenstein i, per un acord especial, Suïssa.

Referències bibliogràfiques

- CROWLEY, Una; GILMARTIN, Mary i KITCHIN, Rob. "Vote Yes for Common Sense Citizenship: Immigration and the Paradoxes at the Heart of Ireland's 'Céad Míle Fáilte'". NUIM Maynooth: NIRSA Working Paper, 2006. Consultat a: www.nuim.ie/nirsa/research/documents/WPS30.pdf el 16 de desembre de 2009.
- FANNING, Bryan (ed.). *Racism and social change in the Republic of Ireland*. Manchester: Manchester University Press, 2002.
- FANNING, Bryan (ed.). *Immigration and Social Change in the Republic of Ireland*. Manchester: Manchester University Press, 2007.
- LENTIN, Ronit. "From racial state to racist state: Ireland on the eve of the citizenship referendum". *Variant*. Vol 2. No. 20 (estiu de 2004).
- MAC ÉINRÍ, Piaras. "Some recent demographic developments in Ireland". *Études Irlandaises*. No. 22-1 (primavera de 1997). P. 145-64.
- OCDE. *The Future of International Migration to OECD Countries*. París: OCDE, 2009.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

El soft power irlandès.
La cultura arreu del món.

Irene Boada

El *soft power* irlandès

La cultura arreu del món

Irene Boada Periodista i filòloga

*És a través de l'art, i només a través seu, que ens podem adonar de la nostra perfecció;
només a través de l'art que ens podem protegir dels sòrdids perills de la nostra existència.*

Oscar Wilde

Irlanda és coneguda, internacionalment, per la seva cultura en una multitud de vessants. Però sobretot pel que se la coneix més és per la literatura, havent destacat amb figures universals com James Joyce o Oscar Wilde, fins al punt que, tenint en compte les humils dimensions del país amb una població que no arriba, entre el nord i el sud, als set milions d'habitants, ha arribat a tenir quatre premis Nobel de literatura: William Butler Yeats (1923), George Bernard Shaw (1925), Samuel Beckett (1969) i Seamus Heaney (1995). També ha destacat en altres àrees artístiques com en música amb fenòmens internacionals com Van Morrison, en el món del jazz, i, els darrers anys, amb U2, amb el seu cantant principal, Bono, que a més ha esdevingut una icona en la lluita contra la pobresa.

L'anglès, la llengua majoritària a l'illa, ha contribuït a què aquesta cultura s'hagi estès arreu. Però també hi ha altres aspectes que han tingut un paper decisiu en la seva expansió. Un dels més importants ha estat l'emigració i el seu impacte. La diàspora irlandesa ha estat tan important en la història d'aquest país que es pot dir que és un dels trets que més ha caracteritzat l'illa. Com a resultat, hi ha molta més gent irlandesa fora que a dins de les seves fronteres. Actualment, es calcula que hi ha més de 80 milions de persones d'ascendència irlandesa pel món, 13 vegades la població de l'illa. Més de 40 milions entre estatunidencs i canadencs tenen ascendència irlandesa i

a Austràlia el 30% de la població és d'origen irlandès, fet que el converteix en el país més irlandès després d'Irlanda. Tot i que els irlandesos s'han adaptat als països on s'han establert, la identitat irlandesa roman forta i ha conservat una voluntat de continuar existint en altres àrees geogràfiques sovint ben lluny de la petita illa de l'oest d'Europa. Una bona mostra és la festa de Sant Patrici, commemorada arreu: la festivitat del patró d'Irlanda, el 17 de març, és una diada celebrada, especialment a Amèrica del Nord, Austràlia i Nova Zelanda, i consisteix en una llarga desfilada, amb gent vestida de verd, amb icones verdes que és el color que simbolitza l'illa. La ciutat de Chicago, fins i tot tenyeix el seu riu de verd des de 1961, i alguna altra ciutat l'ha imitada. I és que el color verd ha esdevingut el color irlandès per antonomàsia. L'origen d'aquesta relació se situa en el segle XVII i va lligat a la història de Sant Patrici i de com va utilitzar la fulla del trèvol per explicar el misteri de la Santíssima Trinitat. A partir de la segona meitat del segle XVIII el verd va adquirir un significat nacionalista i va començar a expressar un sentiment antibritànic que, actualment, ha desaparegut en la major part dels casos.

En aquests últims anys el Govern irlandès ha volgut reconèixer aquesta realitat d'una Irlanda exterior, sobretot a partir de la presidència de Mary Robinson (1990-1997). Amb Robinson, Irlanda va viure un moment d'espendor, de canvis significatius que la portarien a una era daurada, durant la qual la seva economia va florir, i Irlanda va esdevenir el famós Tigre Celta. L'any 1998, la Constitució es va modificar i, des de llavors, al seu article 2 s'hi pot llegir: "La nació irlandesa té una especial afinitat amb la gent d'ascendència irlandesa que viu a l'estranger i hi comparteix una mateixa identitat i herència cultural".

Pel que fa a la tradició, Irlanda té un dels recorreguts poètics més antics d'Europa, escrit tant en gaèlic com en anglès. En aquesta tradició, la cultura ha tingut sempre un paper molt destacat. Poetes i músics sempre han gaudit d'una situació privilegiada en la societat irlandesa. De fet, es deia que protegien la reputació del cap polític local. També eren els encarregats de mantenir la tradició oral i d'explicar contes populars, fet que va esdevenir un aspecte característic de la literatura irlandesa en la qual el gènere del conte ha sobresortit.

En prosa, els treballs de Jonathan Swift són fonamentals, especialment *Els viatges de Gulliver* (*Gulliver's Travels*, 1726). Mitjançant la narració d'uns recorreguts fantàstics per diversos països remots, Swift critica l'ambició, la falta d'honradesa dels polítics, el patriotisme, l'absència d'escrúpols entre els jutges o els metges, el colonialisme, la frivolitat de les classes dirigents i la credulitat humana, tot plegat reflectit o explicat pel protagonista, Lemuel Gulliver, que pot interpretar-se com a paròdia de Robinson Crusoe, l'heroi de Daniel Defoe. Swift es manifesta antibel·licista, a més de revelar un cert escepticisme, que podria ser degut a la seva indignació davant l'espectacle de la crueltat. Durant el segle XIX, emergeixen uns quants novel·listes, entre els quals destaquen Maria Edgeworth, John Banim, Gerald Griffin, Charles Kickham, William Carleton, George Moore i Somerville and Ross. La majoria eren membres de famílies protestants. Bram Stoker, autor de *Dràcula*, se situava fora tant de la tradició catòlica com de la protestant.

Entrat el segle XIX, en un context de romanticisme europeu de retorn a les arrels, els poetes que escrivia en anglès a Irlanda van voler reinventar la tradició gaèlica en la nova llengua, sovint traduint autors antics i donant a conèixer històries de la mitologia celta. Les poesies de Thomas Moore en són un bon exemple, però aquest art de recuperació de la tradició va florir especialment en l'obra de Yeats (1865-1939), sovint considerat com el gran poeta d'Irlanda. Amb un gust pel llenguatge figuratiu vague i sensual, s'interessa per la Irlanda del moment: el redescobriment del passat gaèlic a través de la mitologia heroica i el folklore. Menysprea el mercantilisme i el materialisme que veu en l'Europa contemporània, circumstància que fa encara més atractiu el seu projecte d'aprofundir en l'estudi i recreació imaginativa de l'antiga civilització irlandesa, el món celta i la mitificació de les seves pròpies arrels angloirlandeses. Juntament amb Lady Gregory, Yeats va fundar el Teatre Nacional irlandès, l'Abbey Theatre, per potenciar una literatura irlandesa de prestigi en anglès. Alguns dels primers treballs van crear molta controvèrsia però han estat molt populars com *The Playboy of the Western World* (1907) de John Millington Synge i *The Plough and the Stars* (1926) de Seán Ó Casey. La generació de poetes irlandesos que van seguir Yeats es podrien agrupar en dos grups: els més interessats en la tradició celta i els seguidors de les figures de tendència més europea com Joyce i Beckett. Durant el segle XX, la influència de Yeats dominava en inspiració i en foment de la rebel·lió. Però aquest segle també va veure l'emergència de figures com Patrick Kavanagh, Seamus Heaney i Brian Coffey, més properes a la segona tradició.

El conte és un gènere destacat en la literatura irlandesa. Els autors francesos i russos van inspirar autors de contes com Frank Ó Connor i Seán Ó Faolain, que barrejaven realisme continental amb la tradició nadiua oral per crear el conte modern irlandès, un gènere que va inspirar bastants autors de l'illa com Joyce, Beckett, Wilde, Yeats, Flann Ó Brien, Brendan Behan, Liam Ó Flaherty, Mary Lavin, John McGahern, William Trevor i Bernard MacLaverty. La literatura irlandesa també s'ha sentit molt còmoda en el gènere del teatre amb autors com Bernard Shaw o els mateixos Wilde, Beckett i Behan¹.

Entrat el segle XIX, en un context de romanticisme de retorn a les arrels, els poetes que escrivia en anglès a Irlanda van voler reinventar la tradició gaèlica en la nova llengua

L'imaginari de l'oest

L'oest de l'illa va ser considerat, des de la literatura i l'art en general, com una terra totalment diferent a la resta d'Irlanda. Més primitiva, menys urbana i menys anglesa, l'oest era considerat més autèntic. Els seguidors de la renaixença irlandesa creien que el passat real, la llengua autèntica, el folklore, les antiguitats i la forma de vida s'havia de trobar a l'oest, atractiu per al moviment nacionalista i per l'herència celta. Autors com el pintor Jack Butler Yeats van mirar l'oest per trobar l'autenticitat irlandesa, creient en l'existència d'una Irlanda no corrupta. Però la idealització de l'oest volia dir que ser irlandès era ser pobre, i la realitat era que aquesta pobresa havia causat una massiva emigració endèmica.

Joyce i Kavanagh

James Joyce no era admirador d'aquesta renaixença literària de Yeats i va abandonar Irlanda de molt jove. La seva novel·la pionera modernista, *l'Ulysses* (1922), recull la vida als carrers del seu Dublín natal i té com a argument *l'Odissea* d'Homer per explicar un dia de la vida dels seus protagonistes, Leopold i Molly Bloom i Stephen Dedalus. En les seves novel·les Joyce recrea els carrers, la gent, les converses i les obsessions de la seva ciutat natal, primer en clau naturalista, després mitjançant l'ús de la paròdia

i el simbolisme (*Ulysses*) i més tard a través dels jocs de paraules amb la gran novel·la onírica i políglota *Finnegans Wake*. La carrera literària de Joyce marca, en gran mesura, el desenvolupament de l'experimentalisme en la narrativa del segle XX, amb les seves fases successives de realisme, modernisme i postmodernisme. Els contes de *Dubliners* (1914) se centren en els ambients sòrdids d'una ciutat en què els seus ciutadans semblen paralitzats moralment, per la frustració i el fracàs. La seva novel·la autobiogràfica *A Portrait of the Artist as a Young Man* marca una fita literària en recollir les experiències clau en la formació psicològica, educativa i moral del protagonista, Stephen Dedalus, alter ego del seu creador i figura en qui s'han reconegut diverses generacions d'irlandesos de la mateixa classe, condició i religió. En Joyce destaca l'experimentació tècnica: l'ús de l'epifania, la polifonia de la veu narrativa, l'exploració del flux de la consciència, la superimposició sobre la realitat prosaica de Dublín de les experiències de personatges literaris i mitològics de molt diversa procedència, el *collage*, la fragmentació dels nivells discursius i narratius. Aquests experiments desemboquen en *Finnegans Wake*, amalgama de trames creuades, fragments de la història personal i universal, cites, acudits i lirisme per donar protagonisme al llenguatge. Joyce ha estat molt influent per a altres novel·listes irlandesos com Beckett o Flann Ó Brien. El primer també es va exiliar a París i escrivia en una vena minimalista, sovint en francès. La seva obra de teatre *Tot esperant a Godot* (*Waiting for Godot*, 1953) ha esdevingut un clàssic de l'absurd del segle XX.

Com a contraposició a Yeats, Patrick Kavanagh també es va negar a acceptar la idealització de la Irlanda heroica i va apostar pel món local, el present i qüestions de la vida quotidiana com a fonts d'inspiració literària. Va introduir una nova categoria literària basada en la validesa social i artística de la parròquia, entenent com a parròquia qualsevol comunitat local, rural o urbana, que presenti una homogeneïtat social i cultural i uns trets distintius propis. Amb això s'oposava al mite d'Irlanda com a entitat espiritual, tan defensat pels poetes de la renaixença literària (*Revival*) i advocava per explorar artísticament la pluralitat de comunitats existents. Cada poeta hauria de tenir la seva, integrar-s'hi i elevar-la a la categoria d'art per molt irrellevant que semblés. Originari del món rural i establert a Dublín, Kavanagh va conèixer el costat amarg de la soledat i de la penúria econòmica i es va convertir en un *exiliat* nostàlgic de la Irlanda rural, a la qual evoca constantment en els seus poemes. Precisament, la misèria material i moral d'aquesta Irlanda serà la clau en la seva obra poètica més emblemàtica, *The Great Hunger* (1942). Amb clares reminiscències de la famosa Gran Fam que va assetjar Irlanda al segle XIX en un dels episodis de la història d'Irlanda més lamentable, el llibre és un cru retrat de la ignorància i brutalitat de la pagesia en el nou Estat irlandès, contraposada a la idealització d'Éamon de Valera, que la presentava com un paradís idíl·lic. Kavanagh analitza els diferents factors que fan de Patrick Maguire, figura central del poema, un tràgic antiheroi. Amb un realisme no exempt d'humor, Kavanagh apunta no solament a la pobresa material, sinó a l'espiritual, destacant el paper de l'església catòlica i la força repressora. Precisament, la misèria material i moral d'aquesta Irlanda serà clau en la seva obra poètica més emblemàtica.

El nou Estat

La literatura. Malgrat la llei de censura de 1929 que va impedir la publicació a Irlanda de la majoria de treballs literaris i que va provocar l'exili de gran part d'escriptors destacats, amb la creació del nou Estat independent, el 1921, van sorgir autors com Kate Ó Brien, Edna Ó Brien, Colm Toibín o John McGahern. Les novel·les d'aquest darrer se centren en la bellesa però també en les dificultats de la Irlanda rural i la vida en les petites ciutats. La foscor relativa d'aquests novel·listes és, en canvi, del tot absent en les novel·les de Maeve Binchy, Deirdre Purcell i Marian Keyes. Durant els darrers 30 anys, diversos escriptors irlandesos de renom han guanyat el prestigiós Booker Prize, entre d'altres: Anne Enright (2007), John Banville (2005) i Roddy Doyle (1993), Iris Murdoch (1978). En teatre, els millors exponents del teatre irlandès actual són: Brian Friel, autor de *Dancing at Lughnasa*, traduïda aquí com a *Dansa d'agost*, Tom Kilroy, Tom Murphy, Frank McGuinness, Sebastian Barry, Marina Carr, Martin McDonagh i Conor McPherson.

La música sempre ha estat molt important en la cultura irlandesa, des de les cançons i balades en l'acompanyament a festivals i funerals, fins a l'enèrgic ball irlandès. També hi ha una tradició de música clàssica; al segle XVIII Dublín n'era un centre important i Georg Händel el va escollir per estrenar *El Messies* (1742). John Field, creador del *nocturn*, va influir en compositors com Frédéric Chopin. A principi del segle XX, Charles Villiers Stanford i Hamilton Harty van crear una sèrie de simfonies irlandeses partint de simfonies nadiues. La música celta s'ha mantingut i ha perdurat fins als nostres dies. Al segle XX es va fusionar amb els nous estils de l'època. A mitjan segle XX, a mida que la societat irlandesa s'anava modernitzant, la música tradicional, originària del món rural, anava conquerint les ciutats i s'anava barrejant amb el jazz i el *rock and roll* que arribaven de la Gran Bretanya i dels Estats Units i s'anaven fent populars. Durant la dècada dels seixanta hi va haver un renaixement de la música tradicional amb grups com The Dubliners, The Clancy Brothers i Sweeney's Men i músics com Seán Ó Riada. Així mateix, va aparèixer el fenomen de Van Morrison que incorporava elements de música tradicional al llenguatge del rock. Entre els anys setanta i noranta sorgeixen grups que triomfen internacionalment com U2, The Cranberries i The Corrs, que continuen barrejant la música tradicional i el rock, clau del seu èxit. Actualment, la música tradicional irlandesa és popular en molts països per la influència de grups com The Chieftains, els més destacats dins del seu gènere, i que la transformen al context modern.

En aquest context musical, convé destacar la figura de Bono, d'U2, per la seva repercussió internacional i pel seu treball social de lluita contra la pobresa. Com a músic ha esdevingut una figura internacional, i ha guanyat diversos

Grammy. Com a pacifista i persona compromesa amb les desigualtats del món, no ha abandonat mai la seva tasca social i utilitza la música per donar a conèixer causes socials. S'ha reunit amb líders mundials per reflexionar sobre el deute extern, la pobresa o la sida. Ha treballat per moltes causes i ha estat capaç de fer-ho amb altres personalitats destacades del món mediàtic com l'actor Brad Pitt. L'any 2005, Bono i la seva esposa Ali Hewson van crear EDUN, una línia de moda responsable per crear llocs de treball en països en vies de desenvolupament. Aquell mateix any, la revista *Time* va nomenar Bono persona de l'any pel seu treball social, juntament amb Bill i Melinda Gates. Dos anys més tard, la reina Elisabet II li va atorgar la medalla de l'Orde de l'Imperi Britànic.

Una altra figura del món de la música que va destacar sobretot per la seva rebel·lia durant la dècada dels noranta va ser Sinéad Ó Connor. A part del seu talent artístic, haver guanyat un Grammy per la cançó *Nothing Compares 2 U* i diverses nominacions, es va donar a conèixer pel seu atreviment a enfrontar-se directament a l'església catòlica. La més sonada de les seves actuacions va ser l'any 1992 en què va estripar una foto del Papa Joan Pau II en denúncia contra l'església catòlica. En canvi, ella sempre ha defensat el seu catolicisme fins al punt que el 1999 es va ordenar sacerdot per un grup catòlic dissident i es va convertir en la mare Bernadette Marie.

El cinema va prosperar especialment durant les darreres dècades. El Govern irlandès va desenvolupar incentius econòmics per donar suport a la indústria del cinema. Sense tenir unes grans dimensions la iniciativa ha florit i és influent. Pel·lícules com *Cal*, *My Left Foot*, *The Commitments* i *The Dead* van posar Irlanda al mapa del cinema. Alguns actors irlandesos que han destacat al llarg del temps són Maureen Ó Hara, la famosa protagonista de *The Quiet Man*, Peter Ó Toole, Liam Neeson, Richard Harris, Greer Garson, Pierce Brosnan i Jonathan Rhys Meyers. Ja a la dècada dels setanta es va produir una onada especial de producció de pel·lícules, que pretenia aportar una bona alternativa a la imatge que es feia d'Irlanda des de fora. Van destacar directors com Bob Quinn, Joe Comerford, Cathal Black, Pat Murphy i Thaddeus Ó Sullivan. Van tractar temes que havien estat inexplorats anteriorment, com la classe social, el gènere i la nacionalitat. Algunes pel·lícules que han tingut bona sortida internacional han estat: *Michael Collins* (Neil Jordan, 1996); *Went Down* (Paddy Breathnach, 1997); *The General* (John Boorman, 1998); *Nora* (Pat Murphy, 2000); *About Adam* (Gerry Stembridge, 2001).

El gaèlic

Pel què fa a la llengua, el gaèlic és la llengua pròpia de la República d'Irlanda, però el seu ús ha anat minvant fins al punt que actualment l'utilitza habitualment només un 1% de la població. Des de la independència s'estudia a l'escola com a matèria obligatòria però el seu ús no ha augmentat de manera significativa. Existeix una emissora de ràdio en gaèlic (Raidio na Gaeltachta) i un servei de televisió irlandès (TG4), com també dos diaris setmanals, *Lá i Foinse*. L'1 de gener de 2007, la llengua irlandesa va esdevenir la vint-i-tresena llengua oficial de la UE. La literatura escrita en irlandès té una llarga història i, actualment, es publiquen en gaèlic uns 100 llibres cada any. Entre els autors actuals destaquen Nuala Ní Dhomhnaill, Liam Ó Muirthile, Áine Ní Ghlinn o Cathal Ó Searcaigh.

Irlanda del Nord

Els conflictes a Irlanda del Nord, que van aparèixer durant la dècada dels seixanta del segle XX, es van produir per la naturalesa constitucional d'Irlanda del Nord i la relació entre catòlics i protestants. Els danys humans han estat enormes però també han tingut conseqüències artístiques de magnitud i n'ha sorgit una generació d'escriptors d'avantguarda. En particular, el grup de poetes de l'Ulster és un dels referents actuals en la poesia en llengua anglesa. John Hewitt en va ser un dels precursors i el van seguir autors com Seamus Heaney, Derek Mahon i Michael Longley. En aquests darrers anys, en novel·la han destacat Glen Patterson i Robert McLiam Wilson. Aquest darrer és autor d'*Eureka Street* que se centra en les vides de dos amics de Belfast, un catòlic i un protestant després de l'alto el foc de 1994.

Una figura clau al segle XX: Mary Robinson

Mary Robinson és una de les figures centrals del segle XX a Irlanda, en haver originat un canvi social i polític d'impacte arran de la seva presidència durant els anys noranta. Catedràtica de Dret al Trinity College de Dublín, té una sòlida trajectòria en drets humans. Com a presidenta va atorgar al seu càrrec molta més importància que els seus antecessors, i va tenir èxit en el seu esforç per donar a conèixer una nova imatge a Irlanda. El seu compromís en la defensa dels drets humans ha estat sempre present en tota la seva activitat. Va ser la primera cap d'Estat que

va visitar Somàlia després de la guerra civil que va patir el país i la gana que el va assetjar el 1992, i la primera cap d'Estat que va visitar Rwanda dos anys després del genocidi. Va ser també Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans i va atorgar al càrrec un paper més destacat a la defensa dels drets humans. En el seu discurs com a presidenta, Robinson es va referir a una imaginària "cinquena província". Tenint en compte que Irlanda té quatre províncies, va inventar el concepte d'una cinquena província basada en la inclusió i el diàleg que ella sempre ha defensat. Robinson no va deixar mai de voler representar una Irlanda oberta, tolerant i inclusiva, orgullosa de les seves minories i de la seves perifèries: "La cinquena província no és aquí o allà, no és al nord o al sud, a l'est o a l'oest. És un lloc dintre nostre, un lloc que és obert a l'altre, la porta oberta que ens deixa sortir i deixa entrar altres. Si sóc símbol d'alguna cosa voldria ser el símbol de la cinquena província, la província de la reconciliació i de la curació".

Al llibre *Inventing Ireland*, el crític Declan Kiberd va observar que els irlandesos van utilitzar i potser encara utilitzen la literatura per "inventar Irlanda". Segui per qüestions identitàries, històriques o bé per tenir una llarga tradició artística, no hi ha dubte que la cultura irlandesa s'ha fet escoltar. El fet d'haver-ho fet majorment en anglès li ha aportat una dimensió internacional excepcional, fet que també ha estat causat per la diàspora que ha caracteritzat l'experiència irlandesa. Però qui pot saber veritablement per què aquest petit país ha brillat més que altres països molt més grans? Serà el caràcter de la gent el que ha causat aquesta gran energia creativa. L'escriptora Edna Ó Brien diu: "Quan algú em pregunta com és la manera de ser irlandesa, jo li dic: mireu els arbres, mutilats, pelats, sense forma però amb unes ganes boges de viure". ●

Nota

1. Un dels teatres històrics de Dublín va ser el Gate Theatre, fundat el 1928.

Referències bibliogràfiques

- ALDOUS, Richard. *Great Irish Speeches*. Londres: Quercus, 2007.
 BOADA Montagut, Irene. *Women Write Back. Contemporar Irish and Catalan Short Stories in Colonial Context*. Dublín: Irish Academic Press, 2002.
 HURTLEY, Jacqueline A.; HUGHES, Brian; GONZÁLEZ Casademont, Rosa M.; PRAGA, Inés i ALIAGA, Esther. *Diccionario cultural e histórico de Irlanda*. Barcelona: Ariel Referencia, 1996.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Cultura literària en llengua irlandesa.
Cruïlla o final de viatge.

Tomás Mac Síomóin

Cultura literària en llengua irlandesa

Cruïlla o final de viatge

Tomás Mac Síomóin Escriptor i periodista

Les formes no verbals de l'expressió cultural irlandesa —la música, la dansa, els jocs— han estat adoptades, s'han desenvolupat i s'han transformat en el si més ample de la cultura anglo-americana, de la qual la “cultura anglo-irlandesa” és un variant regional. De la mateixa manera, la literatura d'Irlanda en llengua anglesa es barreja gairebé sense solució de continuïtat amb el corrent principal de la literatura anglo-americana. No obstant això, la cultura literària en llengua irlandesa explota la seva continuïtat orgànica amb la tradició ancestral en un intent de forjar una única veu moderna.

La República d'Irlanda té dues llengües oficials: l'irlandès (també anomenat gaèlic, una llengua celta dominant els darrers 2.500 anys) i l'anglès, que ha anat substituint l'irlandès durant els dos darrers segles. Des del primer de gener del 2007 l'irlandès és un dels idiomes oficials de la UE. La cultura literària contemporània en llengua irlandesa deriva d'una interacció dialèctica complexa entre les cultures de dues llengües.

1,6 milions de persones d'una població total de més de 4,5 milions diuen tenir algun coneixement d'irlandès. A part d'uns quants districtes dispersos, principalment a la part litoral occidental, *Gaeltachtaí*, rares vegades se sent parlar aquesta llengua a l'Irlanda actual aclaparadorament anglòfona. Probablement no més de 50.000 persones la parlen diàriament, i la majoria ho fan en la forma d'un *teanga easnamach*, un llenguatge incomplet ple de paraules i frases en anglès, conseqüència del fet que l'irlandès està absent de la major part del discurs modern. Un nombre molt gran no quantificat de persones tenen coneixements superficials de la llengua. Uns 30.000 alumnes reben educació en irlandès en escoles situades fora del Gaeltacht. Un canal de televisió nacional, una emissora de ràdio nacional,

unes quantes emissores locals i unes quantes revistes mensuals (però cap diari) donen a l'irlandès una visibilitat marginal.

Un estudi recent fet entre la gent jove ha arribat a la conclusió que, sense un canvi important en les pautes dels usos lingüístics, és molt improbable que l'irlandès continuï sent la llengua familiar i comunitària predominant en les àrees més fortament Gaeltacht durant més de 15 o 20 anys. Les actituds públiques envers el llenguatge varien. Una majoria voldria que sobrevisqués però molt pocs l'aprenen. En l'imaginari popular, l'irlandès s'associa sovint amb uns valors rurals i endarrerits, i l'anglès amb la modernitat. Els matisos semàntics que té l'adjectiu *gaelach* (gaèlic) indiquen que l'auto-odi del colonitzat, tal com el descriuen Edward Said, Franz Fanon i Albert Memmi és un factor clau d'aquest rebuig. *Gaelach* no només significa “de parla irlandesa”, sinó també “pobre”, “brut”, “grotesc” o “de qualitat inferior” (la paraula anglesa *Irish* té connotacions similars). No obstant això, la presència continuada de l'irlandès és considerada com la prova de l'existència d'una identitat nacional separada. En aquest sentit és positivament valorada per molts nacionalistes polítics. La seva pervivència en el temps representa el manteniment d'un vincle nostàlgic amb el nostre passat cèltic. “M'encanta sentir-lo parlar. És una llengua molt maca. M'agradaria saber-lo parlar bé”; aquesta és una reacció molt freqüent entre els irlandesos de parla anglesa, que es queden gratament sorpresos quan senten parlar l'irlandès en algun entorn urbà, però que no tenen la més mínima intenció d'aprendre'l.

La Irlanda oficial va resoldre l'ambivalència de la relació nacional d'amor-odi amb l'irlandès convertint-lo en un símbol nacional, la primera llengua oficial d'un Estat teòricament

bilingüe, mentre que continuava fent anar la maquinària estatal gairebé exclusivament mitjançant l'anglès, fins i tot en les àrees Gaeltacht. Per a un 65% aproximadament de la gent i per a la majoria dels joves, que actualment estan sent assimilats per la cultura de consum anglo-americànitzada, la qüestió de la llengua és irrellevant. Probablement ni s'adonarien de la desaparició de l'irlandès. Aquesta dinàmica lingüística, amb tota la seva complexitat, és el teló de fons d'aquesta consideració de la cultura literària contemporània en llengua irlandesa.

La pèrdua de poder de la llengua irlandesa

La posició actual de l'irlandès i les actituds que el sostenen tenen les seves arrels en els 400 anys de Govern colonial que van precedir la independència política aconseguida per la major part del territori nacional el 1921, després d'un esforç militar.

Els colonitzadors anglesos d'Irlanda van intentar infructuosament des del segle XIII reemplaçar l'irlandès i la cultura irlandesa per l'anglès. Però després de la derrota dels irlandesos i dels seus aliats espanyols el 1603, Anglaterra va estendre el seu

clusivament en un sentit territorial més que no pas cultural o lingüístic. La recuperació de la llengua ancestral no va ser mai un objectiu seriós del moviment per la independència. La llengua es va convertir en un símbol molt apreciat de la identitat nacional, de la continuïtat històrica conceptual del nou Estat irlandès amb un sistema de Govern gaèlic desaparegut, però la idea que la *raison d'être* d'un projecte de reconstrucció nacional fos el desplaçament de l'anglès per l'irlandès com a llengua nacional *de facto* mai no es va arribar a considerar seriosament.

La literatura com a preservadora de la irlandesitat

S'ha desenvolupat i continua desenvolupant-se una literatura moderna en llengua irlandesa malgrat la indiferència amb què ha estat rebuda des de dins i des de fora del renaixentisme irlandès.

En la ideologia nacionalista dels fundadors de l'Estat, l'irlandès es va convertir en el guardià de les *essències* nacionals, una garantia de continuïtat ininterrompuda amb una suposada Edat d'Or a través de segles d'opressió estrangera i directament fins a l'època actual. Aquest *celticisme* no només va

Molts proponents del renaixentisme irlandès s'han preocupat més d'una preservació quixotesca dels guarniments d'una civilització desapareguda que no pas de la necessitat d'adaptar el llenguatge i la seva cultura a les noves exigències

govern per tota l'illa. Les classes intel·lectual i literària gaèlica van ser perseguides, assassinades i obligades a emigrar o a integrar-se al nou ordre. L'anglès es va convertir en la llengua que representava un cert estatus, l'èxit, fins i tot la supervivència. A final del segle XVIII l'administració britànica es va guanyar un aliat poderós i inesperat: l'església catòlica romana, que va veure els seus interessos més ben servits per la complicitat amb el poder colonial que no pas per la lleialtat amb un Estat i una cultura gaèlica vençuts. La derrota de 1603 va ser seguida per una capitulació cultural durant les primeres dècades del segle XIX. En aquell moment una majoria d'irlandesos va començar a abandonar la seva llengua i cultura ancestrals i a assimilar-se, fins allà on els seus antecedents històrics i culturals ho permetien, a la norma anglesa.

Les actituds efectives associades —un sentit profund d'inferioritat nacional i la percepció d'una manca de valor del patrimoni cultural gaèlic— van romandre gairebé intactes després d'aconseguir la independència política. A començament del segle XX el poble irlandès havia estat tan culturalment assimilat que la necessitat de descolonització era vista gairebé ex-

influir en la cultura literària en llengua irlandesa, sinó també en figures molt conegudes del món literari anglo-irlandès com William Butler Yeats i John Millington Synge. En l'imaginari anglo-irlandès, i en el de molts acadèmics de parla irlandesa que el compartien, a la literatura en llengua irlandesa li va ser encomanada la missió de preservar en formol aquesta essència nacional, d'expressar els valors suposadament inherents a la *gaelachas*, la genuïna i autèntica *irlandesitat*.

Des d'aleshores, molts proponents del renaixentisme irlandès s'han preocupat més d'una preservació quixotesca dels guarniments d'una civilització desapareguda que no pas de la necessitat d'adaptar el llenguatge i la seva cultura a les noves exigències. Per a aquesta mena d'*antiquaris*, la modernitat pot arribar a ser un enemic tan perillós com la llengua anglesa. De fet, la reincidència d'alguns influents renaixentistes lingüístics va arribar a tal punt durant la dècada dels trenta del segle XX que la Lliga Gaèlica va prohibir als seus membres escoltar jazz o participar en danses i jocs *estrangers* (és a dir, no nadius). Per a aquesta gent, una literatura moderna en irlandès només podia ser una contradicció en els termes.

El segle XIX es va caracteritzar per una activitat literària –per oposició a l’activitat d’*antiquari*– poc significativa. El 1893, però, es va fundar la Conradh an Gaeilge, la Lliga Gaèlica, i va començar la resistència cultural a l’assimilació. La recuperació d’una tradició literària en llengua irlandesa va ser una part d’aquest procés. De conformitat amb el renaixentisme ideològic, la celebració de la vida folklòrica de Gaeltacht va ser central en aquesta tradició fins a mitjan segle XX. Punts culminants d’aquest gènere, obres autobiogràfiques com *An tOileánach* (L’illenc) de Tomás Ó Criomhthann, *Machnamh Seana-Mhna* (Una dona vella filosofa) de Peig Sayers, i *Fiche Bliain ag Fás* (Vint anys de creixement) de Muiris Ó Súilleabháin, censurades per atenuar-ne la cruesa nadiua, eren l’ideal al qual s’aspirava. Camperols emprenedors que es guanyaven la vida d’una manera frugal però heroica eren la representació apoteòsica actualitzada dels guerrers mitològics precristians Cúchulainn i Fionn MacCumhaill. Van ser considerades com obres d’un valor indiscutible, tant en termes humans com lexicogràfics. De la mateixa manera, l’obra d’An tAthair Peadar Ó Laoghaire, que va reelaborar molts temes folklòrics convertint-los en obres de ficció en el seu dialecte del West Cork, va ser molt admirada per la seva riquesa idiomàtica i la seva fidel reproducció del *caint na nadaoine* (la manera de parlar del poble). Tanmateix, les mostres més pintoresques del mateix *caint na nadaoine* van ser suprimides per respecte a unes sensibilitats religioses que ara cal explicar.

Catolicisme i irlandesitat: un fre a la modernitat

Durant la primera meitat del segle XIX diverses veus influents van fer confluïr el catolicisme romà amb la *irlandesitat*, i d’aquesta manera va sorgir la idea que la literatura irlandesa havia de reflectir els “valors catòlics irlandesos”. Aquests valors eren, de fet, una amalgama de la ideologia jansenista i dels costums puritans de l’Anglaterra victoriana. Els irlandesos, en ser més castos que els *pagans* anglesos, havien de ser, *ipso facto*,

més *cristians* que ells. Aquesta mena de *catolicisme* va dominar la ideologia de l’elit governant de l’Estat Lliure. Les relacions sexuals extramaritals eren l’únic mal moral –deixant a part la subversió política– per al qual l’infern no cremava prou. L’hegemonia d’aquests valors es va reflectir en una censura oficial de la literatura i de les pel·lícules que va durar fins ben entrat el segle XX. Les obres d’escriptors irlandesos com James Joyce i molts altres autors i filòsofs europeus van ser prohibides i només estaven disponibles quan entraven de contraban des de la *pagana* Anglaterra o des del continent.

Igualment, res en la literatura irlandesa no havia d’escandalitzar els pietosos. L’irlandès s’havia de caracteritzar per una puresa angèlica, ja que mancava d’un vocabulari relatiu a les funcions corporals, a la *immoralitat* i a les *paraulotes*. La major part de la literatura en llengua irlandesa era vista bàsicament com una mena de manual escolar potencial que no podia contenir material *inadequat* per als joves. Ja que l’edició en llengua irlandesa estava pràcticament monopolitzada per l’An Gúm, un organisme governamental que insistia en la conformitat amb aquesta ortodòxia, l’hegemonia d’aquests valors en la literatura en llengua irlandesa estava assegurada. La condició humana que s’esperava que expressés l’escriptor era una condició estereotipadament rural. Els intents de donar expressió literària a una vida al marge d’un *ethos* gaèlic imaginari eren vistos, i sovint encara ho són, com mancats d’autenticitat, no com allò que s’esperava d’una obra literària gaèlica. Quan Pearse Hutchinson, un autor essencialment urbà i un dels nostres millors poetes, va donar a conèixer la seva intenció d’escriure en irlandès, Seán Mac Réamoinn, un locutor de llengua irlandesa molt conegut, li va dir: “Em sembla que el públic de parla irlandesa no li ho agrairà”.

Per tot això, encara hi ha una percepció que la literatura en llengua irlandesa, pensada per als nens i que consisteix en “històries i tonteries del passat”, no pot tenir cap interès per a un adult sofisticat. En un entorn tan poc prometedor l’hàbit de llegir en irlandès no va poder convertir-se en un costum general, i encara no ho pot fer.

L’any 1949, Máirtín Ó Cadhain, escriptor i figura de referència en el context de la tendència modernista de la literatura

en llengua irlandesa, va cridar l'atenció sobre un altre fre que s'oposava al desenvolupament d'una cultura literària viable: "l'absència d'una crítica competent". Molts professors universitaris de literatura en llengua irlandesa s'ocupaven bàsicament dels valors *antics* dels textos, no del seu valor literari, i per això no eren capaços de produir un corpus competent de crítiques modernes. Això, al seu torn, va fer que no es creés aquest vincle vital entre els escriptors, els editors i el públic lector que és el fonament de qualsevol cultura literària viable. Els professors amb aquesta formació universitària no tenien els coneixements de teoria crítica i de la literatura en general necessaris per impregnar d'un interès humà el tema de què s'ocupaven. D'aquí en va sortir una percepció popular encara vigent segons la qual la literatura en irlandès és simplement un mitjà que serveix per explicar estructures gramaticals complexes i per propagar els valors moribunds d'una manera de viure desapareguda.

El desenvolupament d'un irlandès modern i la necessitat d'unes reformes ortogràfica i gramatical en profunditat en consonància amb la parla Gaeltacht es van veure dificultats, i encara ho estan, per deferència a aquestes preocupacions *antigues*. D'aquesta manera va sorgir un altre obstacle seriós al conreu d'un hàbit lector en irlandès: la percepció de la dificultat del llenguatge escrit. El llenguatge estàndard oficial està farcit d'arcaïsmes gramaticals que reflecteixen, un cop més, l'estatus més simbòlic que pràctic de l'idioma. La major part d'estudiants de la llengua no aconsegueixen assolir el nivell de competència necessari per manejar sense dificultats els textos literaris. Els parlants nadius, que opten per la *seguretat* que els dona parlar en el seu propi dialecte, i els estudiants de l'idioma no volen aprendre l'idioma literari estàndard, o no saben com fer-ho.

I malgrat tot hi va haver fruits...

Que d'un terreny tan pedregós se n'hagi pogut recollir alguna cosa de valor ha estat una mena de miracle. Máirtín Ó Cadhain opinava que fins als anys quaranta del segle XX la cultura literària en llengua irlandesa només havia produït

tres escriptors de ficció importants: Pádraic Ó Conaire, un escriptor de relats curts i novel·les; Pádraig Mac Piarais, poeta, escriptor de relats i líder insurreccional; i Seosamh Mac Grianna, contista i novel·lista. La seva obra, especialment la dels dos primers, va ser condemnada, com era previsible, per l'establishment acadèmic de l'època, que la considerava artificial i influïda per models forans, dues desviacions de les sacrosantes normes literàries dels segles XVII i XVIII. Textos en irlandès dedicats a la filosofia, la ciència, la psicologia, la política i la crítica social i literària no eren sol·licitats ni produïts. Així mateix, les traduccions a l'irlandès d'obres importants de la literatura mundial eren –i són– comptades. Però com que la majoria de lectors en irlandès també llegeixen en anglès, aquestes absències gairebé ni es notaven.

No obstant això, els anys quaranta del segle XX van presenciar un canvi radical en l'escriptura en llengua irlandesa. Els desenvolupaments literaris de l'actualitat se sostenen gràcies a l'impuls d'aquell període. L'any 1942 va néixer la revista d'actualitat i literària *Comhar*; el 1945 es va crear una nova editorial, Sáirséal agus Dill; i el 1948 va començar a publicar-se una nova revista, *Feasta*. Cada una d'aquestes novetats, especialment les dues primeres, va ser un estímul encoratjador per a l'obra de nous i creatius escriptors. Altres editorials com Clóchomhar i Clódhanna Teoranta també van tenir un paper molt important en la modernització de l'edició en llengua irlandesa que va tenir lloc aleshores.

Sáirséal agus Dill va ser una creació intel·lectual del clarivident Seán Ó hÉigearthaigh, que es va adonar que les cobertes dels llibres són un element essencial per tal d'atraure lectors. Fins aleshores, les rudimentàries cobertes de les publicacions de l'An Gúm deixaven molt a desitjar en comparació amb les de la competència. Sáirséal agus Dill va acabar amb el monopoli d'aquesta agència editora governamental i va començar a produir llibres d'una presentació artística meritòria i impecable, i el contingut dels quals era nou i interessant.

Entre els escriptors importants que van saber aprofitar l'hospitalitat d'Ó hÉigearthaigh destaquen Máirtín Ó Cadhain, Diarmuid Ó Súilleabháin i Breandán Ó hEithir, juntament amb

La literatura en llengua irlandesa està molt mal servida pels mitjans de comunicació en llengua irlandesa, que gairebé dediquen més atenció a les obres escrites en anglès que no pas a les escrites en irlandès

Pádraig Mac Piarais

Pádraig Ó Conaire

Peig Sayers

Tomás Ó Criomhthain

els poetes Máire Mhac an tSaoi, Máirtín Ó Direáin i Seán Ó Ríordáin. La seva obra va construir ponts entre la tradició i la modernitat. Així, mentre que l'obra anterior d'Ó Cadhain (publicada per An Gúm) i d'Ó Súileabháin estava arrelada en les experiències vitals de les seves comunitats rurals, els seus escrits posteriors, que expressen el compromís amb el seu nou entorn urbà i les influències literàries internacionals, no van ser tan ben valorats per l'ortodòxia aleshores imperant. Però van representar un punt de partença per a algunes de les veus que es van donar a conèixer posteriorment. El pastitx postmodernista de Breandán Ó Doibhlin, *Néal Maidine agus Tine Oíche* (Núvol matinal i foc nocturn), amb els seus ecos de Victor Hugo, Saint-Exupéry, etc. va superar la capacitat dels crítics literaris contemporanis per reconèixer la magnitud de les realitzacions del seu autor quan l'obra va ser publicada per primer cop l'any 1964.

Els primers poemes de Máirtín Ó Direáin, *juvenilia* segons la seva pròpia opinió, tractaven d'una manera nostàlgica de la seva infantesa illenca i van ser admirats i aplegats en antologies en els manuals escolars oficials, en consonància amb el paper atribuït a la cultura anglo-irlandesa en irlandès. La seva obra de maduresa, adaptada a uns entorns urbans, va ser, amb gran disgust per part del poeta, més o menys ignorada. Irònicament, el fet que la poesia modernista per antonomàsia de Seán Ó Ríordáin evoqui el West Kerry Gaeltacht li garanteix la seva vigència entre els tradicionalistes. Cada un d'aquests poetes, juntament amb d'altres de modernistes com el sempre jove Pearse Hutchinson, van ser influències cabdals en el desenvolupament de la nostra tradició poètica actual.

Després del salt qualitatiu que va representar la fundació de la Sáirséal agus Dill, la cultura literària en llengua irlandesa ja no tornaria a ser el mateix. No obstant això, la idea que l'autèntic valor de la literatura en irlandès cal buscar-lo en el seu context *antic* encara està molt present en la comunitat de parla irlandesa. Hi ha una contínua demanda de *clàssics* i materials pedagògics de començament del segle XX, mentre que moltes de les obres literàries més pioneres de mitjan segle XX, com les de Máirtín Ó Cadhain, Diarmuid Ó Súileabháin i Donncha Ó Céileachair, tots ells de l'*escuderia* de la Sáirséal agus Dill, estan exhaurides.

Sense esporuguir-se, altres editors han transitat pel camí que va obrir la Sáirséal agus Dill. L'any 1981, Pádraig Ó Snodaigh, poeta i historiador, va fundar l'editorial Coiscéim. Amb més de

800 títols publicats fins ara és de bon tros l'aventura editorial en llengua irlandesa del sector privat més gran que ha existit mai. Coiscéim abasta no solament literatura creativa, crítica i història, sinó també àrees fins ara no abordades en llengua irlandesa com la ciència, la filosofia, la psicologia, etc. Publica les obres de Biddy Jenkinson, Colm Breathnach, Seán Mac Mathúna, Aindrias Ó Cathasaigh, Eoghan Mac Giolla Bhríde, Paddy Bushe, Gabriel Rosenstock, Tomás Mac Síomóin, etc.

Coiscéim va ser seguida per Cló Iar-Chonnachta, fundada l'any 1985 per l'escriptor i dramaturg avantguardista Mícheál Ó Conghaile. Una de les principals realitzacions de Cló Iar-Chonnachta ha estat la de conrear un grup altament innovador d'escriptors principalment Gaeltacht, com Pádraig Breathnach, el *pare* del grup, el mateix Mícheál Ó Conghaile, Joe Steve Ó Neachtain, Dara Ó Conaola i Daithí Ó Muiri, juntament amb poetes com Cathal Ó Searcaigh i Gearóid Mac Lochlainn.

Altres editorials que han tingut un paper més modest però també significatiu en el desenvolupament de la cultura literària irlandesa en aquests darrers anys han estat la Cois Life, amb seu a Dublín, i la Sáirséal agus Ó Marcaigh (successora de la Sáirséal agus Dill). La Leabhar Breac, amb seu a Connemara, fundada pel novel·lista i dramaturg Darach Ó Scolaí, ha estat la responsable d'algunes de les publicacions recents més remarcables: ficció en prosa del mateix editor, el precoç Daithí Ó Muiri, Liam Mac Cóil i Beairtle Ó Conaire.

Cultura literària, present i futur

La cultura literària en llengua irlandesa ha generat aquests darrers anys una diversitat de llibres suggeridors i atractius que s'ocupen d'una àmplia gamma de temes contemporanis i que cobreixen els gèneres literaris principals. Allò que caracteritza el corrent modern, des d'Ó Conaire en endavant, és la seva obertura a la influència de la literatura mundial. Així, entre els autors contemporanis, és discernible la influència dels mestres argentins Jorge Luis Borges i Julio Cortázar sobre Daithí Ó Muiri, i la del misticisme oriental sobre Gabriel Rosenstock, per exemple. Igualment, les exploracions de l'homosexualitat que fa Mícheál Ó Conghaile introdueixen en l'irlandès unes dimensions que mai no havien estat considerades pels fanàtics puritans de la causa lingüística.

No obstant això, una cultura literària viable ha d'abraçar escriptors, editors, crítics i publicistes, llibreters i lectors. Escriptors i poetes desitjosos i capaços de produir són tan abundants com els editors disposats a prendre riscos. Actualment, el taló d'Aquil·les del projecte rau en el fet que crítics i publicistes brillen en gran part per la seva absència, a causa sobretot, des del meu punt de vista, del biaix *antic* prèviament mencionat de l'acadèmia gaèlica. I per això no s'ha creat encara la massa crítica de lectors necessària per garantir la viabilitat a llarg termini d'aquesta empresa.

La literatura en llengua irlandesa està molt mal servida pels mitjans de comunicació en llengua irlandesa, que gairebé invariablement dediquen més atenció a les obres escrites en anglès que no pas a les escrites en irlandès. Els mitjans de comunicació en llengua anglesa que es publiquen a Irlanda ignoren totalment el material escrit en irlandès. Les llibreries que tenen un fons una mica complet de literatura irlandesa es poden comptar amb els dits d'una mà; la majoria no tenen en estoc més llibres en irlandès que els que s'utilitzen per a l'aprenentatge de la llengua. La promoció per Internet i la distribució d'aquesta mena de material encara és mínima. No existeixen gairebé llibres de filosofia, de ciències naturals i socials, etc. i per obtenir informació d'aquestes matèries el lector irlandès mitjà depèn totalment de les fonts en llengua anglesa.

De moment, tanmateix, els escriptors en llengua irlandesa són normalment coneguts —quan ho són— mitjançant traduccions de la seva obra a l'anglès, fins i tot pels parlants irlandesos. Nuala Ní Dhomhnaill, en la seva introducció a Gearóid Mac Lochlainn, la primera col·lecció bilingüe de poetes de Belfast, diu: “La poesia publicada en irlandès és relegada a les tenebres exteriors i, per tant, i només per aquesta raó, dono la benvinguda més incondicional a aquest llibre en un llenguatge dual”. Aquestes *tenebres exteriors* cobreixen la majoria de les obres irlandeses modernes.

Gairebé no cal insistir en la necessitat de traduir la literatura en irlandès als principals idiomes. Els poetes de llengua irlandesa són coneguts internacionalment i a Irlanda, fins i tot per la gent de parla irlandesa, principalment a través de traduccions a l'anglès de les seves obres. El perill inherent en posar un èmfasi excessiu en el mercat de les traduccions és que l'obra creativa pot tendir a ajustar-se ella mateixa per facilitar allò que el mercat sovint espera de les “traduccions del gaèlic/irlandès”: celebracions nostàlgiques del lloc, respiracions boca a boca de figures de la mitologia cèltica, referències folklòriques exòtiques. La concentració excessiva en aquesta falsa identitat ètnica és un malbaratament d'energies creatives que podrien fer-se servir d'una forma més productiva.

Per tant, la cultura literària en llengua irlandesa és més cosa d'escriptors i d'editors que de lectors. I per això, l'existència continuada d'editors en llengua irlandesa depèn dels subsidis governamentals. Aquesta feblesa no està molt clara en la mesura que els organismes finançadors oficials estan obligats a una completa independència editorial. Pot garantir-se aquesta llibertat —o un finançament d'un nivell acceptable— a llarg termini?

Una altra espasa de Dàmocles penja damunt de la literatura en llengua irlandesa. Si el Gaeltacht tradicional desapareix, la capacitat de la cultura literària en llengua irlandesa per desenvolupar-se dependrà de la capacitat de l'estudiant urbà de l'irlandès per sobreviure, desenvolupar-se i generar una literatura. O del fet que la *teanga easnamhach* aconsegueixi desempallegar-se a temps de les seves acrecions angleses i desenvolupar-se a partir de les seves arrels natives en un context urbà. L'actual escassetat d'escriptors urbans joves que optin per qualsevol d'aquests escenaris no permet tenir gaires esperances a curt termini en cap d'aquestes possibilitats. Un petit cercle d'autors que escriu en irlandès per a un públic lector molt reduït podria probablement sobreviure per si mateix a la desaparició de l'irlandès com a comunitat lingüística, de la mateixa manera que a començament del segle XX encara hi havia qui escrivia poesia en llatí a l'est d'Europa. ●

Referències bibliogràfiques

- DE HÍDE**, Dúghlas. *Language, Lore and Lyrics. Essays and lectures by Douglas Hyde*, eag., Breandán Ó Conaire. Dublín: Irish Academic Press, 1986.
- MAC SIÓMÓIN**, Tomás. *The Colonised Mind: Irish language and society in Reconsiderations of Irish History and Culture* (Daltún Ó Ceallaigh, ed). Dublín: Léirmheas, 1994.
- 1916: *Leathréabhlóid. Paradacs a it na Gaeilge*. Dublín: Coiscéim, 2006.
- *Ó Mhársa go Magla: Straitéis Nua don Ghaeilge*. An Aimsir Óg, Paimfléad 6. Dublín: Coiscéim, 2006.
- *Amanairis: Antologija sodobne književnosti v irscini*. Ljubljana: Drustvo slovenskih pisateljev, 2007.
- Ó GIOLLAGÁIN**, Conchúr, MacDonncha Seosamh, et al. *Comprehensive Linguistic Study of the use of Irish in the Gaeltacht: Principal Findings and Recommendations*. Dublín: The Stationery Office, 2007.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Irlanda en xifres.

Irlanda en xifres

Nom oficial República d'Irlanda/Éire

Estructura administrativa L'illa d'Irlanda està dividida en quatre províncies que agrupen 32 comtats: Leinster (12 comtats), Munster (6), Connacht (5) i Ulster (9). Dels nou comtats de la província de l'Ulster, sis constitueixen Irlanda del Nord (IN), regió administrativa del Regne Unit

Independència 6 de desembre de 1921 (del Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda). El país va estar sota estatus de domini de la Commonwealth fins al 21 de desembre de 1948, data en què va passar a anomenar-se Estat Lliure d'Irlanda

Entrada a l'ONU 14 de desembre de 1955

Superfície L'illa té una extensió de 84.421 km²: República d'Irlanda (70.273 km², 83,2% del total), Irlanda del Nord (14.148 km², 16,8%)

Fronteres Total: 360 km amb el Regne Unit (Irlanda del Nord); litoral costaner: 1.448 km

Llengües Irlandès i anglès

Capital Dublín, 506.211 habitants (2006)

Ciutats més poblades (2006) Cork (119.418); Galway (72.414); Limerick (52.539); Waterford (45.748); Belfast (Irlanda del Nord, 267.000)

Sistema polític

República multipartidista unitària amb dues cambres legislatives. El Senat (Seanad Éireann) amb 60 membres (11 elegits pel primer ministre, 6 per dues universitats i 43 per representants públics); i la Cambra de Representants (Dáil Éireann) amb 166 membres elegits per sistema de representació proporcional

Constitució 1 de juliol de 1937

Cap d'Estat i cap de Govern Presidenta, Mary McAleese, des de l'11 de novembre de 1997; *Taoiseach* (cap de Govern), Brian Cowen, des del 7 de maig de 2008

Dones al Parlament (2007) 14,6% d'escons

Composició parlamentària de la Cambra de Representants (Dáil Éireann) de les darreres eleccions legislatives del 24 de maig de 2007

Partits	%	escons
Fianna Fáil (FF, Partit Republicà)	41,6	78
Fine Gael (FG, Partit de la Irlanda Unida)	27,3	51
Partit Laborista (LAB)	10,1	20
Sinn Féin (SF)	6,9	4
Els Verds (GP)	4,7	6
Demòcrates Progressistes (PD)	2,7	2
Partit Socialista (SP)	0,6	-
Independents	5,7	5
Altres	0,2	-

Participació: 67%

Població

Total (2008) 4.467.000 habitants (IN: 1.775.000)

Població urbana (2008) 61%

Densitat de població (2008) 63,6 habitants per km³ (IN: 125,5)

Estructura d'edat (2009 est.) <15 anys: 20,9%; 15-64 anys: 67,1%; ≥65 anys: 12,0%

Taxa de creixement demogràfic (2005-2010) 0,9%

Projecció de població 4.686.000 (2010); 5.610.000 (2020) (IN: 1.812.000; 1.922.000)

Taxa de natalitat bruta (2009 est.) 14,2 naixements per 1.000 habitants

Taxa de mortalitat bruta (2009 est.) 7,8 morts per 1.000 habitants

Taxa de mortalitat infantil (2009 est.) 5,05 morts per 1.000 nascuts vius

Taxa de fecunditat (2009 est.) 1,85 fills per dona

Taxa de mortalitat materna (2005) 1 dona per cada 100.000 nascuts vius

Esperança de vida en néixer (2007) 79,7 anys

Economia

Moneda Euro

Renda Nacional Bruta (RNB) (2007) 164.600 de milions de dòlars (PPA)

Producte Interior Brut (PIB) (2007) 194.800 milions de dòlars (PPA)

PIB per càpita (2007) 37.700 dòlars (PPA)

Creixement anual del PIB (2006-2007) 6,0%

Estructura PIB (2007) Agricultura 2%; indústria 35% (manufactures 23%); serveis 63%

Taxa d'activitat laboral (2005) 48,8%

Taxa d'atur (2008 est.) 6,1%

Ingressos estimats per càpita (2007) Dones: 31.978 dòlars (PPA); homes: 57.320 dòlars (PPA)

Indústria (2005) Manufactura: Productes químics (27% del valor de producció manufacturera); alimentació, begudes i tabac (16%); equipaments de transport (7,0%)

Importacions (2006) 60.665 milions d'euros. Maquinària (33,0%); productes químics (13,2%); equipament de transport (9,0%); combustibles minerals (7,7%); aliments (6,7%). *Països de procedència:* Regne Unit (31,9%); Estats Units (11,2%); Alemanya (8,2%); Xina (7,3%); Països Baixos (4,0%)

Exportacions (2006) 86.861 milions d'euros. Productes químics (19,6%); productes farmacèutics i mèdics (16,4%); màquines d'oficina (16,2%); aliments (8,1%). *Països de destinació:* Estats Units (18,7%); Regne Unit (17,9%); Bèlgica (14,1%); Alemanya (8,1%); França (5,8%)

Turisme (2007) 8,3 milions de visitants; 8.863 milions de dòlars

Inversió estrangera directa (2007) 26.085 milions de dòlars

Ajuda Oficial al Desenvolupament (2007) 5.840 milions de dòlars donats; 2,7% de la RNB

Deute extern (2007) 1,8 bilions de dòlars

Despesa pública en educació (2007) 4,8% del PIB

Despesa pública en salut (2005) 4,7% del PIB

Despesa pública militar (2007) 0,5% del PIB

Societat i medi ambient

Afiliació religiosa (2006) Catòlics (86,8%); església irlandesa (anglicana) (3,0%); altres cristians (2,7%); altres (1,5%)

Immigració Migració neta (2000-2005): 188.000; estoc (2005): 617.600 immigrants (14,8% de la població)

Ordinadors personals (2007) 58,2% de la població

Usuaris d'Internet (2007) 56,1% de la població

Índex de Desenvolupament Humà (2007) 0,965; posició 5 del rànquing mundial

Terres agrícoles (2003-2005) 62,4% de les terres

Energia neta importada (2006) 90% de l'energia usada

Subministrament d'energia primària (2005) Petrolí (59,8%), carbó (13,6%), gas natural (24,5%), energies renovables (2,2%)

Emissions de CO₂ (2005) 10,2 tm per habitant; 0,2% mundial

Aigua (200) Disponibilitat: 11.223 m³ per habitant; consum: 2,3% dels recursos interns

Pobresa (2000-2005) El 16,2% de la població amb ingressos inferiors al 50% de la mitjana nacional (PPA)

Fonts

Enciclopèdia Britànica / Handbook of Statistics 2008, UNCTAD / Informe Sobre Desenvolupament Humà 2009, PNUD / Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA) / Unió Interparlamentària (IPU) / OECD / UK National Statistics / World Development Indicators 2009, Banc Mundial / World Factbook, CIA / World Resources Institute (WRI)

Població i ruralitat a Irlanda

La República d'Irlanda és un país petit, amb una extensió de prop de 70.000 km² (en comparació, Catalunya té una extensió de 32.000 km²) on el 2006 vivien uns 4,2 milions de persones (1,7 milions a Irlanda del Nord), un 8,2% més que quatre anys abans. Aquest elevat creixement, poc habitual d'altra banda, no ens pot fer oblidar, però, que el 1841 el país –sense comptar Irlanda del Nord– tenia més de 6,5 milions d'habitants. La Gran Fam del període 1845-1848, deguda a una política econòmica deficient, uns mètodes de cultiu inadequats i l'aparició d'un fong paràsit del principal cultiu, la patata, les conseqüències dels quals es van estendre uns anys més, van provocar la mort directa per fam i malalties d'un milió d'irlandesos i l'emigració d'un altre milió i mig. Avui dia, la població, malgrat que ha experimentat una certa recuperació, fins i tot espectacular, els darrers anys, enregistra encara una pèrdua de població del 35% respecte de la que hi havia 165 anys enrere (figura 1).

Una repoblació desigual

Certament, la població d'Irlanda s'ha anat recuperant, especialment des de final de la dècada dels seixanta del segle XX. Però aquesta recuperació no ha estat igual en les quatre províncies del país (figura 2). La província de Leinster, on se situa la capital del país, va iniciar la seva lenta però imparable recuperació entre 30 i 50 anys abans que les altres províncies, i el comtat de Dublín va ser dins d'aquesta província, i dins del país, el que va viure un creixement més gran: de fet, va ser l'únic comtat del país que no va patir una davallada demogràfica; la seva població es va multiplicar en un 218,5% en el període 1841-2006, passant de poc més de 370.000 habitants a 1.190.000. Només el comtat veí de Kildare, de la mateixa província, ha experimentat una recuperació positiva en el mateix període amb un creixement de la seva població del 62,8%, i el comtat de Wicklow, també al Leinster i també veí, ha aconseguit tenir el 2006 una població igual que la que tenia el 1841.

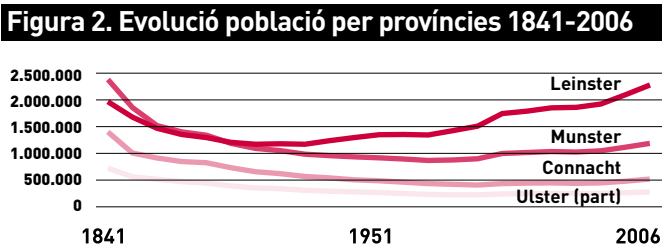
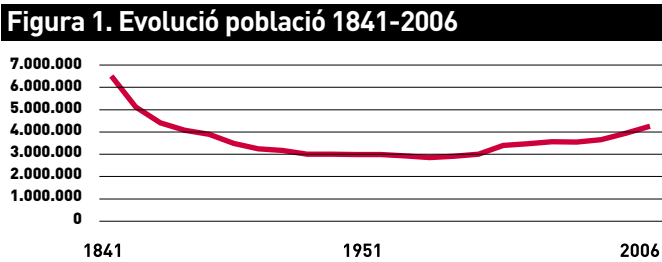
La província de Leinster és l'única de les quatre províncies que ha aconseguit recuperar la població perduda, i fins i tot superar la que tenia el 1841. Les altres tres províncies (Munster, Connacht i la part de l'Ulster), tot i que han experimentat un creixement continuat d'habitants –Munster des dels seixanta, Connacht i l'Ulster des dels setanta– encara presenten avui dia un dèficit poblacional d'entre el 51% i el 65% respecte dels valors de referència de 1841.

Pel que fa als comtats, a banda dels tres que hem comentat, els altres 23 no han aconseguit la recuperació demogràfica en aquests 165 anys, i els dèficits que tenen van de l'11,4% al comtat de Meath, al 81,4% de Leitrim. Quan s'estudia l'evolució de la població entre 1966 i 2006 es constata, però, que tots els comtats han tingut un creixement positiu en aquest període (en alguns casos amb percentatges que es belluguen entre el 50% i el 100%). Tots excepte Leitrim. Aquest comtat, de la província de Connacht, és el comtat que ha trigat més a iniciar la recuperació de la

seva població, i no ho ha fet fins a final de la dècada dels noranta. Actualment, però, és el comtat que té una taxa de creixement de població més alta dins de la seva província.

Vida rural, vida urbana

Què fa que els diferents comtats tinguin ritmes de recuperació diferents? Sembla clar que no hi ha una sola causa darrere d'aquestes dades, però també que un dels factors amb més empremta ha estat el caràcter de major o menor ruralitat dels comtats. El 1841 un 85% de la població irlandesa vivia en àrees rurals. El 2006 aquesta proporció era del 39,5%, un percentatge molt elevat (en comparació, hi ha un 24,0% de població rural a Espanya). Però com passa sovint, aquesta ruralitat no està igualment repartida al llarg del país (figura 3): 18 dels 26 comtats del país tenen un percentatge de població rural superior al 50% –set d'aquests superior al 75%– i les proporcions van del 2,2% al comtat de Dublín, (el segon comtat més urbà és Kildare amb una pobla-

ció rural del 34,6%), al 91,1% a Leitrim, el comtat on havíem vist que la recuperació demogràfica havia estat inferior. Existeix una forta correlació negativa entre el caràcter rural d'un comtat i la recuperació demogràfica de manera que aquesta és més lenta en aquells comtats amb major població rural. Justament són els comtats actualment més rurals els que van patir també una davallada superior de població i als que els hi ha costat més fer aquesta recuperació, mentre que la població va buscar –i continua buscant– millors oportunitats de vida a les grans àrees urbanes de Dublín, Cork, Galway o Limerick.

Com s'observa a la figura 4, la comparació del pes de la població de les quatre províncies entre 1841 i 2006 mostra com la província de Leinster ha guanyat pes poblacional en detriment de les altres tres províncies, de manera que el centre de gravetat imaginari de la població s'ha desplaçat cap a aquesta província. Però malgrat tot, i com hem apuntat, la proporció actual de població rural és alta. I anant una mica més a fons, és interes-

sant plantejar-se com es viu a Irlanda, actualment, aquesta diferència entre les àrees urbanes i rurals. En molts països, especialment en països pobres o en desenvolupament, viure en un o altre lloc marca diferències destacades en els estàndards de vida de la població. A Irlanda, aquest factor no sembla, aparentment, molt decisiu: l'esperança de vida o l'accés a l'educació no són significativament diferents entre comtats. Però sí que presenten diferències importants en el nivell d'ingressos per càpita o el coneixement del gaèlic.

Pel que fa al nivell d'ingressos per habitant, existeixen importants diferències entre comtats que, si bé no totalment, es poden explicar pel seu grau de ruralitat (figura 5). Existeix una correlació negativa entre aquestes dues variables de manera que els comtats més rurals tenen un nivell d'ingressos per càpita més baix que els comtats més urbans; i les dades de 2006 indiquen que les diferències arriben a ser del 25,7% entre els comtats que se situen en els extrems del rang: Donegal, amb uns ingressos per càpita de 17.252 euros i Dublín, amb uns ingressos de 23.226 euros. A banda de Dublín, només quatre comtats (Wicklow, Meath, Kil-

Figura 4. Pes de la població (1841-2006)

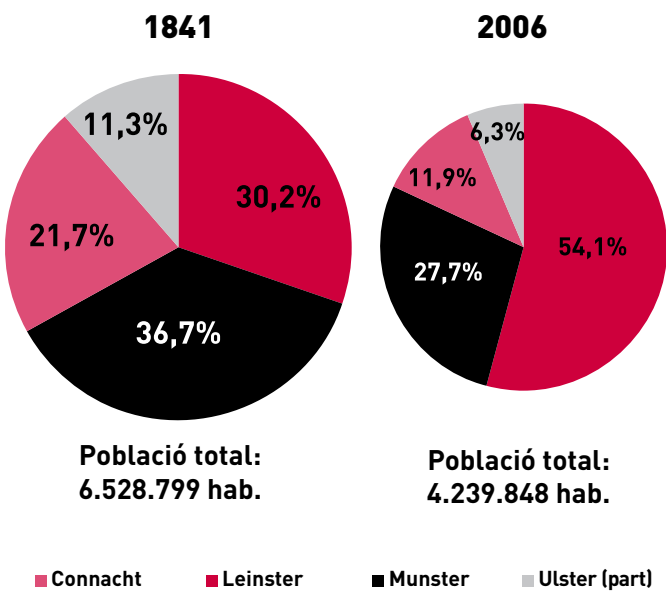

Figura 3. Mapa de comtats per ruralitat (2006)

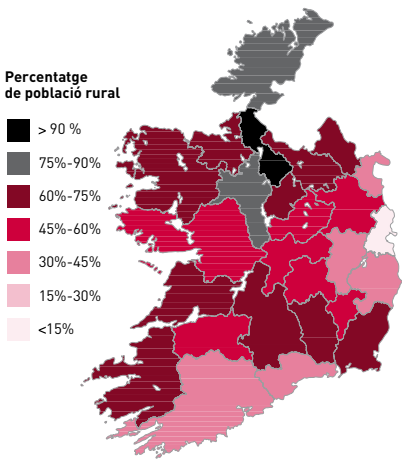

Figura 5. Distribució d'ingressos (2006)

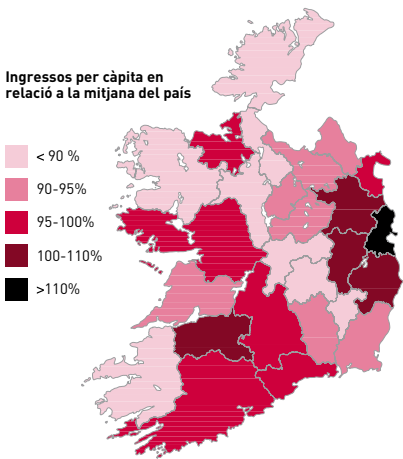
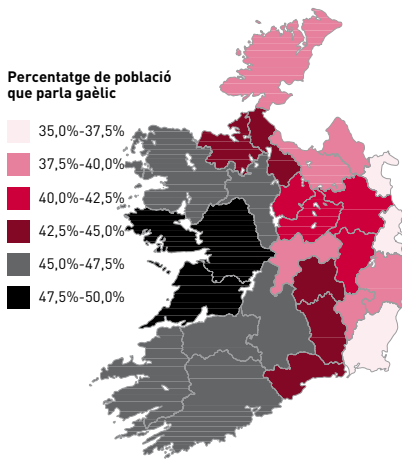

Figura 6. Coneixement del gaèlic (2006)

dare i Limerick) tenen un nivell d'ingressos superior o igual a la mitjana del país. Els altres 21 comtats se situen per sota d'aquesta mitjana. Aquestes diferències, tanmateix, són inferiors a les que trobem a Espanya entre comunitats autònomes (entre el País Basc i Extremadura hi ha unes diferències percentuals d'ingressos per càpita del 47,6% a favor de la primera). Possiblement, en tractar-se d'un país petit i de poca població, les polítiques redistributives siguin més eficaces a Irlanda.

Respecte al coneixement del gaèlic, un 41,0% dels irlandesos diuen tenir-ne. D'entrada es podria pensar que aquest coneixement és major en les zones rurals que en les urbanes, però no existeixen diferències significatives entre comtats segons aquest criteri. Però els comtats no són homogenis i hi ha zones més rurals i zones més urbanes. En mirar si existeixen diferències entre els dos tipus de zones, tampoc aquestes no són significatives però mostren una tendència bastant clara de manera que, de mitjana, a les zones rurals es parla un 6,2% més que a les urbanes; la diferència és només

d'un 0,6% a Wicklow i arriba a ser d'un 9,0% a Galway, mentre que no hi ha diferències al comtat de Kildare. A l'hora d'establir una relació amb l'ús de la llengua sembla que el component geogràfic és més decisiu. El mapa que representa l'ús del gaèlic per comtats (figura 6) marca una línia vertical imaginària que divideix l'illa de forma aproximada en una zona est (majoritàriament les províncies de Leinster i de l'Ulster) on l'ús del gaèlic és menor, i una zona oest —l'oest que de forma romàntica ha estat considerat i admirat per molts escriptors com a *autèntic*— on aquest ús és sensiblement superior.

Redacció CIDOB

Fonts

Central Statistics Office (CSO), Government of Ireland / Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA)

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Cronologia històrica.

Cronologia històrica

10000-3000 aC Cultura megalítica.

700 aC Invasió celta d'Irlanda.

350 Primers contactes cristians.

795-895 Invasions dels vikings. El 1014, Brian Boru, *Ard Rí* (rei suprem) d'Irlanda mor en la victòria definitiva sobre els vikings a la Batalla de Clontarf.

1169 Dermot MacMurrough, *Rí* (rei) de Leinster, expulsat d'Irlanda, demana ajuda al rei Enric II d'Anglaterra. El 1172, l'únic Papa anglès de la història, Adrià IV, publica *Laudibiliter*, que autoritza la invasió d'Irlanda per Enric II.

Segles XII-XVI Les famílies dels invasors anglonormands s'assimilen a l'aristocràcia autòctona irlandesa.

1366 Els estatuts de Kilkenny prohibeixen el comerç i els casaments entre normands i irlandesos, sense èxit.

1534-1540 Aixecament "Geraldine" (dels seguidors de la família Fitzgerald, *Ríthe* [reis] de Leinster), liderat per Lord Offaly.

1541 Enric VIII és proclamat rei d'Irlanda.

1558-1603 Regnat d'Isabel I. Comença la colònia isabelina. L'època isabelina coincideix amb l'edat d'or de les lletres angleses, amb el començament de l'imperi britànic amb les primeres colònies a Amèrica del Nord, amb la posada en marxa d'una política de repressió de l'ús de la llengua gaèlica i la pràctica de la religió catòlica entre els irlandesos autòctons, la consolidació d'una identitat cultural protestant d'Anglaterra, i el començament d'una tradició de colons i de terratinents anglesos i escocesos protestants a Irlanda.

1595-1603 Hugh Ó Neill dirigeix una guerra de nou anys contra els anglesos a l'Ulster. L'armada espanyola arriba massa tard al port de Kinsale per ajudar els irlandesos.

1607 "Vol de les Oques Salvatges": les famílies aristocràtiques de l'ordre gaèlic —Ó Neills, Ó Donnells, Ó Dohertys i Maguires— s'exilien als països catòlics de l'Europa continental.

1641 Les polítiques de Carles I d'Anglaterra provoquen una guerra civil a Anglaterra i un aixecament a l'Ulster. El 1642 té lloc un aixecament independentista irlandès dirigit per Eoghain Ruadh Ó Neill.

1649 El militar anglès Oliver Cromwell envaeix Irlanda, suprimeix la revolta amb massacres i confiscacions massives de terres, que queden en mans de terratinents de parla anglesa i religió protestant. L'època republicana anglesa acaba amb la mort de Cromwell; es restaura la monarquia amb Carles II.

1689-1691 El Parlament anglès derroca el rei Jaume II. Guillem d'Orange accepta la invitació del Parlament a ser rei. Jaume II es refugia a Irlanda per organitzar una campanya per recuperar la monarquia anglesa, amb l'ajut de França. Les forces de Guillem d'Orange (mercenaris neerlandesos i alemanys) vencen les forces de Jaume II (tropes franceses i irlandeses). El general irlandès Patrick Sarsfield manté un empat tècnic militar amb les forces de Guillem. Al Tractat de Limerick, que posa fi a la guerra, Guillem proposa garanties dels drets i de les llibertats dels irlandesos a canvi del lliurament de les seves armes. Sarsfield desconfia de la paraula de Guillem i negocia la retirada de les forces irlandeses, amb les seves armes, a França. Després de la marxa de l'exèrcit irlandès, el país queda desprotegit. No es compleixen les garanties del Tractat de Limerick. Al llarg del segle XVII es posen en marxa les Lleis Penals que persegueixen totes les senyes d'identitat autòctona (llengua gaèlica, religió catòlica) i empobreixen la població.

1704 Entra en vigor el nou Codi Penal. La població catòlica no pot votar, no té accés a l'ensenyament, no pot exercir com a advocat, no pot ser soldat, etc.

1776 La Guerra d'Independència als Estats Units desperta sentiments nacionalistes i independentistes a Irlanda. La revolució francesa (1789), a més de la revolució estatunidenca, inspira un moviment republicà a Irlanda.

1792 Fundació del moviment independentista i republicà dels Irlandesos Units. El 1795 es funda l'Orde d'Orange, que promou la divisió sectària.

1798 Revolta dels Irlandesos Units, amb la col·laboració d'una part de la classe de terratinents protestants i de la pagesia catòlica.

El líder, Theobald Wolfe Tone, demana ajut al Govern francès, que arriba tard. Les forces britàniques executen 30.000 persones com a represàlia i Wolfe Tone se suïcida. El 1801 entra en vigor l'Acte d'Unió, que suprimeix el Parlament a Dublín i crea el Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda. La política britànica busca la col·laboració de l'església catòlica.

1829 S'aprova l'Acte d'Emancipació Catòlica després que l'advocat catòlic Daniel O'Connell aconseguís ser elegit il·legalment com a diputat al Parlament de Westminster el 1828.

1842 Fundació de la revista *La Nació* pel moviment independentista Irlanda Jove de Thomas Davis.

1845-1848 La Gran Fam: una malaltia de la patata, font de subsistència dels pagesos, que dura tres anys anul·la les collites. En pocs anys desapareixen 2,5 milions de persones: mig milió mor de gana, mig milió de malalties i 1,5 milions emigren.

1848 Rebel·lió fracassada del moviment Irlanda Jove. Els seus líders són desterrats a Austràlia.

1858 Fundació de la Germandat Republicana Irlandesa a Dublín i d'una branca als Estats Units, la Germandat Feniana, aglutinadors d'un moviment clandestí que busca la independència per la força de les armes.

1861-1865 Guerra Civil nord-americana. Molts emigrants irlandesos participen a favor de la Unió i en contra de la Confederació, que comptava amb el suport del Regne Unit.

1867 Aixecament fracassat dels Fenians. Als EUA apareix per primer cop una referència a l'IRA (Exèrcit República Irlandès).

1879-1882 Fundació de la Lliga de les terres i guerra de les terres: moviment de reforma agrària que aconsegueix tornar la possessió de les terres a la gent que les treballava. Invenció de la tàctica del Boycott (cognom d'una de les víctimes d'aquesta tàctica). Líders: Michael Davitt, catòlic escocès i Charles Stewart Parnell, terratinent protestant que va aconseguir cohesionar el Partit Parlamentari irlandès i arbitrar entre els dos grans partits anglesos, el liberal i el conservador.

1884 Es funda l'Associació d'Esports Gaèlics. El 1885 es funda el Partit Unionista d'Irlanda, oposat a la independència.

1886 S'aprova a Westminster la primera proposició de llei Home Rule –de devolució de poder a Irlanda. El 1893 s'aprova la segona proposició de llei Home Rule.

1893 Fundació de la Lliga Gaèlica, per Douglas Hyde, que promou la des-anglicització d'Irlanda i la recuperació de la llengua irlandesa. En aquesta dècada es creen diverses associacions culturals per promoure un sentit d'identitat cultural irlandesa.

1899 Fundació del diari *United Irishman* d'Arthur Griffith, fundador cinc anys més tard del partit Sinn Féin (Nosaltres mateixos),

un moviment pacifista que pretén crear una Irlanda independent mitjançant la creació d'institucions i d'una economia paral·lela a les institucions i l'economia anglesa.

1903 Land Purchase Act (legislació que torna les terres als pagesos). Fundació de l'Orde Independent Orange.

1905 Reforma del Partit Unionista Irlandès. Creació del Consell Unionista d'Ulster.

1906 El Partit Liberal governa amb majoria absoluta a Westminster; no necessita el suport parlamentari del Partit Parlamentari Irlandès i no dona suport a la Home Rule Bill. El 1910 hi torna a haver Govern minoritari a Westminster; el Partit Irlandès controla l'equilibri del poder.

1911 Aprovació de la Parliament Act, legislació que acaba amb el poder de veto de la Cambra dels Lords. El 1912 s'aprova la Home Rule Bill. Fundació de la Lliga i Pacte Solemnnes, organització unionista oposada a la devolució del poder. Fundació del Partit Laborista Irlandès. L'any següent es crea la Força de Voluntaris d'Ulster (UVF), organisme paramilitar unionista, oposat a la devolució del poder; l'Exèrcit Ciutadà Irlandès, organisme paramilitar sindicalista i nacionalista; i els Voluntaris Nacionals d'Irlanda, organisme paramilitar nacionalista.

1914 Motí dels oficials de l'exèrcit britànic destacat a Irlanda (Curragh Mutiny), que es neguen a fer complir la legislació de la Home Rule si els unionistes s'oposen. Se suspèn l'entrada en vigor de la Home Rule i es preveuen excepcions per a l'Ulster.

1916 Rebel·lió nacionalista a Dublín (Easter Rising o sublevació de Pasqua), amb participació de l'Exèrcit Ciutadà Irlandès, amb James Connolly, i dels Voluntaris Nacionals d'Irlanda, amb Pádraig Pearse, també membre de la Germandat Republicana Irlandesa. Es proclama la República d'Irlanda, però la rebel·lió fracassa i Pearse i altres 15 líders són executats. Éamon de Valera, ciutadà estatunidenc, se salva de la condemna. L'any següent, els presoners són posats en llibertat. De Valera guanya un escó a Westminster. El 1918, el Sinn Féin guanya les eleccions generals a tot Irlanda, excepte al nord-est.

1919 Constitució del Parlament irlandès unicameral (*Dáil Éireann*), declarat il·legal pel Govern britànic, que funciona en la clandestinitat. Michael Collins organitza la resistència armada, que inclou l'assassinat de policies i d'espies. Terence MacSwiney, alcalde de Cork i diputat al Parlament, detingut pel Govern britànic, mor en vaga de fam.

1920 Aprovació de la Government of Ireland Act, legislació britànica que divideix l'illa d'Irlanda i crea un nou Estat al nord-est de l'illa: Irlanda del Nord, formada per 6 dels 32 comtats de l'illa, amb govern propi. Es creen els "Black & Tans" i els "Auxiliaries", cossos de soldats i oficials britànics reclutats per lliurar una campanya de represàlies contra les forces armades irlandeses. Hi ha guerra de guerrilla amb atrocitats per les dues bandes. Éamon de

Valera és als Estats Units recaptant fons i buscant el suport del poderós *lobby* d'origen irlandès.

1921 Constitució del Parlament d'Irlanda del Nord. El tractat de pau Anglo-Irish Treaty posa fi a la guerra d'independència i crea l'Estat Lliure d'Irlanda (*Saorstát Éireann*) format per 26 dels 32 comtats de l'illa. L'Estat té l'estatus d'un *domini* de l'imperi britànic i ha de reconèixer la corona britànica com a cap d'Estat.

1922 Divisió entre les forces nacionalistes, entre els partidaris del Tractat i els seus detractors. El 55% del Parlament, amb el negociador Michael Collins al davant, defensen el Tractat. L'altre 45%, liderat per Éamon de Valera s'hi oposa. S'inicia una guerra civil que acabarà l'any següent amb la victòria dels primers. El Govern unionista d'Irlanda del Nord retalla els drets de la comunitat catòlica, de tendència nacionalista, i demogràficament minoritària perquè la partició de l'illa garanteixi una majoria protestant i unionista a Irlanda del Nord.

1925 Col·lapse de la Boundary Commission, una comissió prevista pel Tractat que havia de revisar la frontera que dividia les dues parts d'Irlanda.

1926 De Valera crea el partit Fianna Fáil (els soldats del destí).

1932 Fianna Fáil guanya les eleccions generals i dominarà la política irlandesa d'aquí en endavant. El Govern de De Valera rebutja el Tractat de pau, i en resposta hi ha un seguit de sancions econòmiques de part del Regne Unit. De Valera introdueix diverses mesures per eliminar la influència britànica a l'Estat Lliure. S'inaugura l'edifici del Parlament d'Irlanda del Nord a Stormont. Hi ha aldarulls a Belfast per culpa de l'elevada taxa d'atur de la comunitat nacionalista.

1937 Les noves eleccions tornen a donar la majoria a De Valera i s'aprova una nova Constitució, per la qual s'aboleix l'Estat Lliure d'Irlanda i es proclama l'Estat d'Irlanda (*Éire*). L'article 3 parla de la unitat del territori nacional de tota l'illa.

1938 Douglas Hyde, primer president d'Irlanda i De Valera, primer ministre.

1939 Irlanda es manté neutral en la Segona Guerra Mundial, tot i que molts irlandesos s'uneixen a les forces aliades. L'IRA inicia una campanya terrorista a Gran Bretanya. El Govern irlandès deté membres de l'IRA i els posa sota custòdia del seu exèrcit.

1948 Fianna Fáil perd les eleccions generals. El nou Govern de coalició, amb John Costello com a primer ministre, proclama la República d'Irlanda (hi ha un canvi de nom) i el país abandona la Commonwealth. El Govern britànic garanteix que no hi pot haver cap canvi de l'estatus d'Irlanda del Nord sense el consentiment del Govern d'Stormont.

1955 Irlanda esdevé membre de les Nacions Unides, però no de l'OTAN mentre Irlanda del Nord pertanyi al Regne Unit.

1956 Comença una campanya terrorista republicana al llarg de la frontera que divideix Irlanda.

1957 De Valera esdevé novament primer ministre i manifesta que la unitat d'Irlanda no es pot aconseguir per la força. Dos anys després, De Valera passa a ser president de la República.

1962 Acaba la campanya terrorista amb 19 morts. La comunitat nacionalista d'Irlanda del Nord rebutja les tàctiques de l'IRA, que decideix abandonar les armes i dedicar-se a la política, amb una orientació marxista.

1964 Nous aldarulls a Belfast. Fundació del Civil Rights Movement, de la comunitat nacionalista.

1965 Converses entre els dos governs de l'illa: Terence Ó Neill (primer ministre d'Irlanda del Nord) i Seán Lemass (primer ministre de la República d'Irlanda o *Taoiseach*).

1966 El moviment a favor dels drets civils margina l'IRA. Reaparició de la Força de Voluntaris d'Ulster (UVF), que assassina catòlics. L'any següent es funda l'Associació de Drets Civils d'Irlanda del Nord.

1968 Primeres manifestacions a favor dels drets civils. El 1969, té lloc la marxa convocada pel partit People's Democracy entre Belfast i (London) Derry. La marxa és atacada amb el suport de la Policia Reial de l'Ulster. Diversos atemptats amb bombes, atribuïts inicialment a l'IRA, resulten ser obra d'unionistes radicals (lleialistes). S'envien tropes de l'Exèrcit britànic per protegir la població catòlica dels atacs. L'IRA s'escindeix en l'IRA Oficial, d'orientació marxista, i l'IRA Provisional, d'orientació nacionalista no marxista.

1970 Fundació del Social Democratic and Labour Party (SDLP) a Irlanda del Nord, liderat per John Hume; aquest partit substitueix l'antic Partit Nacionalista de caire més conservador.

1971 Primer soldat britànic assassinat per l'IRA Provisional. Fundació del Democratic Unionist Party (DUP), liderat pel reverend Ian Paisley. S'introdueix la detenció de sospitosos de ser republicans (Internment).

1972 El 30 de gener té lloc la massacre de 13 manifestants desarmats per part de paracaigudistes britànics. És el Diumenge Sagnant (Bloody Sunday). El Govern britànic suspèn el Govern d'Irlanda del Nord i introdueix la *Direct Rule* des de Londres. Campanya terrorista de l'IRA Provisional a Irlanda del Nord. A Dublín un grup de manifestants cremen l'ambaixada del Regne Unit. L'IRA Oficial renuncia a les armes.

1973 El Regne Unit i la República d'Irlanda s'adhereixen a la Comunitat Econòmica Europea. S'estableix l'acord de Sunningdale que proposa compartir el poder entre les dues comunitats, reformar les institucions d'Irlanda del Nord i reconèixer un paper

per a la República d'Irlanda a Irlanda del Nord. L'oposició lleialista fa fracassar l'acord.

1979 La República d'Irlanda entra a formar part del Sistema Monetari Europeu.

Dècada del 1980 Greus problemes econòmics, amb un deute creixent i amb una major taxa de desocupació. Tres eleccions en menys de dos anys a causa de les dificultats dels polítics.

1980 Comencen les vagues de fam a la presó de Maze a Irlanda del Nord, liderades per Bobby Sands, que és elegit diputat al Parlament de Westminster durant la vaga de fam, abans de morir. Les vagues formen part d'una sèrie de protestes en contra del tracte de criminals que el Govern britànic dona als presoners republicans, que es consideren a si mateixos presoners de guerra i no pas criminals. L'any següent acaben les vagues de fam després de 10 morts.

1985 Se signa l'acord Anglo-Irlandès, continuació de l'acord de Sunningdale. L'acord dona un paper consultiu a la República d'Irlanda en el Govern d'Irlanda del Nord.

1986 El Regne Unit i la República d'Irlanda subscriuen l'Acta Única Europea.

1990 Mary Robinson és elegida presidenta de la República d'Irlanda, i esdevé la primera dona que arriba a aquest càrrec a Irlanda.

1991 Irlanda signa el Tractat de la Unió Europea de Maastricht, alhora que el país rep la garantia que la seva estricta llei sobre l'avortament no es veurà afectada. L'any següent, els votants irlandesos aproven una relaxació de la llei sobre l'avortament gràcies a la qual es garanteix l'accés a la informació i es permeten els viatges a l'estranger per avortar.

1993 Es duen a terme converses secretes entre John Hume (líder de l'SDLP) i Gerry Adams (líder del Sinn Féin). Té lloc la declaració de Downing Street per la qual el Govern britànic renuncia a qualsevol interès estratègic o econòmic a Irlanda del Nord i es compromet a respectar la voluntat popular. Els primers ministres britànic i irlandès s'obren a converses per aconseguir la pau a Irlanda del Nord amb tots els partits polítics, sempre que hi hagi una renúncia a la violència. Aquestes converses es produeixen dos anys després, moment en què es crea la Comissió Mitchell, amb l'estatunidenc George Mitchell com a mediador.

1997 El divorci esdevé legal sota determinades circumstàncies.

1998 Com a resultat de la Comissió Mitchell s'aconsegueix l'acord del Divendres Sant, que és ratificat per referèndums a Irlanda del Nord (72% a favor; poc més de 50% dels unionistes i gairebé tota la comunitat nacionalista), i gairebé unànimement a la República d'Irlanda. John Hume i David Trimble, líder del Partit Unionista de l'Ulster (UUP) reben el premi Nobel de la pau.

2001 Els irlandesos rebutgen el tractat de Niça en referèndum, tractat que han d'aprovar els 15 membres de la UE per fer front a la seva ampliació. L'octubre de 2002, el tractat és aprovat en un segon referèndum per àmplia majoria.

2002 Al gener, l'euro reemplaça la lliura irlandesa. Al maig, els electors reelegeixen Bertie Ahern, del Fianna Fáil, com a primer ministre, en coalició amb el liberal Progressive Democrats. L'oposició, liderada pel partit demòcrata-cristià Fine Gael, perd una tercera part dels escons.

2004 L'1 de maig, Irlanda, que té la presidència de la UE, allotja les cerimònies de benvinguda dels 10 nous Estats Membres.

2005 L'irlandès és reconegut oficialment com a llengua de treball de la UE.

2006 Un informe del Parlament denuncia els serveis de seguretat britànics com a confabuladors d'atacs i assassinats a Irlanda durant la dècada dels setanta. Al desembre, el Govern introdueix una estratègia per crear una societat bilingüe en 20 anys.

2007 Bertie Ahern obté un tercer mandat com a primer ministre en coalició amb els Progressive Democrats, els Verds i diferents diputats independents. El maig de l'any següent dimiteix del càrrec per uns controvertits afers financers. El succeeix el seu viceprimer ministre Brian Cowen.

2008 Al juny, els irlandesos rebutgen en referèndum el tractat de Lisboa de la UE. A l'octubre, Irlanda esdevé el primer país de l'Europa Occidental que entra oficialment en recessió per la recent crisi financera mundial.

2009 Al febrer, unes 100.000 persones intervenen en les protestes a Dublín contra la forma de gestionar la crisi per part del Govern. Aquest anuncia plans de rescat per als dos bancs més grans del país i dos mesos més tard revela el segon pressupost en sis mesos per fer front a la ràpida contracció de l'economia. A l'octubre Irlanda vota a favor del tractat de Lisboa en un nou referèndum.

Redacció: Seán Golden i CIDOB.

Fonts

BBC News: news.bbc.co.uk / MOODY, T.W. i MARTIN, F.X. (eds.). *The Course of Irish History*. Lanham: Roberts Rinehart Publishers i Radio Telefís Éireann, 2002.

DCIDOB 111.

IRLANDA, DE L'EUFÒRIA AL DESENCÍS

Selecció de documents.

ANTONIADES, Andreas. "Examining facets of the hegemonic: the globalization discourse in Greece and Ireland". *Review of international political economy*. Vol. 14, no. 2 (May 2007), p. 306-332. • [Sig.: 64790-R.I.P.E. 2/07]

BAKHURU, Tanya. "Migration, development, and reproductive health: selected experiences of an NGO in Ireland". *Gender & development*. Vol. 16, no. 2 (July 2008), p. 301-313. • [Sig.: Gen.De. 2/08]

BRENNAN, Paul. "L'Irlande en 2000: vers l'euroscépticisme?" *Notes et études documentaires*. No. 5139-40 (septembre 2001), p. 147-154. • [Sig.: 43622-N.E.D. 5139-40/01]

CASANOVAS, Pompeu; **POBLET**, Marta (eds.) *Gestió i resolució de conflictes al segle XXI: ciutadania i violència*. Sabadell: Fundació Caixa Sabadell, 2003. 245 p. • [Sig.: 51533-L]

COAKLEY, John. "Has the Northern Ireland problem been solved?" *Journal of democracy*. Vol. 19, no. 3 (July 2008), p. 98-112. • [Sig.: 64898-J.D.C. 3/08]

COCHRANE, Allan; **CLARKE**, John; **GEWIRTZ**, Sharon (eds.) *Comparing welfare states*. London [etc.]: Sage, 2002. VIII, 340 p. • [Sig.: 53963-L]

COX, Michael. "'Cinderella at the ball': explaining the end of the war in Northern Ireland". *Millennium*. No. 2 (1998), p. 325-342. • [Sig.: 35720-LSE-Mil. 2/98]

DALY, Siobhan. "Mapping civil society in the Republic of Ireland". *Community development journal*. Vol. 43, no. 2 (April 2008), p. 157-176. • [Sig.: C.D.J. 2/08]

"L'évolution récente de la situation économique de l'Irlande". *Problèmes économiques*. No. 2536 (octobre 1997), p. 22-28. • [Sig.: 27964-P.Ec. 2536/97]

FARRELL, Theo. "Transnational norms and military development: constructing Ireland's professional army". *European journal of international relations*. Vol. 7, no. 1 (March 2001), p. 63-102. • [Sig.: 48265-ECPR-EJIR 1/01]

FELNER, Eitan. "Activistas de derechos humanos en zonas de conflicto". *Papeles de cuestiones internacionales*. N.º 88 (invierno 2004-2005), p. 99-112. • [Sig.: 53121-P. 88/04-05]

FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, Rafael. "Irlanda y Finlandia: dos modelos de especialización en tecnologías avanzadas". *Policy papers*. N.º 3 (2005), 23 p. • [Sig.: 58308-ICEI-PP 3/05]

"Fighting for Irish worker: an interview with Patricia O'Donovan". *Multinational monitor*. No. 11 (November 1994), p. 16-20. • [Sig.: 14980-Mul.Mo. 11/94]

GANIEL, Gladys; **DIXON**, Paul. "Religion, pragmatic fundamentalism and the transformation of the Northern Ireland conflict". *Journal of peace research*. Vol. 45, no. 3 (May 2008), p. 419-436. • [Sig.: 65035-J.P.R. 3/08]

GODDARD, Stacie E. "Uncommon ground: indivisible territory and the politics of legitimacy". *International organizations*. Vol. 60, no. 1 (Winter 2006), p. 35-68. • [Sig.: 56483-I.O. 1/06]

HANCOCK, Landon E. "The Northern Irish peace process: from top to bottom". *International studies review*. Vol. 10, no. 2 (June 2008), p. 203-238. • [Sig.: 65876 ISA-ISR 2/08]

HAYWARD, Katy. "Reiterating national identities: the European Union conception of conflict resolution in Northern Ireland". *Cooperation and conflict*. Vol. 41, no. 3 (September 2006), p. 261-284. • [Sig.: 57239-Co.Co. 3/06]

"Ireland, corporatism and community development". *Community development journal*. Vol. 37, no. 1 (January 2002), 110 p. • [Sig.: 52528-C.D.J. 1/02]

"Irlanda: el milagro europeo". *Boletín ICE económico*. N.º 2645 (febrero-marzo 2000), p. 3-12. • [Sig.: I.C.E.-S 2645/00]

JESSE, Neal G. "Choosing to go it alone: Irish neutrality in theoretical and comparative perspectives". *International political science review*. Vol. 27, no. 1 (January 2006), p. 7-28. • [Sig.: 63000-IPSA-IPSR 1/06]

JOANNON, Pierre. "De la difficulté de neutraliser les armes: l'exemple nord-irlandais". *Défense nationale*. No. 8-9 (août-septembre 2000), p. 68-87. • [Sig.: 42956-D.Na. 8-9/00]

JONES, Richard C. "Multinational investment and the mobility transition in Mexico and Ireland". *Latin American politics and society*. Vol. 47, no. 2 (Summer 2005), p. 77-102. • [Sig.: 53754-UM-LAPS 2/05]

KEOHANE, Daniel. "Realigning neutrality?: Irish defence policy and the EU". *Occasional paper*. No. 24 (March 2001), 36 p. • [Sig.: 43866-UEO-OP 24/01]

KIRBY, Peadar. "Development theory and the Celtic Tiger". *The European journal of development research*. Vol. 16, no. 2 (Summer 2004), p. 301-328. • [Sig.: 53873-EADI-EJDR 2/04]

MAC LAUGHLIN, Jim. "Ireland: an 'emigrant nursery' in the world economy". *International migration*. Vol. XXXI, no. 1 (1993), p. 149-170. • [Sig.: 11696-IOM-IM 1/93]

MacRAILD, Donald M. (ed.) "The great famine and beyond: Irish migrants in Britain in the nineteenth and twentieth centuries". *Immigrants & minorities*. Vol. 18, no. 2-3 (July-November 1999), 288 p. • [Sig.: 40109-I.Mi. 2-3/99]

MANEY, Gregory M.; **IBRAHIM**, Ibtisam; **HIGGINS**, Gareth I. (et al.) "The past's promise: lessons from peace processes in Northern Ireland and the Middle East". *Journal of peace research*. Vol. 43, no. 2 (March 2006), p. 181-200. • [Sig.: 62834-J.P.R. 2/06]

MCCARTER, Willie. "Economics of peace making: the case of the International Fund for Ireland". *Asia Europe journal*. Vol. 6, no. 1 (April 2008), p. 93-99. • [Sig.: ASEF-AEJ 1/08]

MURTAGH, Brendan. "The politics and practice of urban policy evaluation". *Community development journal*. Vol. 36, no. 3 (July 2001), p. 223-233. • [Sig.: 46430-C.D.J. 3/01]

Ó RIAIN, Seán. *The politics of high-tech growth: developmental network states in the global economy*. New York: Cambridge University Press, 2004. XVIII, 270 p. • [Sig.: 58451-L]

O'BRIEN, Connie. "Integrated community development/conflict resolution strategies as 'peace building potential' in South Africa and Northern Ireland". *Community development journal*. Vol. 42, no. 1 (January 2007), p. 114-130. • [Sig.: 66034-C.D.J. 1/07]

QUAGLIA, Lucia; **MOXON-BOWNE**, Edward. "What makes a good EU presidency?: Italy and Ireland compared". *The Journal of common market studies*. Vol. 44, no. 2 (June 2006), p. 349-368. • [Sig.: 57683-J.C.M.S. 2/06]

QUINLIVAN, Aodh. *Irlanda: el govern local a la República d'Irlanda*. Barcelona: ICPS, Institut de Ciències Polítiques i Socials: Diputació de Barcelona, Xarxa de Municipis, 2006. 65 p. • [Sig.: 58004-L]

RAYMOND-McKAY, Maureen; **MacLACHLAN**, Malcolm. "Critical incidents in emergency relief work". *Development in practice*. Vol. 10, no. 5 (November 2000), p. 674-686. • [Sig.: 45048.Dev.Pr. 5/00]

"Reflexiones sobre la evolución del conflicto en Irlanda del Norte". *Documentos de seguridad y defensa*. N.º 12 (julio 2007), 135 p. • [Sig.: 60891-L]

SMITH, Julie. "Towards consensus?: centre-right parties and immigration policy in the UK and Ireland". *Journal of European public policy*. Vol. 15, no. 3 (April 2008), p. 415-431. • [Sig.: J.E.P.P. 3/08]

STEVENSON, Jonathan. "Irreversible peace in Northern Ireland?" *Survival*. Vol. 42, no. 3 (Autumn 2000), p. 5-26. • [Sig.: 48970-S-ISS 2/00]

Seán Golden

John Doyle i Eileen Connolly

Justin Harman

Eoin Reeves

Gregory B. Lee

Piarras Mac Éinrí

Irene Boada

Tomás Mac Síomóin

Redacció CIDOB

Redacció CIDOB

Redacció CIDOB

03

Introducció

04

Context històric per entendre l'actualitat
De la colonització al post-postcolonialisme

09

La política exterior irlandesa a l'ONU i a la UE
Influència i participació

15

Evolució de les relacions a les illes d'Irlanda
i la Gran Bretanya
Des de la colonització al procés de pau

21

De tornada al col·lapse
El conte de la darrera recessió a Irlanda

27

Creació i manteniment de la diàspora irlandesa
Història d'un país abocat a l'exterior

33

Tendències recents en la immigració a Irlanda
De país d'emigració a receptor d'immigrants

39

El *soft power* irlandès
La cultura arreu del món

44

Cultura literària en llengua irlandesa
Cruïlla o final de viatge

50

Irlanda en xifres

54

Cronologia històrica

58

Selecció de documents

Director: Josep Ribera
Coordinador: Ignasi Oliveras
Assessor d'aquest monogràfic: Seán Golden
Consell Editorial: Anna Ayuso, Francesc Bayo, Laia Bonet, Anna Borrull, Carmen Claudín, Francesc Fàbregues, Oriol Farrés, Elisabet Mañé, Ignasi Oliveras, Yolanda Onghena, Gemma Pinyol, Josep Ribera, Eduard Soler i Jordi Vaquer
Col·laboradors d'aquest monogràfic: Irene Boada, Eileen Connolly, John Doyle, Seán Golden, Justin Harman, Gregory B. Lee, Piarras Mac Éinrí, Tomás Mac Síomóin i Eoin Reeves
Coordinadora editorial: Elisabet Mañé
Disseny: Estudi Peret
Portada: Peret + Coni
Maquetació i infografia: Joan Antoni Balcells
Correctora: Marta Roigé
Traduccions de l'anglès al català: Josep Sarret
Documentació: Laia Bonet i Silvia Serrano
Subscripcions: Héctor Pérez
Publicitat: Marc Pérez
Impressió i enquadernació: Nova Era, S.A., Barcelona
Edita CIDOB EDICIONS. Elisabets 12, 08001 BCN. Tf. 933 026 495 | Fax 933 022 118
E-mail: cidob@cidob.org. **URL:** www.cidob.org

Director de la Fundació CIDOB: Jordi Vaquer
Gerent: Francesc Badia

Dipòsit legal: B-22.946/83. ISSN: 1132-6107
Distribueix: Edicions Bellaterra, S.L.
Navas de Tolosa, 289 bis,
08026 Barcelona
www.ed-bellaterra.com

No està autoritzada la reproducció sense esmentar la procedència.
Les opinions expressades en els articles firmats no reflecteixen necessàriament els punts de vista de la Fundació CIDOB.

© Copyright Fundació CIDOB
Membre d'ARCE, de l'APPEC i de FIRC

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Posi's en contacte amb CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos-www.cedro.org), si ha de fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

IRLANDA de l'eufòria al desencís

Aproximadament a 22 milles a l'oest de l'illa de Gran Bretanya, hi trobem una altra gran illa, Irlanda, que, amb poc més de sis milions d'habitants, ha estat a les primeres pàgines de la premsa europea i mundial per diversos motius, el darrer dels quals la retirada temporal del primer ministre d'Irlanda del Nord, Peter Robinson. Però si mirem una mica més enrere, hi trobem una diversitat de notícies que van des del *sí* de la República d'Irlanda al Tractat de Lisboa, l'octubre de 2009 –un any després del *no* al mateix tractat, fet que va fer trontollar l'arquitectura de la UE–; al desmantellament de l'IRA el setembre de 2008; o a l'impacte de la crisi financera mundial en un país que havia vist el camí de l'èxit amb un creixement econòmic inimaginable el 1973, quan es va incorporar a la Comunitat Econòmica Europea.

Ens trobem, sens dubte, davant d'un cas força excepcional entre els països rics –*industrialitzats* semblaria inapropiat en un territori amb gairebé un 40% de població rural. Estem parlant d'una illa amb una sobirania dividida entre dos estats: la República d'Irlanda, que ocupa el 83% de la superfície insular, i el Regne Unit, que, fruit d'un període colonial, ocupa el nord-est de l'illa, Irlanda del Nord. Una illa, la població i les institucions de la qual s'han vist sotmeses a tres tipus de relacions força tenses: entre els estats sobirans d'Irlanda i el Regne Unit; entre Irlanda del Nord i la República d'Irlanda; i entre les comunitats enfrontades al llarg de dècades a Irlanda del Nord. Relacions que s'han conduït amb força èxit, però amb elevats costos humans, en el camí cap a la pau. Ens trobem davant d'una societat en la qual, en paraules de l'ambaixador Harman, la separació ha estat la norma durant dècades i que, per tant, necessita temps i esforç per arribar a ser completament normal i per sentir-se còmoda i en pau amb ella mateixa.

Però un cas singular, també, per la seva presència en el món. Una presència, filla de la diàspora irlandesa, que de forma particular va tenir el seu moment més determinant en la fam que va patir la població a mitjan segle XIX i que va conduir al despoblament de l'illa, del qual mai no se n'ha recuperat, malgrat haver viscut un darrer període com a terra d'acollida. Tanmateix, aquesta dispersió en el món (es calcula que al món hi ha 80 milions de persones d'ascendència irlandesa) ha facilitat, –i el domini de la llengua anglesa ha estat també una gran ajuda– la seva participació i el seu reconeixement arreu: des de la defensa dels drets humans a la implicació en les operacions de pau de Nacions Unides, però també en l'*exportació* de literatura, teatre, música o cinema, per citar només alguns àmbits. Com apunten diversos autors, aquesta diàspora ha garantit una ebullició constant que ha protegit Irlanda de l'aïllament cultural i del provincianisme. Les singularitats d'aquesta illa, si més no en el context del món occidental, ens han plantejat diversos interrogants respecte de la seva història, les relacions colonials i postcolonials, l'èxit econòmic i la seva posterior caiguda, la seva projecció internacional en la cultura i la política, el procés de recuperació de la pau, o les dificultats que pateix la seva llengua pròpia, que hem volgut analitzar, de la mà dels millors experts, amb l'elaboració d'aquest monogràfic.

Context històric per entendre l'actualitat

De la colonització al post-postcolonialisme

Seán Golden Director de l'Institut d'Estudis Internacionals i Interculturals (IEII) de la UAB;
Director del Programa Àsia de CIDOB

Per comprendre bé quina és la situació d'Irlanda i dels irlandesos avui dia, cal recordar que Irlanda, tot i ser un país europeu, va ser sotmès a tot el procés colonitzador de l'imperi britànic. De fet, va servir de laboratori d'aquest procés.

Les legions romanes mai no van trepitjar terra irlandesa, i per aquesta raó l'antiga cultura celta (de la branca gaèlica) va poder desenvolupar-se en més profunditat i durant més temps que a qualsevol altre territori celta. Al llarg del segle V el cristianisme es va consolidar a l'illa. La cultura celta va absorbir les noves creences i va adaptar-les a les estructures i institucions celtes, organitzant l'església celta a través de monestirs dirigits per abats aliats amb l'aristocràcia gaèlica, en lloc de l'organització diocesana regida per bisbes que practicava l'església romana. Es diu que la missió de Sant Patrici, patró del país, va ser suprimir l'ordre celta a favor de l'ordre romà. Les discrepàncies entre l'església celta i la romana van durar segles.

Al final del segle VIII van començar les incursions dels vikings. Les seves colònies van ser les precursors de totes les ciutats irlandeses. Van saquejar els monestirs, però no van derrocar l'ordre celta i sí que van contribuir a l'establiment del comerç exterior. El segle XII va veure el començament d'invasions dels anglonormands que s'havien fet amb el poder a Anglaterra, emparades en primera instància per una autorització papal (de l'únic Papa anglès de la història) de posar ordre al cristianisme celta, d'una banda, i de la mà d'un rei gaèlic que buscava aliats en un lluita de poder domèstic, de l'altra. Amb el temps els anglonormands van adaptar-se a l'ordre gaèlic i van esdevenir "més irlandesos que els irlandesos". Mentre que a Irlanda el territori va ser dividit entre diferents clans, sense cap rei nacional, a Anglaterra i al continent europeu ja havia

començat el procés de consolidació del poder nacional en la figura d'un rei. Aquesta fragmentació del poder entre clans rivals va dificultar la capacitat del país de fer front al proper gran repte: les invasions promogudes per la dinastia Tudor.

Irlanda a l'encreuament de la geopolítica britànica

Des del segle XVI, quan el rei Enric VIII va convertir Anglaterra en un país protestant, confrontat amb els grans poders catòlics del continent europeu, la geopolítica britànica va requerir la pacificació d'Irlanda, un país catòlic, per tal de prevenir que la situació geogràfica d'Irlanda donés pas a una guerra de dos fronts contra una gran aliança catòlica. La conquesta i la colonització d'Irlanda van establir un model per a la conquesta i colonització d'altres colònies arreu del món. La conquesta i pacificació no va ser fàcil, i va tardar gairebé dos segles. Al final del segle XVI, el governador que la reina Elisabet I va instal·lar a Irlanda, el poeta Edmund Spenser, va analitzar la situació en un tractat intítulat *Una vista de l'estat actual d'Irlanda*, en el qual va identificar dos trets fonamentals de la població autòctona d'Irlanda que servien per reforçar la seva identitat cultural: la llengua i la cultura gaèlica, d'una banda, i la religió catòlica, de l'altra. No va preveure cap possibilitat de persuadir els irlandesos d'abandonar aquests dos trets identificadors. Per tant, va proposar que la política britànica de pacificació del país eradiqués tots dos, mitjançant la substitució de la població autòctona per la *plantació* de colons protestants de parla anglesa.

A principi del segle XVII els caps dels grans clans irlandesos que havien liderat la resistència a la conquesta britànica van fugir de l'illa, després d'un fallit intent d'invasió espanyola que els havia d'ajudar a repel·lir els invasors (aquesta participació espanyola va justificar la preocupació per una guerra de dos fronts que definia la geopolítica britànica envers Irlanda). Els líders dels clans es van instal·lar a França, a Espanya i a Àustria. Al llarg del segle XVII els britànics va consolidar el seu control de l'illa amb la supressió de diverses rebel·lions i amb la plantació de colons protestants de parla anglesa, especialment a la província d'Ulster, prèvia confiscació de les terres de la població irlandesa. Aquesta política seguia les propostes d'Spenser. Al final del segle XVII una sèrie de lleis va prohibir l'ús de la llengua gaèlica en públic, va perseguir els capellans catòlics, va expropiar les terres i va restringir dràsticament els drets dels irlandesos catòlics.

L'illa havia quedat dividida entre una població majoritària desposseïda, de parla gaèlica i de religió catòlica, i una població minoritària terratinent, de parla anglesa i de religió protestant. S'havia convertit en una illa amb dues tradicions rivals. Tot i el domini dels terratinents, la comunitat protestant no era homogenia. L'església anglicana tenia un estatus

privilegiat, i es beneficiava de delmes que havien de pagar tant els catòlics com els protestants no anglicans. El malestar d'aquests darrers va fomentar una tradició de rebel·lia per part dels *dissidents*. La persecució dels capellans els va convertir en màrtirs i els va vincular amb la població catòlica en la resistència a la colonització i en la lluita per recuperar la sobirania. Com a conseqüència, l'església romana va adquirir un paper important en els afers de l'illa.

Al llarg del segles XVIII i XIX, l'expansió de l'imperi britànic va involucrar Irlanda de moltes maneres. De la comunitat protestant i terratinent van sorgir grans líders militars i polítics, com Arthur Wellesley (Lord Wellington) o el parlamentari Edmund Burke, mentre que la comunitat catòlica va proveir els soldats i els criats. Gran Bretanya va arruïnar sistemàticament la seva pròpia economia agrícola per tal d'incentivar la creació del proletariat que necessitava la seva revolució industrial, al mateix temps que va prohibir el desenvolupament de la indústria a Irlanda, que havia de ser la granja que havia d'alimentar els britànics. Amb el temps, els descendents dels colons van començar a dubtar si els seus interessos coincidien amb els de l'illa veïna. L'imperi britànic va generar dos models de colonització. El primer,

**Al final del segle XVII
l'illa havia quedat
dividida entre una
població majoritària
desposseïda, de parla
gaèlica i de religió catòlica,
i una població minoritària
terratinent,
de parla anglesa i de
religió protestant**

que es va dur a terme a les colònies a Amèrica del Nord, a Austràlia i a Nova Zelanda, va comportar la suplantació de la població autòctona pels colons. L'altre model, tipificat per Àfrica oriental i Sud-àfrica o el subcontinent indi, va comportar l'expropiació de les terres de la població autòctona i la creació de manera artificial d'una classe de colons terratinents. L'experiència d'Irlanda correspon al segon model. Per tant, cal situar l'experiència irlandesa en el context de la colonització i les seves conseqüències.

La descolonització d'Irlanda

Una d'aquestes conseqüències és la descolonització, i en aquest cas Irlanda va arribar a servir com a model per a moltes altres colònies. L'any 1798, com a conseqüència de la frustració sentida per la comunitat terratinent per la impossibilitat d'industrialitzar Irlanda, va sorgir un nou nacionalisme irlandès, paral·lel al nacionalisme de la comunitat autòctona. El republicanisme que havia sorgit de la guerra d'independència de les colònies britàniques als Estats Units (1776) i de la Revolució Francesa (1789) va inspirar una aliança entre els pagesos desposseïts de les seves terres i els nous terratinents per lluitar a favor de la independència d'Irlanda. Aquesta rebel·lió va fracassar, però l'amenaça per als interessos britànics que havia representat una aliança entre les dues comunitats a Irlanda va inspirar la classe política britànica a fomentar el sectarisme per tal de dividir les dues comunitats i de posar els interessos de cadascuna en oposició als interessos de l'altra. L'any 1800 el Parlament de Gran Bretanya va suprimir qualsevol vestigi d'autogovern a Dublín amb la integració d'Irlanda al Regne Unit (de Gran Bretanya i d'Irlanda). A més, els governants britànics van buscar la complicitat de l'església romana en la supressió dels sentiments nacionalistes dels seus feligresos a canvi d'oferir-li el control de la seva educació.

La unió d'Irlanda amb Gran Bretanya havia creat una situació insostenible per les aspiracions nacionalistes perquè els diputats irlandesos sempre es trobaven en minoria al Parlament de Westminster. Fins al 1829 la llei no permetia als catòlics ser diputats, però una campanya política de l'advocat catòlic Daniel O'Connell va forçar l'aprovació d'una Acta d'Emancipació que va donar drets polítics als catòlics. Ja que tres quartes parts de la població d'Irlanda era catòlica, va ser inevitable el predomini dels interessos de la població catòlica entre els parlamentaris. Tot i així, una majoria nacionalista entre els diputats irlandesos no podia canviar el balanç del poder parlamentari a Londres.

A mitjan segle XIX Irlanda va patir la pitjor catàstrofe de la seva història. Entre els anys 1845 i 1848 un fong va destruir les collites de patata, la font principal de l'alimentació de la població rural. Un milió de persones va morir, la meitat de gana, l'altra meitat de malalties infeccioses, i un milió i mig van emigrar, posant en moció un procés de despoblació del país, del qual encara no s'ha recuperat. Una conseqüència traumàtica més va ser el cop mortal a la llengua gaèlica, encara la llengua majoritària de l'illa abans de la Gran Fam, que no servia com a vehicle de comunicació als països de destinació de l'emigració. L'any 1848 una rebel·lió armada va fracassar, però la lluita per la recuperació de la sobirania va continuar endavant. Un terratinent protestant, Charles Stewart Parnell, va desenvolupar les tàctiques parlamentàries que van obrir la porta al canvi. Quan cap dels dos partits majoritaris, conservadors i liberals, tenia majoria al Parlament, el Partit Irlandès liderat per Parnell podia negociar un pacte parlamentari a favor de la devolució de sobirania a Irlanda. Desafortunadament, però, la Cambra dels Lords va vetar la legislació aprovada per

La partició de l'illa d'Irlanda l'any 1920, de la mateixa manera que va fer la partició d'altres països (com ara Palestina) durant el procés de descolonització, va deixar pendent una assignatura molt important

la Cambra dels Comuns. La via parlamentària no servia per recuperar la independència. El buit polític es va omplir amb un moviment de reforma agrària, liderat per Michael Davitt i per Parnell, que sí que va aconseguir tornar la propietat de les terres a les persones que les treballaven, amb un moviment de lluita armada coordinada des de la clandestinitat per la Germanat Republicana, i amb un moviment cultural, la Renaixença Irlandesa, que va promoure els esports gaèlics, la recuperació de la llengua gaèlica i la creació (en anglès) d'una nova literatura nacional, que va servir per forjar una nova identitat nacionalista postgaèlica.

L'existència de dues tradicions a l'illa d'Irlanda va complicar el procés. Tot i estar dividit entre els anglicans i els *dissidents*, també una divisió socioeconòmica, els primers més pròspers que els segons, la comunitat protestant en general preferia mantenir la unió amb Gran Bretanya. Per tant el seu unionisme es va oposar al nacionalisme de la comunitat catòlica. Aquestes divisions es van complicar per raons de classe. Per la banda protestant, la ideologia es va dividir entre l'*unionisme*, més moderat i associat amb la classe mitjana-alta, i el *lleialisme*, més radical i associat amb la classe treballadora. Per la banda catòlica es va dividir de manera semblant entre el *nacionalisme*, de la classe mitjana, i el *republicanisme*, que tenia com a fonts els petits grangers i la classe treballadora. L'any 1914 havia d'entrar en vigor una llei que havia de tornar la sobirania a Irlanda, tot i l'oposició unionista, una oposició que va crear la seva pròpia milícia en preparació per una lluita armada, i que va provocar una reacció recíproca entre els nacionalistes. L'esclat de la Primera Guerra Mundial va posposar l'entrada en vigor de la llei i les circumstàncies posteriors la van fer irrellevant. La comunitat majoritària va aconseguir la independència de 26 dels 32 comtats del país després d'una rebel·lió frustrada (1916) i d'una guerra de guerrilla (1918-1921). El Govern britànic va convertir els sis comtats restants

en el país d'Irlanda del Nord (1920), i va conservar el concepte del Regne Unit (de Gran Bretanya i d'Irlanda del Nord).

La concentració de la major part de la comunitat protestant al nord-est de l'illa explica en gran part l'existència del problema del Nord d'Irlanda (cal recordar que la província d'Ulster, al nord del país, té nou comtats, tres dels quals pertanyen a la república d'Irlanda i sis a Irlanda del Nord; el comtat més al nord d'Irlanda és Donegal, que pertany a la República). Els greuges comparatius i els conflictes sectaris creats per la colonització d'Irlanda són resultat de les estructures creades pel procés colonitzador. La descolonització del país s'emmarca també en un procés global. La definició del republicanisme irlandès, que té els seus orígens en la rebel·lió de 1798 i que ha estat la base de l'autodefinició del nacionalisme irlandès des de llavors, pretenia aconseguir la independència per a tot el país. En aquest sentit, la partició de l'illa d'Irlanda l'any 1920, de la mateixa manera que va fer la partició d'altres països (com ara Palestina) durant el procés de descolonització, va deixar pendent una assignatura molt important. La resistència de la comunitat protestant del Nord d'Irlanda a renunciar la seva participació en el Regne Unit per tal d'integrar-se a la República d'Irlanda té els seus orígens en el procés colonitzador. Ja que l'*statu quo* garantia el manteniment dels privilegis intrínsecs a la seva situació històrica, no hi havia cap incentiu per canviar la situació. Al llarg del segle XX el republicanisme i l'unionisme es van mantenir immòbils en les seves reivindicacions polítiques respectives.

La modernització d'Irlanda

Les dues parts de l'illa es van desenvolupar al llarg del segle XX de manera independent. Irlanda del Nord es va convertir en un Estat sectari on la distribució demogràfica va condemnar la comunitat nacionalista a la minoria permanent mentre que la comunitat unionista mantenia tot el control i va legislar de manera discriminatòria. La resta d'Irlanda, primer com a Estat Lliure d'Irlanda i després com a República d'Irlanda/*Éire*, va patir una guerra civil entre nacionalistes disposats a acceptar la partició de l'illa i republicans recalcitrants. La República va trigar dècades a sortir de la pobresa, i d'un provincialisme i conservadorisme nacionalcatòlics que van condemnar a l'exili molts creadors, a l'emigració a generacions d'irlandesos i va donar a l'església romana el predomini en els afers polítics de l'Estat. A partir de l'any 1958, quan Kenneth Whitaker, cap de la funció pública irlandesa, va elaborar un pla per al desenvolupament econòmic del país, les coses van començar a canviar. Durant dècades la diàspora irlandesa havia enviat remeses als seus familiars, una font de divises imprescindible per al país, i de la diàspora va venir un turisme creixent i inversions directes. L'adhesió d'Irlanda al Mercat Comú l'any 1973 va permetre més independència econòmica del Regne Unit i una grandíssima inversió de fons regionals europeus en infraestructures i en desenvolupament econòmic. Un seguit d'escàndols associats amb l'església romana ha disminuït el seu

domini polític. Hi ha una divisió ideològica important entre la població rural, més conservadora, i la població urbana, més progressista, però hi ha hagut un cert avenç en la laïcització i en la modernització del país, i una nova prosperitat –el Tigre Celta– va donar una nova confiança a la població, tot i les greus dificultats econòmiques actuals. Últimament Irlanda ha experimentat la immigració, acompanyada d'una creixent diversitat cultural.

Al Nord la situació ha començat a canviar també, tot i la guerra urbana de guerrilla que va durar tres dècades. Les ideologies contraposades durant tant de temps havien generat unes visions parcials de la situació històrica del país i de les causes dels greuges comparatius existents. L'unionisme es negava a reconèixer qualsevol mèrit en la versió republicana de la història d'Irlanda, i el republicanisme es negava a reconèixer qualsevol mèrit en la participació dels irlandesos en la història del Regne Unit. La negativa a reconèixer qualsevol mèrit a qualsevol element de la cultura defensada per l'altra comunitat havia servit per radicalitzar el sectarisme profund que separava les dues comunitats. Ara, tímidament, les dues tradicions comencen a admetre la possibilitat que alguns aspectes de les reivindicacions de l'altra tenen la seva justificació. Molts factors han ajudat a aquest canvi. El fet que Nelson Mandela pogués negociar una transició política radical amb Frederik de Klerk a Sud-àfrica, que havia de representar la pèrdua dels privilegis històrics d'una classe que tenia els seus orígens amb els colons terratinents, ha estat un d'aquests factors. Una petita revolució cultural, on havien participat escriptors i creadors de les dues comunitats n'ha estat un altre.

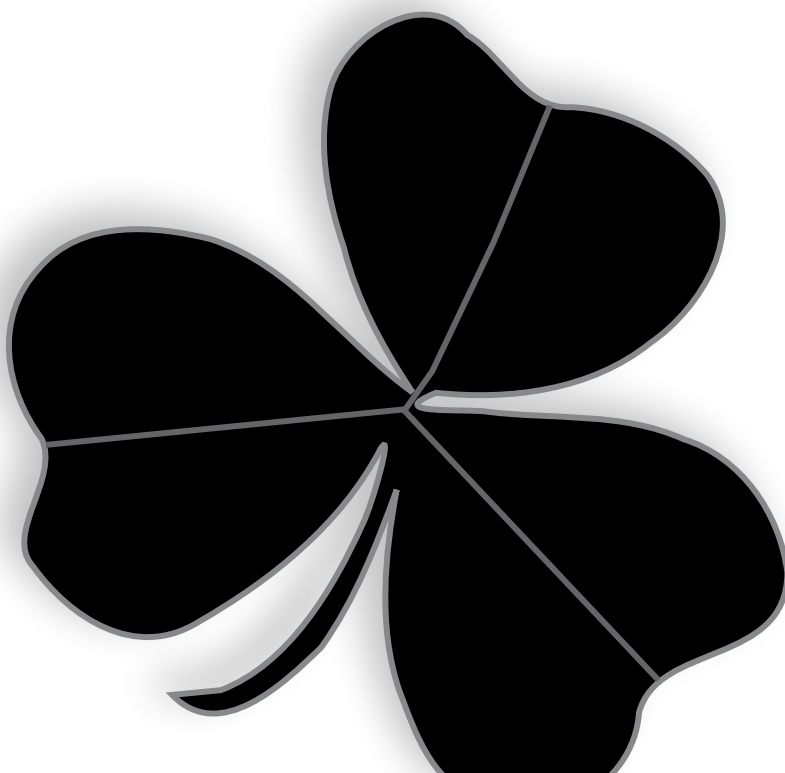
El factor cultural ha estat, potser, el factor menys reconegut en tot el comentari polític i periodístic que s'ha fet en relació amb el procés de pau al Nord d'Irlanda. L'any 1973, a Dublín, un jove poeta del comtat de Derry, a Irlanda del Nord, va fer una crida a favor de la recerca de noves metàfores per parlar del conflicte del Nord d'Irlanda. Era Seamus Heaney, una vintena d'anys abans de ser reconegut amb el premi Nobel de literatura. En aquell moment va recordar al seu públic que molt sovint la comunitat nacionalista recorria a la metàfora de la violació per descriure la relació entre Irlanda i Gran Bretanya. No va denegar la validesa d'aquesta metàfora, però va afegir un element molt significatiu. Va proposar l'ampliació de la metàfora per incloure el naixement d'un nen com a conseqüència de la violació, i es va preguntar per la diferència entre els sentiments que una mare violada podria tenir envers el seu violador i els sentiments que tindria envers el seu fill. Va suggerir que els sentiments de la mare envers el seu fill serien molt complexos, però no va dubtar que siguin diferents que els sentiments envers el violador. Va proposar que es pensi en el Nord d'Irlanda com el fill d'aquella violació històrica d'Irlanda per part de la Gran Bretanya, i va suggerir que la relació entre la mare i el seu fill havia de diferir molt de la relació entre la mare i el pare del fill.

La capacitat de replantejar el problema ha estat un factor fonamental en el procés de canvi que ha obert la porta a un procés de pau al Nord d'Irlanda. La definició del problema forma part

del context postcolonialista també, i el cas d'Irlanda ha estat un cas pioner, tant en l'àmbit de la descolonització com en l'àmbit del postcolonialisme. És evident que la descolonització representa una fase de recuperació de la sobirania, i el postcolonialisme representa la fase de la consolidació. El postcolonialisme no deixa de ser un procés profundament marcat per les relacions amb la metròpoli i les cicatrius de la colonització, i ha de servir per resistir els brots de neocolonialisme. Tot i així, el procés postcolonialista hauria de servir per reorientar les prioritats polítiques i per avançar per nous camins cap a un futur autodeterminat, i no pas com a jaqueta de força on les relacions del passat encara defineixen el present i condicionen el futur. En aquest sentit, pot ser que pagui la pena preguntar si a l'Irlanda de començament del segle XXI es comença a reconèixer símptomes del post-postcolonialisme. ●

Referències bibliogràfiques

- COOGAN**, Tim Pat. *Ireland in the 20th Century*. Palgrave MacMillan, 2006.
FOSTER, Roy. *Modern Ireland: 1600-1972*. Londres: Penguin Books, 1987.
MCKAY, Susan. *Northern Protestants: An Unsettled People*. Belfast: Blackstaff Press, 2000.
MOLONEY, Ed. *A Secret History of the IRA*. Norton, 2003.
MOODY, T.W. i **MARTIN**, F.X. *The Course of Irish History. Fourth Edition*, Lanham: Roberts Rinehart Publishers, 2001.

La política exterior irlandesa a l'ONU i a la UE

Influència i participació

John Doyle i Eileen Connolly Centre for International Studies, School of Law and Government;
Dublin City University

Les Nacions Unides han ocupat un lloc central en la política exterior irlandesa des de l'ingrés del país a l'organització l'any 1955. Tant el discurs polític com els sondeigs de l'opinió pública indiquen que hi ha un suport molt ampli a l'organització com a font de legitimitat internacional i com a fòrum apropiat per a la presa de decisions relatives a la pau i la seguretat, els drets humans internacionals, i el desenvolupament. La UE ha representat un paper igualment central en el desenvolupament econòmic i social d'Irlanda durant les últimes tres dècades, i, tot i que no hi ha una oposició important a la pertinença a la UE, uns referèndums recents van fer palès el rebuig en un primer intent dels tractats de Niça i de Lisboa, posant de manifest l'existència d'una certa oposició a alguns dels aspectes dels recents processos d'integració de la UE.

Iniciem aquest article amb un breu examen del primer Llibre Blanc sobre política exterior de la història de l'Estat, publicat l'any 1996, per tal de considerar algunes de les prioritats de la política exterior irlandesa en un context temporal ampli (Govern d'Irlanda, 1996). A continuació, explorarem la relació recent d'Irlanda amb la UE, centrant-nos en els referèndums sobre el Tractat de Lisboa, per acabar amb una anàlisi del compromís d'Irlanda amb les Nacions Unides, inclòs el seu darrer període en el Consell de Seguretat (2001-2002).

dels valors que són a la base de la política exterior d'Irlanda. El Llibre Blanc argumenta que aquests objectius no són merament aspiracions ètiques, sinó que són essencials per a l'interès dels estats petits, i afirma que: "És precisament pel fet que Irlanda és un país petit i enormement dependent del comerç exterior per al seu benestar que necessitem una política exterior activa. Depenem per a la nostra supervivència d'un entorn internacional regulat en el qual els drets i els interessos dels més petits estiguin garantits i protegits".

Els debats recents sobre la política exterior irlandesa han subratllat el potencial entre aquestes aspiracions i els interessos econòmics irlandesos, que es basen en una dependència de la inversió exterior directa estatunidenca i en la integració econòmica de la UE. L'exministre d'Afers Exteriors, Brian Cowen, argumentava contra una anàlisi de la política exterior basada en l'enfrontament dels valors i els interessos, i deia que "un ordre internacional multilateral i de base normativa és d'interès nacional per a nosaltres"; és evident que l'elaboració dia a dia d'aquests interessos ha comportat tensions i ha generat un discurs públic al voltant de la direcció de la política irlandesa tant a les Nacions Unides com a la UE.

Tensions en la política exterior irlandesa

En el Llibre Blanc de 1996 del Govern irlandès sobre la política exterior, l'ONU és descrita com "una pedra angular de la política exterior irlandesa", i el suport a l'organització i als seus objectius que s'hi dona s'expressa en el context

Irlanda i la Unió Europea

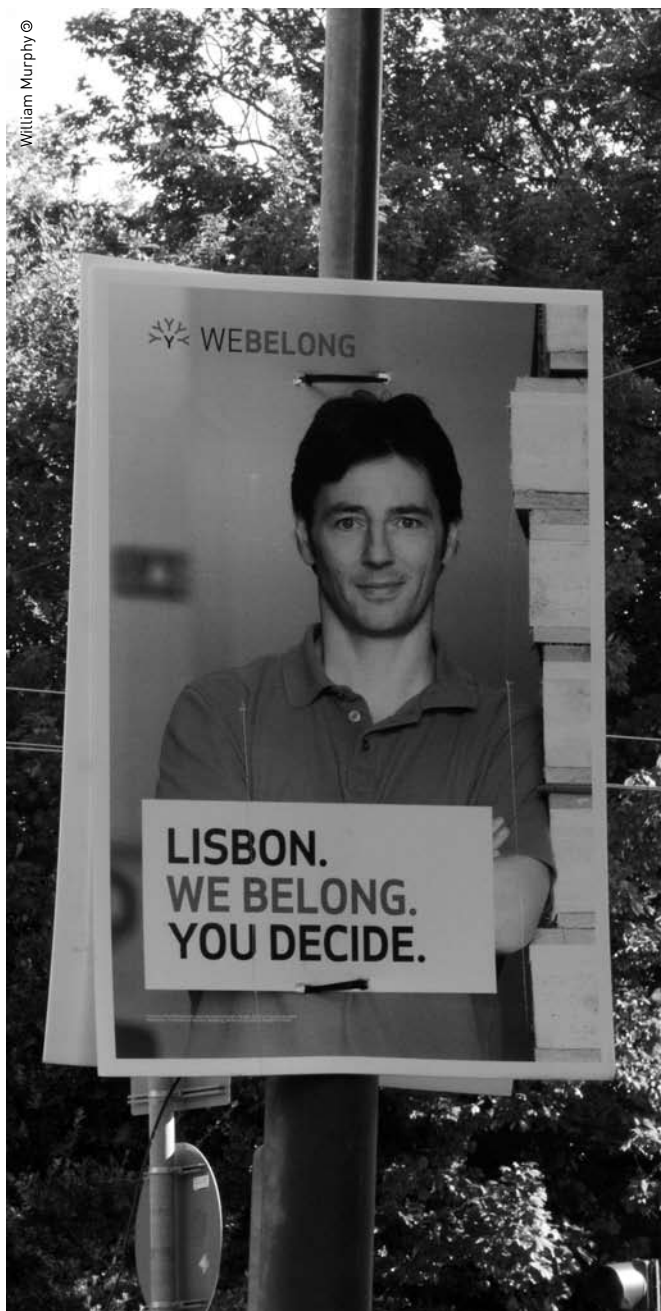
La UE és popular a Irlanda i els sondeigs d'opinió posen sistemàticament de manifest que una clara majoria de l'opinió pública creu que la pertinença a la UE ha estat una experiència positiva per al país. Per a alguns nacionalistes irlandesos,

la integració europea ha estat un procés alliberador que ha acabat amb la dependència política i econòmica postcolonial respecte del Regne Unit. Per a d'altres, de l'ala esquerra més radical de la política irlandesa, la naturalesa de la integració de la UE (però no la mateixa UE) ha estat criticada per excessivament centralitzada, per estar dominada per una economia neoliberal i per centrar-se en la construcció d'una superpotència europea.

El rebuig del Tractat de Niça en el primer referèndum l'any 2001 va ser un xoc per a l'establishment polític, però el resultat positiu del segon referèndum sobre aquest mateix Tractat, celebrat un any més tard, va minimitzar la importància del rebuig inicial i aquest es va explicar com a resultat d'una pobra campanya d'informació per part del Govern (la campanya va ser realment pobra). El rebuig del posterior Tractat de Lisboa, amb un 54,3% de vots negatius, sobre una participació relativament alta per a un referèndum, un 53,1%, va ser una commoció encara més gran per al sistema polític i va portar a una anàlisi més sistemàtica i detallada de les preocupacions dels votants.

Les anàlisis de l'opinió pública portades a terme per part del Ministeri d'Afers Exteriors irlandès després del primer referèndum (rebutjat) sobre el Tractat de Lisboa, en un esforç per clarificar les preocupacions dels votants, van posar de manifest un seguit de fets significatius¹: l'oposició al Tractat va ser més forta entre els votants de 25 a 34 anys (59%), els grups amb rendes més baixes (66%) i les dones (56%). Entre els dos partits conservadors dominants, el 63% dels partidaris del Fianna Fáil, el partit governant, va votar que sí, i només el 52% dels simpatitzants del partit de l'oposició, el Fine Gael, tradicionalment més pro-UE, va fer el mateix. El 61% dels partidaris del Partit Laborista i el 53% dels simpatitzants del Partit Verd van votar que no, malgrat que les direccions d'aquests partits van fer campanya a favor del sí.

El fet de no haver entès el Tractat va ser amb gran diferència el motiu espontani més corrent que donava la gent per justificar que havia votat "no". De fet, el 23% dels que van votar "sí" i el 53% dels que van votar "no" van dir que "no sabien de què anava" el Tractat o bé que només en tenien "una idea imprecisa", i més del 40% dels que van votar "no" van mencionar espontàniament això quan se'ls va preguntar per què havien votat que no. Unes altres raons més substantives per justificar haver votat "no" van ser: la pèrdua d'independència (18%), la pèrdua de neutralitat/motius militars (8%), i la pèrdua d'un comissionat (4%). Els partidaris del Tractat tenien tendència a esmentar la importància de la UE d'una manera bastant general com el motiu principal per votar que sí. Quan es va preguntar als votants directament sobre temes concrets que havien tingut un fort protagonisme en el referèndum, el 82% dels que havien votat "no" (comparat amb el 71% dels que havien votat "sí") van dir que la neutralitat militar havia estat important o molt important a l'hora de determinar el seu vot; el 71% de votants del "no" van dir que la pèrdua d'un comissionat era important, i el 86% de votants del "no" va citar "els drets dels treballadors". Si bé amb un pes

La UE és popular a Irlanda i els sondeigs d'opinió posen sistemàticament de manifest que una clara majoria de l'opinió pública creu que la pertinença a la UE ha estat una experiència positiva per al país

menys important que aquests temes, els votants amb una postura religiosa conservadora sobre l'avortament van expressar la seva inquietud que el Tribunal de Justícia de la UE pogués interpretar l'avortament com un dret fonamental, invalidant la prohibició legal *de facto* de l'avortament a Irlanda; *Libertas*, un grup conservador proempresarial, va argüir que el Tractat de Lisboa donava a la UE l'autoritat potencial d'exigir a Irlanda que apugés l'impost de societats. El tema del servei militar obligatori, tot i que gairebé no va figurar durant la campanya, si no comptem les webs i els cartells d'alguns grups força marginals a la campanya, va ser subratllat en l'informe de la investigació, ja que el 48% de votants del “no”, i curiosament el 26% de votants del “sí” deien que “la introducció del servei militar obligatori en un exèrcit europeu” era un tema que estava *inclòs* en el Tractat.

Després del referèndum, el Govern irlandès va obrir negociacions amb altres Estats Membres i es va arribar a l'acord que si el Tractat de Lisboa era ratificat modificarien la seva posició prèvia sobre la Comissió i deixarien que cada Estat Membre conservés el dret de nomenar un membre de la Comissió. En canvi, si el Tractat de Lisboa no era ratificat, es mantindria la posició prèvia adoptada en el Tractat de Niça, segons la qual la pertinència seria rotatòria. En segon lloc, el Consell Europeu va acordar fer una sèrie de *declaracions legals* segons les quals cap aspecte del Tractat no afectaria les restriccions legals i constitucionals irlandeses sobre l'avortament, i en les quals s'afirmava el dret d'Irlanda a mantenir la seva política de neutralitat militar. Les preocupacions de tipus econòmic que s'havien plantejat durant la campanya es van tractar de dues maneres: en resposta als grups empresarials conservadors, les declaracions legals deien que cap aspecte del Tractat modificava la competència de la UE en matèria impositiva, mentre que en resposta a les preocupacions plantejades pel moviment sindicalista i pels partits d'esquerra sobre l'actitud neoliberal predominant en les polítiques econòmiques de la UE, una declaració solemne sobre els drets dels treballadors i la política social assegurava que la UE estava compromesa amb els serveis públics i amb els drets dels treballadors, i també afirmava la competència dels Estats Membres en la provisió dels serveis educatius i de salut.

La llarga prepublicitat del segon referèndum, els canvis legals i la *restauració* del dret de cada Estat Membre a nomenar un comissionat semblava resoldre molts dels temes que havien ocupat un lloc central durant la campanya del primer referèndum. A més a més, Irlanda entrava en una greu recessió econòmica que portaria a un dèficit sever en les finances públiques. Tots aquests factors combinats van ser suficients per canviar de manera decisiva el resultat. En el segon referèndum, el vot pel sí —un 67%— va ser el més alt de qualsevol referèndum relacionat amb la UE des del Tractat de Maastricht. Tanmateix, encara hi ha un resistent 33% de la població que continua oposant-se als recents desenvolupaments de la integració de la UE. Aquests votants tenen inquietuds i interessos diversos, i en molts casos conflictius. Entre ells s'hi inclouen una crítica des de l'esquerra, del Sinn Féin i del Partit

Socialista, i també d'alguns dels partidaris del Partit Laborista irlandès (tot i que no de tota la direcció d'aquest partit), que s'oposa a l'enfocament neoliberal de la política econòmica de la UE i al desenvolupament de la Política Europea de Seguretat i Defensa (PESD); hi ha també el discurs nacionalista del Sinn Féin, i de parts del partit governant, el Fianna Fáil, que expressen la seva preocupació per una possible pèrdua de sobirania i de control polític; i, finalment, existeix una postura catòlica conservadora que s'oposa al punt de vista de la UE sobre els drets fonamentals i que expressa el temor que li provoca el fet que un règim ampli de drets a la UE pugui ser utilitzat per promoure una agenda laica i liberal en temes com el dret a l'avortament. No obstant això, no sembla que cap d'aquests grups pugui tenir una influència significativa sobre la política exterior irlandesa, que continua fortament compromesa amb la integració de la UE, defensant al mateix temps la competència dels Estats Membres respecte a qüestions com l'impost de societats.

Irlanda i les Nacions Unides

El Llibre Blanc irlandès de 1996 sobre política exterior estableix quatre àrees prioritàries d'interès per a la política exterior irlandesa dins de les Nacions Unides —el manteniment de la pau, el desarmament, els drets humans i el desenvolupament². Discutim per separat cadascun d'aquests temes, seguit d'una discussió sobre el paper d'Irlanda al Consell de Seguretat durant el seu mandat més recent, els anys 2001 i 2002.

Manteniment de la pau. Irlanda ha contribuït d'una manera molt significativa a les operacions de les Nacions Unides en suport de la pau —en particular les operacions de manteniment de la pau. Efectivament, tenint en compte la mida comparativament petita de l'Exèrcit irlandès, aquesta contribució ha estat realment extraordinària. Els recents compromisos internacionals han vist, en general, la participació en qualsevol moment d'uns 800 soldats irlandesos a l'estranger en un exèrcit que compta amb un contingent total de 8.500 soldats. Aquest és un percentatge força alt tenint en compte els actuals estàndards internacionals, segons els quals el més normal és tenir menys d'un 5% del contingent militar en actiu en missions internacionals. Els darrers anys, Irlanda ha desplegat un nombre significatiu de soldats en missions de l'ONU a l'Àfrica, incloent-hi les missions a Etiòpia/Eritrea, Libèria i el Txad, on les Nacions Unides han tingut moltes dificultats per obtenir compromisos dels estats desenvolupats a l'hora d'aportar tropes, malgrat que en alguns casos eren molt necessàries³.

Els oponents irlandesos a la PESD han argüït que la pressió dels socis de la UE per construir una capacitat militar eficaç a la UE portarà inevitablement a una menor disponibilitat de soldats irlandesos per participar en missions de l'ONU. Tenint en compte la reticència de molts estats de la UE a servir sota el comandament de l'ONU o a servir a l'Àfrica, això podria portar a un canvi significatiu en la pràctica irlandesa. D'altra

banda, és possible que si la UE desenvolupa una capacitat militar pròpia per tal de portar a terme operacions importants de suport a la pau, aleshores els estats que actualment no participen d'una manera significativa en missions pacificadores de l'ONU podrien sentir-se més pressionats per participar-hi (i per contribuir-hi econòmicament) en una operació dirigida per la UE en resposta a una petició de l'ONU.

Irlanda desitja tenir una participació activa en la Política Europea de Seguretat i Defensa (PESD) i va tenir un paper important en la missió militar EUFOR al Txad/CAR, aportant el comandant de la missió (el general Pat Nash) i 400 soldats. La UE no té la legitimitat de l'ONU i la llei irlandesa exigeix un mandat de l'ONU per permetre el desplegament de tropes. Tot i així, es reconeix que per a la UE és un repte real construir el nivell d'acceptabilitat que té l'ONU. L'Estat continua compromès amb la provisió de tropes per al manteniment de la pau en missions de l'ONU, i es va quedar al Txad quan l'ONU es va fer càrrec de la missió de la UE.

Desarmament. Des que va ingressar a l'ONU, Irlanda ha participat regularment en iniciatives diplomàtiques sobre desarmament; va ser un dels principals promotors del Tractat de No Proliferació Nuclear (TNP), i continua participant activament en iniciatives encaminades a reactivar la seva influència. Tanmateix, aquesta és una àrea en la qual el progrés internacional ha estat molt limitat i on un petit Estat no nuclear té molt poca influència. En temes de desarmament de caire més general, Irlanda va ser un defensor precoç de la campanya contra les mines terrestres antipersones, i va signar i ratificar la convenció des del primer moment. Irlanda també va ser la seu de la cimera del maig del 2008 que va adoptar la convenció sobre les bombes de raïm o bombes de dispersió i va ser un dels seus principals partidaris.

El desenvolupament i el paper de l'ONU en la generació de consens. L'ONU té un paper clau en la construcció d'un consens internacional sobre el desenvolupament i utilitza la seva posició per assegurar uns compromisos més fermes per part del món desenvolupat en l'ajuda, el comerç i l'al·leujament del deute. Tant pel que fa a la seva despesa en ajuda com en el context més general de la seva política global sobre l'ajuda, Irlanda ha estat estretament vinculada al sistema de les Nacions Unides. Si bé el gruix de l'ajuda al desenvolupament d'Irlanda es destina als països del seu programa de prioritats, principalment a l'Àfrica Subsahariana, i a donar suport a la tasca a favor del desenvolupament de les ONG irlandeses, els últims anys la magnitud de les contribucions a les agències de l'ONU ha crescut i ara és més gran que la contribució al programa de desenvolupament de la UE; el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), el Fons de les Nacions Unides per a la Infància (UNICEF) i la Comissió de l'ONU sobre els Drets Humans (UNCHR) en són els principals destinataris.

A més d'augmentar el seu pressupost per a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD), Irlanda ha estat un dels prin-

Irlanda ha contribuït d'una manera molt significativa a les operacions de les Nacions Unides en suport de la pau, tenint en compte la mida comparativament petita de l'Exèrcit irlandès

Dos membres del batalló irlandès d'UNIFIL al Líban el maig de 1980.

cipals defensors de la iniciativa individual més important de l'ONU en el camp del desenvolupament: els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) del 2000. Si bé els objectius han estat criticats pel seu caràcter limitat, l'èxit inicial dels ODM va ser la seva capacitat per implicar novament els governs del Nord en les qüestions del desenvolupament. En aquest sentit, la força de les Nacions Unides és evident ja que, tot i que no hi havia res de nou en termes polítics en els ODM, van poder ser presentats com un conjunt legítim de principis universals al voltant dels quals es podia pressionar per construir la reforma necessària. Tot i que en darrera instància els objectius limitats dels ODM no es podran assolir, el seu llançament va ser un intent molt seriós de mobilització per part de l'ONU, el qual no ha estat superat per cap altra iniciativa. Els ODM i la seva crida a un increment en l'AOD van rebre el suport del Govern irlandès a la cimera de l'ONU de l'any 2000. El *taoiseach* (primer ministre) va assumir el primer compromís públic d'Irlanda de complir l'objectiu de l'ONU per a l'AOD d'un 0,7% del PNB per al 2007. Irlanda ha modificat posteriorment la seva posició i, si bé continua compromesa en termes polítics per complir l'objectiu del 0,7% abans del 2012, la recent reducció de més d'un 22% en el pressupost per a l'ajuda significa que és improbable que aquest objectiu es pugui arribar a complir.

Els drets humans i la feblesa del sistema de l'ONU. La política exterior irlandesa referma regularment el seu compromís amb els drets humans com una de les seves prioritats bàsiques per treballar en el si del sistema de les Nacions Unides. No obstant això, hi ha febleses ben documentades en la Comissió dels Drets Humans de l'ONU, i una de les crítiques més dures de l'exsecretari general Kofi Annan a un organisme de les Nacions Unides la va reservar per a aquesta Comissió en el seu informe del 2005 *In Larger Freedom* (Un concepte més ampli de la llibertat). En aquest sentit, Irlanda va donar la benvinguda a la creació d'un nou Consell dels Drets Humans per substituir la Comissió a la cimera del 2005, tot i que el canvi que aleshores s'augurava encara s'ha de concretar.

Irlanda va mirar de mobilitzar els seus propis esforços en el camp dels drets humans amb la creació d'una Unitat per als Drets Humans en el Ministeri d'Afers Exteriors el 1996. El perfil d'Irlanda es va accentuar l'any següent quan la presidenta d'Irlanda, Mary Robinson, es va convertir en l'Alta Representant de les Nacions Unides per als Drets Humans (va renunciar abans al seu càrrec de presidenta). L'activisme d'Irlanda en aquest àmbit també es va fer palès amb l'elecció de l'Estat per a la Comissió dels Drets Humans de l'ONU per als períodes 1997-1999 i 2003-2005, i amb la seva elecció per presidir la sessió de la Comissió a Ginebra l'any 1999. El 2003, la jutgessa irlandesa Maureen Harding Clark va ser elegida jutgessa del Tribunal Penal Internacional (TPI), obtenint 65 dels 83 vots.

Irlanda també va utilitzar la seva estada en el Consell de Seguretat durant el període 2001-2002 per promoure els drets

humans quan els diplomàtics van fer un seguit d'intervencions; tot i que l'actual clima internacional, amb la seva preocupació per la lluita contra el terrorisme internacional, ha reduït el seu focus en la qüestió dels drets humans, Irlanda continua considerant les Nacions Unides com el forum principal per a la promoció d'aquests.

L'història d'Irlanda en el Consell de Seguretat de l'ONU. L'elecció d'Irlanda per al Consell de Seguretat de l'ONU, per al període 2001-2002, va ser una forta reivindicació del perfil d'Irlanda a les Nacions Unides, ja que els estats són elegits per la totalitat dels membres de l'ONU. Inicialment Irlanda no es va considerar un fort candidat, ja que mancava de la fortalesa diplomàtica i econòmica dels seus rivals electorals, Noruega i Itàlia. La relativa facilitat de la victòria –130 vots en la primera ronda– va ser el resultat del suport que havia donat Irlanda a l'ONU i de la seva imatge positiva en temes com el desenvolupament i el manteniment de la pau. De tota manera, durant aquell període, els fets van posar a prova les posicions irlandeses en moltes àrees, i d'una manera molt notable a l'Iraq, a Palestina i al Tribunal Penal Internacional (TPI), on els valors tradicionals de la política exterior irlandesa posarien l'Estat en una posició directament enfrontada a la dels Estats Units i intensificarien un cop més les tensions entre els valors i els interessos econòmics (Doyle, 2004).

El tema d'Iraq va dominar el Consell durant el període en què el va presidir Irlanda. Inicialment, l'atenció es va centrar en l'impacte del règim de sancions, que havien estat en vigor des de la Guerra del Golf de 1991, i Irlanda, enfrontada en aquest tema amb els Estats Units i el Regne Unit, donava suport a la reforma del sistema per garantir una millor circulació de béns civils cap a l'Iraq. A partir de mitjan 2002, mentre els Estats Units es preparaven per a la invasió, els debats es van centrar sobre el suposat programa iraquí d'armes de destrucció massiva. En la seva contribució a l'adopció unànime de la resolució 1441 el novembre del 2002, Irlanda va declarar explícitament que corresponia al Consell de Seguretat decidir si l'Iraq havia comès una "violació material" de les seves obligacions, i que només aleshores el Consell podria decidir en conseqüència quines mesures s'haurien de prendre. Fins al final del seu mandat Irlanda va continuar donant suport al règim d'inspecció de les armes i oposant-se a un atac unilateral contra Iraq. Després d'abandonar el Consell de Seguretat, però, el Govern irlandès, a diferència de França i d'Alemanya, va adoptar una actitud més discreta i neutral sobre la guerra, i va evitar prendre postures públiques clares al respecte. Als avions nord-americans que transportaven tropes a Iraq se'ls va permetre proveir-se de combustible a Irlanda, però el Govern no va donar activament suport a la guerra i va continuar expressant la seva preferència per una solució basada en un mandat de l'ONU.

La política exterior irlandesa ha donat tradicionalment suport a la creació d'un Estat palestí, i això es va reflectir en el Consell de Seguretat, davant de l'oposició dels Estats Units. El desembre del 2001, Irlanda va donar suport a una resolució

preliminar sobre Palestina que va ser vetada pels Estats Units i que havia estat promoguda pels estats àrabs. L'any 2002, novament, després de l'assassinat d'uns treballadors de l'ONU per soldats israelians, Estats Units va vetar una resolució preliminar que el condemnava i a la qual Irlanda havia donat suport.

La fundació del TPI va provocar una crisi real en el Consell, ja que els Estats Units planejaven vetar la renovació anual de les operacions de manteniment de la pau de l'ONU per tal de pressionar el Consell perquè acceptés una exempció dels ciutadans estatunidencs del mandat del TPI. En una reunió oberta del Consell el 10 de juliol, Irlanda havia dit que la posició estatunidenca "no estava ben fonamentada", que Irlanda no podia acceptar la mecànica que proposaven els Estats Units. Irlanda i Mèxic van ser els dos últims països en donar suport a la resolució, i només ho van fer quan va quedar ben clar que seria igualment aprovada.

Els diplomàtics irlandesos van donar sistemàticament suport al multilateralisme, al sistema de l'ONU i a una aproximació a les relacions internacionals en el Consell de Seguretat basada en l'humanitarisme i en el respecte dels drets humans. Els seus vots sobre Palestina, el TPI i altres qüestions com la del Sàhara Occidental van haver de fer front a fortes pressions dels Estats Units. No obstant això, el mandat d'Irlanda va acabar just abans que la decisió dels Estats Units d'envair l'Iraq fos irreversible. Si Irlanda hagués estat encara en el Consell en el moment de la invasió, hauria patit una pressió molt més forta per tal que s'ajustés a la postura estatunidenca sobre aquesta decisió que la que havia rebut per qualsevol altre dels temes que havia tractat el Consell durant els dos anys anteriors.

Conclusió

Després de dues dècades de referèndums sobre tractats per a la reforma de la UE, la política irlandesa (i la mateixa UE) està entrant probablement en un període d'estabilitat. Si bé encara queda una minoria que fa diverses crítiques a la naturalesa de la integració de la UE, la magnitud de la majoria en el segon referèndum sobre el Tractat de Lisboa significa que hi ha una pressió limitada sobre el Govern irlandès perquè prengui noves iniciatives sobre les qüestions plantejades pels oponents del Tractat de Lisboa. Dins de l'ONU, el suport irlandès a les missions pacificadores és molt probable que continuï tenint en compte la seva popularitat a escala nacional i el seu elevat perfil. L'activitat en els camps dels drets humans, el desarmament i la reforma de l'ONU continuarà, ja que té un alt suport institucional i uns costos polítics i financers limitats. D'altra banda, es podria pensar que la política sobre el desenvolupament –tant la basada en l'ONU com la bilateral– gaudeix d'un suport polític similar, però el fracàs per part dels grups de suport al desenvolupament d'impedir la reducció de més d'un 22% en el pressupost i l'abandonament efectiu de l'objectiu del 0,7% han malmès greument la reputació d'Irlanda en aquest camp. ●

Notes

1. Per a totes les referències que es donen a continuació, vegeu **BROWN**, Millward / IMC, *Post Lisbon Treaty Referendum Research Findings*, 2008; i **SINNOTT**, Richard et al., *Attitudes and Behaviour in the Referendum on the Treaty of Lisbon*, 2009. Consultables a: www.dfa.ie/uploads/documents
2. La contínua rellevància d'aquestes àrees ve indicada en un discurs del *taoiseach* (primer ministre) del 14 de setembre del 2005. Consultable a: www.taoiseach.gov.ie/index.asp?locID=200&docID=2157. Per a les posicions oficials més recents, vegeu la web del Ministeri d'Afers Exteriors: www.dfa.ie
3. Per a detalls sobre els desplegaments irlandesos, vegeu la web de les forces de defensa: www.military.ie

Referències bibliogràfiques

- CONNOLLY**, Eileen i **DOYLE**, John. "The place of the United Nations in contemporary Irish foreign policy". A: **KENNEDY**, Michael i **MCAHON**, Deirdre (eds.) *Obligations and Responsibilities: Ireland and the United Nations, 1955-2005*. Dublín: IPA, 2005.
- DEVINE**, Karen. "Stretching the IR theoretical spectrum on Irish neutrality: a critical social constructivist framework". *International Political Science Review*. Núm. 29 (4) (2008). P. 461-91.
- DOYLE**, John. "Irish diplomacy on the UN Security Council 2001-2: foreign policy-making in the light of day". *Irish Studies in International Affairs*. Núm. 15 (2004). P. 73-102.
- DOYLE**, John i **CONNOLLY**, Eileen. "Foreign policy and domestic politics: a study of the 2002 election in the Republic of Ireland". *Irish Studies in International Affairs*. Núm. 13 (2002). P. 151-166.
- GOVERN D'IRLANDA**. *White Paper on Foreign Policy: Challenges And Opportunities Abroad*. Dublín: Government Publications, 1996. Consultable a: www.dfa.ie/information/publications/whitepaper/default.asp.
- KENNEDY**, Michael i **MCAHON**, Deirdre (eds.). *Obligations and Responsibilities: Ireland and the United Nations, 1955-2005*. Dublín: IPA, 2005.
- MILLWARD BROWN / IMC**. *Post Lisbon Treaty Referendum Research Findings*. Dublín: Millward Brown / IMC, 2008.

Evolució de les relacions a les illes d'Irlanda i la Gran Bretanya

Des de la colonització al procés de pau

Justin Harman Ambaixador d'Irlanda a Espanya

Gran Bretanya i Irlanda comparteixen arxipèlag en una de les ribes occidentals d'Europa. Potser, inevitablement, les relacions entre les dues illes han estat històricament entrellaçades amb un flux i reflux de contactes a través dels segles. Al llarg de la història escrita de les dues illes hi ha hagut una consciència de l'altra i una relació mútua.

Des de fa gairebé un segle, la situació a Irlanda del Nord ha eclipsat la relació britànico-irlandesa. Aquest article se centra en el desenvolupament del procés de pau a Irlanda del Nord, un element clau del qual van derivar els canvis en la naturalesa de les relacions entre les dues illes.

Els orígens d'Irlanda del Nord

La partició de l'illa d'Irlanda data de l'aprovació l'any 1920 de la Government of Ireland Act per part del Parlament britànic. Anglaterra primer, i després la Gran Bretanya, havien ocupat i reclamat la jurisdicció sobre una part o sobre la totalitat d'Irlanda des del segle XII, amb periòdics aixecaments i rebel·lions en contra del domini britànic, i amb l'establiment d'una sèrie de colònies durant els segles XVI i XVII per tal de materialitzar-ho. Des de 1801 a 1921, tota Irlanda havia estat directament governada pel Parlament britànic. Després de la Guerra d'Independència es va signar el Tractat Anglo-Irlandès de 1921. El resultat va ser que 26 dels 32 comtats d'Irlanda van obtenir la independència respecte d'Anglaterra. Els altres sis comtats van formar la Irlanda del Nord, que va continuar sent governada a l'interior del Regne Unit.

Des de la partició al conflicte

Des de 1921, el Govern transferit a Belfast havia tingut la responsabilitat dels afers locals. Era conegut com a Stormont, pel nom de l'edifici del Parlament transferit. El poder va restar exclusivament en mans del Partit Unionista de l'Ulster (UUP), d'identitat britànica i predominantment protestant. A la pràctica, la minoria nacionalista, d'identitat irlandesa i principalment de religió catòlica, no tenia cap paper en el Govern i patia discriminació en l'àmbit local, fins i tot en aspectes com els drets de vot, l'habitatge i l'ocupació. Això va significar que durant els anys seixanta molts nacionalistes se sentissin alienats de l'Estat.

L'any 1969, els defensors no violents dels drets civils es van trobar amb una resposta repressiva de les autoritats de Stormont. Això va generar protestes i contraprotestes, disturbis civils i violència intercomunal, inclosos la reactivació de l'activitat de les organitzacions paramilitars i el desplegament de les tropes britàniques als carrers del Nord. Es van introduir poders d'emergència i, en vista del deteriorament de la situació des del punt de vista de la seguretat, el Parlament i el Govern de Stormont van ser prorrogats –suspesos– l'any 1972. El Govern britànic va introduir l'administració directa de Londres, que va continuar fins al 1999, amb l'excepció d'un breu període el 1974 quan es va establir un executiu local sobre la base del poder compartit, estipulat per l'Acord de Sunningdale. Durant molts anys, el repete polític subjacent va ser l'absència d'una base comuna suficient sobre la qual es poguessin construir unes institucions de govern eficaces i legítimes al nord que fossin prou sòlides i acceptades per poder acabar amb el conflicte.

Conseqüències del conflicte

La violència intercomunal, i la por a la violència, va generar una fugida massiva de les comunitats a àrees *segures* que va reforçar la pauta ja establerta de viure separats; fins i tot avui, el 90% de la gent viu en comunitats formades en un 90% per una o altra comunitat. Durant els primers anys del conflicte, molts milers de persones van abandonar també el nord, i durant el conflicte i des d'aleshores s'ha produït una "fuga de cervells", ja que molts dels qui deixen el nord per anar a la universitat a altres llocs sovint no tornen.

Les principals conseqüències del conflicte van ser: la mort d'un 3.700 persones i els danys físics soferts per un 30.000-50.000 persones (sobre una població total d'1,6 milions), amb els desordres associats a l'estrès posttraumàtic conseguint que van afectar entre un 10%-20% de la població; Un augment de la segregació entre les dues principals comunitats, especialment en els llocs amb més habitatges de protecció oficial; Una economia excessivament vinculada al sector públic; La divisió física entre comunitats, inclosos els murs de separació i altres barreres; Finalment, un entorn condicionat per una política de suma zero –"si ells guanyen, nosaltres perdem"–, violència i sectarisme.

El procés de pau

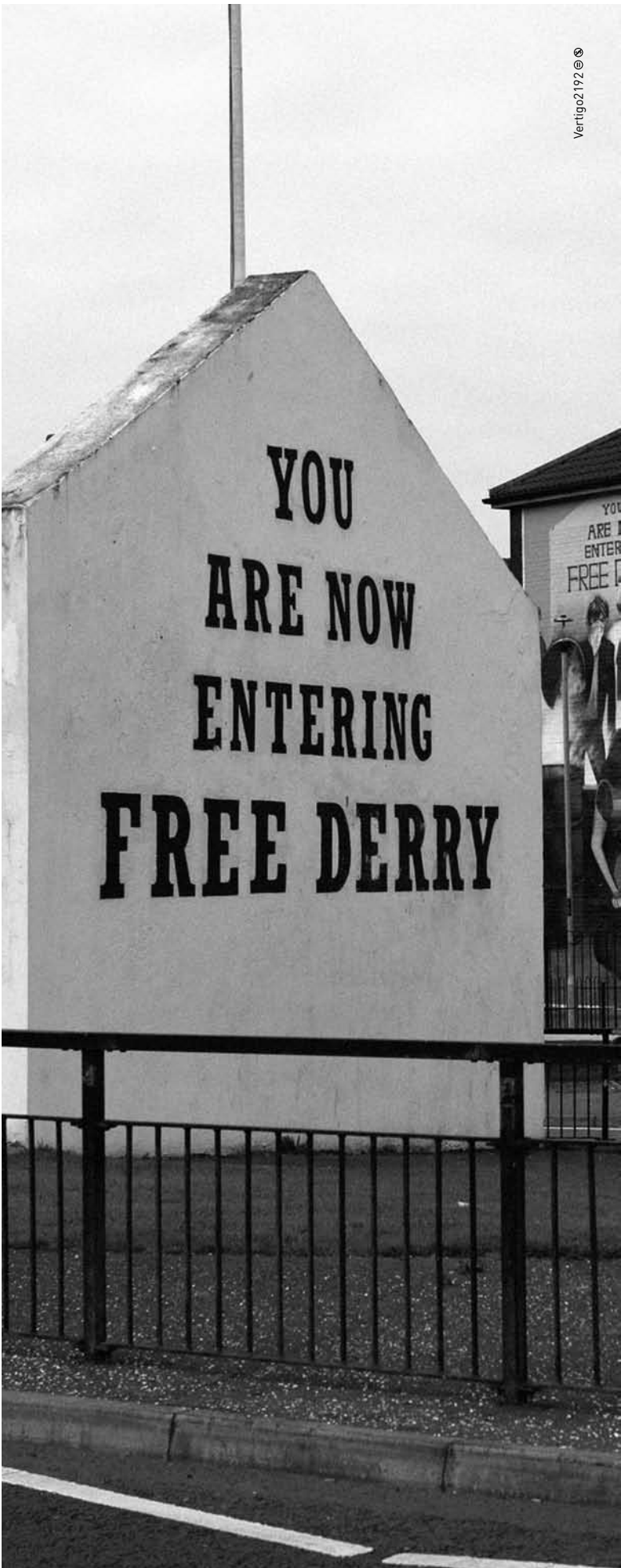
No obstant això, i malgrat tots els anys de foscor i desesperació, eren encara molts els que mantenien viva la flama de l'esperança que la pau era possible i que es podia trobar una sortida per anar endavant. Van ser aquesta gent i aquesta esperança les que van preparar el terreny perquè Irlanda avancés cap a la pau.

Podem identificar un seguit de fites al llarg d'aquest camí, els elements clau que van fer que l'Acord de Divendres Sant de 1998 fos un fonament sòlid i durador de la pau després de molts anys de conflicte.

L'acord de 1985. Una bona mostra de la complexitat que comporta la resolució d'un conflicte, fins i tot un conflicte que estava sota el tutelatge de dos governs democràtics estables, és el fet que els governs britànic i irlandès només van començar a col·laborar formalment per tal de buscar una solució al conflicte amb la signatura de l'Acord Anglo-Irlandès de 1985.

Aquest acord va crear unes estructures formals per a la cooperació entre els dos governs i va establir una agenda per abordar moltes de les causes subjacents del conflicte, inclosos temes com els acords polítics, la qüestió dels drets i la identitat, la confiança en l'administració de justícia i en les forces de seguretat, la col·laboració transfronterera i interparlamentària, i moltes altres qüestions.

Es va produir un progrés constant, si bé de vegades lent, en aquests temes en paral·lel amb les campanyes violentes. Gairebé deu anys més tard, i mitjançant un seguit de converses i d'accions i declaracions coreografiades, es van anunciar els

acord d'alto el foc de 1994. A partir d'aquell moment van començar de veritat les converses que portarien a l'Acord de Divendres Sant de 1998.

L'Acord de Divendres Sant de 1998. L'Acord de Divendres Sant és realment un document històric i transcendent. Es basa en una sèrie de principis fonamentals. Associació, igualtat i respecte mutu estaven continguts no solament en el llenguatge benintencionat del preàmbul de l'Acord, sinó que també estaven presents en les formes més reals i tangibles de les estructures governamentals establertes per l'Acord. L'Acord proporciona un marc institucional totalment dependent del fet que les dues comunitats treballin d'una manera mútuament cooperativa. Això va representar clarament un nou començament, amb una assemblea i un executiu basats en un repartiment del poder entre els representants electes de les comunitats

era de quina manera l'Acord podia acomodar aquests punts de vista sovint conflictius sense comprometre les aspiracions polítiques de cap de les parts. La solució d'aquest problema es va articular mitjançant la formulació del principi del consens. L'Acord reconeix la legitimitat de qualsevol opció que prengui lliurement una majoria del poble d'Irlanda del Nord respecte del seu estatus constitucional, tant si s'estima més continuar donant suport a la Unió amb Gran Bretanya com si vol donar-lo a una Irlanda Unida sobirana. És un reconeixement de l'actual estatus constitucional d'Irlanda del Nord com a part del Regne Unit al mateix temps que ofereix la possibilitat d'un canvi per mitjans pacífics i democràtics. D'una manera decisiva, això significava que les parts signants de l'Acord no tenien cap necessitat d'abandonar ni de comprometre les seves creences més profundes i, al mateix temps, esdevenia possible fer progressos en el pla polític.

La partició d'Irlanda data del 1920. Anglaterra primer, i després la Gran Bretanya, havien ocupat i reclamat la jurisdicció sobre una part o sobre la totalitat d'Irlanda des del segle XII, amb periòdics aixecaments i rebel·lions

unionista i nacionalista per tal de garantir una estructura de governança que funcionés per al benefici de tota la població d'Irlanda del Nord.

L'Acord se centra també molt en la qüestió dels drets humans. Les parts signants de l'Acord es van comprometre específicament a la consecució de la reconciliació, la tolerància i la confiança mútua, i a la protecció i reivindicació dels drets humans per a tothom. Aquest compromís impregna la lletra i l'esperit de l'Acord, i ha servit de motor a l'inimaginable progrés aconseguit durant els darrers 11 anys. El compromís substantiu a favor dels drets humans que s'estableix en l'Acord, la major part del qual ja ha estat implementat a hores d'ara, estava fortament arrelat en les normes internacionals. En aquest sentit, una conseqüència significativa i en curs de l'Acord ha estat la creació de la Comissió Irlandesa dels Drets Humans i de la Comissió dels Drets Humans d'Irlanda del Nord. Aquests importants organismes treballen individualment i conjuntament per mirar de garantir un futur compartit d'igualtat, respecte i tolerància per a tots els habitants de l'illa d'Irlanda.

El text de l'Acord subratlla la primacia del diàleg sobre la violència, incloent una declaració inequívoca per la qual totes les parts es comprometen a resoldre les seves diferències per mitjans exclusivament pacífics i democràtics. Això reflecteix en paraules el canvi extraordinari que havia tingut lloc a Irlanda del Nord durant els anys anteriors a la signatura de l'Acord.

A Irlanda del Nord hi ha dues ideologies divergents i en competència, la nacionalista i la unionista. Una qüestió clau

Un element important d'aquesta secció de l'Acord és el reconeixement explícit del dret inalienable de tots els ciutadans d'Irlanda del Nord a identificar-se lliurement ells mateixos com a irlandesos, com a britànics o com a totes dues coses. Aquesta última condició és particularment benvinguda perquè obre un nou espai per tal que el poble d'Irlanda del Nord es pugui definir per ell mateix. Aquesta és una característica cada cop més important en la vida de l'illa en general en la mesura que es procura celebrar la diversitat de la seva gent.

Un punt molt important que cal tenir en compte és que l'Acord va ser presentat al poble d'Irlanda del Nord i del Sud per a la seva aprovació en sengles referèndums que van tenir lloc el mateix dia, el 22 de maig de 1998. El resultat va ser una aprovació rotunda de la frontera per totes dues parts, la qual cosa demostrava indubtablement que això era el que volia el poble. No hi podia haver marxa enrere. En els temps difícils que s'aproximaven els líders polítics tindrien sempre la seguretat que –treballant en el si de les institucions i d'acord amb els principis del pacte– estarien representant veritablement els desitjos democràticament expressats del poble.

Tres tipus de relacions

La història del viatge que ha fet Irlanda del Nord des del conflicte a la pau és la història de tres tipus de relacions: la relació entre Irlanda i Gran Bretanya, dos estats sobirans amb una història

llarga i sovint tensa; la relació entre les dues parts de l'illa d'Irlanda, el Nord i el Sud, dues jurisdiccions que durant dècades s'han desenvolupat donant-se l'esquena més que no pas mirant-se cara a cara. Finalment, i de manera molt important, el procés de pau i l'establiment d'un acord va abordar la relació entre les dues comunitats principals d'Irlanda del Nord, cada una de les quals està formada per un complex tapís d'identitats enfrontades.

L'Acord va permetre l'establiment de noves institucions polítiques que reflectien aquests tres tipus de relacions:

- Una Assemblea legislativa i un Executiu a Irlanda del Nord que exerceixen un govern associatiu basat en la igualtat. L'Executiu l'encapçala l'oficina conjunta del primer i el viceprimer ministre –un per cada comunitat– que prenen les decisions conjuntament.

- Un Consell Ministerial Nord/Sud (NSMC) i la implementació a tota l'illa d'organismes encarregats de desenvolupar la cooperació a dins de l'illa d'Irlanda. Les àrees de cooperació en el si d'aquest Consell Ministerial Nord/Sud són les de salut, educació, agricultura i llengües.

- Un Consell Britànic-Irlandès (BIC) per promoure unes relacions mútuament beneficioses entre Irlanda i Gran Bretanya com a fòrum de cooperació entre les diverses administracions sobiranes i transferides de Gran Bretanya i d'Irlanda (és a dir: els governs irlandès i britànic i les administracions transferides d'Irlanda del Nord, Escòcia i Gal·les, i també de l'illa de Jersey, l'illa de Guernsey i l'illa de Man). A més a més, es va instituir una Conferència Intergovernamental Britànica-Irlandesa que s'encarrega de promoure conjuntament en els governs britànic i irlandès la col·laboració bilateral en qüestions d'interès mutu que no han estat transferides a l'assemblea d'Irlanda del Nord.

Cal destacar que l'Acord cobreix també una sèrie de qüestions clau com el manteniment de l'ordre, la justícia criminal, els drets humans, l'excerceració de presoners, el desmantellament i la desmilitarització.

Els governs irlandès i britànic

El procés de pau no hauria pogut començar sense la relació entre Dublín i Londres. Com ja s'ha comentat, des de 1980 en endavant, els governs irlandès i britànic van començar a cooperar més estretament en els seus esforços per aconseguir un acord polític del conflicte a Irlanda del Nord perdurable i acceptable per a la majoria.

Aquests esforços primerencs per a una millor cooperació, que portaria finalment a una associació reeixida i més estreta en l'orientació i implementació del procés de pau, deuen molt, indubtablement, en els seus orígens a la Comunitat Europea, com es va fer palès en el seu moment. L'afiliació irlandesa i britànica al que ara és la Unió Europea va fer possible que aquests dos estats entressin com a iguals en un fòrum molt diferent del que cap d'aquests havia experimentat anteriorment. El fet de treballar junts amb altres estats al voltant d'una taula de negociació a Brussel·les va permetre construir unes relacions tant

Onze anys després de l'Acord de Divendres Sant es poden celebrar moltes coses: hi ha pau al carrer, les restes del conflicte han estat retirades, les institucions conjuntes funcionen, i s'estan prenent mesures per desenvolupar una economia estancada

en el pla polític com en l'oficial i va fer veure a tots dos estats allò que tenien en comú més que no pas allò que els dividia.

La culminació d'aquest canvi es va produir probablement el 1997 quan es va entaular una amistat i una relació sense precedents entre els primers ministres irlandès i britànic recentment elegits, Bertie Ahern i Tony Blair, tots dos joves i relativament menys condicionats pels vincles històrics que durant tant de temps havien impedit la millora de les relacions entre Gran Bretanya i Irlanda. Aquesta relació personal simbolitzava una nova dinàmica a Irlanda del Nord, on els dos governs eren socis i treballaven junts amb un objectiu compartit: encoratjar i persuadir les parts a Irlanda del Nord a comprometre's mútuament i arribar a una solució negociada.

Els reptes de compartir el poder

Els governs col·lectius i la presa de decisions conjuntes entre adversaris polítics mai no han estat una perspectiva fàcil. Les eleccions a la primera Assemblea d'Irlanda del Nord van tenir lloc el 25 de juny de 1998, i el poder va ser transferit a la nova Assemblea i al nou Executiu el 2 de desembre de 1999. No obstant això, els desacords entre les parts, principalment sobre el lliurament d'armes, van alterar greument el funcionament de l'Assemblea. L'octubre de 2002, l'Executiu i l'Assemblea van ser suspesos pel Govern britànic a conseqüència de les acusacions sobre la recopilació de materials d'intel·ligència a Stormont.

En un esforç encaminat a recuperar l'impuls, el primer de maig de 2003 els governs van publicar una Declaració Conjunta especificant les àrees en les quals es podia progressar. A continuació es va procedir a unes negociacions intenses, però la qüestió del desmantellament de l'armament paramilitar no es va poder resoldre.

L'anunci, fet el 28 de juliol de 2005, que l'Exèrcit Republicà Irlandès (IRA) posava fi a la seva campanya armada, i

la confirmació per part de l'Organisme Independent per al Desmantellament, feta el setembre de 2005, que l'IRA havia estat desmantellat completament va possibilitar la represa de les negociacions. L'any 2006, aquests esforços van culminar amb la publicació de l'Acord de Sant Andreu el 13 d'octubre, després de la tanda de converses entre els partits polítics realitzades amb el suport dels governs irlandès i britànic. El nivell de cooperació i d'unitat entre els governs britànic i irlandès va ser una contribució molt important perquè s'assolís l'acord.

L'objectiu central de l'Acord de Sant Andreu era garantir que s'avancés d'una manera ferma en qüestions com el repartiment del poder, el manteniment de l'ordre i l'administració de justícia. En aquest sentit, va tenir lloc un progrés important durant els primers mesos de 2007, quan tots els partits van donar suport a les institucions policials i de justícia criminal creades el mes de gener, i amb les eleccions a l'Assemblea del mes de març, el resultat de les quals va ser un suport popular molt clar al repartiment del poder.

Després de la declaració de l'IRA de juliol de 2005, el Govern britànic va posar en marxa el programa de normalització de la seguretat prèviament planificat. Això va comportar la retirada dels observadors militars, el cessament de l'activitat i el tancament de quasi totes les 14 bases de l'Exèrcit, i la reducció del nombre d'efectius militars de 13.000 a 5.000. Aquestes mesures de normalització es van completar el 31 de juliol de 2007.

Restabliment de les institucions: 8 de maig de 2007

Aquests desenvolupaments van fer possible que el 8 de maig de 2007 es produís el restabliment de les institucions de l'Acord de Divendres Sant. Aquell dia, el reverend Ian Pais-

ley, líder del Partit Democràtic Unionista (DUP), i Martin McGuinness, del Sinn Féin, van ser nomenats primer ministre i viceprimer ministre d'Irlanda del Nord, respectivament. El juny de 2008, Peter Robinson va substituir el reverend Ian Paisley com a primer ministre i com a líder del DUP.

Amb el restabliment de les institucions transferides, el Consell Ministerial Nord/Sud (NSMC) es va poder tornar a reunir i els Organismes d'Implementació Nord/Sud van poder entrar plenament en funcionament. Els ministres han continuat revisant aspectes clau del NSMC mitjançant unes reunions sectorials en curs durant les quals tenen l'oportunitat de discutir àmpliament un seguit de temes d'interès comú, com per exemple la protecció infantil, el turisme, la seguretat viària i les infraestructures. La primera reunió plenària del Consell Britànic-Irlandès (BIC) després del restabliment de les institucions va tenir lloc a Belfast el 16 de juliol de 2007.

El col·lapse i el restabliment de les institucions va ser, d'alguna manera, una demostració de la naturalesa global i sòlida de l'Acord. Malgrat les dificultats, l'acord i la seva arquitectura van aconseguir imposar-se i continuen funcionant.

Promoure l'enteniment mutu i la reconciliació: Cap on cal avançar ara?

"Però la pau no es troba només en els furs i en els pactes. Es troba en els cors i les ments de totes les persones. No posem, doncs, totes les nostres esperances en el pergamí i en el paper, esforcem-nos a construir la pau, el desig de la pau, la voluntat de treballar per la pau en els cors i les ments de totes les persones. Estic convençut que ho podem fer".

Són paraules del president John F. Kennedy i continuen sent pertinents aplicades a la situació actual d'Irlanda del Nord. Onze anys després de l'Acord de Divendres Sant es po-

den celebrar moltes coses: hi ha pau al carrer, les desagradables restes del conflicte han estat retirades de pobles i ciutats, les institucions conjuntes funcionen, i s'estan prenent mesures per desenvolupar una economia estancada a causa de molts anys de conflicte.

Tanmateix, és important entendre que un acord polític no pot per si mateix recompondre una societat que ha estat trencada i masegada durant més d'una generació. La confiança i les relacions en l'àmbit polític són vitalment importants, però l'estabilitat a llarg termini depèn del fet que aquestes qualitats s'estenguin àmpliament per tota la societat. Una societat en la qual la separació ha estat la norma durant dècades necessita temps i esforç per arribar a ser completament normal i per sentir-se còmoda i en pau amb ella mateixa. Irlanda del Nord es troba actualment ficada en aquest procés de guarició i de normalització.

Hi ha diversos aspectes en aquest procés. El primer és el desenvolupament i la implementació d'unes polítiques que assenten els fonaments d'un futur inclusiu i compartit. Això es troba a les mans de l'executiu d'Irlanda del Nord, que ha fet palès el seu compromís de contribuir a fer una Irlanda del Nord millor per a tots. Un lloc on els anomenats "murs de pau" no desfigurin els habitatges. Un lloc on protestants i catòlics, nacionalistes i unionistes puguin viure junts al mateix carrer, i on els seus fills puguin ser educats a les mateixes escoles. Per tal d'aconseguir-ho és essencial generar confiança en el pla comunitari. Això és evidentment possible i hi ha molts exemples encoratjadors de grups d'Irlanda del Nord que han pres iniciatives per treballar conjuntament i demostrar els avantatges i les sinergies que poden aconseguir-se quan les persones d'un lloc—independentment de la seva afiliació política o religiosa—treballen conjuntament per al benefici de tothom.

En tot això és essencial que es posi una atenció especial en la gent jove. Aquells que han estat testimonis del conflicte i que l'han patit tenen la responsabilitat de garantir una vida millor per a les generacions futures, i això inclou no passar-los la pesada càrrega dels problemes. Tots hauríem de fer nostres les paraules de Thomas Paine¹ quan deia: "Si hi ha d'haver problemes que sigui ara; vull que els meus fills puguin viure en pau". Avui, els fills d'Irlanda del Nord poden viure en pau. Com a conseqüència, se'ls han obert unes oportunitats i unes possibilitats que les generacions anteriors no van poder ni somiar. És evident que el deure de garantir que aquestes possibilitats arribin a fer-se realitat d'una manera plena és un deure compartit.

La promoció de la confiança i de l'entesa no està restringida a la mateixa Irlanda del Nord; s'està fent molta feina actualment per forjar una nova mena de relació entre el Nord i el Sud. Hi ha una col·laboració política pràctica en àrees com la salut, l'educació i el transport que ha portat uns beneficis tangibles a tota la gent de l'illa.

També s'està produint una construcció de relacions d'una altra mena—un redescobriment de la relació—, particularment amb la comunitat unionista. La celebració de la història de tot el poble d'Irlanda—per exemple, mitjançant la promoció de

llocs que han tingut una importància històrica i un significat de vegades divisiu, com el lloc de la batalla del Boyne—és la demostració de l'existència d'una nova alba en la qual es valoren i honoren tant les tradicions catòliques com les tradicions protestants de l'illa.

Aquest és un indicatiu important que els temps estan canviant i que la història no amenaça ningú. Les paraules d'un dels arquitectes del procés de pau d'Irlanda del Nord—Bertie Ahern, *taoiseach* (cap del Govern)—en el seu discurs en el Parlament britànic el 2007, proporcionen un resum excel·lent de l'estat de les relacions entre les illes d'Irlanda i la Gran Bretanya:

"La nostra és una història intensa, complexa i difícil. Però avui, amb energia i determinació, aquesta generació està deixant enrere el passat, forjant una amistat i assentant els fonaments d'una associació duradora basada en els interessos comuns entre les nostres dues illes". ●

Notes

1. Nota de l'ed.: Thomas Paine (1737-1809) va ser un escriptor, filòsof i polític anglo-estatunidenc inspirador, font d'inspiració, entre d'altres, de la Declaració d'Independència dels Estats Units.

De tornada al col·lapse

El conte de la darrera recessió a Irlanda

Eoin Reeves Senior Lecturer in Economics,
Universitat de Limerick, Irlanda

Els darrers vint anys l'economia irlandesa ha oscil·lat com un pèndul, des del col·lapse al *boom* i tornem-hi. La fortuna canviant d'una de les economies més obertes del món s'ha vist reflectida en tres titulars de diari en un període de 21 anys. El gener de 1988, *The Economist* descrivia l'economia irlandesa com “la més pobre de les riques”. Quan va tornar a tocar el tema el maig de 1997, el títol va ser: “La llum més brillant d'Europa”. El març de 2009, l'anàlisi que va fer el premi Nobel Paul Krugman de les tribulacions actuals de l'economia irlandesa el va publicar *The New York Times* amb el títol “Erin go broke” (L'Erin fa fallida). Aquest article es proposa examinar les raons d'aquests alts i baixos de l'economia irlandesa i discutir les opcions, no gaire fàcils de digerir, de què disposen els decisors polítics que tracten d'aixecar l'economia fins a posicionar-la en un punt des del qual pugui prosperar quan l'economia global es recuperi, si és que ho fa.

Abans dels anys del *boom*: La incapacitat per convergir

Un dels trets més remarcables de l'actuació de l'economia irlandesa al segle XX va ser la incapacitat de convergir amb els seus homòlegs. Mentre la majoria d'economies europees creixien ràpidament entre el final de la Segona Guerra Mundial i la primera crisi del petroli de 1973, Irlanda va ser una de les poques excepcions. Únicament el Regne Unit va tenir un índex de creixement de la producció per càpita més baix durant aquest període. El canvi des d'una estratègia de desen-

volupament orientada cap a l'interior a un model d'economia més obert durant els anys seixanta va portar la promesa d'una millora de l'actuació econòmica. No obstant això, mentre que la productivitat i la renda per treballador van sobrepassar la mitjana europea, el PIB per càpita va romandre tossudament resistent a la convergència amb els nivells de la UE, i es va mantenir al voltant d'un 60% de la mitjana de la UE durant el període 1960-1986¹. Això es va atribuir a la incapacitat per mantenir l'ocupació en les indústries tradicionals recentment exposades a la competència internacional, als baixos índexs de participació de la força de treball i al fet que gairebé una quarta part dels que tenien feina treballaven en el sector de l'agricultura.

Hi va haver motius per a l'optimisme en relació amb les perspectives de convergència que es van donar després de la primera crisi del petroli. Entre aquestes perspectives hi havia la d'una participació més gran d'una força de treball més ben preparada en els sectors competitius, en expansió i orientats a l'exportació. Lamentablement, aquesta esperada convergència va descarrilar per culpa dels intents maldestres de forçar una recuperació ràpida de la depressió econòmica de mitjan anys setanta. Una política fiscal procíclica va donar lloc a unes pressions salarials i a uns desequilibris fiscals que van deixar Irlanda mal situada per fer front als elevats tipus d'interès globals que van seguir a la segona crisi del petroli i a la feble demanda exterior de començament dels anys vuitanta. Els anys vuitanta van ser uns anys subsegüentment caracteritzats per una depressió profunda, una taxa d'atur molt elevada i un gran endeutament.

Girant a la cantonada

L'any 1986 va representar el nadir de l'actuació econòmica d'Irlanda amb un creixement negatiu del PNB, una taxa de desocupació que va arribar al 17% de la població activa, i una ràtio entre el deute i el PIB de prop d'un 130% (el més alt d'Europa). El viratge posterior de la situació econòmica fou miraculós. Entre el 1995 i el 2000 el creixement real del PIB va ser d'un 10% de mitjana anual. L'atur va caure per sota del 4% el 2001. La ràtio deute/PNB va caure a un 36% a final del 2001. La convergència del PNB per càpita amb la mitjana de la UE es va aconseguir a finals dels anys noranta i es va mantenir en un 118% abans de la crisi global actual. Les raons d'aquests canvis tan espectaculars en l'actuació econòmica han estat examinades amb detall per molts analistes (per exemple, Honohan i Walsh, 2002). En aquest article, però, centrem l'atenció en els factors clau següents:

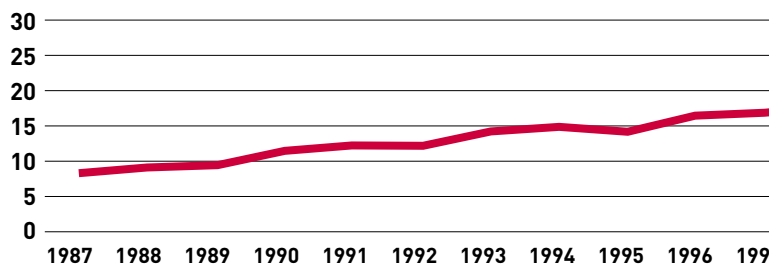
- La importància del dividend demogràfic, pel fet que la ràtio de dependència econòmica (la relació entre el nombre de persones dependents i el de persones ocupades) va caure des de 2,3 el 1987 a 1,3 el 2005;
- La duplicació de la població activa irlandesa entre començament dels anys vuitanta i mitjan anys 2000, atribuïble en gran part a un increment espectacular en la participació de la dona en el mercat laboral i a un augment considerable de la immigració;
- Els nivells de productivitat (mesurats en funció del PIB per hora treballada) es van situar des de final dels anys noranta entre els més elevats del món. Això es va deure sobretot a la productivitat de les corporacions multinacionals establertes a Irlanda, especialment en sectors d'un alt valor afegit com el dels productes químics. Això no obstant, la productivitat de les empreses del país també va ser considerable per ella mateixa;
- Irlanda es va embarcar en una estabilització fiscal extraordinàriament reeixida a final dels anys vuitanta;
- Unes altres millores significatives de la competitivitat van ser les derivades de les devaluacions de la moneda de 1983 i el 1986;
- El pacte social, la centralització del procés de negociació dels acords salarials, com també dels impostos i d'altres aspectes de la política econòmica van contribuir al canvi de tendència eliminant pràcticament les disputes industrials i moderant el creixement real dels salaris.

Dues fases específiques de creixement

Els factors mencionats van apuntalar un índex de creixement real mitjà del PIB d'un 6% durant el període 1988-2007 que va assolir nombres de dues xifres de mitjana durant el període 1995-2000. De tota manera hi va haver diferències importants en la naturalesa del creixement durant els períodes anterior i posterior al 2000. En el primer període,

el comprès entre el 1995 i el 2000 aproximadament, va dominar l'exportació. L'any 2000, la ràtio entre el comerç (exportacions i importacions) i el PIB va ser d'un 173%, una xifra a la qual només s'hi va aproximar Singapur. Després del 2000, però, un *boom* insostenible de la construcció i dels preus de la propietat immobiliària va ocupar el lloc de les exportacions com a principal motor del creixement irlandès. El creixement de base domèstica posterior al 2000 va emascarar un seguit de desenvolupaments que van tenir com a conseqüència que Irlanda no estigués ben preparada per fer front als efectes de la crisi econòmica internacional que van començar a afectar l'economia irlandesa a començament del 2008. Entre aquests desenvolupaments hi havia una pèrdua de competitivitat internacional ocasionada pels increments en els índexs de creixement dels costos laborals que van superar la mitjana de la UE (2000-2007) i un augment d'un 23,4% en el tipus d'intercanvi de la balança comercial (2000-2008). A més a més, unes pràctiques bancàries imprudents en un entorn regulador de baixa ingerència, així com l'excés de confiança de la hisenda pública en els ingres-

Figura 1. Impostos cíclics com a % del total (1987-2008). Impost

Font: Honohan, 2009.

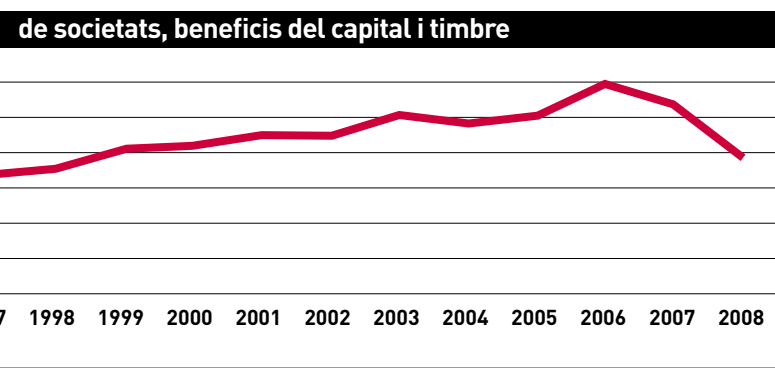
sos provinents del sector immobiliari es van anar acumulant fins generar una crisi econòmica domèstica que hauria donat lloc igualment a una recessió independentment de la crisi internacional.

Les arrels de la crisi

L'expansió excessiva del sector de la construcció. És inqüestionable que des del començament del nou mil·lenni Irlanda anava directament cap a una crisi econòmica. El catalitzador de la recessió era indubtablement el sobre-escalfament dels sectors de la construcció i l'habitatge. Un dels aspectes clau de l'economia del Tigre Celta fou l'extraordinari *boom* del sector immobiliari, que explica els enormes increments de l'activitat econòmica, dels nivells d'ocupació i dels ingressos impositius que es van produir en el moment en què el país entrava en el nou mil·lenni. Whelan (2009) explica amb detall com va créixer el nombre total d'habitatges des d'1,2 milions de llars el 1991 fins a 1,4 milions l'any 2000, i com va explotar fins a 1,9 milions de llars el 2008. El nombre d'habitatges

construïts va passar de 19.000 el 1990 a 50.000 el 2000, i va arribar a l'enorme xifra de 93.000 el 2006. El resultat va ser que el sector de la construcció es va convertir en un dels factors dominants de l'economia irlandesa. L'any 2007 la construcció va representar el 13,3% de tota l'ocupació, el percentatge més alt de l'OCDE.

L'increment en la provisió d'habitatges no va fer abaixar els preus. En comptes d'això, la insaciable demanda d'habitatges va produir uns augments extraordinaris en els preus. Entre 1996 i 2007, el preu dels habitatges es va quadruplicar (per comparació, durant el període 1996-2006 el preu dels habitatges als Estats Units només es va duplicar). La demanda d'habitatges es va veure impel·lida per una combinació de factors, com un increment de la renda i de la població, i una estructura demogràfica que alimentava la demanda d'habitatges. Dos altres factors clau van ser un entorn d'uns tipus d'interès reals i nominals baixos des de 1998 i unes pràctiques creditícies insensates per part dels bancs. Aquests factors van contribuir a uns increments dels preus que, cap al 2003-2004, van sobrepassar considerablement els preus d'equilibri (Rae i Van Der Noord, 2006).

Una política creditícia i una regulació bancària inadequades. A diferència de les crisis bancàries que han afectat països com Estats Units i el Regne Unit, la crisi bancària irlandesa no pot atribuir-se raonablement a les hipoteques *subprime* del mercat immobiliari ni al comerç amb instruments financers complexos. La causa de la crisi bancària a Irlanda cal buscar-la en l'exposició dels bancs irlandesos (i d'un dels seus bancs en especial, l'Anglo-Irish Bank) als promotors immobiliaris. Entre el 2003 i el 2007 el total de préstecs als promotors va passar d'un 40% a un 60% del total de préstecs. Aquest augment es va produir en un període en què la bombolla dels preus immobiliaris s'estava fent cada cop més evident. Però això no va portar a una regulació bancària més estricta.

Honohan (2009) explica que la regulació bancària irlandesa s'adequava aparentment als estàndards internacionals, però que de fet era "complaent i permissiva". Això es va fer particularment evident en la seva incapacitat de retallar el creixement de l'Anglo-Irish Bank. A més a més, no va saber fer més restrictius els estàndards creditícies. El 2006, ben bé les dues terceres parts dels préstecs concedits a primers com-

pradors tenien una ràtio préstec-valor superior al 90%; una tercera part eren préstecs del 100%. Whelan (2009) atribueix la inadequada regulació a l'èmfasi excessiu posat en els requeriments de regulació del capital. Argumenta que si bé el sistema regulador irlandès era conseqüent amb el marc Basilea 2 per a la supervisió bancària, posava un èmfasi excessiu en les normes d'adequació de capital (que miren de garantir que els bancs disposin de capital suficient per absorbir les pèrdues) a expenses de no prestar atenció suficient a la qüestió del "risc de concentració del crèdit". Com a conseqüència, l'exposició dels bancs als promotors immobiliaris va augmentar d'una manera desproporcionada, especialment durant els darrers anys del *boom*. A més, aquests préstecs eren finançats amb un emprèstit exterior enorme. A començament del 2008, l'endeutament exterior net dels bancs irlandesos havia sobrepassat el 60% del PIB, quan el 2003 era només d'un 10%.

Una política fiscal inapropiada. La història de la política fiscal i monetària irlandesa és una història que es caracteritza per l'existència d'uns períodes de formulació política molt pobre. Generalment es reconeix que l'economia irlandesa podria haver convergit molt abans amb la dels seus socis europeus si no hagués estat per una política fiscal inapropiada, especialment a final dels anys setanta, després de la primera crisi del petroli. Dissortadament la història s'ha repetit i l'esfondrament actual de l'economia irlandesa també té molt a veure amb unes polítiques fiscals mal triades en un context en què l'autonomia sobre la política monetària ha estat en gran part cedida al Banc Central Europeu.

Durant els anys del *boom* les finances públiques d'Irlanda es van beneficiar molt d'un cercle virtuos de creixement econòmic, d'un creixement vertiginós de les rendes impositives i d'unes balances fiscals millorades. Des de final dels anys noranta Irlanda va tenir excedents pressupostaris i va romandre confortablement dins de les normes del pacte de creixement i estabilitat que s'aplica als membres de la moneda única europea.

El saludable estat dels agregats fiscals de primera plana, però, amagava dues mancances estructurals fonamentals. En primer lloc, hi va haver un canvi significatiu en la composició dels rendiments impositius durant els anys del *boom*. En particular hi va haver un canvi cap a una dependència excessiva d'unes rendes tributàries cíclicament sensibles i especialment dels impostos relacionats amb la propietat. En segon lloc, hi va haver uns increments significatius en la despesa pública que es va duplicar en termes reals entre 1995 i el 2007 amb un índex de creixement real del PIB d'un 6% anual.

Excessiva dependència dels impostos basats en la propietat. El canvi sistemàtic en l'estructura dels rendiments impositius va tenir una sèrie de característiques molt marcadades. L'impost sobre la renda, que havia sigut onerosament alt durant els anys de la recessió de la dècada dels vuitanta, es va reduir significativament. Això es va atribuir en part al Social Partnership, el pacte social tripartit de tipus corporativista en-

tre el Govern, els empresaris i els sindicats. Un tret sistemàtic d'aquests acords triennals va ser la concessió de reduccions impositives a canvi d'una moderació de les reivindicacions salarials i de la pau industrial. Com a resultat, els impostos sobre la renda com a percentatge del PNB van caure des d'un 20% el 1988 a un 13% durant els darrers anys del *boom*.

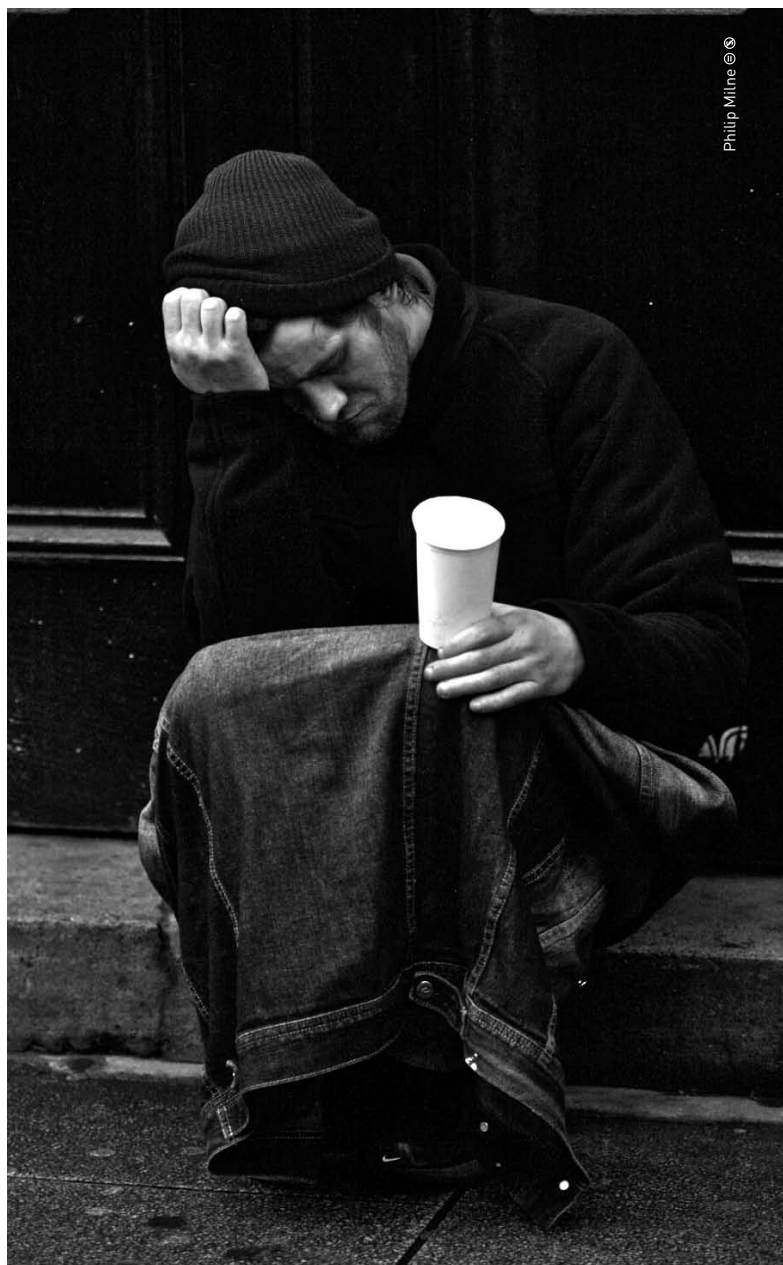
Malgrat aquestes reduccions en els impostos sobre la renda, el total dels rendiments impositius va continuar creixent. Això és atribuïble a una pujada dels impostos que poden considerar-se cíclics. Entre aquests s'hi inclouen l'impost de societats i els impostos relacionats amb la propietat com l'impost del timbre, els impostos sobre els beneficis del capital i l'IVA. El percentatge dels impostos sobre la propietat immobiliària va créixer des d'un 8% dels rendiments impositius el 2002 fins a un 17% el 2006. La figura 1 mostra que quan s'inclou l'impost de societats el percentatge de tots els impostos cíclics puja fins a un 30% el 2006. Dissortadament, el Govern irlandès, segurament influït per uns comentaristes excessivament optimistes, creia que aquesta situació era sostenible i que quan l'economia irlandesa entrés finalment en recessió faria un aterratge suau. Això va resultar fals i tan aviat com la recessió de l'economia internacional va agafar cos l'economia irlandesa es va veure molt mal posicionada per capejar el temporal.

La crisi econòmica internacional desencadena una crisi bancària nacional

Amb l'autoritat que dona jutjar les coses un cop que ja han passat, es pot afirmar que la confiança en la possibilitat d'un aterratge suau de l'economia irlandesa era una equivocació. Des del 2002 l'economia havia començat una desacceleració, i mentre que el creixement real del PNB havia estat d'un 7% de mitjana durant el període 1995-2002, la xifra comparable del període 2002-2008 era d'un 3,7%. Molts dels factors fonamentals que havien apuntalat els anys del *boom* i la convergència amb els estàndards de vida europeus havien fet el seu curs. Per exemple, els factors demogràfics ja no eren tan positius, ja que la població en edat de treballar havia arribat al seu punt màxim i havia començat a declinar. Els índexs de participació de la mà d'obra també havien arribat al seu apogeu. A més, la competitivitat internacional del país havia començat a minvar.

El ràpid deteriorament de la bonança econòmica a Irlanda es va precipitar a causa de la crisi financera internacional. El rescat de Bear Sterns i el col·lapse de Lehman Brothers a mitjan setembre de 2008 va deixar l'Anglo-Irish Bank amb greus problemes de liquiditat. El Govern va reaccionar posant en marxa un sistema de garanties de dipòsit bancari per a tot el sistema. Quan va transcendir que hi havia greus problemes de governança, el banc va ser totalment nacionalitzat el gener de 2009. Mentrestant, els dos bancs més grans d'Irlanda, l'Allied Irish Banks i el Bank of Ireland van rebre una injecció total del Govern de 7.000 milions d'euros en forma d'accions preferents. L'impacte d'aquests esdeveniments va sortir car a curt

L'esfondrament actual de l'economia irlandesa té molt a veure amb unes polítiques fiscals mal triades en un context en què l'autonomia sobre la política monetària ha estat en gran part cedida al Banc Central Europeu

termini, ja que el diferencial amb els bons del Govern federal alemany amb venciment a 10 anys va saltar des dels 30 punts bàsics el setembre de 2008 fins als 284 punts el març de 2009, abans de tornar a recular.

Recessió completa

Poques setmanes després del col·lapse de Lehman Brothers, Irlanda estava en plena recessió. El PNB real es va reduir en un 2,8% el 2008 i s'espera que es redueixi en un 8,7% el 2009. L'atur s'ha disparat, pujant des d'un 4,6% el 2007 fins a un 12,2% el setembre de 2009. El mercat immobiliari va començar una desacceleració el 2007, després que al febrer els preus arribessin al seu punt màxim. El juliol de 2009 els preus havien caigut un 20% i la previsió era que "el pic de la depressió" estigués al voltant del 50% (ESRI, 2009). La desacceleració en el mercat immobiliari ha portat a un col·lapse en els rendiments impositius i ha contribuït a la crisi fiscal. El total dels ingressos fiscals va caure un 14% el 2008. La caiguda dels ingressos fiscals cíclics va ser d'un 36% (Honohan, 2009). La disminució dels rendiments impositius ha estat constant durant el 2009. El total d'ingressos durant els primers nou mesos de l'any, fins al setembre, ha estat un 16,7% inferior al mateix període de l'any 2008. El dèficit públic general va ser d'un 7,3% del PIB el 2007 i es preveu que sigui d'un 12,9% el 2009. Això és particularment decebedor en el context de les mesures preses en dos pressupostos des d'octubre de 2008. És especialment preocupant en aquest sentit la constant caiguda dels ingressos fiscals, que són un 9,4% inferiors als de 2008 malgrat la imposició de nous gravàmens sobre la renda. En la seva revisió trimestral de l'economia més recent, l'Economic and Social Research Institute (ESRI), comenta que aquest rendiment fiscal tan pobre és pitjor que el que s'havia previst a causa de la previsible pujada de l'atur i suggereix que la mitjana d'ingressos és inferior a la que reflecteixen les estadístiques oficials (ESRI, 2009: 25).

Per consegüent, Irlanda es troba en aquests moments en la tercera crisi econòmica que pateix des dels anys cinquanta, que possiblement és la més greu. Com han reaccionat a la crisi els decisors polítics i quines són les perspectives del país a mig termini?

Respostes a la crisi

Les principals polítiques implementades en resposta a l'actual crisi econòmica s'han centrat a combatre la crisi bancària i a aturar el declivi de les finances públiques del país.

El problema de la crisi bancària. A més de les mesures relatives a la capitalització i a les garanties estatals, la principal resposta governamental a la crisi bancària ha estat una de les decisions econòmiques més importants preses en la història de l'Estat irlandès. L'abril de 2008 el Govern va anunciar la seva intenció d'establir un organisme per a la gestió d'actius

(la National Asset Management Agency, NAMA) per comprar préstecs hipotecaris no protegits a les sis institucions financeres cobertes, amb un descompte apropiat i pagant-les amb bons de l'Estat. El setembre de 2009 va publicar les seves estimacions de l'escala i el cost de les operacions de la NAMA. Proposa comprar préstecs hipotecaris amb un valor comptable de 77.000 milions d'euros en els balanços bancaris, però amb un valor real de mercat estimat en 47.000 milions, per 54.000 milions. Aquests préstecs podran comprar-se amb l'emissió de bons que poden canviar-se per diner en metàl·lic en els mercats internacionals o en el Banc Central Europeu. Dels 54.000 milions d'euros en bons de la NAMA, es proposa que un 5% sigui en forma de bons subordinats que posen els bancs en risc si la NAMA té pèrdues.

Les opinions estan força dividides respecte de si la NAMA és una opció millor que opcions alternatives com la de la nacionalització. Aconseguir l'objectiu declarat de restablir el crèdit dels sectors corporatiu i domèstic amb un cost mínim per al contribuent planteja uns reptes molt seriosos. Caldrà veure si l'increment de la liquiditat dels bancs i de la solidesa financera comportarà una millora de les condicions creditícies. L'organisme estatal recentment establert té per davant tasques molt difícils com les d'avaluar els préstecs individuals, tractar amb els promotors d'una manera rigurosa, vendre terres i habitatges en el moment oportú i garantir que el deute de l'Estat serà reemborsat. A més a més, les implicacions per a les finances públiques de l'establiment de la NAMA no estan gens clares. L'ESRI ha calculat que comprar préstecs per un valor de 50.000 milions d'euros augmentarà en més de 30 punts percentuals el deute nacional d'Irlanda. Tanmateix, el mes d'octubre, l'Eurostat, l'oficina europea d'estadística, va indicar que la creació d'una entitat instrumental (Special Purpose Vehicle) amb la responsabilitat de comprar, gestionar i vendre els préstecs de la NAMA facilitarà que els deutes derivats de la creació de la NAMA siguin considerats com a "operacions extracomptables".

El problema de la crisi fiscal. Pel que fa a la crisi fiscal, el Govern ha establert l'objectiu de reduir el dèficit públic general a un 3% del PIB l'any 2013. Això és demanar molt, tot i que des del juliol de 2008 ja s'han pres mesures fiscals discrecionals amb una barreja de canvis en relació amb els impostos i la despesa que acumulats representen més d'un 5,5% del PIB. Les mesures pressupostàries globals proposades per al 2010 van ser anunciades l'abril de 2009 i representaran un 3% del PIB. Tot i que l'esperat informe de la Comissió Tributària va ser publicat el setembre de 2009, és poc probable que les recomanacions generals que dona puguin contribuir a l'objectiu de la reducció del dèficit per al 2013, ja que els seus termes de referència es basen en evitar un increment global en el nivell global de tributació. Sembla més adequat, doncs, que les mesures pressupostàries per al 2010 se centrin en la reducció de la despesa. Això significa que els decisors polítics han de fer front a decisions difícils en relació amb àrees sensibles com els serveis públics, el benestar social, la salut i l'educació. És probable que algunes de les mesures que s'hagin de prendre representin una amenaça a la solidaritat social.

**Observacions a manera de conclusió:
Perspectives a mig termini**

Com ha subratllat aquest article, els decisors polítics irlandesos han pres una sèrie de decisions clau per tal de fer front a la crisi econòmica actual. Algunes decisions difícils relacionades amb les finances públiques ja han produït alguns dividends. La diferència entre el rendiment dels bons alemanys a deu anys respecte dels irlandesos s'ha reduït en els darrers mesos fins arribar a un 1,4% aproximadament, en comparació amb el 3% de començament d'any. No obstant això, Irlanda haurà de fer front a uns reptes enormes per tal d'assolir abans de final de 2013 l'objectiu de la reducció de la ràtio dèficit/PIB. El debat actual està dominat per la qüestió del temps necessari per a la consolidació fiscal, i pel fet de si la data límit del 2013 aconseguirà deflacionar l'economia amb un cost social molt gran o no.

Hi ha, però, alguns motius per a l'optimisme. L'actuació d'Irlanda en el camp de l'exportació va resistir bé l'any 2008 comparada amb la d'altres països. Si bé s'espera que les exportacions caiguin en volum un 1,7% el 2009, les xifres corresponents a Alemanya i al Japó seran de l'ordre del 15% i el 30% respectivament. La raó d'aquesta enorme diferència en l'actuació en el camp de l'exportació sembla estar relacionada amb la composició de les exportacions, i el fet que Irlanda s'hagi concentrat sobretot en els productes farmacèutics ha demostrat ser particularment beneficiós, ja que l'actuació d'aquest sector ha estat particularment bona. Per a una economia regional basada en l'exportació, és fonamental estar ben posicionada per poder aprofitar qualsevol recuperació internacional. En aquest context és encoratjador que la situació internacional comenci a semblar una mica més optimista en relació amb la primera part de l'any. Tant Alemanya com França van tornar a créixer durant el segon trimestre, i el mateix va fer el Japó. Les previsions de l'FMI són que Estats Units torni també a créixer el 2009. Serà decisiu treballar sobre la base dels petits avenços en competitivitat que s'han posat de manifest durant els darrers dotze mesos.

El Tigre Celta ha estat relegat a la història. Si es vol que Irlanda surti de la crisi actual i es torni a recuperar, és vital que els decisors polítics se centrin en aquells aspectes fonamentals que fomenten la prosperitat en una economia regional. Entre aquests aspectes hi ha una educació de qualitat, una infraestructura social i econòmica, i el manteniment de la competitivitat. Una de les principals lliçons de les dues últimes recessions és que el progrés és vulnerable a l'adopció d'unes polítiques monetàries i fiscals inapropiades. Cal, doncs, una acció decisiva per fer net en la crisi bancària, restablir la competitivitat i salvaguardar la solidaritat social. Les decisions que es prenguin les properes setmanes tindran un pes enorme pel que fa a la consecució d'aquests objectius. ●

Notes

1. Nota de l'ed.: Cal tenir en compte que els índexs d'atur durant aquest període i fins a final dels noranta van ser molt alts.

Referències bibliogràfiques

ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH INSTITUTE (ESRI). *Quarterly Economic Commentary*. Tardor, 2009.

HONOHAN, Patrick. "What Went Wrong in Ireland?". *Informe per al Banc Mundial*. (Maig de 2009): www.tcd.ie/Economics/staff/phonohan/What%20went%20wrong.pdf

HONOHAN, Patrick i **WALSH**, Brendan. "Catching up with the Leaders: The Irish Hare". *Brookings Panel on Economic Activity* (4-5 d'abril de 2002). Washington, D.C.

RAE, David i **van den NOORD**, Paul. "Ireland's Housing Boom: What has Driven it and Have Prices Overshot?". *OECD Economics Department Working Papers*. No. 492 (juny de 2006).

WHELAN, Karl. "Policy Lessons from Ireland's Latest Depression". *McGill Summer School* (2009): www.irisheconomy.ie/wp-content/uploads/2009/05/mcgill-whelan.pdf

Creació i manteniment de la diàspora irlandesa

Història d'un país abocat a l'exterior

Gregory B. Lee Director, Institute for Transtextual and Transcultural Studies
(Institut d'Études Transtextuelles et Transculturelles),
Université de Lyon (Jean Moulin)

La història de la diàspora irlandesa està entrellaçada amb la del Govern colonial anglès i, després de la independència irlandesa, amb la interdependència postcolonial. Durant el període de 120 anys que va des de 1801 a 1921, uns vuit milions de persones van emigrar d'Irlanda, i la tendència migratòria només es va invertir ben bé a final del segle XX. Ara és probable que la mort del que s'havia anomenat el Tigre Celta –tot i que, mirant les coses retrospectivament, que potser va ser alguna cosa més que un tigre de paper?– donarà lloc una altra vegada al fet que emigrants irlandesos busquin refugi econòmic en les comunitats de la diàspora ja establertes, o en noves comunitats.

Universitats europees

Molt abans de l'emigració massiva del segle XIX, els irlandesos ja anaven a treballar i establir-se a l'Europa continental. Al segle XVI, molts joves irlandesos anaven a estudiar a universitats europees i fins i tot havien establert les seves pròpies residències d'estudiants a França, Espanya, la província espanyola de Flandes i a Itàlia. Aquestes residències també feien de centres de reunió de les comunitats mercantil i militar irlandeses. El primer col·legi universitari irlandès es va fundar a Lisboa l'any 1590, i el 1592 Felip II va ser el patrocinador d'un col·legi similar a Salamanca, que al llarg dels 50 anys següents va educar 400 seminaristes irlandesos. Després de la batalla de Kinsale (1601-1602), que va acabar amb la victòria dels anglesos sobre els rebels gaèlics irlandesos, a qui donaven suport els espanyols, un

bon nombre d'emigrants irlandesos van anar a Espanya i van fundar col·legis universitaris i comunitats d'estudiants a Santiago de Compostel·la, Valladolid, Madrid, Alcalà, València, Sevilla i Évora, Portugal.

Al Flandes espanyol, Christopher Cusack va fundar el St. Patrick's College a Douai, l'any 1594, i a partir d'aquell moment se'n van anar creant d'altres a Amberes (1600), Lille (1610) i Tournai (1616). Els franciscans irlandesos, reprimits pels anglesos a Dublín, van ser molt actius a l'actual Benelux (Bèlgica, els Països Baixos i Luxemburg), i van fundar el St. Anthony's College a Lovaina el 1607, amb professors educats a la Universitat de Salamanca; aquest col·legi universitari va arribar a ser famós pels seus estudis de llengua irlandesa. L'any 1625, es va fundar a Roma un segon col·legi universitari franciscà, el St. Isidore, que es faria internacionalment conegut pels seus estudis d'història i de teologia.

Si bé molts dels que van fixar la seva residència en aquestes comunitats d'Espanya, França i Flandes eren persones madures, sacerdots ja ordenats que tenien pels volts de vint i trenta anys, i que, per tant, podien guanyar-se la vida com a capellans castrenses o donant instrucció religiosa als nens de les comunitats locals irlandeses, altres eren simplement adolescents que depenien d'una beca d'estudis. Ben bé unes dues terceres parts d'aquests joves van buscar feina a l'Europa continental i ja no van tornar mai més a Irlanda. De fet, una educació al continent era la manera que tenien les famílies irlandeses adinerades de col·locar els segons i tercers fills i així mantenir intacte el seu patrimoni, ja que d'acord amb la llei del *gavelkind* (divisió equitativa entre tots els hereus mascles) els patrimonis s'havien de dividir.

Mercenaris irlandesos

Els irlandesos també van fer de mercenaris en diversos exèrcits estrangers. L'any 1587, una força irlandesa de més de 1.000 homes va lluitar al Flandes espanyol, i durant les dues dècades següents uns 20.000 soldats irlandesos hi van servir. Després del desastre de la intervenció militar espanyola a Irlanda el 1601-1602, molts soldats irlandesos es van enrolar a l'exèrcit del rei Felip, que tenia la sensació d'estar moralment en deute amb els aristòcrates irlandesos i amb els seus homes. Un nombre considerable de refugiats militars, entre els quals hi havia molts aristòcrates destacats, com Dennis Ó Driscoll, lord de Castelhaven, es van traslladar a Espanya amb les seves famílies. Eren tants que, l'any 1604, el consell d'Estat espanyol va establir el càrrec de "protector dels irlandesos", i hi havia uns 800 irlandesos que rebien ajuts financers de la corona. Però si bé les autoritats espanyoles estaven molt satisfetes de poder desplegar soldats irlandesos a Flandes, també repatriaven amb el mateix entusiasme els immigrants irlandesos no militars, als quals qualificaven de *gente inútil*.

van aprofitar d'aquesta migració jacobita facilitant la circulació de fons entre els refugiats jacobites¹. El nombre i l'èxit dels emigrants irlandesos al París del segle XVIII van fer possible fins i tot la fundació d'una lògia francmaçònica irlandesa, la *Irlandaise du Soleil Levant*, formada per metges, estudiants de medicina i sacerdots. Un exsoldat que va fer una oportuna transició a la vida civil fou Richard Hennessy del comtat de Cork, que s'havia allistat a l'exèrcit francès el 1748, i que l'any 1776 va crear una empresa exportadora de brandi a les regions de Cognac i de Bordeus.

Aprofitant el corredor franco-espanyol obert pels borbons en el tron espanyol, uns quants dels irlandesos que havien pres part en la migració jacobita a França es van traslladar a Espanya. El més notable d'ells fou Ricardo Wall (1694-1777), que va ser ambaixador espanyol a Londres l'any 1748. Més tard, Wall va ser nomenat secretari d'Estat i ministre d'Afers Exteriors espanyol. A l'entorn de Wall hi havia un altre hispano-irlandès famós, Bernard Ward; el seu llibre *Proyecto económico* (Madrid, 1779) és considerat l'obra espanyola de política econòmica més important del segle XVIII.

A l'Amèrica de mitjans segle XIX, abans de la massiva arribada d'italians i altres europeus, els irlandesos ocupaven un dels esglaons més baixos de l'escala social, només per damunt dels esclaus negres

Més endavant, durant la dècada de 1640, Espanya, que patia una greu insuficiència de recursos humans, va reclutar 20.000 mercenaris irlandesos per lluitar contra els francesos i també contra els rebels portuguesos i catalans. Però els soldats irlandesos sovint desertaven i se'n anaven a lluitar amb els francesos; l'any 1653 Felip IV va declarar que a Catalunya els irlandesos l'havien traït i que la majoria d'ells s'havien passat a l'enemic. Els mercenaris irlandesos van continuar lluitant amb els exèrcits espanyol i francès durant els segles XVII i XVIII, fins a la sèrie de revolucions europees que van esclatar a final de la dècada de 1780.

Mobilitat social a Europa

A final del segle XVII i començament del segle XVIII els emigrants irlandesos van començar a accedir als estrats socials superiors de les societats europees en professions com la banca, la medicina, l'administració pública i les arts.

Després de la desfeta de Jaume II d'Anglaterra, el rei Lluís XIV es va veure obligat a mantenir el rei Jaume i els seus seguidors i protegits irlandesos. El mercader Daniel Arthur, que havia establert una banca a París, va ser un dels que es

La nova diàspora irlandesa

A començament del segle XIX, els col·legis universitaris irlandesos d'Europa van començar a entrar en decadència, i els emigrants irlandesos, que eren cada cop més anglòfons, preferien ara destinacions on es parlés l'anglès². La indústria manufacturera britànica va atraure un gran nombre d'immigrants irlandesos.

A final del segle XVIII, la població irlandesa (quatre milions) era més de la meitat de la població anglesa (set milions). El motiu d'això era el conreu de la patata, iniciat a la dècada de 1720: la patata incrementava la capacitat nutritiva d'una parcel·la de terra per un factor de tres. Entre el 1780 i el 1831 la població es va multiplicar per dos i va arribar gairebé als vuit milions. Però molt aviat la població d'Irlanda va iniciar una forta davallada, i vint anys més tard era de sis milions i mig de persones. Les plagues de la patata de 1845, 1846 i 1848 van acabar amb la base sobre la qual s'assentava el creixement de la població d'Irlanda. Entre 1845 i 1855 gairebé un milió de persones van morir de gana i malalties, i durant aquella mateixa dècada van emigrar més de dos milions de persones.

A Anglaterra totes les ciutats mitjanes o grans tenien la seva comunitat irlandesa i el treballador irlandès empobrit va ser ab-

sorbit en el desenvolupament industrial d'Anglaterra i en l'expansió del seu imperi. L'exèrcit britànic va començar a dependre molt dels reclutes irlandesos. Cap al 1830, els irlandesos constituïen el 42% de l'exèrcit permanent britànic, mantenint l'ordre a Irlanda i defensant els interessos britànics a les colònies, especialment a l'Índia i a la Guerra de l'Opi de 1839-1842 a la Xina.

L'impacte que van tenir les comunitats irlandeses sobre les conurbacions industrials angleses del segle XIX no va ser només econòmic sinó també polític. Els irlandesos van defugir els partits polítics anglesos a favor dels que defensaven les causes "verda i taronja"³. Per exemple, una quarta part de la població de Liverpool era irlandesa o d'origen irlandès, i fins a una data tan tardana com el 1929, la circumscripció electoral del North End de Liverpool, amb una població majoritàriament irlandesa, va votar un nacionalista irlandès com a representant al Parlament de Westminster.

Una de les causes de la contínua emigració després de mitjan segle XVIII va ser la incapacitat d'Irlanda per produir el seu propi capital: la seva economia simplement no era capaç de mantenir la seva població, i mentre que un nombre gran però no quantificat de persones es van traslladar al continent britànic entre 1841 i 1925, es va produir una emigració massiva més enllà de les ribes de la Gran Bretanya: més de quatre milions i mig cap als Estats Units, al voltant de 75.000 cap al Canadà, i gairebé 400.000 cap a Austràlia⁴. L'any 1911, una tercera part de totes les persones nascudes a Irlanda vivien a l'estranger.

Racisme anti-irlandès

Els emigrants irlandesos del segle XIX van ser sovint objecte d'un discurs racista denigrador.

A Anglaterra, des de mitjan segle XVIII en endavant, el debat sobre l'evolucionisme científic va portar sovint els ideòlegs racistes a comparar els irlandesos amb els micos. Charles Kingsley, autor de *The Water Babies*, li deia a la seva dona en una carta escrita l'any 1860 des d'Irlanda: "Estic obsessionat pels ximpanzés humans que em vaig trobant al llarg dels centenars de milers de milles d'aquest horrible país (...); veure ximpanzés blancs és terrible; si fossin negres, encara ho podria suportar, però és que la seva pell (...) és tan blanca com la nostra".

Per a molts, però, els irlandesos eren en realitat negres. John Beddoe, que més tard seria president de l'Institut Antropològic (1889-1891), va escriure en el seu llibre *Les races de la Gran Bretanya* (*Races of Britain*, 1862) que tots els homes intel·ligents eren ortògnats (amb els maxil·lars menys prominents), mentre que els irlandesos i els gal·lesos eren prògnats, i que els celtes estaven estretament emparentats amb l'home de Cromanyó que, al seu torn, estava emparentat, segons Beddoe, amb els "africanoides".

La revista *Harper's Weekly* va publicar una il·lustració amb un peu de foto de tres tipus racials: l'iber irlandès, l'anglo-teutònic i el negre. I el peu de foto deia: "Es creu que els ibers eren originàriament una raça africana que fa milers d'anys es va estendre, a través d'Espanya, per tot l'oest d'Europa... Van arribar a Irlanda i es van barrejar amb els nadius... els quals

se suposa que eren també d'un tipus inferior i descendents dels salvatges de l'Edat de Pedra que, com a conseqüència de l'aïllament... no havien hagut de competir mai en la lluita per la vida i que per això no havien estat superats, d'acord amb les lleis de la naturalesa, per una raça superior". En una data tan tardana com la dècada dels anys trenta del segle XX, G.R. Gair, un membre de la Societat Antropològica d'Escòcia, deia que si bé la majoria dels habitants de les Illes Britàniques pertanyien a la "raça alta, impassible i flegmàtica del nord", la "raça nòrdica", a "la part occidental, en canvi, hi havia una branca de la raça mediterrània", i en conseqüència, "una acusada diferència en l'actitud mental i en el tipus de cultura"⁵. Es deia també que "entre els irlandesos hi havia una proporció més alta de criminals que entre els nadius"; "possiblement, també a causa de motius racials inherents, és també un fet establert que els irlandesos són més propensos que els nòrdics a patir determinades malalties"; i "la demència, i altres trets indesitjables, són més freqüents... en aquelles classes en què els irlandesos formen la part majoritària de la població".

Il·lustració de la revista *Harper's Weekly*

John Beddoe havia fins i tot inventat un "índex de *nigrescència*" que demostrava que els irlandesos estaven més a prop dels aborígens de les Illes Britàniques, que al seu torn tenien traces d'ascendència "negroide".

L'any 1862, quan el zoo de Londres va adquirir el seu primer goril·la, la revista satírica *Punch* va publicar un article titulat "La baula perduda" en què atacava la immigració irlandesa. L'autor de l'article deia: "Als barris baixos de Londres i Liverpool es pot trobar una criatura manifestament a mig camí entre el goril·la i el negre (...). Prové d'Irlanda (...) i pertany de fet a una tribu de salvatges irlandesos: l'espècie inferior dels taujans irlandesos".

L'Amèrica irlandesa

La recepció que es va fer als emigrants irlandesos a l'Amèrica del segle XIX no va ser gaire millor. A mitjan segle XIX, abans de la massiva arribada d'italians i altres europeus, els irlandesos ocupaven un dels esglaons més baixos de l'escala social, només per damunt dels esclaus negres. Quan es va construir el canal

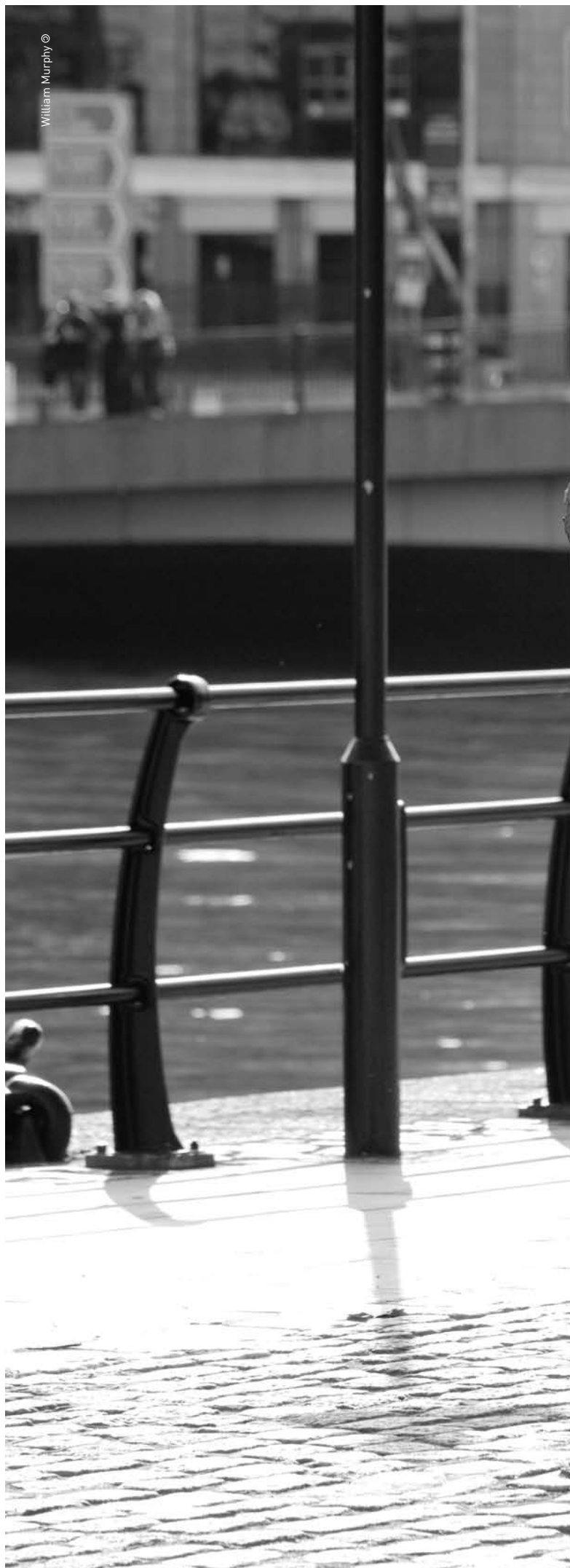
de Brunswick a Geòrgia, els esclaus negres i els treballadors irlandesos blancs van ser separats, suposadament per evitar que es produïssin incidents violents entre ells. De fet hi va haver algun incident racial, però els capatassos també tenien por que els esclaus i els blancs més pobres poguessin simpatitzar i fer vaga junts. La solució que van trobar els propietaris de les plantacions i els constructors dels canals va ser assegurar-se la fidelitat dels blancs pobres pagant-los una mica més i encomanant-los supervisar els treballadors negres, amb la qual cosa van crear una mena de para-xocs entre els esclaus i els seus amos.

L'antagonisme que hi havia entre els treballadors irlandesos i els altres treballadors blancs estava motivat inicialment per les diferències de sou. Però molt aviat va agafar un matís religiós, perquè els irlandesos eren catòlics i la majoria dels treballadors blancs locals eren protestants. Els polítics aviat van canalitzar els protestants nascuts als Estats Units cap al Partit Republicà i els irlandesos cap al Partit Demòcrata, amb la qual cosa la religió va substituir la política de classe, i la classe treballadora en conjunt es va veure fragmentada i afeblida.

Als Estats Units, els irlandesos van ser un cop més reclutats com a voluntaris per lluitar en guerres que no eren les seves. Durant la guerra de 1846 contra Mèxic, la meitat de l'exèrcit americà del general Taylor estava format per immigrants acabats d'arribar, la majoria alemanys i irlandesos. Però el *patriotisme* dels americans irlandesos no estava gens clar i molts d'ells, atrets pels sous més alts que es pagaven a l'altre bàndol, van desertar i es van passar a l'exèrcit mexicà, que fins i tot va arribar a formar el *Batallón de San Patricio*.

Durant la primavera de 1847, centenars de milers d'irlandesos s'amuntegaven en els ports esperant poder-se embarcar en algun vaixell i fugir de la fam i la pobresa. Molts salpaven primer cap a Liverpool, el camí més fàcil per marxar d'Irlanda. Allà podien buscar feina en la construcció del ferrocarril o del canal o en alguna indústria local, i s'estaven amb algun amic o familiar. Aquells que tenien diners per pagar-se el passatge i que estaven prou sans per passar les prescriptives però rudimentàries proves mèdiques s'embarcaven en un vaixell rumb a Amèrica. Més de les dues tercers parts de tots els emigrants irlandesos se'n van anar cap a Amèrica. Les condicions a bord dels vaixells de càrrega, quasi gens adaptats per al transport humà, eren horribles. Les històries del viatge, que durava de sis a vuit setmanes, no difereixen gaire dels relats dels vaixells que havien portat esclaus i més tard immigrants alemanys, italians i russos a les costes americanes. La pesta i el còlera eren molt corrents. Les morts durant el viatge eren rutinàries i els que sobrevivia arribaven en unes condicions deplorables; en arribar, molts morien en els campaments improvisats per passar la quarantena.

Els nous immigrants es trobaven en unes condicions miserables i sense recursos per anar més cap a l'Oest, i per això s'amuntegaven en els superpoblats blocs de pisos de lloguer de la costa Est. L'any 1850, a Boston, les barriades irlandeses eren insalubres i l'índex de mortalitat entre els nens era enormement alt. Les epidèmies de còlera feien estralls entre els immigrants que vivien en les zones oriental i occidental de Nova York. Als guetos on vivien els treballadors americans d'origen irlandès van sorgir diverses so-

cietats secretes, com els *corkonians* i els *connaughtmen*. Les condicions laborals eren molt dolentes i els treballadors irlandesos eren sovint explotats sense misericòrdia. Els constructors del ferrocarril eren tristament cèlebres perquè tractaven els seus obrers com si fossin esclaus. A final dels anys 1840, les dones treballadores de Nova Anglaterra van començar a abandonar les fàbriques i a ser substituïdes pels immigrants irlandesos. Al voltant de les fàbriques de Rhode Island, Connecticut, Pennsylvania i New Jersey van començar a sorgir pobles fabrils que contractaven famílies senceres de treballadors immigrants per treballar-hi durant un any. Vivien en barris construïts per la mateixa companyia que els contractava i que els pagava amb vals que només podien utilitzar en les botigues de la mateixa companyia.

A Nova York els irlandesos eren menyspreats per la població blanca nascuda a Amèrica, i es veien obligats a competir amb la població negra de la ciutat per una feina d'estibador, barber, cambrer o criat. Entre la comunitat irlandesa hi havia una forta oposició al moviment abolicionista perquè els treballadors irlandesos tenien por de la competència que els vindria dels esclaus alliberats.

Uns 3.000 irlandesos i uns 10.000 xinesos, que treballaven per un o dos dòlars al dia, van construir en un període de quatre anys el primer ferrocarril transcontinental. Però les relacions entre els treballadors irlandesos i els xinesos, que es veien obligats a acceptar salaris encara més baixos, eren molt dolentes. L'any 1870, després de la guerra civil i en plena campanya dels mitjans de comunicació per expulsar els xinesos, el diari americano-irlandès *The Irish Citizen* subratllava la suposada inferioritat i immoralitat dels xinesos, i exigia una política racial i no ètnica com a fonament de la política immigratòria dels Estats Units. "Volem gent blanca per enriquir el país, no mongols que el degradin i el facin malbé".

Els irlandesos començaven ara a obtenir feines gràcies a la maquinària política que volia els seus vots. Els que es feien policies topaven amb les noves comunitats d'immigrants. L'any 1902, el funeral d'un rabí es va convertir en un avolot quan els immigrants es van oposar a la presència de jueus en els seus barris i es va descobrir que la policia, majoritàriament irlandesa, havia ajudat els amotinats en comptes de protegir els membres del seguici fúnebre.

Cap a final del segle XIX, italians, russos i jueus del Sud i l'Est d'Europa constituïen el gruix de la població immigrant dels Estats Units, però la immigració irlandesa continuava sent molt important. L'any 1921, la població americana nascuda a Irlanda era de prop d'un milió de persones. Juntament amb la segona i la tercera generació d'emigrants irlandesos, se sentien intensament compromesos amb la causa del nacionalisme irlandès, i als Estats Units es podia fins i tot considerar com un moviment de masses. Els Amics de la Llibertat Irlandesa, un grup fundat el 1916, tenia 300.000 membres l'any 1919, mentre que l'Associació Americana per al Reconeixement de la República Irlandesa, fundada l'any 1920, tenia 700.000 membres un any després. Molts dels líders d'aquests grups eren americano-irlandesos adinerats, i, en particular, advocats. Els sindicalistes americano-irlandesos es mostraven també molt actius, i la Federació del

Treball Americano-Irlandesa de Chicago condemnava les execucions dels “presoners de guerra” irlandesos.

Avui, uns 35 milions d'americans, més del 10% de la població nord-americana, reivindica alguna mena d'ascendència irlandesa. Durant el segle XX, la població descendent d'irlandesos formava un pou de suport sentimental i nostàlgic per a Irlanda que durant les dècades de 1970 i 1980 també es va traslladar en un suport financer als moviments nacionalistes antibritànics a Irlanda del Nord.

De retorn al Regne Unit

Malgrat la independència irlandesa, l'emigració va continuar durant els anys vint i trenta del segle XX, però hi va haver un descens de l'emigració als Estats Units en part a causa de la Gran Depressió, i a partir de mitjan anys trenta, el Regne Unit va passar a ser la principal destinació dels emigrants irlandesos. Durant la Segona Guerra Mundial, els irlandesos i les irlandeses van constituir un valuós fons de mà d'obra, i durant la guerra es van trametre a Irlanda uns 21 milions de lliures esterlines. Després de la guerra, l'economia d'Irlanda, a diferència de la del Regne Unit, simplement va anar tirant amb dificultats, i entre 1951 i 1961 van emigrar 412.000 persones. Durant el *boom* dels anys 1950 i 1960, l'atracció de l'emigració al Regne Unit va ser tan forta que hi va haver crides a Irlanda a favor de la seva prohibició, però la realitat econòmica es va imposar. La diàspora irlandesa durant la major part del segle XX havia tingut un impacte important en l'economia irlandesa i el va continuar tenint fins ben entrats els anys seixanta. Els irlandesos d'Anglaterra van tenir un paper important en el manteniment de la situació financera irlandesa; les trameses de diners dels emigrants van ascendir, només durant el 1961, a 13,5 milions de lliures esterlines, l'equivalent del pressupost d'educació d'Irlanda.

La comunitat diaspòrica es va anar renovant contínuament amb nous emigrants, i l'any 1970 es calcula que vivien al Regne Unit un milió de persones nascudes a Irlanda. L'emigració, que havia disminuït durant un moment curt de relativa riquesa durant els anys setanta, va tornar a pujar vertiginosament durant els anys vuitanta, amb 130.000 persones que van sortir d'Irlanda entre 1983 i 1988. Els graduats irlandesos estaven emigrant en massa i la dècada dels vuitanta va veure l'adveniment d'una classe de *yuppies* exiliats. Desenes de milers de joves professionals irlandesos qualificats es van convertir en immigrants il·legals als Estats Units, mentre que els *nipples* (New Irish Professional People Living in England) van donar lloc al naixement d'una jove i dinàmica escena cultural irlandesa a Londres. Fins i tot després d'un nou repunt en la situació econòmica d'Irlanda, l'emigració va continuar fent créixer la comunitat irlandesa britànica. L'any 2000, unes 850.000 persones nascudes a Irlanda vivien al Regne Unit. Però, a part de l'espectacular èxit dels joves graduats irlandesos, molts dels irlandesos de la Gran Bretanya encara vivien en unes condicions pobres i es veien afectats per uns índex de mortalitat elevats. A mesura que Irlanda s'anava enriquint es van sentir veus

que demanaven la repatriació o almenys proposaven ajudar els irlandesos més pobres del Regne Unit.

Allò que ha fet i continua fent que la diàspora irlandesa sigui especial és el seu dinamisme basat en una repoblació més o menys contínua amb nous emigrants. L'emigració ha estat un tret constant de la història de la nació irlandesa, i molts han vist això com el defecte principal de l'Estat irlandès independent. Però aquesta mateixa emigració ha forjat també la naturalesa i el dinamisme de la seva diàspora. En el camp de les idees i de la cultura, la diàspora ha garantit una ebullició constant que ha protegit Irlanda de la mena d'aïllament cultural i de provincianisme de la seva illa veïna més gran. ●

Notes

1. Nota de l'ed.: Els jacobites eren membres del partit legitimista escocès i anglès, partidari de Jaume II (també anomenat Jacob) contra Guillem de Nassau (Enciclopèdia Catalana, SAU).
2. A mitjan segle XX només en quedaven tres: el de París, el de Roma i el de Salamanca; aquest darrer va tancar l'any 1951.
3. Nota del trad.: Els dos colors, juntament amb el blanc, de la senyera tricolor irlandesa.
4. Un gran nombre de comunitats més petites van sorgir per tot el món produint quantitat de petites històries, com la de la comunitat irlandesa d'Argentina, que avui comença a atraure l'atenció.
5. "The Irish Immigration Question", a *The Liverpool Review*. Vol. IX. No.1-3 (gener-març de 1934).

Referències bibliogràfiques

- FERRITER, Diarmaid. *The Transformation of Ireland 1900-2000*. Londres: Profile Books, 2005.
- KELLY, Helen. *Irish 'Ingleses': The Irish Immigrant Experience in Argentina 1840-1920*. Dublín: Irish Academic Press, 2009.
- KINEALY, Christine. *This Great Calamity: The Irish Famine 1845-52*. Dublín: Gill and Macmillan, 1994, 2006.
- LYONS, Mary Ann i Ó CONNOR, Thomas. *Strangers to Citizens: The Irish in Europe 1600-1800*. Dublín: The National Library of Ireland, 2008.
- MCGOWAN, Mark G. *Death or Canada: The Irish Famine Migration to Toronto, 1847*. Toronto i Montreal: Novalis, 2009.

Tendències recents en la immigració a Irlanda

De país d'emigració a receptor d'immigrants

Piarras Mac Éinrí Departament de Geografia, University College Cork

Context: una societat d'emigrants

El passat emigrant d'Irlanda no és un fet excepcional, sinó que forma part d'un patró més general de l'emigració atlàntica europea des del segle XVII en endavant, moviments perifèria-centre dins de la mateixa Europa, sortides connectades amb la invasió i l'expansió colonial i imperial, especialment a final del segle XIX, i migració del camp a la ciutat d'un tipus que actualment és un fenomen mundial.

No obstant això, des de l'esdeveniment cabdal de la Gran Fam del període 1845-1849 fins a la dècada dels cinquanta del segle XX, el perfil demogràfic d'Irlanda va ser excepcional des del punt de vista europeu i mundial, amb uns índexs de casaments molt baixos i molts matrimonis a una edat tardana; uns elevats índexs de fertilitat a dins del matrimoni i uns índexs molt baixos de naixements fora del matrimoni; i, sobretot, uns índexs d'emigració continus tan alts que constantment deixaven enrere l'increment natural de la població, que, en conseqüència, va anar disminuint sistemàticament fins al 1961.

L'adopció a final dels anys cinquanta del segle XX de noves polítiques econòmiques basades en el foment de la inversió exterior directa (IED) va donar lloc a un canvi de tendència durant la dècada següent, amb un augment en la creació de llocs de treball i un descens espectacular de l'emigració, tot i que no es va produir una gran immigració a part de la derivada del retorn dels emigrants irlandesos. Dues dècades més tard, la necessitat de reestructurar l'economia després dels primers deu anys de pertinença a la UE, juntament amb una pobra gestió macroeconòmica, van portar a una substancial pèrdua de llocs de treball que va coincidir amb l'arribada al mercat laboral de

la generació del *baby-boom* dels anys seixanta. El resultat va ser un augment impressionant de l'atur i un retorn als índexs d'emigració alts. Només durant el període 1988-1989, 70.600 persones, és a dir, aproximadament un 2% de la població, se'n va anar d'Irlanda. Com va dir un ministre del Govern, "no hi podem viure tots, en una illa tan petita".

De l'emigració a la immigració

Els anys noranta van veure l'emergència d'una Irlanda molt diferent. Les relacions industrials i socials es van estabilitzar amb la introducció el 1987 dels pactes socials, en els quals van participar el Govern, la patronal, els sindicats, els interessos agrícoles i el sector comunitari i voluntari. La inversió feta per l'Estat en educació durant les dècades de 1970 i 1980 va tenir com a resultat la formació d'una mà d'obra més qualificada que, juntament amb els incentius a la inversió i altres incentius fiscals, van convertir Irlanda en un lloc atractiu per als inversors, especialment de sectors com el de la tecnologia de la informació, el farmacèutic i els serveis. La taxa de creixement real del PIB per càpita d'Irlanda per al període 1996-2000 va ser del 9,2% en comparació a la mitjana de la UE-15 de l'1,9% i va fer d'Irlanda un actor estel·lar entre els partidaris de la ideologia política neoliberal. El creixement anual mitjà durant el període 2002-2006 va ser d'un 5,5%, comparat amb la mitjana de la UE del 2%.

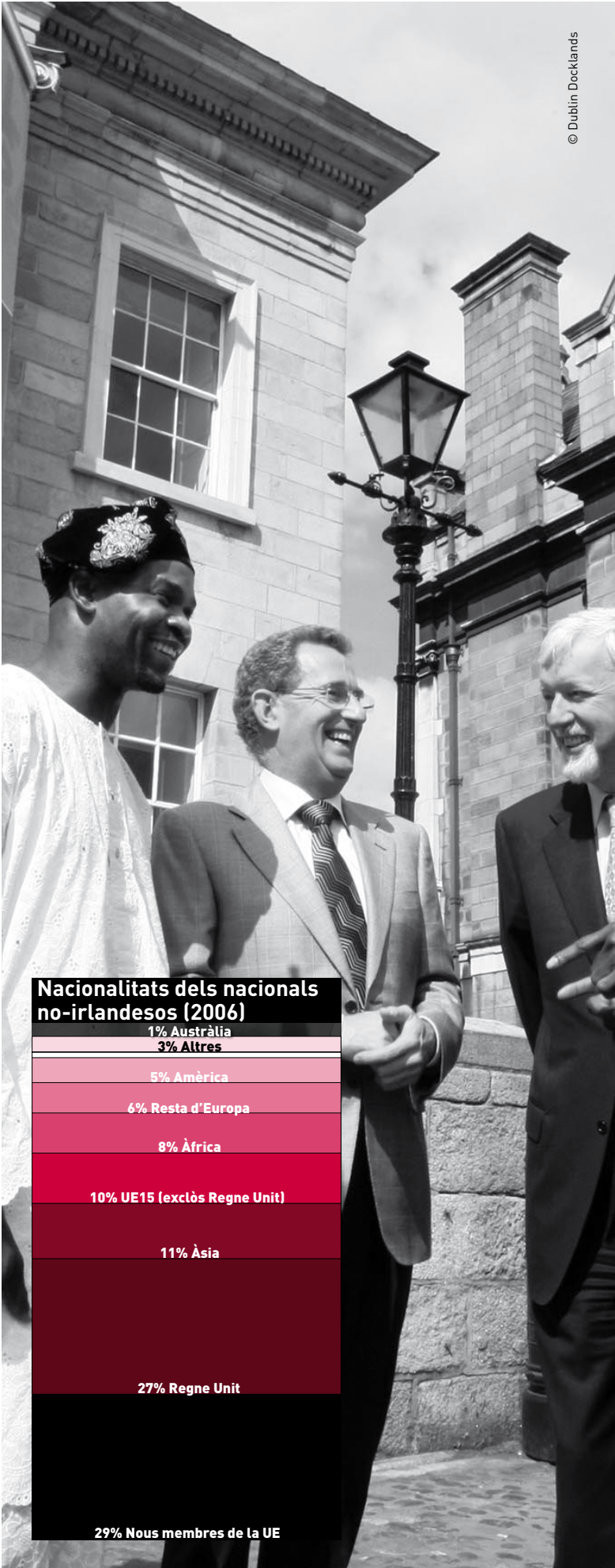
L'economia del Tigre Celta irlandès va tenir un impacte considerable en el nombre de persones assalariades, que va passar del punt més baix el 1981 (1,14 milions) fins al punt més alt a mitjan 2007, amb 2,16 milions d'assalariats. El nombre de

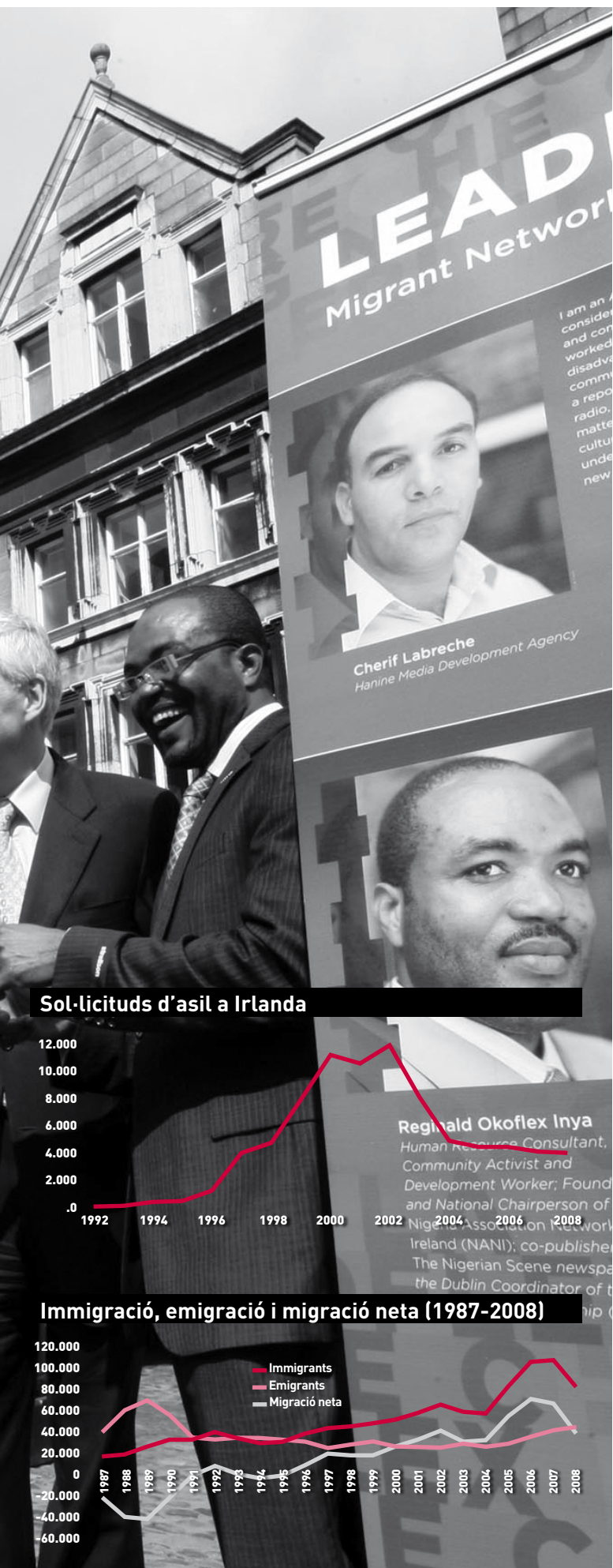
persones ocupades va créixer d'una manera molt forta, especialment durant tota la dècada dels noranta i els primers anys del segle XXI. El tercer trimestre del 2005, l'índex d'atur estacionalment ajustat d'Irlanda, amb un 4,3%, va ser el més baix de la UE. Aquest espectacular canvi de trajectòria va portar una disminució de l'atur, un augment de la participació de les dones en l'economia remunerada, un retorn de l'emigració (entre 1995 i 2004 van tornar aproximadament a Irlanda 218.000 persones, entre els treballadors i les seves famílies), i, finalment, un creixement fort i sostingut de la immigració des de mitjan anys noranta en endavant.

Les estimacions de l'OCDE sobre l'emigració neta per cada 1.000 habitants durant la dècada del canvi (1995-2005) van mostrar que hi havia tres estats –Irlanda (7,9‰), Luxemburg (8,2‰) i Espanya (8,3‰)– que anaven molt per davant de la mitjana de l'OCDE (2,0‰). Durant aquest període, 486.300 persones es van traslladar a Irlanda, mentre que en van emigrar 263.800, amb el resultat d'una immigració neta de 222.500 persones. Si bé aquest augment de la immigració procedia parcialment d'altres països de la UE, també es va produir un augment significatiu d'immigrants de fora de la UE, sol·licitants d'asil, membres familiars i estudiants.

Qui són els emigrants? Abans dels anys noranta, eren pocs els immigrants que arribaven a Irlanda que no fossin d'un entorn o bé irlandès o bé britànic, tot i que cal esmentar un petit nombre de casos anteriors com, per exemple, immigrants jueus de l'Est d'Europa a final del segle XIX, belgues durant la Primera Guerra Mundial, i un petit nombre d'italians i de xinesos durant el període posterior a la Segona Guerra Mundial. Dit això, des dels anys seixanta en endavant, i deixant de banda el sector de les multinacionals, la immigració de fora de la UE va ser inicialment insignificant.

Emigrants de l'AEE i persones amb permís de treball de fora de l'AEE. El nombre de persones que es van traslladar a Irlanda buscant feina va créixer espectacularment des de mitjan anys noranta. Abans del primer de maig del 2004, gairebé tots els ciutadans de fora de l'Àrea Econòmica Europea¹ (AEE) necessitaven un permís de treball per poder treballar a Irlanda. Aquests permisos s'obtenien mitjançant dos mecanismes diferents: el programa Working Visa/Work Authorisation (WV/WA) i el Work Permits Scheme (pla de permisos de treball). Aquests plans, tot i que eren complementaris, anaven enfocats a persones de diferents llocs amb diferents capacitats. El programa WV/WA anava dirigit als treballadors qualificats i amb estudis que necessitaven el sector serveis i els sectors especialitzats de la indústria manufacturera. El pla de permisos de treball anava dirigit als treballadors menys qualificats de fora de l'AEE que eren necessaris en sectors com el càtering, l'agricultura, la indústria, la infermeria i el servei domèstic. Abans de 1998, les sol·licituds de permisos de treball no arribaven a les 5.000 a l'any, però des d'aleshores van començar a créixer ininterrompudament, i van arribar al seu punt més alt, amb 47.551 sol·licituds, l'any 2003.

Amb l'ingrés a la UE de deu nous estats a partir de maig del 2004, el pla de permisos de treball es va modificar. El Govern va decidir permetre als treballadors estrangers procedents dels nous Estats Membres l'accés sense restriccions al mercat laboral irlandès, tot i que, seguint l'exemple del Regne Unit, va introduir restriccions en l'accés a les prestacions de la seguretat social, imposant als treballadors estrangers la norma de dos anys de *residència habitual* per poder reclamar tota la gamma de prestacions i serveis socials. Simultàniament, va procedir a imposar restriccions a la immigració procedent de fora de l'AEE limitant les categories laborals en les quals era possible sol·licitar un permís de treball.

El resultat va ser una forta disminució en el nombre de treballadors de fora de l'AEE. El 2004 era de 34.067 treballadors (incloses 23.346 renovacions de permís), un descens d'un 28% respecte del 2003, i el 2005 va ser de 27.136 (incloses 18.970 renovacions). El nombre de permisos de treball emesos ha continuat disminuint des d'aleshores, amb 24.854 el 2006 i només 7.380 (3.616 renovacions) a mitjan desembre de 2009.

Irlanda, el Regne Unit i Suècia van ser els únics tres Estats Membres de la UE-15 que van permetre un accés immediat als seus mercats laborals als ciutadans dels nous estats acabats d'ingressar. Suècia va experimentar una immigració molt modesta de 2.100 treballadors durant el període de sis mesos maig-novembre de 2004. Durant el període comprès entre l'1 de maig de 2004 i el 30 de setembre de 2005, 293.000 treballadors dels nous estats acabats d'ingressar (anualitzats a 207.000) van entrar al Regne Unit. A Irlanda, amb una població 15 vegades més petita que la del Regne Unit, 133.258 treballadors dels nous Estats Membres van obtenir un personal public service number (PPSN) (tots els treballadors han de tenir una assegurança social) durant aquest mateix període, una xifra anualitzada de més de 94.000 treballadors. Una altra indicació de l'interès en emigrar a Irlanda és el nombre total (exclosos els ciutadans irlandesos) de persones que van sol·licitar un PPSN durant el període 2001-2008. No obstant això, aquestes xifres representen *fluxos*, no *estocs*: moltes de les sol·licituds ho eren per a períodes relativament breus.

L'emigració a Irlanda a aquesta escala no ha estat mancada de problemes. Uns quants casos destacats en què s'ha produït l'explotació dels treballadors immigrants han suscitat la preocupació en determinats estaments que la mà d'obra estrangera barata, especialment en els sectors no qualificats, podia portar a un desplaçament dels treballadors irlandesos i fer una pressió a la baixa en els salaris i en les condicions de treball. S'ha expressat també una preocupació particular respecte de sectors com el del servei domèstic, on la feminització i la informalització de la força de treball es donen en un entorn mal regulat.

Sol·licitants d'asil i refugiats. Entre el 1995 i el 2004 es va produir un increment considerable de l'emigració procedent de països de la UE i de fora d'aquesta. Si bé la gran majoria eren emigrants de retorn i nous treballadors estrangers amb les seves respectives famílies, el nombre de sol·licitants d'asil

Figura 1. Novetats en relació amb les sol·licituds d'asil i refugiats
• La Llei sobre els Refugiats de 1996 incorporava per primera vegada els acords de la Convenció sobre els Refugiats de l'ONU de l'any 1951 en el marc de la llei nacional i substituïa un sistema ad hoc per una estructura més formal i transparent, tot i que els crítics adduïen que estava molt per sota de les pràctiques internacionals més habituals. • L'establiment, l'any 1998, del Comitè Consultiu Nacional sobre el Racisme i l'Interculturalisme (CCNRI), i de la Comissió Irlandesa dels Drets Humans (CIDH) l'any 2001, després de l'Acord de Divendres Sant de 1998. El CCNRI, però, va ser abolit el 2008, suposadament per motius econòmics. • Les polítiques bessones (twin policies) de dispersió i proveïment directe, implementades a final de 1999, l'objectiu de les quals era frenar el desenvolupament d'una crisi d'acomodació a l'àrea de Dublín. Actualment, la política i el costum obliguen els sol·licitants d'asil a romandre en uns allotjaments especialment designats en diverses parts d'Irlanda, on reben menjar i allotjament i una petita assignació monetària mentre esperen que es prengui una decisió sobre el seu cas. La necessitat de fer front a la crisi d'acomodació no va ser gens discutida, però hi va haver crítiques per la manera en què es va posar en pràctica el sistema. • Una transcendental sentència del Tribunal Suprem de l'any 2003 va revocar la jurisprudència legal existent fins aleshores en virtut de la qual els pares d'una criatura nascuda a Irlanda podien normalment obtenir permís per quedar-se de manera indefinida al país. El Govern adduïa que això s'havia convertit en un incentiu per als sol·licitants d'asil per dirigir-se a Irlanda. • L'aprovació l'any 2003 de la Llei d'Immigració: les seves clàusules principals eren les estipulacions sobre la responsabilitat dels transportadors i l'actualització dels acords per al trasllat dels no nacionals als quals se'ls havia denegat el permís d'entrada. La llei també introduïa canvis significatius en el sistema d'asil (inclòs el concepte de "país d'origen segur", que permetien la ràpida execució de les sol·licituds corresponents a les persones de les quals es considerava que no corrien cap risc en cas de ser retornades al seu país d'origen). • El Referèndum per a la Ciutadania del 2004. La majoria dels pares de criatures nascudes a Irlanda, que s'havien quedat en una mena de llimbs legal després de la decisió presa l'any 2003 pel Tribunal Suprem, van ser discretament regularitzats. • El Servei Irlandès d'Immigració i Naturalització (SIIN) es va crear el 2005 amb la intenció de crear una oficina centralitzada per als treballadors estrangers a Irlanda. • L'any 2006 el Govern va nomenar per primera vegada una subdirecció ministerial responsable de la integració. Un cop més, i a causa dels retalls pressupostaris, l'any 2009 aquesta cartera ministerial es va fusionar amb d'altres i les despeses corresponents s'han reduït.

Figura 2. Novetats en relació amb la immigració laboral
• La Llei de permisos de treball del 2003: El departament d'Empresa, Comerç i Treball va proporcionar una base legislativa revisada per a la concessió de permisos de treball, incloses les sancions als empresaris per la contractació il·legal de treballadors no nacionals. També va establir les bases per a la implementació del lliure moviment de treballadors procedents dels nous Estats Membres de la UE el 2004. • La condició de la residència habitual: va ser introduïda en la legislació sobre el benestar social l'1 de maig del 2004 per limitar l'accés de no-nacionals (inclosos els nacionals de la UE) a moltes de les prestacions de la seguretat social. • La Llei de permisos de treball del 2006 codifica en l'àmbit de la legislació els procediments existents per a la concessió de permisos de treball, inclosos els plans de permisos de treball i els de concessió de visats i autoritzacions per treballar (WV/WA). Estipula que els permisos de treball seran concedits als treballadors i que especificaran els drets i obligacions del treballador interessat. • El Projecte de Llei sobre immigració, residència i protecció del 2008, que pretén consolidar la legislació existent en un sol instrument, encara no té estatut legal. Perfilava grans trets les àrees principals que ha de cobrir la nova legislació, com: visats i permisos d'entrada; controls fronterers; principis generals per poder entrar; admissió amb l'objectiu de treballar; treballadors per compte propi i investigadors; estudiants; reunificació familiar; persones no econòmicament actives; estatus de resident i permisos de residència; monitoratge i compliment de la llei; trasllats; administració i lliurament de serveis. Dissortadament no fa pràcticament cap menció a la integració. • S'han introduït una sèrie de mesures addicionals concebudes en general per restringir encara més la immigració de fora de l'AEE, però que atorguen una major protecció als treballadors estrangers amb més temps de residència que es quedin a l'atur per motius no imputables a ells i que, en conseqüència, podrien haver vist cancel·lats els seus permisos de residència.

i de refugiats també va augmentar. Diversos programes amb suport governamental (hongaresos el 1956, xilens el 1973, vietnamites el 1979-1980, iranians el 1985, bosnians el 1992 i kosovars el 1999) havien fet possible que un modest nombre de refugiats emigressin a Irlanda, però l'arribada d'un nombre substancial de sol·licitants d'asil va ser un fenomen nou.

De les només 39 sol·licituds presentades l'any 1992, el nombre de persones que sol·licitaven asil va créixer fins a les 11.634 l'any 2002. Això va provocar preocupació en determinats cercles polítics i una mena de *pànic moral* en els mitjans de comunicació sobre el perill que el país es veïés inundat per una allau d'immigrants indesitjables que s'aprofitarien de les prestacions de l'Estat del benestar i que suposadament utilitzarien Irlanda com a porta d'entrada encoberta a Europa.

Aquestes preocupacions van portar a una sèrie d'intervencions polítiques i legislatives, inclòs el Referèndum per a la Ciutadania de juny del 2004. Aprovat per una majoria d'un 80%, el referèndum va permetre introduir un canvi en la definició constitucional de ciutadania, de manera que un nen

nascut a Irlanda ja no tenia automàticament dret a la ciutadania irlandesa independentment de la ciutadania i del temps de residència dels seus pares. El Govern va argumentar que aquesta mesura era necessària per tancar un buit legal, mentre que els crítics argumentaven que era una forma de discriminació ètnica contrària als drets humans. Després del Referèndum per a la Ciutadania, el nombre de sol·licituds va caure a 4.304 l'any 2005 i fins a 3.866 el 2008. A 16.727 pares de nens nascuts a Irlanda que s'havien quedat en una mena de llimbs legal, se'ls va donar permís per quedar-se. D'un total de 48.632 sol·licituds processades des del 20 de novembre del 2000, 6.814 persones van rebre l'estatus oficial de refugiats el 2006; les comunitats més nombroses eren la dels nigerians i la dels romanesos. Actualment, per tant, hi ha més de 23.000 persones legalment residents a Irlanda que originàriament hi van arribar com a sol·licitants d'asil.

Els efectes dels alts nivells d'immigració són actualment visibles en el paisatge geogràfic, econòmic, social, religiós i cultural d'Irlanda. Béns i serveis destinats a vetes de mercat

ètniques, noves esglésies i altres comunitats religioses, mitjans de comunicació impresos i electrònics en diverses llengües, els reptes d'una escola cada cop més multilingüe i multiètnica, els entorns laboral i comunitari, la necessitat d'una acció més efectiva contra el racisme i la discriminació, tot això són altres tants testimonis de la profunditat del canvi. Per primera vegada, els formularis del cens del 2006 van ser distribuïts en 16 llengües estrangeres, a més de l'anglès i l'irlandès; també contenia una nova pregunta molt polèmica sobre la identitat ètnica. El país ha hagut de fer front a les dificultats de construir unes polítiques d'immigració i integració en un entorn que està experimentant un canvi molt ràpid, amb una experiència limitada, una actitud sovint menys que positiva respecte a la diferència, i una tradició fonamentalment monocultural.

La crisi econòmica actual. La forta recessió econòmica iniciada el 2008 ha afectat Irlanda d'una manera especialment greu. El tercer trimestre de 2009 el nombre total de persones amb feina havia caigut fins a 1,92 milions, 262.800 de les quals, o sigui un 13%, eren ciutadans no irlandesos, comparat amb un percentatge de gairebé un 16% un any abans. El principal imponderable, a la llum de la severitat de l'actual recessió econòmica, és quina proporció de treballadors estrangers tornaran als seus països d'origen o es traslladaran a un altre lloc, particularment si altres països comencen a sortir de la recessió abans que Irlanda.

Reptes polítics

Actualment Irlanda fa front a una sèrie de reptes en dos camps fonamentals: la gestió de la immigració, i la consecució de la integració. Tots dos camps s'hauran de desenvolupar en un marc que tingui degudament en compte les condicions polítiques, socials i econòmiques irlandeses, les restriccions que comporta una *relació especial* amb Gran Bretanya i Irlanda del Nord plasmada en el Common Travel Area Arrangement (Acord sobre l'àrea de viatge comuna) o CTA, a més de l'evolució de les tendències polítiques i migratòries a escala europea i global. Caldrà una nova legislació i nous acords polítics i institucionals.

La gestió de la immigració. Inicialment, el Govern es va veure probablement sorprès per l'escala dels canvis en la immigració a Irlanda a final de la dècada dels noranta. A més a més, l'atenció inicial del discurs públic i mediàtic es va centrar en l'augment del nombre de sol·licitants d'asil que van arribar a Irlanda en aquell moment, fins al punt que durant uns quants anys hi va haver molt pocs debats sobre la situació dels treballadors estrangers i les seves famílies.

Sol·licitants d'asil i refugiats. La política del Govern sobre els sol·licitants d'asil s'ha basat en la creença, sovint manifestada, que la majoria d'ells no compleixen els criteris establerts en la Convenció sobre els Refugiats de 1951. Les

polítiques implementades han procurat acomodar en unes condicions raonables aquells que esperaven una decisió, i, al mateix temps, accelerar els procediments per donar curs a les sol·licituds, augmentant el nombre de deportacions i utilitzant tot un seguit de canvis polítics i legislatius (per exemple, sancions als responsables del transport) per aconseguir, en primer lloc, l'objectiu declarat de reduir el nombre total de sol·licitants d'asil que arriben a Irlanda (Figura 1).

La immigració laboral: canvis polítics recents.

Respecte de la immigració laboral, així com dels desenvolupaments relatius a la immigració en general com el SIIN, hi ha hagut també novetats importants (Figura 2).

En la mesura que està pensat sobretot per al mercat i per a l'empresari, el règim migratori irlandès ha donat proves de ser relativament ràpid i receptiu i ha permès que l'economia pogués fer front a un període prolongat de creixement ràpid. No obstant això, la naturalesa poc sistemàtica dels canvis polítics, la manca d'una política d'integració a llarg termini i la preocupació pública relativa a una sèrie de casos d'explotació que han estat molt divulgats han portat a reconèixer que al país li cal un règim més global i durador. Els actors socials (tant els empresaris com els sindicats) han expressat la seva preocupació per l'absència d'unes regulacions transparents respecte de temes com la reunificació familiar i l'absència d'un camí cap a la permanència (diferent de la ciutadania) en l'actual règim migratori irlandès.

Per ser justos, i deixant de banda temes com el de l'asil, no pot dir-se que el Govern hagi adoptat una posició anti-immigració. La importància de la immigració per a l'economia ha estat generalment subratllada i reconeguda, si bé l'èmfasi que es posa actualment en els treballadors estrangers més qualificats no ha estat acompanyat d'una preocupació en consonància pel que fa a altres tipus d'immigrants i les seves famílies. Alguns crítics adopten un punt de vista més sever i suggereixen que Irlanda està posant en marxa un règim que *de facto* és discriminatori pel que fa al país d'origen, als nivells de qualificació exigits i a la manca de voluntat d'acceptar la integració de l'*altre* en la societat irlandesa. Un crític destacat considera que el concepte d'"Estat racista" està estructuralment incrustat en les polítiques migratòries i d'asil d'Irlanda.

A més de la intervenció de l'Estat, els darrers anys ha sorgit un nou paisatge social i polític amb la creació d'una sèrie d'organitzacions dinàmiques. Actualment hi ha diverses ONG que es dediquen a defensar, ajudar i proporcionar diversos serveis als treballadors estrangers i a les noves comunitats d'immigrants a Irlanda. Els mateixos immigrants estan començant a organitzar-se i està emergint un poderós sector d'organitzacions de base ètnica i migratòria (MELO, *migrant and ethnic led organization*). Més de 180 grups diferents estan treballant d'una manera solidària per promoure i fer realitat els drets humans, la igualtat i la plena integració en el si de la societat irlandesa dels sol·licitants d'asil, els refugiats i els immigrants.

Cap a la integració

Els esforços per fomentar la integració dels immigrants i dels treballadors estrangers en la societat irlandesa han estat limitats i han estat bàsicament aspiracions, tot i que s'han pres algunes decisions substancials. El CCNRI va exercir un paper clau en la posada en marxa del Pla d'Acció Nacional contra el Racisme (PANR), adoptat pel Govern l'any 2005. Els cinc objectius principals del PANR són: la protecció contra el racisme i la discriminació; la inclusió econòmica; el reconeixement de la diversitat en el proveïment de serveis, inclosos l'educació i la salut; el reconeixement de la diversitat en els mitjans de comunicació, en les arts, l'esport i el turisme; i la plena participació en la societat irlandesa a nivell polític, social i comunitari. No obstant això, el CCNRI ha estat abolit.

Fins ara s'ha tingut molt poc en consideració el tema de la integració en vista dels debats (per exemple, en les proves lingüístiques i en els exàmens per a la ciutadania) que tenen lloc en altres Estats Membres de la UE, inclosos els Països Baixos, Dinamarca, Suècia i el Regne Unit. En particular, Irlanda encara no s'ha decidit sobre si a la llarga desitja adoptar una política explícitament culturalista com la canadenca o si és probable que opti per una forma d'assimilació *de facto*. La publicació governamental *Migration Nation* dona teòricament suport a un model prodiversitat influït pels Principis bàsics comuns de la UE, però fins ara aquest suport ha estat només de boca i s'han pres molt poques mesures polítiques concretes. La polèmica que es va produir l'any 2007 sobre l'ús de turbants sikhs en la Garda (policia) va dur a la decisió de prohibir-los.

Uns horitzons més amplis. Irlanda està condicionada en una mesura bastant significativa per l'acord sobre el CTA signat amb el Regne Unit, que permet el moviment sense passaport de ciutadans irlandesos i britànics entre totes dues jurisdiccions. El desig de les autoritats britàniques de mantenir un règim autònom de control de la immigració, per exemple, ha fet que no participin en l'espai Schengen, una àrea de la UE de controls comuns i llibertat de moviments. Irlanda s'ha vist obligada a fer el mateix.

El manteniment del CTA exigeix un fort element d'alineament en matèria d'immigració. Des de la conclusió del Tractat d'Amsterdam de 1997 s'han produït avenços cap a la creació d'una política migratòria comuna a la UE, però Irlanda i el Regne Unit no han participat plenament en aquest procés i han triat *incorporar-s'hi* cas per cas. La posició irlandesa és la de participar en la mesura en què aquesta participació sigui consistent amb el manteniment del CTA amb el Regne Unit. És possible que en algun moment del futur Irlanda i el Regne Unit es converteixin en participants de ple dret en l'acció de la UE en aquest camp. En el cas d'Irlanda no sembla que hi hagi d'haver la mateixa oposició de principi que es troba al Regne Unit, però el Govern ha deixat clar en moltes ocasions que la preservació del CTA (presumiblement durant tant de temps com ambdós governs ho considerin necessari) ha de tenir prioritat.

Irlanda també està obligada a acatar les obligacions relatives als drets humans d'acord amb la llei internacional, però fins avui (conjuntament amb els seus veïns de la UE) no ha ratificat les convencions de les Nacions Unides ni les de l'Organització Internacional del Treball sobre els drets dels treballadors estrangers.

Conclusió

Irlanda ja no és un país on la immigració pugui ser considerada com un tema efímer o transitori. El país s'ha incorporat ja definitivament al corrent principal europeu com una societat on una població d'origens ètnics diversos serà la norma. Val la pena destacar unes quantes de les característiques d'aquests fluxos d'immigració.

- La immigració a Irlanda ha seguit el patró clàssic dels dos nivells, amb una forta demanda de treballadors estrangers molt qualificats en determinats sectors com la medicina i l'alta tecnologia, i un flux considerable de treballadors estrangers en els sectors poc o relativament poc qualificats.

- Els fluxos inicialment forts de refugiats i sol·licitants d'asil de mitjan anys noranta han sofert un descens considerable, mentre que la immigració de mà d'obra procedent dels països acabats d'ingressar ha augmentat espectacularment.

- La distribució geogràfica dels treballadors estrangers a Irlanda està molt repartida, i gairebé totes les parts del país han experimentat certa immigració.

- La gamma de països d'origen de la immigració està molt diversificada, tot i que els països de l'Europa Central i de l'Est han ocupat els llocs dominants, i des del 2004 s'ha produït un canvi significatiu cap als països acabats d'ingressar. La major part dels països d'origen tenien poques connexions prèvies culturals o polítiques amb Irlanda, la qual cosa planteja un repte addicional tant per als immigrants que arriben com per a la societat receptora.

Abans del 2020 és probable que els immigrants i els seus descendents representin una cinquena part de la població. S'han de prendre encara una sèrie de decisions sobre com cal gestionar el procés d'integració. ●

Notes

1. La UE més Noruega, Islàndia, Liechtenstein i, per un acord especial, Suïssa.

Referències bibliogràfiques

- CROWLEY, Una; GILMARTIN, Mary i KITCHIN, Rob. "Vote Yes for Common Sense Citizenship: Immigration and the Paradoxes at the Heart of Ireland's 'Céad Míle Fáilte'". NUIM Maynooth: NIRSA Working Paper, 2006. Consultat a: www.nuim.ie/nirsa/research/documents/WPS30.pdf el 16 de desembre de 2009.
- FANNING, Bryan (ed.). *Racism and social change in the Republic of Ireland*. Manchester: Manchester University Press, 2002.
- FANNING, Bryan (ed.). *Immigration and Social Change in the Republic of Ireland*. Manchester: Manchester University Press, 2007.
- LENTIN, Ronit. "From racial state to racist state: Ireland on the eve of the citizenship referendum". *Variant*. Vol 2. No. 20 (estiu de 2004).
- MAC ÉINRÍ, Piaras. "Some recent demographic developments in Ireland". *Études Irlandaises*. No. 22-1 (primavera de 1997). P. 145-64.
- OCDE. *The Future of International Migration to OECD Countries*. París: OCDE, 2009.

El *soft power* irlandès

La cultura arreu del món

Irene Boada Periodista i filòloga

*És a través de l'art, i només a través seu, que ens podem adonar de la nostra perfecció;
només a través de l'art que ens podem protegir dels sòrdids perills de la nostra existència.*

Oscar Wilde

Irlanda és coneguda, internacionalment, per la seva cultura en una multitud de vessants. Però sobretot pel que se la coneix més és per la literatura, havent destacat amb figures universals com James Joyce o Oscar Wilde, fins al punt que, tenint en compte les humils dimensions del país amb una població que no arriba, entre el nord i el sud, als set milions d'habitants, ha arribat a tenir quatre premis Nobel de literatura: William Butler Yeats (1923), George Bernard Shaw (1925), Samuel Beckett (1969) i Seamus Heaney (1995). També ha destacat en altres àrees artístiques com en música amb fenòmens internacionals com Van Morrison, en el món del jazz, i, els darrers anys, amb U2, amb el seu cantant principal, Bono, que a més ha esdevingut una icona en la lluita contra la pobresa.

L'anglès, la llengua majoritària a l'illa, ha contribuït a què aquesta cultura s'hagi estès arreu. Però també hi ha altres aspectes que han tingut un paper decisiu en la seva expansió. Un dels més importants ha estat l'emigració i el seu impacte. La diàspora irlandesa ha estat tan important en la història d'aquest país que es pot dir que és un dels trets que més ha caracteritzat l'illa. Com a resultat, hi ha molta més gent irlandesa fora que a dins de les seves fronteres. Actualment, es calcula que hi ha més de 80 milions de persones d'ascendència irlandesa pel món, 13 vegades la població de l'illa. Més de 40 milions entre estatunidencs i canadencs tenen ascendència irlandesa i

a Austràlia el 30% de la població és d'origen irlandès, fet que el converteix en el país més irlandès després d'Irlanda. Tot i que els irlandesos s'han adaptat als països on s'han establert, la identitat irlandesa roman forta i ha conservat una voluntat de continuar existint en altres àrees geogràfiques sovint ben lluny de la petita illa de l'oest d'Europa. Una bona mostra és la festa de Sant Patrici, commemorada arreu: la festivitat del patró d'Irlanda, el 17 de març, és una diada celebrada, especialment a Amèrica del Nord, Austràlia i Nova Zelanda, i consisteix en una llarga desfilada, amb gent vestida de verd, amb icones verdes que és el color que simbolitza l'illa. La ciutat de Chicago, fins i tot tenyeix el seu riu de verd des de 1961, i alguna altra ciutat l'ha imitada. I és que el color verd ha esdevingut el color irlandès per antonomàsia. L'origen d'aquesta relació se situa en el segle XVII i va lligat a la història de Sant Patrici i de com va utilitzar la fulla del trèvol per explicar el misteri de la Santíssima Trinitat. A partir de la segona meitat del segle XVIII el verd va adquirir un significat nacionalista i va començar a expressar un sentiment antibritànic que, actualment, ha desaparegut en la major part dels casos.

En aquests últims anys el Govern irlandès ha volgut reconèixer aquesta realitat d'una Irlanda exterior, sobretot a partir de la presidència de Mary Robinson (1990-1997). Amb Robinson, Irlanda va viure un moment d'espendor, de canvis significatius que la portarien a una era daurada, durant la qual la seva economia va florir, i Irlanda va esdevenir el famós Tigre Celta. L'any 1998, la Constitució es va modificar i, des de llavors, al seu article 2 s'hi pot llegir: "La nació irlandesa té una especial afinitat amb la gent d'ascendència irlandesa que viu a l'estranger i hi comparteix una mateixa identitat i herència cultural".

Pel que fa a la tradició, Irlanda té un dels recorreguts poètics més antics d'Europa, escrit tant en gaèlic com en anglès. En aquesta tradició, la cultura ha tingut sempre un paper molt destacat. Poetes i músics sempre han gaudit d'una situació privilegiada en la societat irlandesa. De fet, es deia que protegien la reputació del cap polític local. També eren els encarregats de mantenir la tradició oral i d'explicar contes populars, fet que va esdevenir un aspecte característic de la literatura irlandesa en la qual el gènere del conte ha sobresortit.

En prosa, els treballs de Jonathan Swift són fonamentals, especialment *Els viatges de Gulliver* (*Gulliver's Travels*, 1726). Mitjançant la narració d'uns recorreguts fantàstics per diversos països remots, Swift critica l'ambició, la falta d'honradesa dels polítics, el patriotisme, l'absència d'escrúpols entre els jutges o els metges, el colonialisme, la frivolitat de les classes dirigents i la credulitat humana, tot plegat reflectit o explicat pel protagonista, Lemuel Gulliver, que pot interpretar-se com a paròdia de Robinson Crusoe, l'heroi de Daniel Defoe. Swift es manifesta antibel·licista, a més de revelar un cert escepticisme, que podria ser degut a la seva indignació davant l'espectacle de la crueltat. Durant el segle XIX, emergeixen uns quants novel·listes, entre els quals destaquen Maria Edgeworth, John Banim, Gerald Griffin, Charles Kickham, William Carleton, George Moore i Somerville and Ross. La majoria eren membres de famílies protestants. Bram Stoker, autor de *Dràcula*, se situava fora tant de la tradició catòlica com de la protestant.

Entrat el segle XIX, en un context de romanticisme europeu de retorn a les arrels, els poetes que escrivien en anglès a Irlanda van voler reinventar la tradició gaèlica en la nova llengua, sovint traduint autors antics i donant a conèixer històries de la mitologia celta. Les poesies de Thomas Moore en són un bon exemple, però aquest art de recuperació de la tradició va florir especialment en l'obra de Yeats (1865-1939), sovint considerat com el gran poeta d'Irlanda. Amb un gust pel llenguatge figuratiu vague i sensual, s'interessa per la Irlanda del moment: el redescobriment del passat gaèlic a través de la mitologia heroica i el folklore. Menysprea el mercantilisme i el materialisme que veu en l'Europa contemporània, circumstància que fa encara més atractiu el seu projecte d'aprofundir en l'estudi i recreació imaginativa de l'antiga civilització irlandesa, el món celta i la mitificació de les seves pròpies arrels angloirlandeses. Juntament amb Lady Gregory, Yeats va fundar el Teatre Nacional irlandès, l'Abbey Theatre, per potenciar una literatura irlandesa de prestigi en anglès. Alguns dels primers treballs van crear molta controvèrsia però han estat molt populars com *The Playboy of the Western World* (1907) de John Millington Synge i *The Plough and the Stars* (1926) de Seán Ó Casey. La generació de poetes irlandesos que van seguir Yeats es podrien agrupar en dos grups: els més interessats en la tradició celta i els seguidors de les figures de tendència més europea com Joyce i Beckett. Durant el segle XX, la influència de Yeats dominava en inspiració i en foment de la rebel·lió. Però aquest segle també va veure l'emergència de figures com Patrick Kavanagh, Seamus Heaney i Brian Coffey, més properes a la segona tradició.

El conte és un gènere destacat en la literatura irlandesa. Els autors francesos i russos van inspirar autors de contes com Frank Ó Connor i Seán Ó Faolain, que barrejaven realisme continental amb la tradició nadiua oral per crear el conte modern irlandès, un gènere que va inspirar bastants autors de l'illa com Joyce, Beckett, Wilde, Yeats, Flann Ó Brien, Brendan Behan, Liam Ó Flaherty, Mary Lavin, John McGahern, William Trevor i Bernard MacLaverty. La literatura irlandesa també s'ha sentit molt còmoda en el gènere del teatre amb autors com Bernard Shaw o els mateixos Wilde, Beckett i Behan¹.

Entrat el segle XIX, en un context de romanticisme de retorn a les arrels, els poetes que escrivien en anglès a Irlanda van voler reinventar la tradició gaèlica en la nova llengua

Wikimedia Commons

L'imaginari de l'oest

L'oest de l'illa va ser considerat, des de la literatura i l'art en general, com una terra totalment diferent a la resta d'Irlanda. Més primitiva, menys urbana i menys anglesa, l'oest era considerat més autèntic. Els seguidors de la renaixença irlandesa creien que el passat real, la llengua autèntica, el folklore, les antiguitats i la forma de vida s'havia de trobar a l'oest, atractiu per al moviment nacionalista i per l'herència celta. Autors com el pintor Jack Butler Yeats van mirar l'oest per trobar l'autenticitat irlandesa, creient en l'existència d'una Irlanda no corrupta. Però la idealització de l'oest volia dir que ser irlandès era ser pobre, i la realitat era que aquesta pobresa havia causat una massiva emigració endèmica.

Joyce i Kavanagh

James Joyce no era admirador d'aquesta renaixença literària de Yeats i va abandonar Irlanda de molt jove. La seva novel·la pionera modernista, *l'Ulysses* (1922), recull la vida als carrers del seu Dublín natal i té com a argument *l'Odissea* d'Homer per explicar un dia de la vida dels seus protagonistes, Leopold i Molly Bloom i Stephen Dedalus. En les seves novel·les Joyce recrea els carrers, la gent, les converses i les obsessions de la seva ciutat natal, primer en clau naturalista, després mitjançant l'ús de la paròdia

i el simbolisme (*Ulysses*) i més tard a través dels jocs de paraules amb la gran novel·la onírica i políglota *Finnegans Wake*. La carrera literària de Joyce marca, en gran mesura, el desenvolupament de l'experimentalisme en la narrativa del segle XX, amb les seves fases successives de realisme, modernisme i postmodernisme. Els contes de *Dubliners* (1914) se centren en els ambients sòrdids d'una ciutat en què els seus ciutadans semblen paralitzats moralment, per la frustració i el fracàs. La seva novel·la autobiogràfica *A Portrait of the Artist as a Young Man* marca una fita literària en recollir les experiències clau en la formació psicològica, educativa i moral del protagonista, Stephen Dedalus, alter ego del seu creador i figura en qui s'han reconegut diverses generacions d'irlandesos de la mateixa classe, condició i religió. En Joyce destaca l'experimentació tècnica: l'ús de l'epifania, la polifonia de la veu narrativa, l'exploració del flux de la consciència, la superimposició sobre la realitat prosaica de Dublín de les experiències de personatges literaris i mitològics de molt diversa procedència, el *collage*, la fragmentació dels nivells discursius i narratius. Aquests experiments desemboquen en *Finnegans Wake*, amalgama de trames creuades, fragments de la història personal i universal, cites, acudits i lirisme per donar protagonisme al llenguatge. Joyce ha estat molt influent per a altres novel·listes irlandesos com Beckett o Flann Ó Brien. El primer també es va exiliar a París i escrivia en una vena minimalista, sovint en francès. La seva obra de teatre *Tot esperant a Godot* (*Waiting for Godot*, 1953) ha esdevingut un clàssic de l'absurd del segle XX.

Com a contraposició a Yeats, Patrick Kavanagh també es va negar a acceptar la idealització de la Irlanda heroica i va apostar pel món local, el present i qüestions de la vida quotidiana com a fonts d'inspiració literària. Va introduir una nova categoria literària basada en la validesa social i artística de la parròquia, entenent com a parròquia qualsevol comunitat local, rural o urbana, que presenti una homogeneïtat social i cultural i uns trets distintius propis. Amb això s'oposava al mite d'Irlanda com a entitat espiritual, tan defensat pels poetes de la renaixença literària (*Revival*) i advocava per explorar artísticament la pluralitat de comunitats existents. Cada poeta hauria de tenir la seva, integrar-s'hi i elevar-la a la categoria d'art per molt irrellevant que semblés. Originari del món rural i establert a Dublín, Kavanagh va conèixer el costat amarg de la soledat i de la penúria econòmica i es va convertir en un *exiliat* nostàlgic de la Irlanda rural, a la qual evoca constantment en els seus poemes. Precisament, la misèria material i moral d'aquesta Irlanda serà la clau en la seva obra poètica més emblemàtica, *The Great Hunger* (1942). Amb clares reminiscències de la famosa Gran Fam que va assetjar Irlanda al segle XIX en un dels episodis de la història d'Irlanda més lamentable, el llibre és un cru retrat de la ignorància i brutalitat de la pagesia en el nou Estat irlandès, contraposada a la idealització d'Éamon de Valera, que la presentava com un paradís idíl·lic. Kavanagh analitza els diferents factors que fan de Patrick Maguire, figura central del poema, un tràgic antiheroi. Amb un realisme no exempt d'humor, Kavanagh apunta no solament a la pobresa material, sinó a l'espiritual, destacant el paper de l'església catòlica i la força repressora. Precisament, la misèria material i moral d'aquesta Irlanda serà clau en la seva obra poètica més emblemàtica.

El nou Estat

La literatura. Malgrat la llei de censura de 1929 que va impedir la publicació a Irlanda de la majoria de treballs literaris i que va provocar l'exili de gran part d'escriptors destacats, amb la creació del nou Estat independent, el 1921, van sorgir autors com Kate Ó Brien, Edna Ó Brien, Colm Toibín o John McGahern. Les novel·les d'aquest darrer se centren en la bellesa però també en les dificultats de la Irlanda rural i la vida en les petites ciutats. La foscor relativa d'aquests novel·listes és, en canvi, del tot absent en les novel·les de Maeve Binchy, Deirdre Purcell i Marian Keyes. Durant els darrers 30 anys, diversos escriptors irlandesos de renom han guanyat el prestigiós Booker Prize, entre d'altres: Anne Enright (2007), John Banville (2005) i Roddy Doyle (1993), Iris Murdoch (1978). En teatre, els millors exponents del teatre irlandès actual són: Brian Friel, autor de *Dancing at Lughnasa*, traduïda aquí com a *Dansa d'agost*, Tom Kilroy, Tom Murphy, Frank McGuinness, Sebastian Barry, Marina Carr, Martin McDonagh i Conor McPherson.

La música sempre ha estat molt important en la cultura irlandesa, des de les cançons i balades en l'acompanyament a festivals i funerals, fins a l'enèrgic ball irlandès. També hi ha una tradició de música clàssica; al segle XVIII Dublín n'era un centre important i Georg Händel el va escollir per estrenar *El Messies* (1742). John Field, creador del *nocturn*, va influir en compositors com Frédéric Chopin. A principi del segle XX, Charles Villiers Stanford i Hamilton Harty van crear una sèrie de simfonies irlandeses partint de simfonies nadiues. La música celta s'ha mantingut i ha perdurat fins als nostres dies. Al segle XX es va fusionar amb els nous estils de l'època. A mitjan segle XX, a mida que la societat irlandesa s'anava modernitzant, la música tradicional, originària del món rural, anava conquerint les ciutats i s'anava barrejant amb el jazz i el *rock and roll* que arribaven de la Gran Bretanya i dels Estats Units i s'anaven fent populars. Durant la dècada dels seixanta hi va haver un renaixement de la música tradicional amb grups com The Dubliners, The Clancy Brothers i Sweeney's Men i músics com Seán Ó Riada. Així mateix, va aparèixer el fenomen de Van Morrison que incorporava elements de música tradicional al llenguatge del rock. Entre els anys setanta i noranta sorgeixen grups que triomfen internacionalment com U2, The Cranberries i The Corrs, que continuen barrejant la música tradicional i el rock, clau del seu èxit. Actualment, la música tradicional irlandesa és popular en molts països per la influència de grups com The Chieftains, els més destacats dins del seu gènere, i que la transformen al context modern.

En aquest context musical, convé destacar la figura de Bono, d'U2, per la seva repercussió internacional i pel seu treball social de lluita contra la pobresa. Com a músic ha esdevingut una figura internacional, i ha guanyat diversos

Grammy. Com a pacifista i persona compromesa amb les desigualtats del món, no ha abandonat mai la seva tasca social i utilitza la música per donar a conèixer causes socials. S'ha reunit amb líders mundials per reflexionar sobre el deute extern, la pobresa o la sida. Ha treballat per moltes causes i ha estat capaç de fer-ho amb altres personalitats destacades del món mediàtic com l'actor Brad Pitt. L'any 2005, Bono i la seva esposa Ali Hewson van crear EDUN, una línia de moda responsable per crear llocs de treball en països en vies de desenvolupament. Aquell mateix any, la revista *Time* va nomenar Bono persona de l'any pel seu treball social, juntament amb Bill i Melinda Gates. Dos anys més tard, la reina Elisabet II li va atorgar la medalla de l'Orde de l'Imperi Britànic.

Una altra figura del món de la música que va destacar sobretot per la seva rebel·lia durant la dècada dels noranta va ser Sinéad Ó Connor. A part del seu talent artístic, haver guanyat un Grammy per la cançó *Nothing Compares 2 U* i diverses nominacions, es va donar a conèixer pel seu atreviment a enfrontar-se directament a l'església catòlica. La més sonada de les seves actuacions va ser l'any 1992 en què va estripar una foto del Papa Joan Pau II en denúncia contra l'església catòlica. En canvi, ella sempre ha defensat el seu catolicisme fins al punt que el 1999 es va ordenar sacerdot per un grup catòlic dissident i es va convertir en la mare Bernadette Marie.

El cinema va prosperar especialment durant les darreres dècades. El Govern irlandès va desenvolupar incentius econòmics per donar suport a la indústria del cinema. Sense tenir unes grans dimensions la iniciativa ha florit i és influent. Pel·lícules com *Cal*, *My Left Foot*, *The Commitments* i *The Dead* van posar Irlanda al mapa del cinema. Alguns actors irlandesos que han destacat al llarg del temps són Maureen Ó Hara, la famosa protagonista de *The Quiet Man*, Peter Ó Toole, Liam Neeson, Richard Harris, Greer Garson, Pierce Brosnan i Jonathan Rhys Meyers. Ja a la dècada dels setanta es va produir una onada especial de producció de pel·lícules, que pretenia aportar una bona alternativa a la imatge que es feia d'Irlanda des de fora. Van destacar directors com Bob Quinn, Joe Comerford, Cathal Black, Pat Murphy i Thaddeus Ó Sullivan. Van tractar temes que havien estat inexplorats anteriorment, com la classe social, el gènere i la nacionalitat. Algunes pel·lícules que han tingut bona sortida internacional han estat: *Michael Collins* (Neil Jordan, 1996); *Went Down* (Paddy Breathnach, 1997); *The General* (John Boorman, 1998); *Nora* (Pat Murphy, 2000); *About Adam* (Gerry Stembridge, 2001).

El gaèlic

Pel què fa a la llengua, el gaèlic és la llengua pròpia de la República d'Irlanda, però el seu ús ha anat minvant fins al punt que actualment l'utilitza habitualment només un 1% de la població. Des de la independència s'estudia a l'escola com a matèria obligatòria però el seu ús no ha augmentat de manera significativa. Existeix una emissora de ràdio en gaèlic (Raidio na Gaeltachta) i un servei de televisió irlandès (TG4), com també dos diaris setmanals, *Lá i Foinse*. L'1 de gener de 2007, la llengua irlandesa va esdevenir la vint-i-tresena llengua oficial de la UE. La literatura escrita en irlandès té una llarga història i, actualment, es publiquen en gaèlic uns 100 llibres cada any. Entre els autors actuals destaquen Nuala Ní Dhomhnaill, Liam Ó Muirthile, Áine Ní Ghlinn o Cathal Ó Searcaigh.

Irlanda del Nord

Els conflictes a Irlanda del Nord, que van aparèixer durant la dècada dels seixanta del segle XX, es van produir per la naturalesa constitucional d'Irlanda del Nord i la relació entre catòlics i protestants. Els danys humans han estat enormes però també han tingut conseqüències artístiques de magnitud i n'ha sorgit una generació d'escriptors d'avantguarda. En particular, el grup de poetes de l'Ulster és un dels referents actuals en la poesia en llengua anglesa. John Hewitt en va ser un dels precursors i el van seguir autors com Seamus Heaney, Derek Mahon i Michael Longley. En aquests darrers anys, en novel·la han destacat Glen Patterson i Robert McLiam Wilson. Aquest darrer és autor d'*Eureka Street* que se centra en les vides de dos amics de Belfast, un catòlic i un protestant després de l'alto el foc de 1994.

Una figura clau al segle XX: Mary Robinson

Mary Robinson és una de les figures centrals del segle XX a Irlanda, en haver originat un canvi social i polític d'impacte arran de la seva presidència durant els anys noranta. Catedràtica de Dret al Trinity College de Dublín, té una sòlida trajectòria en drets humans. Com a presidenta va atorgar al seu càrrec molta més importància que els seus antecessors, i va tenir èxit en el seu esforç per donar a conèixer una nova imatge a Irlanda. El seu compromís en la defensa dels drets humans ha estat sempre present en tota la seva activitat. Va ser la primera cap d'Estat que

va visitar Somàlia després de la guerra civil que va patir el país i la gana que el va assetjar el 1992, i la primera cap d'Estat que va visitar Rwanda dos anys després del genocidi. Va ser també Alta Comissionada de l'ONU per als Drets Humans i va atorgar al càrrec un paper més destacat a la defensa dels drets humans. En el seu discurs com a presidenta, Robinson es va referir a una imaginària "cinquena província". Tenint en compte que Irlanda té quatre províncies, va inventar el concepte d'una cinquena província basada en la inclusió i el diàleg que ella sempre ha defensat. Robinson no va deixar mai de voler representar una Irlanda oberta, tolerant i inclusiva, orgullosa de les seves minories i de la seves perifèries: "La cinquena província no és aquí o allà, no és al nord o al sud, a l'est o a l'oest. És un lloc dintre nostre, un lloc que és obert a l'altre, la porta oberta que ens deixa sortir i deixa entrar altres. Si sóc símbol d'alguna cosa voldria ser el símbol de la cinquena província, la província de la reconciliació i de la curació".

Al llibre *Inventing Ireland*, el crític Declan Kiberd va observar que els irlandesos van utilitzar i potser encara utilitzen la literatura per "inventar Irlanda". Segui per qüestions identitàries, històriques o bé per tenir una llarga tradició artística, no hi ha dubte que la cultura irlandesa s'ha fet escoltar. El fet d'haver-ho fet majorment en anglès li ha aportat una dimensió internacional excepcional, fet que també ha estat causat per la diàspora que ha caracteritzat l'experiència irlandesa. Però qui pot saber veritablement per què aquest petit país ha brillat més que altres països molt més grans? Serà el caràcter de la gent el que ha causat aquesta gran energia creativa. L'escriptora Edna Ó Brien diu: "Quan algú em pregunta com és la manera de ser irlandesa, jo li dic: mireu els arbres, mutilats, pelats, sense forma però amb unes ganes boges de viure". ●

Nota

1. Un dels teatres històrics de Dublín va ser el Gate Theatre, fundat el 1928.

Referències bibliogràfiques

- ALDOUS, Richard. *Great Irish Speeches*. Londres: Quercus, 2007.
 BOADA Montagut, Irene. *Women Write Back. Contemporar Irish and Catalan Short Stories in Colonial Context*. Dublín: Irish Academic Press, 2002.
 HURTLEY, Jacqueline A.; HUGHES, Brian; GONZÁLEZ Casademont, Rosa M.; PRAGA, Inés i ALIAGA, Esther. *Diccionario cultural e histórico de Irlanda*. Barcelona: Ariel Referencia, 1996.

Cultura literària en llengua irlandesa

Cruïlla o final de viatge

Tomás Mac Síomóin Escriptor i periodista

Les formes no verbals de l'expressió cultural irlandesa —la música, la dansa, els jocs— han estat adoptades, s'han desenvolupat i s'han transformat en el si més ample de la cultura anglo-americana, de la qual la “cultura anglo-irlandesa” és un variant regional. De la mateixa manera, la literatura d'Irlanda en llengua anglesa es barreja gairebé sense solució de continuïtat amb el corrent principal de la literatura anglo-americana. No obstant això, la cultura literària en llengua irlandesa explota la seva continuïtat orgànica amb la tradició ancestral en un intent de forjar una única veu moderna.

La República d'Irlanda té dues llengües oficials: l'irlandès (també anomenat gaèlic, una llengua celta dominant els darrers 2.500 anys) i l'anglès, que ha anat substituint l'irlandès durant els dos darrers segles. Des del primer de gener del 2007 l'irlandès és un dels idiomes oficials de la UE. La cultura literària contemporània en llengua irlandesa deriva d'una interacció dialèctica complexa entre les cultures de dues llengües.

1,6 milions de persones d'una població total de més de 4,5 milions diuen tenir algun coneixement d'irlandès. A part d'uns quants districtes dispersos, principalment a la part litoral occidental, *Gaeltachtaí*, rares vegades se sent parlar aquesta llengua a l'Irlanda actual aclaparadorament anglòfona. Probablement no més de 50.000 persones la parlen diàriament, i la majoria ho fan en la forma d'un *teanga easnamach*, un llenguatge incomplet ple de paraules i frases en anglès, conseqüència del fet que l'irlandès està absent de la major part del discurs modern. Un nombre molt gran no quantificat de persones tenen coneixements superficials de la llengua. Uns 30.000 alumnes reben educació en irlandès en escoles situades fora del Gaeltacht. Un canal de televisió nacional, una emissora de ràdio nacional,

unes quantes emissores locals i unes quantes revistes mensuals (però cap diari) donen a l'irlandès una visibilitat marginal.

Un estudi recent fet entre la gent jove ha arribat a la conclusió que, sense un canvi important en les pautes dels usos lingüístics, és molt improbable que l'irlandès continuï sent la llengua familiar i comunitària predominant en les àrees més fortament Gaeltacht durant més de 15 o 20 anys. Les actituds públiques envers el llenguatge varien. Una majoria voldria que sobrevisqués però molt pocs l'aprenen. En l'imaginari popular, l'irlandès s'associa sovint amb uns valors rurals i endarrerits, i l'anglès amb la modernitat. Els matisos semàntics que té l'adjectiu *gaelach* (gaèlic) indiquen que l'auto-odi del colonitzat, tal com el descriuen Edward Said, Franz Fanon i Albert Memmi és un factor clau d'aquest rebuig. *Gaelach* no només significa “de parla irlandesa”, sinó també “pobre”, “brut”, “grotesc” o “de qualitat inferior” (la paraula anglesa *Irish* té connotacions similars). No obstant això, la presència continuada de l'irlandès és considerada com la prova de l'existència d'una identitat nacional separada. En aquest sentit és positivament valorada per molts nacionalistes polítics. La seva pervivència en el temps representa el manteniment d'un vincle nostàlgic amb el nostre passat cèltic. “M'encanta sentir-lo parlar. És una llengua molt maca. M'agradaria saber-lo parlar bé”; aquesta és una reacció molt freqüent entre els irlandesos de parla anglesa, que es queden gratament sorpresos quan senten parlar l'irlandès en algun entorn urbà, però que no tenen la més mínima intenció d'aprendre'l.

La Irlanda oficial va resoldre l'ambivalència de la relació nacional d'amor-odi amb l'irlandès convertint-lo en un símbol nacional, la primera llengua oficial d'un Estat teòricament

bilingüe, mentre que continuava fent anar la maquinària estatal gairebé exclusivament mitjançant l'anglès, fins i tot en les àrees Gaeltacht. Per a un 65% aproximadament de la gent i per a la majoria dels joves, que actualment estan sent assimilats per la cultura de consum anglo-americànitzada, la qüestió de la llengua és irrellevant. Probablement ni s'adonarien de la desaparició de l'irlandès. Aquesta dinàmica lingüística, amb tota la seva complexitat, és el teló de fons d'aquesta consideració de la cultura literària contemporània en llengua irlandesa.

La pèrdua de poder de la llengua irlandesa

La posició actual de l'irlandès i les actituds que el sostenen tenen les seves arrels en els 400 anys de Govern colonial que van precedir la independència política aconseguida per la major part del territori nacional el 1921, després d'un esforç militar.

Els colonitzadors anglesos d'Irlanda van intentar infructuosament des del segle XIII reemplaçar l'irlandès i la cultura irlandesa per l'anglès. Però després de la derrota dels irlandesos i dels seus aliats espanyols el 1603, Anglaterra va estendre el seu

clusivament en un sentit territorial més que no pas cultural o lingüístic. La recuperació de la llengua ancestral no va ser mai un objectiu seriós del moviment per la independència. La llengua es va convertir en un símbol molt apreciat de la identitat nacional, de la continuïtat històrica conceptual del nou Estat irlandès amb un sistema de Govern gaèlic desaparegut, però la idea que la *raison d'être* d'un projecte de reconstrucció nacional fos el desplaçament de l'anglès per l'irlandès com a llengua nacional *de facto* mai no es va arribar a considerar seriosament.

La literatura com a preservadora de la irlandesitat

S'ha desenvolupat i continua desenvolupant-se una literatura moderna en llengua irlandesa malgrat la indiferència amb què ha estat rebuda des de dins i des de fora del renaixentisme irlandès.

En la ideologia nacionalista dels fundadors de l'Estat, l'irlandès es va convertir en el guardià de les *essències* nacionals, una garantia de continuïtat ininterrompuda amb una suposada Edat d'Or a través de segles d'opressió estrangera i directament fins a l'època actual. Aquest *celticisme* no només va

Molts proponents del renaixentisme irlandès s'han preocupat més d'una preservació quixotesca dels guarniments d'una civilització desapareguda que no pas de la necessitat d'adaptar el llenguatge i la seva cultura a les noves exigències

govern per tota l'illa. Les classes intel·lectual i literària gaèlica van ser perseguides, assassinades i obligades a emigrar o a integrar-se al nou ordre. L'anglès es va convertir en la llengua que representava un cert estatus, l'èxit, fins i tot la supervivència. A final del segle XVIII l'administració britànica es va guanyar un aliat poderós i inesperat: l'església catòlica romana, que va veure els seus interessos més ben servits per la complicitat amb el poder colonial que no pas per la lleialtat amb un Estat i una cultura gaèlica vençuts. La derrota de 1603 va ser seguida per una capitulació cultural durant les primeres dècades del segle XIX. En aquell moment una majoria d'irlandesos va començar a abandonar la seva llengua i cultura ancestrals i a assimilar-se, fins allà on els seus antecedents històrics i culturals ho permetien, a la norma anglesa.

Les actituds efectives associades —un sentit profund d'inferioritat nacional i la percepció d'una manca de valor del patrimoni cultural gaèlic— van romandre gairebé intactes després d'aconseguir la independència política. A començament del segle XX el poble irlandès havia estat tan culturalment assimilat que la necessitat de descolonització era vista gairebé ex-

influir en la cultura literària en llengua irlandesa, sinó també en figures molt conegudes del món literari anglo-irlandès com William Butler Yeats i John Millington Synge. En l'imaginari anglo-irlandès, i en el de molts acadèmics de parla irlandesa que el compartien, a la literatura en llengua irlandesa li va ser encomanada la missió de preservar en formol aquesta essència nacional, d'expressar els valors suposadament inherents a la *gaelachas*, la genuïna i autèntica *irlandesitat*.

Des d'aleshores, molts proponents del renaixentisme irlandès s'han preocupat més d'una preservació quixotesca dels guarniments d'una civilització desapareguda que no pas de la necessitat d'adaptar el llenguatge i la seva cultura a les noves exigències. Per a aquesta mena d'*antiquaris*, la modernitat pot arribar a ser un enemic tan perillós com la llengua anglesa. De fet, la reincidència d'alguns influents renaixentistes lingüístics va arribar a tal punt durant la dècada dels trenta del segle XX que la Lliga Gaèlica va prohibir als seus membres escoltar jazz o participar en danses i jocs *estrangers* (és a dir, no nadius). Per a aquesta gent, una literatura moderna en irlandès només podia ser una contradicció en els termes.

El segle XIX es va caracteritzar per una activitat literària –per oposició a l’activitat d’*antiquari*– poc significativa. El 1893, però, es va fundar la Conradh an Gaeilge, la Lliga Gaèlica, i va començar la resistència cultural a l’assimilació. La recuperació d’una tradició literària en llengua irlandesa va ser una part d’aquest procés. De conformitat amb el renaixentisme ideològic, la celebració de la vida folklòrica de Gaeltacht va ser central en aquesta tradició fins a mitjan segle XX. Punts culminants d’aquest gènere, obres autobiogràfiques com *An tOileánach* (L’illenc) de Tomás Ó Criomhthann, *Machnamh Seana-Mhna* (Una dona vella filosofa) de Peig Sayers, i *Fiche Bliain ag Fás* (Vint anys de creixement) de Muiris Ó Súilleabháin, censurades per atenuar-ne la cruesa nadiua, eren l’ideal al qual s’aspirava. Camperols emprenedors que es guanyaven la vida d’una manera frugal però heroica eren la representació apoteòsica actualitzada dels guerrers mitològics precristians Cúchulainn i Fionn MacCumhaill. Van ser considerades com obres d’un valor indiscutible, tant en termes humans com lexicogràfics. De la mateixa manera, l’obra d’An tAthair Peadar Ó Laoghaire, que va reelaborar molts temes folklòrics convertint-los en obres de ficció en el seu dialecte del West Cork, va ser molt admirada per la seva riquesa idiomàtica i la seva fidel reproducció del *caint na nadaoine* (la manera de parlar del poble). Tanmateix, les mostres més pintoresques del mateix *caint na nadaoine* van ser suprimides per respecte a unes sensibilitats religioses que ara cal explicar.

Catolicisme i irlandesitat: un fre a la modernitat

Durant la primera meitat del segle XIX diverses veus influents van fer confluïr el catolicisme romà amb la *irlandesitat*, i d’aquesta manera va sorgir la idea que la literatura irlandesa havia de reflectir els “valors catòlics irlandesos”. Aquests valors eren, de fet, una amalgama de la ideologia jansenista i dels costums puritans de l’Anglaterra victoriana. Els irlandesos, en ser més castos que els *pagans* anglesos, havien de ser, *ipso facto*,

més *cristians* que ells. Aquesta mena de *catolicisme* va dominar la ideologia de l’elit governant de l’Estat Lliure. Les relacions sexuals extramaritals eren l’únic mal moral –deixant a part la subversió política– per al qual l’infern no cremava prou. L’hegemonia d’aquests valors es va reflectir en una censura oficial de la literatura i de les pel·lícules que va durar fins ben entrat el segle XX. Les obres d’escriptors irlandesos com James Joyce i molts altres autors i filòsofs europeus van ser prohibides i només estaven disponibles quan entraven de contraban des de la *pagana* Anglaterra o des del continent.

Igualment, res en la literatura irlandesa no havia d’escandalitzar els pietosos. L’irlandès s’havia de caracteritzar per una puresa angèlica, ja que mancava d’un vocabulari relatiu a les funcions corporals, a la *immoralitat* i a les *paraulotes*. La major part de la literatura en llengua irlandesa era vista bàsicament com una mena de manual escolar potencial que no podia contenir material *inadequat* per als joves. Ja que l’edició en llengua irlandesa estava pràcticament monopolitzada per l’An Gúm, un organisme governamental que insistia en la conformitat amb aquesta ortodòxia, l’hegemonia d’aquests valors en la literatura en llengua irlandesa estava assegurada. La condició humana que s’esperava que expressés l’escriptor era una condició estereotipadament rural. Els intents de donar expressió literària a una vida al marge d’un *ethos* gaèlic imaginari eren vistos, i sovint encara ho són, com mancats d’autenticitat, no com allò que s’esperava d’una obra literària gaèlica. Quan Pearse Hutchinson, un autor essencialment urbà i un dels nostres millors poetes, va donar a conèixer la seva intenció d’escriure en irlandès, Seán Mac Réamoinn, un locutor de llengua irlandesa molt conegut, li va dir: “Em sembla que el públic de parla irlandesa no li ho agrairà”.

Per tot això, encara hi ha una percepció que la literatura en llengua irlandesa, pensada per als nens i que consisteix en “històries i tonteries del passat”, no pot tenir cap interès per a un adult sofisticat. En un entorn tan poc prometedor l’hàbit de llegir en irlandès no va poder convertir-se en un costum general, i encara no ho pot fer.

L’any 1949, Máirtín Ó Cadhain, escriptor i figura de referència en el context de la tendència modernista de la literatura

en llengua irlandesa, va cridar l'atenció sobre un altre fre que s'oposava al desenvolupament d'una cultura literària viable: "l'absència d'una crítica competent". Molts professors universitaris de literatura en llengua irlandesa s'ocupaven bàsicament dels valors *antics* dels textos, no del seu valor literari, i per això no eren capaços de produir un corpus competent de crítiques modernes. Això, al seu torn, va fer que no es creés aquest vincle vital entre els escriptors, els editors i el públic lector que és el fonament de qualsevol cultura literària viable. Els professors amb aquesta formació universitària no tenien els coneixements de teoria crítica i de la literatura en general necessaris per impregnar d'un interès humà el tema de què s'ocupaven. D'aquí en va sortir una percepció popular encara vigent segons la qual la literatura en irlandès és simplement un mitjà que serveix per explicar estructures gramaticals complexes i per propagar els valors moribunds d'una manera de viure desapareguda.

El desenvolupament d'un irlandès modern i la necessitat d'unes reformes ortogràfica i gramatical en profunditat en consonància amb la parla Gaeltacht es van veure dificultats, i encara ho estan, per deferència a aquestes preocupacions *antigues*. D'aquesta manera va sorgir un altre obstacle seriós al conreu d'un hàbit lector en irlandès: la percepció de la dificultat del llenguatge escrit. El llenguatge estàndard oficial està farcit d'arcaïsmes gramaticals que reflecteixen, un cop més, l'estatus més simbòlic que pràctic de l'idioma. La major part d'estudiants de la llengua no aconsegueixen assolir el nivell de competència necessari per manejar sense dificultats els textos literaris. Els parlants nadius, que opten per la *seguretat* que els dona parlar en el seu propi dialecte, i els estudiants de l'idioma no volen aprendre l'idioma literari estàndard, o no saben com fer-ho.

I malgrat tot hi va haver fruits...

Que d'un terreny tan pedregós se n'hagi pogut recollir alguna cosa de valor ha estat una mena de miracle. Máirtín Ó Cadhain opinava que fins als anys quaranta del segle XX la cultura literària en llengua irlandesa només havia produït

tres escriptors de ficció importants: Pádraic Ó Conaire, un escriptor de relats curts i novel·les; Pádraig Mac Piarais, poeta, escriptor de relats i líder insurreccional; i Seosamh Mac Grianna, contista i novel·lista. La seva obra, especialment la dels dos primers, va ser condemnada, com era previsible, per l'establishment acadèmic de l'època, que la considerava artificial i influïda per models forans, dues desviacions de les sacrosantes normes literàries dels segles XVII i XVIII. Textos en irlandès dedicats a la filosofia, la ciència, la psicologia, la política i la crítica social i literària no eren sol·licitats ni produïts. Així mateix, les traduccions a l'irlandès d'obres importants de la literatura mundial eren –i són– comptades. Però com que la majoria de lectors en irlandès també llegeixen en anglès, aquestes absències gairebé ni es notaven.

No obstant això, els anys quaranta del segle XX van presenciar un canvi radical en l'escriptura en llengua irlandesa. Els desenvolupaments literaris de l'actualitat se sostenen gràcies a l'impuls d'aquell període. L'any 1942 va néixer la revista d'actualitat i literària *Comhar*; el 1945 es va crear una nova editorial, Sáirséal agus Dill; i el 1948 va començar a publicar-se una nova revista, *Feasta*. Cada una d'aquestes novetats, especialment les dues primeres, va ser un estímul encoratjador per a l'obra de nous i creatius escriptors. Altres editorials com Clóchomhar i Clódhanna Teoranta també van tenir un paper molt important en la modernització de l'edició en llengua irlandesa que va tenir lloc aleshores.

Sáirséal agus Dill va ser una creació intel·lectual del clarivident Seán Ó hÉigearthaigh, que es va adonar que les cobertes dels llibres són un element essencial per tal d'atraure lectors. Fins aleshores, les rudimentàries cobertes de les publicacions de l'An Gúm deixaven molt a desitjar en comparació amb les de la competència. Sáirséal agus Dill va acabar amb el monopoli d'aquesta agència editora governamental i va començar a produir llibres d'una presentació artística meritòria i impecable, i el contingut dels quals era nou i interessant.

Entre els escriptors importants que van saber aprofitar l'hospitalitat d'Ó hÉigearthaigh destaquen Máirtín Ó Cadhain, Diarmuid Ó Súilleabháin i Breandán Ó hEithir, juntament amb

La literatura en llengua irlandesa està molt mal servida pels mitjans de comunicació en llengua irlandesa, que gairebé dediquen més atenció a les obres escrites en anglès que no pas a les escrites en irlandès

Pádraig Mac Piarais

Pádraig Ó Conaire

Peig Sayers

Tomás Ó Criomhthain

els poetes Máire Mhac an tSaoi, Máirtín Ó Direáin i Seán Ó Ríordáin. La seva obra va construir ponts entre la tradició i la modernitat. Així, mentre que l'obra anterior d'Ó Cadhain (publicada per An Gúm) i d'Ó Súileabháin estava arrelada en les experiències vitals de les seves comunitats rurals, els seus escrits posteriors, que expressen el compromís amb el seu nou entorn urbà i les influències literàries internacionals, no van ser tan ben valorats per l'ortodòxia aleshores imperant. Però van representar un punt de partença per a algunes de les veus que es van donar a conèixer posteriorment. El pastitx postmodernista de Breandán Ó Doibhlin, *Néal Maidine agus Tine Oíche* (Núvol matinal i foc nocturn), amb els seus ecos de Victor Hugo, Saint-Exupéry, etc. va superar la capacitat dels crítics literaris contemporanis per reconèixer la magnitud de les realitzacions del seu autor quan l'obra va ser publicada per primer cop l'any 1964.

Els primers poemes de Máirtín Ó Direáin, *juvenilia* segons la seva pròpia opinió, tractaven d'una manera nostàlgica de la seva infantesa illenca i van ser admirats i aplegats en antologies en els manuals escolars oficials, en consonància amb el paper atribuït a la cultura anglo-irlandesa en irlandès. La seva obra de maduresa, adaptada a uns entorns urbans, va ser, amb gran disgust per part del poeta, més o menys ignorada. Irònicament, el fet que la poesia modernista per antonomàsia de Seán Ó Ríordáin evoqui el West Kerry Gaeltacht li garanteix la seva vigència entre els tradicionalistes. Cada un d'aquests poetes, juntament amb d'altres de modernistes com el sempre jove Pearse Hutchinson, van ser influències cabdals en el desenvolupament de la nostra tradició poètica actual.

Després del salt qualitatiu que va representar la fundació de la Sáirséal agus Dill, la cultura literària en llengua irlandesa ja no tornaria a ser el mateix. No obstant això, la idea que l'autèntic valor de la literatura en irlandès cal buscar-lo en el seu context *antic* encara està molt present en la comunitat de parla irlandesa. Hi ha una contínua demanda de *clàssics* i materials pedagògics de començament del segle XX, mentre que moltes de les obres literàries més pioneres de mitjan segle XX, com les de Máirtín Ó Cadhain, Diarmuid Ó Súileabháin i Donncha Ó Céileachair, tots ells de l'*escuderia* de la Sáirséal agus Dill, estan exhaurides.

Sense esporuguir-se, altres editors han transitat pel camí que va obrir la Sáirséal agus Dill. L'any 1981, Pádraig Ó Snodaigh, poeta i historiador, va fundar l'editorial Coiscéim. Amb més de

800 títols publicats fins ara és de bon tros l'aventura editorial en llengua irlandesa del sector privat més gran que ha existit mai. Coiscéim abasta no solament literatura creativa, crítica i història, sinó també àrees fins ara no abordades en llengua irlandesa com la ciència, la filosofia, la psicologia, etc. Publica les obres de Biddy Jenkinson, Colm Breathnach, Seán Mac Mathúna, Aindrias Ó Cathasaigh, Eoghan Mac Giolla Bhríde, Paddy Bushe, Gabriel Rosenstock, Tomás Mac Síomóin, etc.

Coiscéim va ser seguida per Cló Iar-Chonnachta, fundada l'any 1985 per l'escriptor i dramaturg avantguardista Mícheál Ó Conghaile. Una de les principals realitzacions de Cló Iar-Chonnachta ha estat la de conrear un grup altament innovador d'escriptors principalment Gaeltacht, com Pádraig Breathnach, el *pare* del grup, el mateix Mícheál Ó Conghaile, Joe Steve Ó Neachtain, Dara Ó Conaola i Daithí Ó Muiri, juntament amb poetes com Cathal Ó Searcaigh i Gearóid Mac Lochlainn.

Altres editorials que han tingut un paper més modest però també significatiu en el desenvolupament de la cultura literària irlandesa en aquests darrers anys han estat la Cois Life, amb seu a Dublín, i la Sáirséal agus Ó Marcaigh (successora de la Sáirséal agus Dill). La Leabhar Breac, amb seu a Connemara, fundada pel novel·lista i dramaturg Darach Ó Scolaí, ha estat la responsable d'algunes de les publicacions recents més remarcables: ficció en prosa del mateix editor, el precoç Daithí Ó Muiri, Liam Mac Cóil i Beairtle Ó Conaire.

Cultura literària, present i futur

La cultura literària en llengua irlandesa ha generat aquests darrers anys una diversitat de llibres suggeridors i atractius que s'ocupen d'una àmplia gamma de temes contemporanis i que cobreixen els gèneres literaris principals. Allò que caracteritza el corrent modern, des d'Ó Conaire en endavant, és la seva obertura a la influència de la literatura mundial. Així, entre els autors contemporanis, és discernible la influència dels mestres argentins Jorge Luis Borges i Julio Cortázar sobre Daithí Ó Muiri, i la del misticisme oriental sobre Gabriel Rosenstock, per exemple. Igualment, les exploracions de l'homosexualitat que fa Mícheál Ó Conghaile introdueixen en l'irlandès unes dimensions que mai no havien estat considerades pels fanàtics puritans de la causa lingüística.

No obstant això, una cultura literària viable ha d'abraçar escriptors, editors, crítics i publicistes, llibreters i lectors. Escriptors i poetes desitjosos i capaços de produir són tan abundants com els editors disposats a prendre riscos. Actualment, el taló d'Aquil·les del projecte rau en el fet que crítics i publicistes brillen en gran part per la seva absència, a causa sobretot, des del meu punt de vista, del biaix *antic* prèviament mencionat de l'acadèmia gaèlica. I per això no s'ha creat encara la massa crítica de lectors necessària per garantir la viabilitat a llarg termini d'aquesta empresa.

La literatura en llengua irlandesa està molt mal servida pels mitjans de comunicació en llengua irlandesa, que gairebé invariablement dediquen més atenció a les obres escrites en anglès que no pas a les escrites en irlandès. Els mitjans de comunicació en llengua anglesa que es publiquen a Irlanda ignoren totalment el material escrit en irlandès. Les llibreries que tenen un fons una mica complet de literatura irlandesa es poden comptar amb els dits d'una mà; la majoria no tenen en estoc més llibres en irlandès que els que s'utilitzen per a l'aprenentatge de la llengua. La promoció per Internet i la distribució d'aquesta mena de material encara és mínima. No existeixen gairebé llibres de filosofia, de ciències naturals i socials, etc. i per obtenir informació d'aquestes matèries el lector irlandès mitjà depèn totalment de les fonts en llengua anglesa.

De moment, tanmateix, els escriptors en llengua irlandesa són normalment coneguts —quan ho són— mitjançant traduccions de la seva obra a l'anglès, fins i tot pels parlants irlandesos. Nuala Ní Dhomhnaill, en la seva introducció a Gearóid Mac Lochlainn, la primera col·lecció bilingüe de poemes de Belfast, diu: “La poesia publicada en irlandès és relegada a les tenebres exteriors i, per tant, i només per aquesta raó, dono la benvinguda més incondicional a aquest llibre en un llenguatge dual”. Aquestes *tenebres exteriors* cobreixen la majoria de les obres irlandeses modernes.

Gairebé no cal insistir en la necessitat de traduir la literatura en irlandès als principals idiomes. Els poetes de llengua irlandesa són coneguts internacionalment i a Irlanda, fins i tot per la gent de parla irlandesa, principalment a través de traduccions a l'anglès de les seves obres. El perill inherent en posar un èmfasi excessiu en el mercat de les traduccions és que l'obra creativa pot tendir a ajustar-se ella mateixa per facilitar allò que el mercat sovint espera de les “traduccions del gaèlic/irlandès”: celebracions nostàlgiques del lloc, respiracions boca a boca de figures de la mitologia cèltica, referències folklòriques exòtiques. La concentració excessiva en aquesta falsa identitat ètnica és un malbaratament d'energies creatives que podrien fer-se servir d'una forma més productiva.

Per tant, la cultura literària en llengua irlandesa és més cosa d'escriptors i d'editors que de lectors. I per això, l'existència continuada d'editors en llengua irlandesa depèn dels subsidis governamentals. Aquesta feblesa no està molt clara en la mesura que els organismes finançadors oficials estan obligats a una completa independència editorial. Pot garantir-se aquesta llibertat —o un finançament d'un nivell acceptable— a llarg termini?

Una altra espasa de Dàmocles penja damunt de la literatura en llengua irlandesa. Si el Gaeltacht tradicional desapareix, la capacitat de la cultura literària en llengua irlandesa per desenvolupar-se dependrà de la capacitat de l'estudiant urbà de l'irlandès per sobreviure, desenvolupar-se i generar una literatura. O del fet que la *teanga easnamhach* aconsegueixi desempallegar-se a temps de les seves acrecions angleses i desenvolupar-se a partir de les seves arrels natives en un context urbà. L'actual escassetat d'escriptors urbans joves que optin per qualsevol d'aquests escenaris no permet tenir gaires esperances a curt termini en cap d'aquestes possibilitats. Un petit cercle d'autors que escriu en irlandès per a un públic lector molt reduït podria probablement sobreviure per si mateix a la desaparició de l'irlandès com a comunitat lingüística, de la mateixa manera que a començament del segle XX encara hi havia qui escrivia poesia en llatí a l'est d'Europa. ●

Referències bibliogràfiques

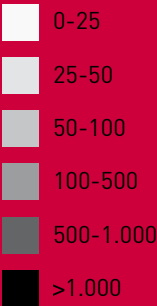
- DE HÍDE**, Dúghlas. *Language, Lore and Lyrics. Essays and lectures by Douglas Hyde*, eag., Breandán Ó Conaire. Dublín: Irish Academic Press, 1986.
- MAC SIÓMÓIN**, Tomás. *The Colonised Mind: Irish language and society in Reconsiderations of Irish History and Culture* (Daltún Ó Ceallaigh, ed). Dublín: Léirmheas, 1994.
- 1916: *Leathréabhlóid. Paradacs a it na Gaeilge*. Dublín: Coiscéim, 2006.
- *Ó Mhársa go Magla: Straitéis Nua don Ghaeilge*. An Aimsir Óg, Paimfléad 6. Dublín: Coiscéim, 2006.
- *Amanairis: Antologija sodobne književnosti v irscini*. Ljubljana: Drustvo slovenskih pisateljev, 2007.
- Ó GIOLLAGÁIN**, Conchúr, MacDonncha Seosamh, et al. *Comprehensive Linguistic Study of the use of Irish in the Gaeltacht: Principal Findings and Recommendations*. Dublín: The Stationery Office, 2007.

Irlanda en xifres

Densitat de població (hab/km²)

Ciutats (hab/km²)

Dublín	4.304,1
Cork	3.014,8
Limerick	2.581,8
Galway	1.432,0
Waterford	1.100,2

- Línia administrativa de comtat
- Línia administrativa de província
- - Línia internacional

Nom oficial República d'Irlanda/Éire

Estructura administrativa L'illa d'Irlanda està dividida en quatre províncies que agrupen 32 comtats: Leinster (12 comtats), Munster (6), Connacht (5) i Ulster (9). Dels nou comtats de la província de l'Ulster, sis constitueixen Irlanda del Nord (IN), regió administrativa del Regne Unit

Independència 6 de desembre de 1921 (del Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda). El país va estar sota estatus de domini de la Commonwealth fins al 21 de desembre de 1948, data en què va passar a anomenar-se Estat Lliure d'Irlanda

Entrada a l'ONU 14 de desembre de 1955

Superfície L'illa té una extensió de 84.421 km²: República d'Irlanda (70.273 km², 83,2% del total), Irlanda del Nord (14.148 km², 16,8%)

Fronteres Total: 360 km amb el Regne Unit (Irlanda del Nord); litoral costaner: 1.448 km

Llengües Irlandès i anglès

Capital Dublín, 506.211 habitants (2006)

Ciutats més poblades (2006) Cork (119.418); Galway (72.414); Limerick (52.539); Waterford (45.748); Belfast (Irlanda del Nord, 267.000)

Sistema polític

República multipartidista unitària amb dues cambres legislatives. El Senat (Seanad Éireann) amb 60 membres (11 elegits pel primer ministre, 6 per dues universitats i 43 per representants públics); i la Cambra de Representants (Dáil Éireann) amb 166 membres elegits per sistema de representació proporcional

Constitució 1 de juliol de 1937

Cap d'Estat i cap de Govern Presidenta, Mary McAleese, des de l'11 de novembre de 1997; *Taoiseach* (cap de Govern), Brian Cowen, des del 7 de maig de 2008

Dones al Parlament (2007) 14,6% d'escons

Composició parlamentària de la Cambra de Representants (Dáil Éireann) de les darreres eleccions legislatives del 24 de maig de 2007

Partits	%	escons
Fianna Fáil (FF, Partit Republicà)	41,6	78
Fine Gael (FG, Partit de la Irlanda Unida)	27,3	51
Partit Laborista (LAB)	10,1	20
Sinn Féin (SF)	6,9	4
Els Verds (GP)	4,7	6
Demòcrates Progressistes (PD)	2,7	2
Partit Socialista (SP)	0,6	-
Independents	5,7	5
Altres	0,2	-

Participació: 67%

Població

Total (2008) 4.467.000 habitants (IN: 1.775.000)

Població urbana (2008) 61%

Densitat de població (2008) 63,6 habitants per km³ (IN: 125,5)

Estructura d'edat (2009 est.) <15 anys: 20,9%; 15-64 anys: 67,1%; ≥65 anys: 12,0%

Taxa de creixement demogràfic (2005-2010) 0,9%

Projecció de població 4.686.000 (2010); 5.610.000 (2020) (IN: 1.812.000; 1.922.000)

Taxa de natalitat bruta (2009 est.) 14,2 naixements per 1.000 habitants

Taxa de mortalitat bruta (2009 est.) 7,8 morts per 1.000 habitants

Taxa de mortalitat infantil (2009 est.) 5,05 morts per 1.000 nascuts vius

Taxa de fecunditat (2009 est.) 1,85 fills per dona

Taxa de mortalitat materna (2005) 1 dona per cada 100.000 nascuts vius

Esperança de vida en néixer (2007) 79,7 anys

Economia

Moneda Euro

Renda Nacional Bruta (RNB) (2007) 164.600 de milions de dòlars (PPA)

Producte Interior Brut (PIB) (2007) 194.800 milions de dòlars (PPA)

PIB per càpita (2007) 37.700 dòlars (PPA)

Creixement anual del PIB (2006-2007) 6,0%

Estructura PIB (2007) Agricultura 2%; indústria 35% (manufactures 23%); serveis 63%

Taxa d'activitat laboral (2005) 48,8%

Taxa d'atur (2008 est.) 6,1%

Ingressos estimats per càpita (2007) Dones: 31.978 dòlars (PPA); homes: 57.320 dòlars (PPA)

Indústria (2005) Manufactura: Productes químics (27% del valor de producció manufacturera); alimentació, begudes i tabac (16%); equipaments de transport (7,0%)

Importacions (2006) 60.665 milions d'euros. Maquinària (33,0%); productes químics (13,2%); equipament de transport (9,0%); combustibles minerals (7,7%); aliments (6,7%). *Països de procedència:* Regne Unit (31,9%); Estats Units (11,2%); Alemanya (8,2%); Xina (7,3%); Països Baixos (4,0%)

Exportacions (2006) 86.861 milions d'euros. Productes químics (19,6%); productes farmacèutics i mèdics (16,4%); màquines d'oficina (16,2%); aliments (8,1%). *Països de destinació:* Estats Units (18,7%); Regne Unit (17,9%); Bèlgica (14,1%); Alemanya (8,1%); França (5,8%)

Turisme (2007) 8,3 milions de visitants; 8.863 milions de dòlars

Inversió estrangera directa (2007) 26.085 milions de dòlars

Ajuda Oficial al Desenvolupament (2007) 5.840 milions de dòlars donats; 2,7% de la RNB

Deute extern (2007) 1,8 bilions de dòlars

Despesa pública en educació (2007) 4,8% del PIB

Despesa pública en salut (2005) 4,7% del PIB

Despesa pública militar (2007) 0,5% del PIB

Societat i medi ambient

Afiliació religiosa (2006) Catòlics (86,8%); església irlandesa (anglicana) (3,0%); altres cristians (2,7%); altres (1,5%)

Immigració Migració neta (2000-2005): 188.000; estoc (2005): 617.600 immigrants (14,8% de la població)

Ordinadors personals (2007) 58,2% de la població

Usuaris d'Internet (2007) 56,1% de la població

Índex de Desenvolupament Humà (2007) 0,965; posició 5 del rànquing mundial

Terres agrícoles (2003-2005) 62,4% de les terres

Energia neta importada (2006) 90% de l'energia usada

Subministrament d'energia primària (2005) Petrolí (59,8%), carbó (13,6%), gas natural (24,5%), energies renovables (2,2%)

Emissions de CO₂ (2005) 10,2 tm per habitant; 0,2% mundial

Aigua (200) Disponibilitat: 11.223 m³ per habitant; consum: 2,3% dels recursos interns

Pobresa (2000-2005) El 16,2% de la població amb ingressos inferiors al 50% de la mitjana nacional (PPA)

Fonts

Enciclopèdia Britànica / Handbook of Statistics 2008, UNCTAD / Informe Sobre Desenvolupament Humà 2009, PNUD / Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA) / Unió Interparlamentària (IPU) / OECD / UK National Statistics / World Development Indicators 2009, Banc Mundial / World Factbook, CIA / World Resources Institute (WRI)

Població i ruralitat a Irlanda

La República d'Irlanda és un país petit, amb una extensió de prop de 70.000 km² (en comparació, Catalunya té una extensió de 32.000 km²) on el 2006 vivien uns 4,2 milions de persones (1,7 milions a Irlanda del Nord), un 8,2% més que quatre anys abans. Aquest elevat creixement, poc habitual d'altra banda, no ens pot fer oblidar, però, que el 1841 el país –sense comptar Irlanda del Nord– tenia més de 6,5 milions d'habitants. La Gran Fam del període 1845-1848, deguda a una política econòmica deficient, uns mètodes de cultiu inadequats i l'aparició d'un fong paràsit del principal cultiu, la patata, les conseqüències dels quals es van estendre uns anys més, van provocar la mort directa per fam i malalties d'un milió d'irlandesos i l'emigració d'un altre milió i mig. Avui dia, la població, malgrat que ha experimentat una certa recuperació, fins i tot espectacular, els darrers anys, enregistra encara una pèrdua de població del 35% respecte de la que hi havia 165 anys enrere (figura 1).

Una repoblació desigual

Certament, la població d'Irlanda s'ha anat recuperant, especialment des de final de la dècada dels seixanta del segle XX. Però aquesta recuperació no ha estat igual en les quatre províncies del país (figura 2). La província de Leinster, on se situa la capital del país, va iniciar la seva lenta però imparable recuperació entre 30 i 50 anys abans que les altres províncies, i el comtat de Dublín va ser dins d'aquesta província, i dins del país, el que va viure un creixement més gran: de fet, va ser l'únic comtat del país que no va patir una davallada demogràfica; la seva població es va multiplicar en un 218,5% en el període 1841-2006, passant de poc més de 370.000 habitants a 1.190.000. Només el comtat veí de Kildare, de la mateixa província, ha experimentat una recuperació positiva en el mateix període amb un creixement de la seva població del 62,8%, i el comtat de Wicklow, també al Leinster i també veí, ha aconseguit tenir el 2006 una població igual que la que tenia el 1841.

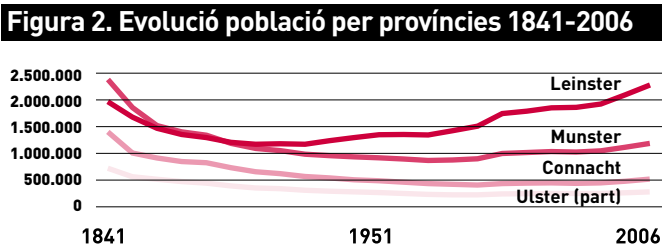
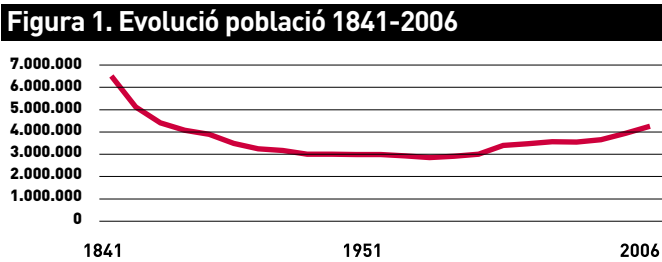
La província de Leinster és l'única de les quatre províncies que ha aconseguit recuperar la població perduda, i fins i tot superar la que tenia el 1841. Les altres tres províncies (Munster, Connacht i la part de l'Ulster), tot i que han experimentat un creixement continuat d'habitants –Munster des dels seixanta, Connacht i l'Ulster des dels setanta– encara presenten avui dia un dèficit poblacional d'entre el 51% i el 65% respecte dels valors de referència de 1841.

Pel que fa als comtats, a banda dels tres que hem comentat, els altres 23 no han aconseguit la recuperació demogràfica en aquests 165 anys, i els dèficits que tenen van de l'11,4% al comtat de Meath, al 81,4% de Leitrim. Quan s'estudia l'evolució de la població entre 1966 i 2006 es constata, però, que tots els comtats han tingut un creixement positiu en aquest període (en alguns casos amb percentatges que es belluguen entre el 50% i el 100%). Tots excepte Leitrim. Aquest comtat, de la província de Connacht, és el comtat que ha trigat més a iniciar la recuperació de la

seva població, i no ho ha fet fins a final de la dècada dels noranta. Actualment, però, és el comtat que té una taxa de creixement de població més alta dins de la seva província.

Vida rural, vida urbana

Què fa que els diferents comtats tinguin ritmes de recuperació diferents? Sembla clar que no hi ha una sola causa darrere d'aquestes dades, però també que un dels factors amb més empremta ha estat el caràcter de major o menor ruralitat dels comtats. El 1841 un 85% de la població irlandesa vivia en àrees rurals. El 2006 aquesta proporció era del 39,5%, un percentatge molt elevat (en comparació, hi ha un 24,0% de població rural a Espanya). Però com passa sovint, aquesta ruralitat no està igualment repartida al llarg del país (figura 3): 18 dels 26 comtats del país tenen un percentatge de població rural superior al 50% –set d'aquests superior al 75%– i les proporcions van del 2,2% al comtat de Dublín, (el segon comtat més urbà és Kildare amb una pobla-

ció rural del 34,6%), al 91,1% a Leitrim, el comtat on havíem vist que la recuperació demogràfica havia estat inferior. Existeix una forta correlació negativa entre el caràcter rural d'un comtat i la recuperació demogràfica de manera que aquesta és més lenta en aquells comtats amb major població rural. Justament són els comtats actualment més rurals els que van patir també una davallada superior de població i als que els hi ha costat més fer aquesta recuperació, mentre que la població va buscar –i continua buscant– millors oportunitats de vida a les grans àrees urbanes de Dublín, Cork, Galway o Limerick.

Com s'observa a la figura 4, la comparació del pes de la població de les quatre províncies entre 1841 i 2006 mostra com la província de Leinster ha guanyat pes poblacional en detriment de les altres tres províncies, de manera que el centre de gravetat imaginari de la població s'ha desplaçat cap a aquesta província. Però malgrat tot, i com hem apuntat, la proporció actual de població rural és alta. I anant una mica més a fons, és interes-

sant plantejar-se com es viu a Irlanda, actualment, aquesta diferència entre les àrees urbanes i rurals. En molts països, especialment en països pobres o en desenvolupament, viure en un o altre lloc marca diferències destacades en els estàndards de vida de la població. A Irlanda, aquest factor no sembla, aparentment, molt decisiu: l'esperança de vida o l'accés a l'educació no són significativament diferents entre comtats. Però sí que presenten diferències importants en el nivell d'ingressos per càpita o el coneixement del gaèlic.

Pel que fa al nivell d'ingressos per habitant, existeixen importants diferències entre comtats que, si bé no totalment, es poden explicar pel seu grau de ruralitat (figura 5). Existeix una correlació negativa entre aquestes dues variables de manera que els comtats més rurals tenen un nivell d'ingressos per càpita més baix que els comtats més urbans; i les dades de 2006 indiquen que les diferències arriben a ser del 25,7% entre els comtats que se situen en els extrems del rang: Donegal, amb uns ingressos per càpita de 17.252 euros i Dublín, amb uns ingressos de 23.226 euros. A banda de Dublín, només quatre comtats (Wicklow, Meath, Kil-

Figura 4. Pes de la població (1841-2006)

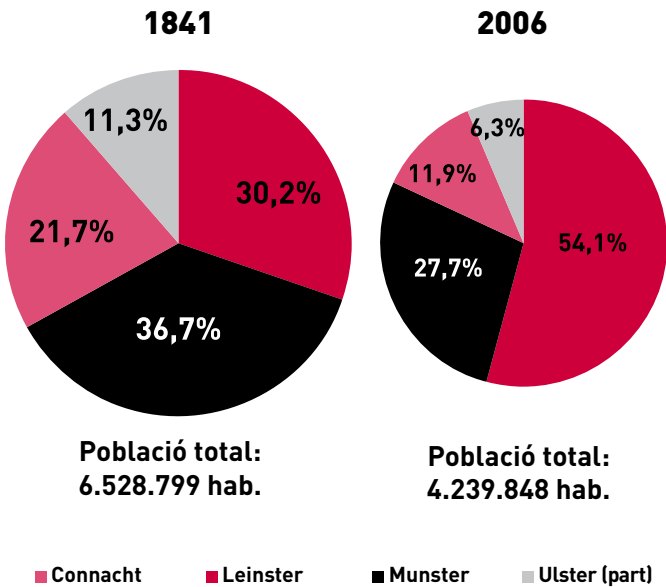

Figura 3. Mapa de comtats per ruralitat (2006)

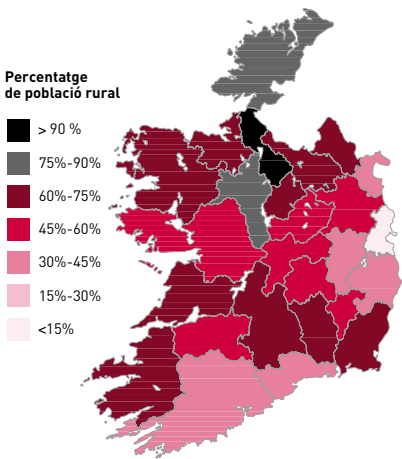

Figura 5. Distribució d'ingressos (2006)

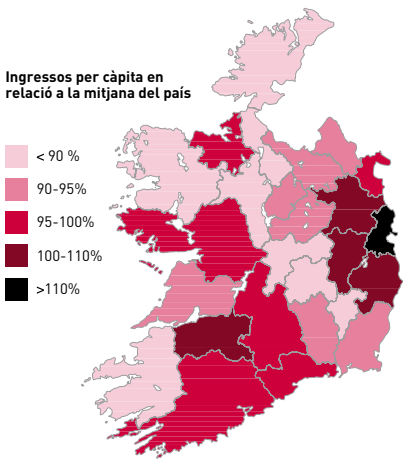
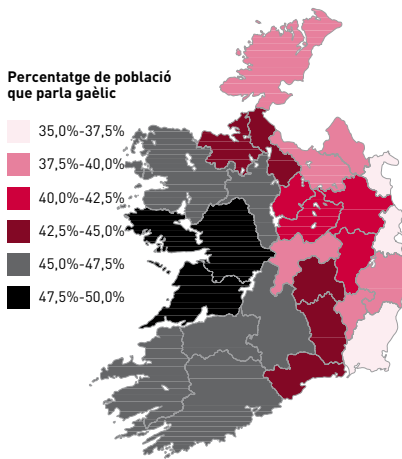

Figura 6. Coneixement del gaèlic (2006)

dare i Limerick) tenen un nivell d'ingressos superior o igual a la mitjana del país. Els altres 21 comtats se situen per sota d'aquesta mitjana. Aquestes diferències, tanmateix, són inferiors a les que trobem a Espanya entre comunitats autònomes (entre el País Basc i Extremadura hi ha unes diferències percentuals d'ingressos per càpita del 47,6% a favor de la primera). Possiblement, en tractar-se d'un país petit i de poca població, les polítiques redistributives siguin més eficaces a Irlanda.

Respecte al coneixement del gaèlic, un 41,0% dels irlandesos diuen tenir-ne. D'entrada es podria pensar que aquest coneixement és major en les zones rurals que en les urbanes, però no existeixen diferències significatives entre comtats segons aquest criteri. Però els comtats no són homogenis i hi ha zones més rurals i zones més urbanes. En mirar si existeixen diferències entre els dos tipus de zones, tampoc aquestes no són significatives però mostren una tendència bastant clara de manera que, de mitjana, a les zones rurals es parla un 6,2% més que a les urbanes; la diferència és només

d'un 0,6% a Wicklow i arriba a ser d'un 9,0% a Galway, mentre que no hi ha diferències al comtat de Kildare. A l'hora d'establir una relació amb l'ús de la llengua sembla que el component geogràfic és més decisiu. El mapa que representa l'ús del gaèlic per comtats (figura 6) marca una línia vertical imaginària que divideix l'illa de forma aproximada en una zona est (majoritàriament les províncies de Leinster i de l'Ulster) on l'ús del gaèlic és menor, i una zona oest —l'oest que de forma romàntica ha estat considerat i admirat per molts escriptors com a *autèntic*— on aquest ús és sensiblement superior.

Redacció CIDOB

Fonts

Central Statistics Office (CSO), Government of Ireland / Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA)

Cronologia històrica

10000-3000 aC Cultura megalítica.

700 aC Invasió celta d'Irlanda.

350 Primers contactes cristians.

795-895 Invasions dels vikings. El 1014, Brian Boru, *Ard Rí* (rei suprem) d'Irlanda mor en la victòria definitiva sobre els vikings a la Batalla de Clontarf.

1169 Dermot MacMurrough, *Rí* (rei) de Leinster, expulsat d'Irlanda, demana ajuda al rei Enric II d'Anglaterra. El 1172, l'únic Papa anglès de la història, Adrià IV, publica *Laudibiler*, que autoritza la invasió d'Irlanda per Enric II.

Segles XII-XVI Les famílies dels invasors anglonormands s'assimilen a l'aristocràcia autòctona irlandesa.

1366 Els estatuts de Kilkenny prohibeixen el comerç i els casaments entre normands i irlandesos, sense èxit.

1534-1540 Aixecament "Geraldine" (dels seguidors de la família Fitzgerald, *Ríthe* [reis] de Leinster), liderat per Lord Offaly.

1541 Enric VIII és proclamat rei d'Irlanda.

1558-1603 Regnat d'Isabel I. Comença la colònia isabelina. L'època isabelina coincideix amb l'edat d'or de les lletres angleses, amb el començament de l'imperi britànic amb les primeres colònies a Amèrica del Nord, amb la posada en marxa d'una política de repressió de l'ús de la llengua gaèlica i la pràctica de la religió catòlica entre els irlandesos autòctons, la consolidació d'una identitat cultural protestant d'Anglaterra, i el començament d'una tradició de colons i de terratinents anglesos i escocesos protestants a Irlanda.

1595-1603 Hugh Ó Neill dirigeix una guerra de nou anys contra els anglesos a l'Ulster. L'armada espanyola arriba massa tard al port de Kinsale per ajudar els irlandesos.

1607 "Vol de les Oques Salvatges": les famílies aristocràtiques de l'ordre gaèlic —Ó Neills, Ó Donnells, Ó Dohertys i Maguires— s'exilien als països catòlics de l'Europa continental.

1641 Les polítiques de Carles I d'Anglaterra provoquen una guerra civil a Anglaterra i un aixecament a l'Ulster. El 1642 té lloc un aixecament independentista irlandès dirigit per Eoghain Ruadh Ó Neill.

1649 El militar anglès Oliver Cromwell envaeix Irlanda, suprimeix la revolta amb massacres i confiscacions massives de terres, que queden en mans de terratinents de parla anglesa i religió protestant. L'època republicana anglesa acaba amb la mort de Cromwell; es restaura la monarquia amb Carles II.

1689-1691 El Parlament anglès derroca el rei Jaume II. Guillem d'Orange accepta la invitació del Parlament a ser rei. Jaume II es refugia a Irlanda per organitzar una campanya per recuperar la monarquia anglesa, amb l'ajut de França. Les forces de Guillem d'Orange (mercenaris neerlandesos i alemanys) vencen les forces de Jaume II (tropes franceses i irlandeses). El general irlandès Patrick Sarsfield manté un empat tècnic militar amb les forces de Guillem. Al Tractat de Limerick, que posa fi a la guerra, Guillem proposa garanties dels drets i de les llibertats dels irlandesos a canvi del lliurament de les seves armes. Sarsfield desconfia de la paraula de Guillem i negocia la retirada de les forces irlandeses, amb les seves armes, a França. Després de la marxa de l'exèrcit irlandès, el país queda desprotegit. No es compleixen les garanties del Tractat de Limerick. Al llarg del segle XVII es posen en marxa les Lleis Penals que persegueixen totes les senyes d'identitat autòctona (llengua gaèlica, religió catòlica) i empobreixen la població.

1704 Entra en vigor el nou Codi Penal. La població catòlica no pot votar, no té accés a l'ensenyament, no pot exercir com a advocat, no pot ser soldat, etc.

1776 La Guerra d'Independència als Estats Units desperta sentiments nacionalistes i independentistes a Irlanda. La revolució francesa (1789), a més de la revolució estatunidenca, inspira un moviment republicà a Irlanda.

1792 Fundació del moviment independentista i republicà dels Irlandesos Units. El 1795 es funda l'Orde d'Orange, que promou la divisió sectària.

1798 Revolta dels Irlandesos Units, amb la col·laboració d'una part de la classe de terratinents protestants i de la pagesia catòlica.

El líder, Theobald Wolfe Tone, demana ajut al Govern francès, que arriba tard. Les forces britàniques executen 30.000 persones com a represàlia i Wolfe Tone se suïcida. El 1801 entra en vigor l'Acte d'Unió, que suprimeix el Parlament a Dublín i crea el Regne Unit de Gran Bretanya i Irlanda. La política britànica busca la col·laboració de l'església catòlica.

1829 S'aprova l'Acte d'Emancipació Catòlica després que l'advocat catòlic Daniel O'Connell aconseguís ser elegit il·legalment com a diputat al Parlament de Westminster el 1828.

1842 Fundació de la revista *La Nació* pel moviment independentista Irlanda Jove de Thomas Davis.

1845-1848 La Gran Fam: una malaltia de la patata, font de subsistència dels pagesos, que dura tres anys anul·la les collites. En pocs anys desapareixen 2,5 milions de persones: mig milió mor de gana, mig milió de malalties i 1,5 milions emigren.

1848 Rebel·lió fracassada del moviment Irlanda Jove. Els seus líders són desterrats a Austràlia.

1858 Fundació de la Germandat Republicana Irlandesa a Dublín i d'una branca als Estats Units, la Germandat Feniana, aglutinadors d'un moviment clandestí que busca la independència per la força de les armes.

1861-1865 Guerra Civil nord-americana. Molts emigrants irlandesos participen a favor de la Unió i en contra de la Confederació, que comptava amb el suport del Regne Unit.

1867 Aixecament fracassat dels Fenians. Als EUA apareix per primer cop una referència a l'IRA (Exèrcit República Irlandès).

1879-1882 Fundació de la Lliga de les terres i guerra de les terres: moviment de reforma agrària que aconsegueix tornar la possessió de les terres a la gent que les treballava. Invenció de la tàctica del Boycott (cognom d'una de les víctimes d'aquesta tàctica). Líders: Michael Davitt, catòlic escocès i Charles Stewart Parnell, terratinent protestant que va aconseguir cohesionar el Partit Parlamentari irlandès i arbitrar entre els dos grans partits anglesos, el liberal i el conservador.

1884 Es funda l'Associació d'Esports Gaèlics. El 1885 es funda el Partit Unionista d'Irlanda, oposat a la independència.

1886 S'aprova a Westminster la primera proposició de llei Home Rule –de devolució de poder a Irlanda. El 1893 s'aprova la segona proposició de llei Home Rule.

1893 Fundació de la Lliga Gaèlica, per Douglas Hyde, que promou la des-anglicització d'Irlanda i la recuperació de la llengua irlandesa. En aquesta dècada es creen diverses associacions culturals per promoure un sentit d'identitat cultural irlandesa.

1899 Fundació del diari *United Irishman* d'Arthur Griffith, fundador cinc anys més tard del partit Sinn Féin (Nosaltres mateixos),

un moviment pacifista que pretén crear una Irlanda independent mitjançant la creació d'institucions i d'una economia paral·lela a les institucions i l'economia anglesa.

1903 Land Purchase Act (legislació que torna les terres als pagesos). Fundació de l'Orde Independent Orange.

1905 Reforma del Partit Unionista Irlandès. Creació del Consell Unionista d'Ulster.

1906 El Partit Liberal governa amb majoria absoluta a Westminster; no necessita el suport parlamentari del Partit Parlamentari Irlandès i no dona suport a la Home Rule Bill. El 1910 hi torna a haver Govern minoritari a Westminster; el Partit Irlandès controla l'equilibri del poder.

1911 Aprovació de la Parliament Act, legislació que acaba amb el poder de veto de la Cambra dels Lords. El 1912 s'aprova la Home Rule Bill. Fundació de la Lliga i Pacte Solemnes, organització unionista oposada a la devolució del poder. Fundació del Partit Laborista Irlandès. L'any següent es crea la Força de Voluntaris d'Ulster (UVF), organisme paramilitar unionista, oposat a la devolució del poder; l'Exèrcit Ciutadà Irlandès, organisme paramilitar sindicalista i nacionalista; i els Voluntaris Nacionals d'Irlanda, organisme paramilitar nacionalista.

1914 Motí dels oficials de l'exèrcit britànic destacat a Irlanda (Curragh Mutiny), que es neguen a fer complir la legislació de la Home Rule si els unionistes s'oposen. Se suspèn l'entrada en vigor de la Home Rule i es preveuen excepcions per a l'Ulster.

1916 Rebel·lió nacionalista a Dublín (Easter Rising o sublevació de Pasqua), amb participació de l'Exèrcit Ciutadà Irlandès, amb James Connolly, i dels Voluntaris Nacionals d'Irlanda, amb Pádraig Pearse, també membre de la Germandat Republicana Irlandesa. Es proclama la República d'Irlanda, però la rebel·lió fracassa i Pearse i altres 15 líders són executats. Éamon de Valera, ciutadà estatunidenc, se salva de la condemna. L'any següent, els presoners són posats en llibertat. De Valera guanya un escó a Westminster. El 1918, el Sinn Féin guanya les eleccions generals a tot Irlanda, excepte al nord-est.

1919 Constitució del Parlament irlandès unicameral (*Dáil Éireann*), declarat il·legal pel Govern britànic, que funciona en la clandestinitat. Michael Collins organitza la resistència armada, que inclou l'assassinat de policies i d'espies. Terence MacSwiney, alcalde de Cork i diputat al Parlament, detingut pel Govern britànic, mor en vaga de fam.

1920 Aprovació de la Government of Ireland Act, legislació britànica que divideix l'illa d'Irlanda i crea un nou Estat al nord-est de l'illa: Irlanda del Nord, formada per 6 dels 32 comtats de l'illa, amb govern propi. Es creen els "Black & Tans" i els "Auxiliaries", cossos de soldats i oficials britànics reclutats per lliurar una campanya de represàlies contra les forces armades irlandeses. Hi ha guerra de guerrilla amb atrocitats per les dues bandes. Éamon de

Valera és als Estats Units recaptant fons i buscant el suport del poderós *lobby* d'origen irlandès.

1921 Constitució del Parlament d'Irlanda del Nord. El tractat de pau Anglo-Irish Treaty posa fi a la guerra d'independència i crea l'Estat Lliure d'Irlanda (*Saorstát Éireann*) format per 26 dels 32 comtats de l'illa. L'Estat té l'estatus d'un *domini* de l'imperi britànic i ha de reconèixer la corona britànica com a cap d'Estat.

1922 Divisió entre les forces nacionalistes, entre els partidaris del Tractat i els seus detractors. El 55% del Parlament, amb el negociador Michael Collins al davant, defensen el Tractat. L'altre 45%, liderat per Éamon de Valera s'hi oposa. S'inicia una guerra civil que acabarà l'any següent amb la victòria dels primers. El Govern unionista d'Irlanda del Nord retalla els drets de la comunitat catòlica, de tendència nacionalista, i demogràficament minoritària perquè la partició de l'illa garanteixi una majoria protestant i unionista a Irlanda del Nord.

1925 Col·lapse de la Boundary Commission, una comissió prevista pel Tractat que havia de revisar la frontera que dividia les dues parts d'Irlanda.

1926 De Valera crea el partit Fianna Fáil (els soldats del destí).

1932 Fianna Fáil guanya les eleccions generals i dominarà la política irlandesa d'aquí en endavant. El Govern de De Valera rebutja el Tractat de pau, i en resposta hi ha un seguit de sancions econòmiques de part del Regne Unit. De Valera introdueix diverses mesures per eliminar la influència britànica a l'Estat Lliure. S'inaugura l'edifici del Parlament d'Irlanda del Nord a Stormont. Hi ha aldarulls a Belfast per culpa de l'elevada taxa d'atur de la comunitat nacionalista.

1937 Les noves eleccions tornen a donar la majoria a De Valera i s'aprova una nova Constitució, per la qual s'aboleix l'Estat Lliure d'Irlanda i es proclama l'Estat d'Irlanda (*Éire*). L'article 3 parla de la unitat del territori nacional de tota l'illa.

1938 Douglas Hyde, primer president d'Irlanda i De Valera, primer ministre.

1939 Irlanda es manté neutral en la Segona Guerra Mundial, tot i que molts irlandesos s'uneixen a les forces aliades. L'IRA inicia una campanya terrorista a Gran Bretanya. El Govern irlandès deté membres de l'IRA i els posa sota custòdia del seu exèrcit.

1948 Fianna Fáil perd les eleccions generals. El nou Govern de coalició, amb John Costello com a primer ministre, proclama la República d'Irlanda (hi ha un canvi de nom) i el país abandona la Commonwealth. El Govern britànic garanteix que no hi pot haver cap canvi de l'estatus d'Irlanda del Nord sense el consentiment del Govern d'Stormont.

1955 Irlanda esdevé membre de les Nacions Unides, però no de l'OTAN mentre Irlanda del Nord pertanyi al Regne Unit.

1956 Comença una campanya terrorista republicana al llarg de la frontera que divideix Irlanda.

1957 De Valera esdevé novament primer ministre i manifesta que la unitat d'Irlanda no es pot aconseguir per la força. Dos anys després, De Valera passa a ser president de la República.

1962 Acaba la campanya terrorista amb 19 morts. La comunitat nacionalista d'Irlanda del Nord rebutja les tàctiques de l'IRA, que decideix abandonar les armes i dedicar-se a la política, amb una orientació marxista.

1964 Nous aldarulls a Belfast. Fundació del Civil Rights Movement, de la comunitat nacionalista.

1965 Converses entre els dos governs de l'illa: Terence Ó Neill (primer ministre d'Irlanda del Nord) i Seán Lemass (primer ministre de la República d'Irlanda o *Taoiseach*).

1966 El moviment a favor dels drets civils margina l'IRA. Reaparició de la Força de Voluntaris d'Ulster (UVF), que assassina catòlics. L'any següent es funda l'Associació de Drets Civils d'Irlanda del Nord.

1968 Primeres manifestacions a favor dels drets civils. El 1969, té lloc la marxa convocada pel partit People's Democracy entre Belfast i (London) Derry. La marxa és atacada amb el suport de la Policia Reial de l'Ulster. Diversos atemptats amb bombes, atribuïts inicialment a l'IRA, resulten ser obra d'unionistes radicals (lleialistes). S'envien tropes de l'Exèrcit britànic per protegir la població catòlica dels atacs. L'IRA s'escindeix en l'IRA Oficial, d'orientació marxista, i l'IRA Provisional, d'orientació nacionalista no marxista.

1970 Fundació del Social Democratic and Labour Party (SDLP) a Irlanda del Nord, liderat per John Hume; aquest partit substitueix l'antic Partit Nacionalista de caire més conservador.

1971 Primer soldat britànic assassinat per l'IRA Provisional. Fundació del Democratic Unionist Party (DUP), liderat pel reverend Ian Paisley. S'introdueix la detenció de sospitosos de ser republicans (Internment).

1972 El 30 de gener té lloc la massacre de 13 manifestants desarmats per part de paracaigudistes britànics. És el Diumenge Sagnant (Bloody Sunday). El Govern britànic suspèn el Govern d'Irlanda del Nord i introdueix la *Direct Rule* des de Londres. Campanya terrorista de l'IRA Provisional a Irlanda del Nord. A Dublín un grup de manifestants cremen l'ambaixada del Regne Unit. L'IRA Oficial renuncia a les armes.

1973 El Regne Unit i la República d'Irlanda s'adhereixen a la Comunitat Econòmica Europea. S'estableix l'acord de Sunningdale que proposa compartir el poder entre les dues comunitats, reformar les institucions d'Irlanda del Nord i reconèixer un paper

per a la República d'Irlanda a Irlanda del Nord. L'oposició lleialista fa fracassar l'acord.

1979 La República d'Irlanda entra a formar part del Sistema Monetari Europeu.

Dècada del 1980 Greus problemes econòmics, amb un deute creixent i amb una major taxa de desocupació. Tres eleccions en menys de dos anys a causa de les dificultats dels polítics.

1980 Comencen les vagues de fam a la presó de Maze a Irlanda del Nord, liderades per Bobby Sands, que és elegit diputat al Parlament de Westminster durant la vaga de fam, abans de morir. Les vagues formen part d'una sèrie de protestes en contra del tracte de criminals que el Govern britànic dona als presoners republicans, que es consideren a si mateixos presoners de guerra i no pas criminals. L'any següent acaben les vagues de fam després de 10 morts.

1985 Se signa l'acord Anglo-Irlandès, continuació de l'acord de Sunningdale. L'acord dona un paper consultiu a la República d'Irlanda en el Govern d'Irlanda del Nord.

1986 El Regne Unit i la República d'Irlanda subscriuen l'Acta Única Europea.

1990 Mary Robinson és elegida presidenta de la República d'Irlanda, i esdevé la primera dona que arriba a aquest càrrec a Irlanda.

1991 Irlanda signa el Tractat de la Unió Europea de Maastricht, alhora que el país rep la garantia que la seva estricta llei sobre l'avortament no es veurà afectada. L'any següent, els votants irlandesos aproven una relaxació de la llei sobre l'avortament gràcies a la qual es garanteix l'accés a la informació i es permeten els viatges a l'estranger per avortar.

1993 Es duen a terme converses secretes entre John Hume (líder de l'SDLP) i Gerry Adams (líder del Sinn Féin). Té lloc la declaració de Downing Street per la qual el Govern britànic renuncia a qualsevol interès estratègic o econòmic a Irlanda del Nord i es compromet a respectar la voluntat popular. Els primers ministres britànic i irlandès s'obren a converses per aconseguir la pau a Irlanda del Nord amb tots els partits polítics, sempre que hi hagi una renúncia a la violència. Aquestes converses es produeixen dos anys després, moment en què es crea la Comissió Mitchell, amb l'estatunidenc George Mitchell com a mediador.

1997 El divorci esdevé legal sota determinades circumstàncies.

1998 Com a resultat de la Comissió Mitchell s'aconsegueix l'acord del Divendres Sant, que és ratificat per referèndums a Irlanda del Nord (72% a favor; poc més de 50% dels unionistes i gairebé tota la comunitat nacionalista), i gairebé unànimement a la República d'Irlanda. John Hume i David Trimble, líder del Partit Unionista de l'Ulster (UUP) reben el premi Nobel de la pau.

2001 Els irlandesos rebutgen el tractat de Niça en referèndum, tractat que han d'aprovar els 15 membres de la UE per fer front a la seva ampliació. L'octubre de 2002, el tractat és aprovat en un segon referèndum per àmplia majoria.

2002 Al gener, l'euro reemplaça la lliura irlandesa. Al maig, els electors reelegeixen Bertie Ahern, del Fianna Fáil, com a primer ministre, en coalició amb el liberal Progressive Democrats. L'oposició, liderada pel partit demòcrata-cristià Fine Gael, perd una tercera part dels escons.

2004 L'1 de maig, Irlanda, que té la presidència de la UE, allotja les cerimònies de benvinguda dels 10 nous Estats Membres.

2005 L'irlandès és reconegut oficialment com a llengua de treball de la UE.

2006 Un informe del Parlament denuncia els serveis de seguretat britànics com a confabuladors d'atacs i assassinats a Irlanda durant la dècada dels setanta. Al desembre, el Govern introdueix una estratègia per crear una societat bilingüe en 20 anys.

2007 Bertie Ahern obté un tercer mandat com a primer ministre en coalició amb els Progressive Democrats, els Verds i diferents diputats independents. El maig de l'any següent dimiteix del càrrec per uns controvertits afers financers. El succeeix el seu viceprimer ministre Brian Cowen.

2008 Al juny, els irlandesos rebutgen en referèndum el tractat de Lisboa de la UE. A l'octubre, Irlanda esdevé el primer país de l'Europa Occidental que entra oficialment en recessió per la recent crisi financera mundial.

2009 Al febrer, unes 100.000 persones intervenen en les protestes a Dublín contra la forma de gestionar la crisi per part del Govern. Aquest anuncia plans de rescat per als dos bancs més grans del país i dos mesos més tard revela el segon pressupost en sis mesos per fer front a la ràpida contracció de l'economia. A l'octubre Irlanda vota a favor del tractat de Lisboa en un nou referèndum.

Redacció: Seán Golden i CIDOB.

Fonts

BBC News: news.bbc.co.uk / MOODY, T.W. i MARTIN, F.X. (eds.). *The Course of Irish History*. Lanham: Roberts Rinehart Publishers i Radio Telefís Éireann, 2002.

ANTONIADES, Andreas. "Examining facets of the hegemonic: the globalization discourse in Greece and Ireland". *Review of international political economy*. Vol. 14, no. 2 (May 2007), p. 306-332. • [Sig.: 64790-R.I.P.E. 2/07]

BAKHURU, Tanya. "Migration, development, and reproductive health: selected experiences of an NGO in Ireland". *Gender & development*. Vol. 16, no. 2 (July 2008), p. 301-313. • [Sig.: Gen.De. 2/08]

BRENNAN, Paul. "L'Irlande en 2000: vers l'euroscépticisme?" *Notes et études documentaires*. No. 5139-40 (septembre 2001), p. 147-154. • [Sig.: 43622-N.E.D. 5139-40/01]

CASANOVAS, Pompeu; **POBLET**, Marta (eds.) *Gestió i resolució de conflictes al segle XXI: ciutadania i violència*. Sabadell: Fundació Caixa Sabadell, 2003. 245 p. • [Sig.: 51533-L]

COAKLEY, John. "Has the Northern Ireland problem been solved?" *Journal of democracy*. Vol. 19, no. 3 (July 2008), p. 98-112. • [Sig.: 64898-J.D.C. 3/08]

COCHRANE, Allan; **CLARKE**, John; **GEWIRTZ**, Sharon (eds.) *Comparing welfare states*. London [etc.]: Sage, 2002. VIII, 340 p. • [Sig.: 53963-L]

COX, Michael. "'Cinderella at the ball': explaining the end of the war in Northern Ireland". *Millennium*. No. 2 (1998), p. 325-342. • [Sig.: 35720-LSE-Mil. 2/98]

DALY, Siobhan. "Mapping civil society in the Republic of Ireland". *Community development journal*. Vol. 43, no. 2 (April 2008), p. 157-176. • [Sig.: C.D.J. 2/08]

"L'évolution récente de la situation économique de l'Irlande". *Problèmes économiques*. No. 2536 (octobre 1997), p. 22-28. • [Sig.: 27964-P.Ec. 2536/97]

FARRELL, Theo. "Transnational norms and military development: constructing Ireland's professional army". *European journal of international relations*. Vol. 7, no. 1 (March 2001), p. 63-102. • [Sig.: 48265-ECPR-EJIR 1/01]

FELNER, Eitan. "Activistas de derechos humanos en zonas de conflicto". *Papeles de cuestiones internacionales*. N.º 88 (invierno 2004-2005), p. 99-112. • [Sig.: 53121-P. 88/04-05]

FERNÁNDEZ SÁNCHEZ, Rafael. "Irlanda y Finlandia: dos modelos de especialización en tecnologías avanzadas". *Policy papers*. N.º 3 (2005), 23 p. • [Sig.: 58308-ICEI-PP 3/05]

"Fighting for Irish worker: an interview with Patricia O'Donovan". *Multinational monitor*. No. 11 (November 1994), p. 16-20. • [Sig.: 14980-Mul.Mo. 11/94]

GANIEL, Gladys; **DIXON**, Paul. "Religion, pragmatic fundamentalism and the transformation of the Northern Ireland conflict". *Journal of peace research*. Vol. 45, no. 3 (May 2008), p. 419-436. • [Sig.: 65035-J.P.R. 3/08]

GODDARD, Stacie E. "Uncommon ground: indivisible territory and the politics of legitimacy". *International organizations*. Vol. 60, no. 1 (Winter 2006), p. 35-68. • [Sig.: 56483-I.O. 1/06]

HANCOCK, Landon E. "The Northern Irish peace process: from top to bottom". *International studies review*. Vol. 10, no. 2 (June 2008), p. 203-238. • [Sig.: 65876 ISA-ISR 2/08]

HAYWARD, Katy. "Reiterating national identities: the European Union conception of conflict resolution in Northern Ireland". *Cooperation and conflict*. Vol. 41, no. 3 (September 2006), p. 261-284. • [Sig.: 57239-Co.Co. 3/06]

"Ireland, corporatism and community development". *Community development journal*. Vol. 37, no. 1 (January 2002), 110 p. • [Sig.: 52528-C.D.J. 1/02]

"Irlanda: el milagro europeo". *Boletín ICE económico*. N.º 2645 (febrero-marzo 2000), p. 3-12. • [Sig.: I.C.E.-S 2645/00]

JESSE, Neal G. "Choosing to go it alone: Irish neutrality in theoretical and comparative perspectives". *International political science review*. Vol. 27, no. 1 (January 2006), p. 7-28. • [Sig.: 63000-IPSA-IPSR 1/06]

JOANNON, Pierre. "De la difficulté de neutraliser les armes: l'exemple nord-irlandais". *Défense nationale*. No. 8-9 (août-septembre 2000), p. 68-87. • [Sig.: 42956-D.Na. 8-9/00]

JONES, Richard C. "Multinational investment and the mobility transition in Mexico and Ireland". *Latin American politics and society*. Vol. 47, no. 2 (Summer 2005), p. 77-102. • [Sig.: 53754-UM-LAPS 2/05]

KEOHANE, Daniel. "Realigning neutrality?: Irish defence policy and the EU". *Occasional paper*. No. 24 (March 2001), 36 p. • [Sig.: 43866-UEO-OP 24/01]

KIRBY, Peadar. "Development theory and the Celtic Tiger". *The European journal of development research*. Vol. 16, no. 2 (Summer 2004), p. 301-328. • [Sig.: 53873-EADI-EJDR 2/04]

MAC LAUGHLIN, Jim. "Ireland: an 'emigrant nursery' in the world economy". *International migration*. Vol. XXXI, no. 1 (1993), p. 149-170. • [Sig.: 11696-IOM-IM 1/93]

MacRAILD, Donald M. (ed.) "The great famine and beyond: Irish migrants in Britain in the nineteenth and twentieth centuries". *Immigrants & minorities*. Vol. 18, no. 2-3 (July-November 1999), 288 p. • [Sig.: 40109-I.Mi. 2-3/99]

MANEY, Gregory M.; **IBRAHIM**, Ibtisam; **HIGGINS**, Gareth I. (et al.) "The past's promise: lessons from peace processes in Northern Ireland and the Middle East". *Journal of peace research*. Vol. 43, no. 2 (March 2006), p. 181-200. • [Sig.: 62834-J.P.R. 2/06]

MCCARTER, Willie. "Economics of peace making: the case of the International Fund for Ireland". *Asia Europe journal*. Vol. 6, no. 1 (April 2008), p. 93-99. • [Sig.: ASEF-AEJ 1/08]

MURTAGH, Brendan. "The politics and practice of urban policy evaluation". *Community development journal*. Vol. 36, no. 3 (July 2001), p. 223-233. • [Sig.: 46430-C.D.J. 3/01]

Ó RIAIN, Seán. *The politics of high-tech growth: developmental network states in the global economy*. New York: Cambridge University Press, 2004. XVIII, 270 p. • [Sig.: 58451-L]

O'BRIEN, Connie. "Integrated community development/conflict resolution strategies as 'peace building potential' in South Africa and Northern Ireland". *Community development journal*. Vol. 42, no. 1 (January 2007), p. 114-130. • [Sig.: 66034-C.D.J. 1/07]

QUAGLIA, Lucia; **MOXON-BOWNE**, Edward. "What makes a good EU presidency?: Italy and Ireland compared". *The Journal of common market studies*. Vol. 44, no. 2 (June 2006), p. 349-368. • [Sig.: 57683-J.C.M.S. 2/06]

QUINLIVAN, Aodh. *Irlanda: el govern local a la República d'Irlanda*. Barcelona: ICPS, Institut de Ciències Polítiques i Socials: Diputació de Barcelona, Xarxa de Municipis, 2006. 65 p. • [Sig.: 58004-L]

RAYMOND-McKAY, Maureen; **MacLACHLAN**, Malcolm. "Critical incidents in emergency relief work". *Development in practice*. Vol. 10, no. 5 (November 2000), p. 674-686. • [Sig.: 45048.Dev.Pr. 5/00]

"Reflexiones sobre la evolución del conflicto en Irlanda del Norte". *Documentos de seguridad y defensa*. N.º 12 (julio 2007), 135 p. • [Sig.: 60891-L]

SMITH, Julie. "Towards consensus?: centre-right parties and immigration policy in the UK and Ireland". *Journal of European public policy*. Vol. 15, no. 3 (April 2008), p. 415-431. • [Sig.: J.E.P.P. 3/08]

STEVENSON, Jonathan. "Irreversible peace in Northern Ireland?" *Survival*. Vol. 42, no. 3 (Autumn 2000), p. 5-26. • [Sig.: 48970-S-ISS 2/00]